GILLES PERRAULT

Secretul zilei Z

1 9 6 9

E D I T U R A P O l t l l C

B U C U R E Ş T I

Traducere din limba franceza de
PAUL B. MARIAN
Prefaţă dc VIRGIL CANDEA

Gilles Perrault LE SECRET DU JOUR J

Librairie Artheme Fayard 1964

I N T R O D U C E R E

Deşi a trecut de-atunci un sfert de secol, atenţia noastră mai este încă atrasă de operaţia *Overlord.*

Al doilea război mondial α cunoscut multe încleştări groaznice, multe acţiuni spectaculare, multe desfăşurări de violenţă care ne rănesc amintirea. Dar debarcarea anglo-americană pe coasftele normande la 6 iunie 1944 ne aprinde şi azi imaginaţia cu o intensitate particulară. Datorită efectului surprinzător care a impresionat atunci întreaga Europă ? sau imaginilor, terifiante ale miilor de, ambarcaţiuni venite să asedieze uriaşul Zid al Atlanticului ? sau îndelungii aşteptări a deschiderii „celui de-al doilea front", pregătită de o tenace acţiune diplomatică ? sau pasionantei cărţi a lui Cornelius Ryan, *Ziua cea mai lunga* ? sau dramaticului film de lung metraj cu aceeaşi temă ?

Istoria celui de-al doilea război mondial a aşezat de mult operaţia *Overlord* în capitolul ce i se cuvine, acordindu-i exact locul şi importanţa meritate, alături de alte mari fapte de arme petmmîe în altei.zone memorabile ale frontului antihitlerist, Dar, cu toate că s-a scris atît despre debarcarea aliată în Normandia, rămînem cu sentimentul că mai aveam de afkt ceva. Şi cartea iui Gilles Peraault încearcă să acopere, fie şi parţial, această" lacună.

în capitolul deschiderii „celui de~al -doilea front", menit să lovească în vest, prin armele anglo-americane, trupele hitleriste, ca*e în răsărit «îngerau sub puternicele lovituri ale armatelor sovietice, operaţia *Overlord* apace ca un deznodă- mînt, ca o rezultantă a îndelungatelor negocieri interaliate care trebuiau să pună de acord forţele antihitleriste asupra Jocului şi datei în case Reichul urma să fie prins între două focuri. Negocieri îndelungate pentru că punctele de vedere ale guvernelor, statelor-majore sau conducătorilor de stat ai puterilor angajate în luptă au fost mult timp divergente. S-au propus variante balcanice şi italiene. S-a încercat" din partea occidentală o „ieşire[cf] din impas prin debarcarea m Italia. S-au invocat argumente pentru temporizare. A biruit însă acel spirit ele colaborare, acea

conştiinţă a pericolului pe oare-l constituia regimul nazist pentru omenire, care a dat imbold spiritului de sacrificiu al popoarelor coaliţiei antihitleriste şi care a cîştigat războiul. A biruit, ou un an înaintea declanşării nwii operaţii militare, într-o capitală cu vechi rezonanţe ^istorice din Asia.

Teheran, 29 noiembrie 1943. Trei oameni de stat încărcaţi cu răspunderi pentru destinele a sute de milioane de oameni se întîlneau ca sa hotărască asupra mijloacelor de·a pune capăt celui de-al doilea război mondial. Franklin Delano Roosevelt, losif Stalin şi Winston Churchill. Premierul Marii Britanii afirma despre această întîlnire „la nivel înalt" că ea însemna „cea mai mare concentrare de putere pe care a văzut-o lumea vreodată... Personalităţile prezente ţineau în mîinile lor fericirea viitoare a omenirii". Principalul punct pe care l-au discutat a fost acela al deschiderii unui al doilea front antihitlerist printr-o debarcare de uriaşă anvergură pe coasta Franţei, stră ρ ungi η du~se Zidul Atlanticului. Acţiunea cerea o pregătire militară excepţională, în care nici un mijloc, nici un factor să nu fie neglijaţi. Dar ea cerea mai ales o pregătire morală — de 4a comandanţii anglo-americani, neangajaţi pînă atunci în

operaţii atît de dure, pînă Iα ultimii soldaţi, care ştiau prea bine că mulţi dintre ei nu vor scăpa cu vkţă din atacul asupra falezelor fortificate ale Europei de nord-vest.

De la Herodot pînă azi istoriografia universală a înregistrat multe încleştări umane în care teama insuccesului era cumpănită de vaioarea mizei. Operaţia *Overlord* trebuia să contribuie la scurtarea unui război pustiitor şi a hegemoniei unei dictaturi neasemuite prin cinism şi cruzime. Nimic nu trebuia, aşadar, precupeţit pentru reuşita debarcării în Franţa. Dar o înfrângere ar fi însemnat mai mult decît o încercare nereuşită, şi ea putea influenţa greu desfăşurarea războiului. De la aceste considerente a plecat organizarea sistemului defensiv german şi tot de la ele aceea ştiinţifică a atacului.

Forţele militare, economice şi tehnice angajate în operaţia *Overlord* depăşeau însă memorabilele încleştări armate precedente, situînctu-le într-o perspectivă uneori romantica. De fiecare dată, o mare parte a umanităţii rămăsese în afară, mui- ţumindu-se să afle despre tragedia celeilalte părţi numai din legende şi cronici, memoriale sau comunicate de presă. Dar în 1944, la judecata istoriei se înfăţişa cel mai primejdios şi criminal inamic al umanismului — fascismul —, pentru nimicirea căimia trebuiau concentrate *toate* forţele lumii. Forţe spirituale : rezerve imense de patriotism — de la luptătorii din Rezistenţă, acţionmd în spatele iniilor hkleriste, pînă ia agenţii anonimi ai serviciilor de informaţii ai marii coaliţii, angajaţi în misiuni uoeo*i desperate —, au fost declanşate cu o uimitoare concordanţă, cu o e^eemplară abnegaţie. Forţe militare : la Teheran se hotarîse ca peste un milion şi jumătate de soldaţi aliaţi să debarce în Franţa între mai şi iulie, în timp ce milioane de soldaţi sovietici continuau să dea maşinii de război germane lovituri decisive pe un front mergînd de la Ma*ea Neagră la Oceanul îngheţat ele Nord. Forţe politice: conducă torii A meri oii, Uniunii Sovietice şi Angliei s-au întâlnit pentru prima:; oară în scopul de a lua hotărlri cu toată răspunderea angajată de popoarele pe cafe le -^prezentau. Forţe tehnice^ştfinţifice : niciodată pînăv atunci ^ó maşîna^de război nu fusese niai-mimiţios, mai temeinic organizată pentru luptă. De izbîndă depindea în mare măsură victoria împotriva hitlerismului, eliberarea lumii de un coşmar care durase mai bine de un deceniu.

De douăzeci şi cinci de ani evocăm debarcarea în Norman dia ajutaţi de mijloacele de informare ale lumii moderne. Memorii, documente, reportaje, filme, expoziţii, monografii, ca aceea citată a lui Ryan, sau studii speciale de artă militară contribuie la restituirea dimensiunii grandioase a operaţiei *Overlord.* Toate aceste elemente nu ne vor face să uităm nici o clipă ciocnirea de violenţe, de inevitabile şi evitabile cruzimi, hecatombele şi pămînturile pustiite, care nu lasă în nici un caz imaginea unui turnir medieval, a unei lupte în cîmp deschis în care flamuri şi „cavaleri" se lovesc în faţă ziua, le~ gîndu-şi soarta numai de forţă şi curaj. Gilles Perrault aduce acestui tablou încă un complement de care istoria nu mai poate face

abstracţie de mult. El ne dezvăluie cîmpul invizibil în care *inteligenţele* celor două tabere s-au înfruntat cu mult înaintea armelor. Olume de eroi patrioţi, de o parte, şi de executanţi faiiatizaţi, de cealaltă, de comandanţi stăpîni pe cele mai redutabile mijloace de nimicire a inamicului, o armată al cărei arsenal era format din porumbei călători şi posturi de radio clandestine, cerneală simpatică şi paşapoarte false, coduri secrete şi fiole de cianură, armată ai cărei adevăraţi campioni rămîneau în adîncul anonimatului şi ale cărei trupe obişnuite erau alcătuite din oameni cu cele mai variate activităţi şi profiluri morale — de la respectatul tată de familie, bonom, curajos, a cărui reală misiune nu i-o cunoştea nici soţia, pînă la dansatoarea de cabaret cocainomană sau damnatul agent dublu.

Mai mult decît orice alt conflict precedent, al doilea război mondial a angajat în fiecare moment al lui cele mai redutabile şi mai fine mijloace ale ştiinţei şi tehnicii. Nu numai în perfecţiunea armamentului, rapiditatea mijloacelor de comunicaţie, 'capacitatea de aprovizionare a trupelor sau de organizare a teritoriilor ocupate, dar, cum ne dezvăluie atîtea pagini ale cărţii lui Gilles Berrault,[v]în minuţioasa pregătire şi desfăşurare a războiului secret* Arm aţele? aliate au -dispus cu

multe luni înaintea debarcării în Normandia de mai multe informaţii decît puteau nădăjdui despre sistemul defensiv al inamicului şi comandantul suprem al operaţiei *Overlord,* generalul Dwight Eisenhower, putea raporta la încheierea ei : „Pornisem spre Franţa înarmaţi cu toate informaţiile tactice pe care ni le putea furniza un excelent serviciu de informaţii". La recoltarea imensei documentaţii care a permis reconstituirea pe coasta Angliei, pentru repetiţiile finale, a Ziduiui Atlanticului în toate detaliile lui şi-au adus contribuţia oa-meni cu un curaj legendar, din toate naţiunile aliate : luptători din Rezistenţa franceză, marinari norvegieni,, agenţi englezi, dar şi refugiaţi antifascişti germani din Marea Britanie, înrolaţi în serviciile secrete engleze pentru a grăbi prăbuşirea hitlerismului. Orice calitate umană excepţională a putut fi astfel pusă în valoare, de la vitejia nebunească a lui Duchez, care sustrage din biroul Bauleiterului Schnedderer harta unui important tronson al Zidului Atlanticului, pînă la precizia grupului britanic de aviaţie 617, c&re lansează, exact cu o oră înainte de ziua Z, serpentinele de hîrtie metalizată menite să deruteze posturile radar germane asupra amplorii efectivelor de debarcare. împletirea războiului aerian, maritim, al armelor blindate sau de geniu cu războiul secret ne dă astfel explicaţia unui succes militar pentru care numai strategia şi tactica, armamentul şi spiritul de sacrificiu al soldatului, oricît de considerabile, n-ar fi fost suficiente.

Gilles Perrault ştie să pună în valoare o bogată informaţie adunată din memorii ale foştilor combatanţi şi rapoarte secrete, arhive ale serviciilor de spionaj sau dosare ale curţilor marţiale, cu mijloace perfect adecvate subiectului său. Relatată după un sfert de veac, operaţia *Overlord* este un lung-metraj de *cadre* în care abundă urmăriri palpitante şi arestări teatrale, sinucideri şi execuţii, pe un fond de teroare şi indescriptibilă măcinare a nervilor. Aspectele lor politice şi militare ocupă lin moment din istoria zdrobirii fascismului. Recapitulată cu încetinitorul, acţiunea capătă dimensiuni de epopee.

Relatarea veridică a acestui memorabil episod al celui ds-al doilea război-mondial cerea deci un stiLde *suspense*, pe care autorul l-a folosit cu nota justa. Descrierea acţiunii pa luni, iar Ia sfîrşit, în palpitanta cursă a „ultimelor 115 ore", verva naraţiunii şi inteligenta intervenţie a surprizei, confruntarea continuă & stupefacţiei statelor-majore cu ironica omniscienţă a eminenţelor cenuşii din serviciile secrete fac clin lectura *Se- cretuliţi zilei Z* un act pasionant şi instructiv.

Găsim în succesiunea acestui documentar concentrarea atmosferei războiului secret, în desfăşurarea căruia orice împrejurare putea deveni un front, ai cărui luptători trebuiau să cunoască la fel de bine tehnica acţiunii într-un oficiu diplomatic, într-un salon, pe o plajă măturată de mitraliere sau în culisele unui bar de noapte.

Dar în economia cărţii intră şi personaje sinistre, ca Hitler şi Hinimler, Scheilenberg şi Kaltenbrunner. Redeschizînd uneori controverse ca aceea privitoare la „enigmaticul" şef ai Abwehrului, amiralul Wilhelm Canaris, Gilles Perrault *im* reuşeşte să acrediteze mai bine teza noii şcoli vest-germane care încearcă să „salveze" pe unii din şefii militari ai celui de-al Ill-lea Reich în numele bătrînei caste a „iuncherilor", care nu poate fi desolidarizată de crimele hitleriste. Canaris a fost — *cum* demonstrează analizele recente ale activităţii sale — prea angajat în aventura nazista pentru a i se acorda postum certificate de antihitierkm, prea darnic să salute victoria germană pentru a-l prezenta în postura neverosimila de „informator" al statelor-majore aliate. Anticomunist ho- tărît, viclean, intrigant, Canaris s-a singularizat între comparşii săi nazişti prin ambiţia unei acţiuni proprii ale cărei iţe obscure rănim a fi descurcate de cercetători, dar nu prin convingere antinazistă, în a cărei autenticitate nu poate crede nimeni.

Dacă în cartea lui Perrault găsim note noi de adăugat la portretele acestor personaje nefaste, nu ne putem lăsa convinşi de atenuările „pacifiste" sau „tradiţional-militare" ale chipurilor lui Canaris sau Rommel, aşa cum le ştim din cronica aspra a războiului. Cunoaştem lumea de răutate, cruzime şi prostie a „uniformelor negre" din serviciul de informaţii SS şi amestecul neverosimil de grotesc în acţiunile căpeteniilor războiului secret hitlerist, ca în cazul magilor constrînşi să afle locul tinde a fost ascuns Mussolini. Sîntem conduşi de la culmile acestui război al inteligenţei, ca organizarea difuzării de ştiri false prin operaţia *Fortitude,* eficienta „intoxicare" *a* conducerii armatei germane, pînă la flancurile frontului invizibil deschise prin flecăreală, indiscreţie şi neglijenţă.

Lectura cărţii lui Perrault ne va lăsa, desigur, rezerve. Adăugind ceea ce ne relatează el cu vervă despre războiul secret, desfăşurat înainte şi paralel cu războiul pe front, la filmul real al operaţiei *Overlord*, nu vom scăpa din vedere capitolele omise : uriaşa contribuţie a frontului de răsărit, pe care armatele sovietice mobilizau majoritatea efectivelor germane, sau rolul Mişcării de rezistenţă franceză, al eroilor din spatele frontului, care slăbeau apărarea hitleristă şi pregăteau, cu sacrificii neprecupeţite, debarcarea şi intrarea trupelor aliate.

Din fundalul tabloului zugrăvit de Perrault, ne va domina, ca un coşmar, cruzimea. Nu numai a agenţilor Gestapoului, a trupelor S.S., a Wehrmachtului. Ci şi cruzimea serviciilor de spionaj aliate, care trimit cu calm agenţi antifascişti în acţiuni compromise numai pentru a-l înşela, pentru a-l „intoxica" pe inamic. Cruzimea neînfrînată a ambelor tabere, pentru care o viaţă umană este inferioară ca valoare unei informaţii utile, unui raport pozitiv.

Oricum ar fi, secvenţele veridice clin desfăşurarea războiului secret, care a angajat, incontestabil, cel mai mare consum de cmaterie cenuşie, rezistenţă nervoasă, loialitate şi spirit de sacrificiu, fac parte din marea epopee a umanităţii contemporane. Dincolo de ingeniozitate, abilitate, prezenţă de spirit, pregătire ştiinţifică şi tehnică, în *Secretul zilei Z* ni se profilează portretele unor personaje puţin cunoscute, dar a căror contribuţie a fost esenţială în zdrobirea fascismului. Oameni oare au ştiut să-şi jertfească nu numai fiinţa fizică, ci şi satisfacţia unei glorii postume.

Ni se îngăduie astfel o incursiune în zonele mai rar acce- sibilo ale înălţimilor morale şi tocmai aceasta dă cărţii lui Gilles Perrault un puternic înţeles umanist.

VIRGIL CANDEA

M A R T I E

ïη război,

adevărul trebuie să aibă o escortă de nori W i n s t o n C h u r c h i l l

RAMAŞAGUL SUPREM

La 20 martie 1944, Hitler a convocat pe comandanţii supremi de pe frontul de vest la cartierul său general. Sînt de faţă: feldmareşalul von Rundstedt (Wehrmacht), amiralul Kranke (Marină), feldmareşalul Sperrle (Luftwaffe). Fiihrerul a încheiat conferinţa cu aceste cuvinte :

„De cele patruzeci şi cinci de divizii care staţionează actualmente în Europa avem nevoie în Rusia. Trebuie să le transferăm acolo de îndată ce vom obţine victoria în vest, în aşa fel încît să ajungem la o totală răsturnare a situaţiei.

Rezultatul acestui război şi soarta Reichului depind de fiecare luptător de pe frontul de vest, teatrul de operaţii nr. 1 al conflictului. Deci fiecare ofiţer şi om de trupă trebuie să aibă sentimentul că totul depinde de efortul său personal".

De data aceasta nu este vorba de obişnuitele ditirambe, de îndemnul banalizat adresat ostaşilor de a se laşa mai curînd ucişi pe loc decît să dea înapoi, „căci acolo unde un soldat german a pus piciorul, acolo rămîne", principiu funest din pricina căruia cîteva sute de mii de soldaţi germani se tîrăsc acum în tundra siberiana. De data aceasta este vorba de un rămăşag strategic deliberat, şi fiihrerul, renunţînd la divagaţiile sale, a regăsit tonul pe care-l avusese odinioară pentru a explica generalilor săi marile sale opţiuni politico-militare. în 1939 se năpustise asupra Poloniei, punînd rămăşag, împotriva părerii statului-major, că cele o sută zece divizii franco- engleze nu vor ataca cele douăzeci şi trei de divizii germane pe care le lăsase k Rin. Şi a cîştigat. în 1941, bazîndu-se pe Anglia, el mizase pe pierderea războiului ele către Rusia în decurs de cinci luni, ceea ce i-ar fi asigurat victoria totală. („Dacă strivim Rusia, ultima şansă de salvare a Angliei dispare şi Germania va deveni stăpîna Europei".) A pierdut. Acum juca întreaga partidă într-o ultimă aruncătură de zaruri: o înfrîn- gere a aliaţilor în vest.

în aceeaşi zi, 20 martie, Armata sovietică trece Nistru) şi se pregăteşte să pătrundă în România. Prăbuşirea germanilor este atît de rapidă, încît ruşii capturează la Uman cinci sute de tancuri în perfectă stare şi douăsprezece mii de camioane. Pe întreg frontul rusesc, germanii se bat unul contra trei. Inamicul posedă de cinci ori mai multe care de luptă, tunuri şi avioane decît ei. în pofida primejdiei de moarte pe care o implică formidabila ofensivă de vară sovietică, despre care generalii germani ştiu de pe acum că se va

dezlănţui pe toată lungimea frontului de est, Hitler dă întâietate absolută frontului de vest. El nu aşteaptă debarcarea : o doreşte.

De cealaltă parte a Canalului Mînecii, pregătirile se fac cu hotărîre, teamă şi înfrigurare. Roosevelt., care, la cinci luni. după ziua 2 [1] va solicita un al patrulea mandat prezidenţial, l-a prevenit pe Churchill că, politiceşte, nu va supravieţui unui eşec. Şi Churchill se teme. N-a acceptat planul *Overlord* clocit cal- cîndu-şi pe inima. Ar fi preferat să lase Germania sa-şi macine puterea, să lanseze raiduri de comando la periferia „Forţă reţei
Europa*? să debarce în Iugoslavia şi să înainteze spre Balcani. Fără îndoială că are unele imotive politice ascunse, dar fapt este ca atacul prin Canalul Mînecii direct împotriva Zidului i se pare un lucru nesăbuit. Aceasta înseamnă să joci la rişca ceea ce s-a câştigat cu atîta greutate de la Dunkerque încoace, şi Churchill, aventurier cînd e ameninţat de înfringere, devine prevăzător cînd e vorba de victorie. Eisenhower va scrie : „De cîte ori nti l-am auzit pe Churchill spunînd despre planul *Overlord :* «Luaţi seama ca valurile să nu se înroşească de sîngele tineretului american şi britanic şi ca leşurile isoldaţilor noştri să nu se îngrămădească pe plaje»".

Generalii americani vădesc încredere, dar ei şi în 1942, cînd voiau să traverseze Canalul Mînecii şi să se năpustească asupra atotputernicului Wehrmacht, erau plini de optimism. în acea perioadă, cînd englezii au opus un veto categoric, Eisenhower a declarat că „vom asista, fără îndoială, la cea mai întunecată zi a istoriei". Mai tîrziu a recunoscut că acest asalt prematur ar fi fost o curată nebunie. Generalii americani au vrut să debarce şi în 1943 ; în 1944 nu i-au smuls semnalul verde lui Churchill decît amenințînd că vor întoarce spatele Europei pentru a se răfui cu Japonia. „Ei fac război — a spus un diplomat — aşa cum ar juca rugby". Dar Bedell Smith, şeful statului-major al lui Eisenhower, nu acordă planului *Overlord* mai mult de 50% şanse de succes. Cît despre englezi, ei sînt înclinaţi spre pesimism, cu excepţia lui Montgomery, care are încredere pentru că este implicat în acest plan.

[1] Zi dinainte fixată pentru declanşarea unei operaţii militare, — *Nota trad.*

Trupa este înspăimîntată. Rapoartele serviciului de informaţii britanic semnalează : „Tînărul ofiţer mediu se aşteaptă să fie ucis în timpul asaltului şi aceeaşi stare apăsătoare de teamă domneşte în rîndurile soldaţilor". Descurajarea este atît de mare, încît Montgomery îşi părăseşte hărţile, îşi ia toiagul de pelerin şi porneşte la propovăduirea unei noi cruciade pe tema : „Sîntem cea mai bună echipă, vom cîştjiga cu ajuîorul lui Dumnezeu". Vorbeşte de şase-şapte ori pe zi în faţa unui auditoriu totalizînd 30 000 de oameni. Moralul Diviziei I americane se prăbuşeşte : cere repatrierea. Este cea mai dîrză, cea mai călita? cea mai orgolioasă dintre toate diviziile americane <iin Europa. Ea a mai trăit două zile Z, în Africa de nord şi în Sicilia. Pe plajele siciliene, cînd membrii ei au fost contraatacaţi de divizia blindată de elită *Hermann Goring*, au intrat în tranşee pentru a lăsa să se rostogolească tancurile, apoi au ieşit din găurile lor şi au pus pe fugă infanteria de asalt germană. Dar Divizia I, „Marele Unu Roşu", refuză o a treia zi Z. Vrea să se întoarcă acasă. Divizia a 29-a, desemnată să atace împreună cu ea pe plaja „Omaha", are un moral la fel de scăzut. N-a cunoscut botezul focului şi i s-au prezis 90% pierderi. Eisenhower îl însărcinează pe generalul Bradley, care nu este un orator, să vorbească oamenilor. Bradley declara : „Poveştile astea despre pierderi uriaşe sînt nişte gogoşi. Vor fi unii care nu se vor mai întoarce, dar nu prea mulţi". Soldaţii-ziarişti de la *Stars and Stripes* şi de la alte publicaţii ale armatei aliate primesc ordin să scrie articole entuziaste despre progresele realizate de medicina militară. Ei fac cele mai optimiste preziceri asupra şanselor de supravieţuire a viitorilor răniţi.

De ambele părţi ale Canalului, propaganda este în întregime axata pe dcbarcare. Goebbels proclamă : „Am fortificat ţărmurile Europei de la Capul Nord pînă în Mediterana şi le-am înzestrat cu cele mai ucigătoare arme pe care le poate produce secolul al XX-lea. De aceea, orice atac inamic, chiar cel mai puternic şi mai înverşunat ce s-ar putea imagina, este sortit eşecului". Goebbels face un pronostic : „La Dieppe, ei au rezistat nouă ore şi nu exista Zidul. Dacă data viitoare vor rezista nouă ore, va fi mult". Goebbels lansează neobosit, pe toate undele, sloganul care alungă din minte căpcăunul rus şi teroarea aeriană : „Decizia finală va fi obţinută pe frontul de vest".

Acelaşi lucru îl repetă şi posturile de radio aliate. Războiul nu se mai termină şi armata din Italia urcă de-a lungul cizmei într-un ritm de melc, dar există această formidabilă lovitură de bîtă care se va abate asupra Germaniei. America o aşteaptă. Rusia, sleită de puteri, o aşteaptă. Anglia, atît de plină de oameni şi de materiale încît locuitorii ei spun că s-ar

scufunda în mare de n-ar fi miile ele baloane antiaeriene, o aşteaptă. Europa ocupată, unde Rezistenţa, gîtuită de Gestapo, este ameninţată să fie distrusă, o aşteaptă. în Franţa, în 1944, statistica nu acordă unui luptător clin Rezistenţă mai mult de şase luni de libertate pînă la inevitabila arestare şi moarte. Se dau bătălii în Rusia, în Italia, în Pacific. Se dau bătălii pe toate mările şi pe toate cerurile. Dar popoarele în luptă, încurajate de propagandă, îşi ţin răsuflarea în aşteptarea ciocnirii hotărîtoare, care va avea loc pe cîţiva kilometri de plajă. De o parte şi de alta, s-a urmărit ca din aceasta bătălie să ise facă „minutul de adevăr" al războiului. Aşa şi este.

Dacă trupele germane îi vor arunca pe aliaţi în mare, Hitler va obţine un răgaz lung şi orice va fi cu putinţă. Un nou Dunkerque nu ar distruge forţa anglo-americană, dar ar paraliza-o pentru mult timp. Mai ales urmările psihologice ar fi incalculabile. Opinia publică, căreia propaganda i-a insuflat mari speranţe în această acţiune, va fi cuprinsă de o descurajare la fel de mare, şi cadavrul fiecărui englez sau american îl va costa scump pe Churchill şi mai ales pe Roosevelt. Practic, le va trebui mult timp aliaţilor pentru a-şi reorganiza trupele, a repune în studiu planurile atît de minuţioase pe care le cere o mare operaţie combinată (cele pentru *Overlord* au durat aproape doi ani), a aduna o nouă armată maritimă şi aeriană şi mai. ales pentru a le inspira din nou soldaţilor avîntul necesar. Chiar dacă maşina de război anglo-saxonă nu va pierde pe plajă decît o mică parte din oameni şi material, ea va fi, în cazul unui eşec, ca un motor încă puternic, dar dotat cu o baterie stricată.

Pentru Hitler, acest răgaz reprezintă întreaga diferenţă dintre victoria posibilă şi înfrîngerea sigură. Radarul englezilor a gonit haitele sale submarine din Atlantic, dar mai are pe şantier submersibile cu propulsie electrică, a căror viteză şi capacitate de scufundare prelungită le vor da posibilitatea să se sustragă urmăritorilor lor. Luftwaffe α fost depăşită de aviaţia aliată, dar Messerschmidt construieşte aparatul cu reacţie *Me-163*, care, la rîndul său, va mătura de pe cer avioane le inamice. Nu mai e vorba acum de arme secrete mai mult sau mai puţin iluzorii, ci de un material care e în curs de fabricaţie şi care, aruncat în bătălie în cantitate suficientă, va disputa duşmanului hegemonia aeriană şi maritimă absolut necesară pentru o nouă încercare de debarcare. Mai există, desigur, panoplia de arme secrete VI, V2 şi V3, care vor cădea, ca o ploaie deasă asupra orgolioasei capitale engleze şi o vor face să se pocăiască. Mai sînt, în sfirşit, perspectivele diplomatice care se vor deschide ca prin miracol şi posibilitatea de a sparge frontul aliaţilor negociind cu o Rusie dezamăgită de anglo-saxoni şi şovăitoare sub apăsarea diviziilor aduse din vest.

Pentru fiihrer, aceasta este formidabila mizã în partida care urmează să fie jucată. Pentru a o explica generalilor săi, i-a convocat în bîrlogul său de la Rastenburg în această zi de 20 martie 1944. Crede că s-a făcut înţeles. A fost, fără îndoială, dezamăgit cînd Rommel l-a anunţat că diviziile sale de inf anterie -n-au nici o mobilitate şi nu pot juca vreun rol într-un război modern, li răspunde cu răceală : ?„Rolul lor este să se lase decimate îndărătul fortificaţiilor. Deci n-au nevoie să fie mobile". Căci Zidul trebuie apărat cu orice preţ. Pe Zid trebuie obţinută victoria.

Zidul este un mit. Von Rundsteck va scrie : „Nimic în faţă, nimic în spate, pur şi simplu ceva care să-ţi ia ochii. Poate, în cea mai favorabilă ipoteză, ar putea constitui un obstacol pentru douăzeci şi patru de ore, dar, cu siguranţă, orice atac condus cu hotărire va trebui, cel mult în decursul unei zile, să-l străpungă în oricare punct. Această străpungere odată efectuată, dat fiind că tot restul este îndreptat cu faţa spre mare, ar putea fi cucerit din spate şi deveni complet inutil".

Din lipsă de oţel, bateriile marinei sînt instalate sub cupole fixe, betonate, ceea ce limitează unghiul lor de tragere, lunurile ou care sînt echipate au fost luate de la zece naţiuni învinse şi sînt de 28 de calibre diferite. Pentru cele mai multe nu există piese de schimb. Se simte şi o mare lipsă de instrumente pentru dirijarea tirului, singurele care ar face posibilă lupta im- potriva mior vase imobile. Media de vîrstă a tunarilor este de 45 de ani. Li s-au adus *Marine Helfer* şi *Marine Helferinnen,* elevi şi eleve de liceu oare îşi continuă studiile prin corespondenţă. Armata a 7-a, oare va suporta toată greutatea atacului aliaţilor, este echipată cu arme de *92* de modele diferite, folosind 252 de feluri de muniţii, din care 47 nu se mai fabrică, de aceea este interzis să fie risipite în exerciţii de tragere. Co mandanţii de batalion nu dispun de maşină : e de presupus că vor porni la luptă călare. Regimentul al 6-lea de paraşutişti, unitate de elită a cărei medie de vîrstă este de şaptesprezece ani şi jumătate, foloseşte 70 de camioane de 50 de mărci diferite. Cinci şeful lor, colonelul von der Heydte, cere armamentul absolut necesar, i se răspunde : „Dar, Heydte, pentru paraşutişti pumnalele sînt de ajuns î"

Şi mai uzat decît acest material de război, adunat din hala de vechituri a ţărilor învinse, este materialul uman. Cei mai buni oameni, cele mai bune trupe au fost ^aruncate în cazanul rusesc. în vest nu iSÎnt trimişi «decît cei prea bătrîni sau prea tineri, infirmii şi bolnavii, soldaţii care au suferit pe frontul rusesc degeraturi de gradul al treilea. Divizia a 70-a, denumită „Divizia pîinii albe", este alcătuită în

întregime din dispeptici, supuşi unui sever regim alimentar. Deoarece nici aceştia *nu* erau de ajuns, sub drapelul crucii încîrligate au fost înrolase contingente de străini. Wehrmachtul, scutul unei naţiuni niindre de puritatea isa rasială, are în irîndurile sale în 1944 negri, indieni, cazaci, armeni, tătari, calmuci, adîghei, francezi, kabardini, karatai, balkari, osetini, inguşi, uzbeci, belgieni, cazahi, chirghizi etc. în viitoarea zonă de debarcare servesc douăzeci şi trei de batalioane de foşti prizonieri de război. Au fost puşi să aleagă între moartea prin inaniţie şi uniforma feldgrau. Au preferat uniforma, dar, după cum spunea generalul von Schlieben, care comandă la Cherbourg : „E cam Îndoielnic că-i vom putea face să lupte în Franţa, pentru Germania, împotriva americanilor şi englezilor".

Şi fiindcă nici asta nu era de ajuns, au făcut razii pentru înrolarea copiilor germani. începînd cu luna noiembrie a anului 1943, contesa de Maupertuis a văzut venind *în* castelul

ei rechiziţionat, în apropiere de Bayeux, un nou contingent de soldaţi. Au 14 ani. Se antrenează în lupte corp la corp în parc, apoi, în timpul pauzelor, dansează în cerc şi se joacă de-a puia-gaia.

Dar mai sînt aici diviziile blindate, paraşutiştii şi SS-iştii.

Tancul „Stalin" este singurul care întrece blindatele germane. Obuzele tancurilor „Sherman" nu pot să străpungă scutul de oţel de 18 centimetri care ocroteşte „Tigrul" şi ricoşează în blindajul în diedru al „Panterelor". Pentru a răni aceşti monştri, trebuie să manevrezi astfel, încît să-i izbeşti în flanc, dar un singur obuz al tunului lor de 88 sau de 75 ajunge pentru «a trăsni pe loc oricare tanc englez sau american, în spatele Zidului, von Rundstedt va dispune în ziua Z de zece divizii blindate, călite pe nicovala rusească, dintre care „Panzer Lehr", care este cea mai puternică din armata germană, şi a 12-a SS *Hitlerjugend,* comandată de fanaticul Kurt Meyer, ai cărui grenadieri, după ce îşi vor fi terminat muniţiile, se vor bate, în luna august, cu lopeţile împotriva canadienilor.

Pentru ca von Rundstedt să-şi plaseze capcana într-un loc potrivit, pentru ca diviziile sale blindate să evite deplasări nesfîrşite pe drumurile şi căile ferate prăpădite de aviaţie şi tăiate de Rezistenţă, pentru ca ele să înhaţe la timp cu maxilarele lor de oţel trupele debarcate şi să le zdrobească, serviciile de informaţii geirmane trebuie să răspundă la această dublă întrebare : „Unde şi cînd ?"

LA PICIORUL ZIDULUI

Periscopul apăru în largul coastei franceze. Zece metri mai jos, un locotenent de vas britanic avea ochiul lipit de vizorul circular. La început nu văzu decît apa care şiroia pe lentilă, apoi distinse, decupat pe cer, relieful sumbru al ţărmului. Răsuci periscopul de la stînga la dreapta şi zări succesiv faleze perpendiculare, coline, ca nişte valuri, şi din

nou faleze. Coborî periscopul şi dădu ordin echipajului să înainteze ou viteză redusă.

Echipajul ara alcătuit doar din doi oameni, dar în aceasta noapte, în submarinul de buzunar luaseră loc un ofiţer şi un sergent aparţinînd comandourilor speciale. Erau deci cinci în total, îngrămădiţi într-un compartiment de 1,60 metri pe o lungime ce mu atingea 2,50 metri ; înălţimea plafonului mu era decîu de 1,60 metri şi de aceea oamenii erau nevoiţi sa stea cu capul aplecat. Sergentul din comando, mic de stat, se simţea cel mai puţin (Stingherit. Traversarea *sub* apă din Anglia a fost suficientă pentru a crea o atmosferă aproape irespirabilă. Teama de a nu *se* ciocni de o mină se citea pe fiecare chip.

Motorul torcea liniştit, făcînd să înainteze submersibilul spre coasta inamică, apoi, după un nou examen la periscop, locotenentul de vas dădu ordinul de oprire şi de urcare la suprafaţă. Carcasa despică apa neagră la trei sute metri depărtare de plajă. Locotenentul descuie panoul tambnchmlui şi urcă pe platformă, umflîndu-şi plămînii cu aer proaspăt. Totul era calm. Se aplecă peste tambuchi şi făcu semn celor doi comando, care veniră şi ei pe puntea minusculă. Erau îmbrăcaţi într-un costum cauducat de scafandru. Echipamentul lor cuprindea o lampă electrică, o busolă, un sfredel, cutiuţe, un rulou cu sfoară de undiţă şi cîteva beţişoare de cupru. La cingătoare aveau de asemenea un pumnal şi tin „Colt 45 După experienţe temeinice, >se tonstatase că un „Colt 45" rezistă mai bine la nisip şi la apa sărată decît orice altă armă din lume.

Fără să spună o vorbă, cei doi comando se lăsară să alunece în apa îngheţată, evitînd cu grijă cel mai uşor clipocit. Locotenentul îi văzu înotînd spre ţărm, apoi dispărură, înghiţiţi ;de noapte.

Maiorul Logan Scott Bowden şi sergentul Bruce Ogdetn Smith sînt nişte înotători excepţionali, dar temperatura glacială a mării şi anchilozarea pricinuită de ^strîmîoarea din submarin erau prielnice cîroeilor. *Ei mai ştiau că un. simplu plescăit al manii «care loveşte apa le poate aduce o ploaie de gloanţe din partea santinelelor germane. Greutatea consta în a înota şi repede şi fără zgomot.

în cîteva minute atinseră liziera acelei păduri de obstacole care, din ordinul lui Rommel, începînd din ianuarie, creştea de-a lungul coastei. Manevrmd printre ţăruşi, atinseră, în sfîrşit, pămîntul. Continuară în patru labe, apoi, pentru ultimii metri, de-a buşilea. Cînd ajunseră pe nisipul uscat, rămaseră nemişcaţi, ob servind plaja. Căutau santinelele germane.

Una din ciudăţeniile sergentului Ogden Smith era aceea că era sergent. La declararea războiului era o modă printre tinerii englezi puţin snobi ele a refuza gradul de ofiţer. Li se spunea „tinerii cu părul lung". Cu timpul, cei mai mulţi n-au rezistat ispitei şi

comodităţii pe care le implicau galoanele. Dar Bruce Ogden Smith rămăsese sergent. îi plăcea să ou fie ofiţer, aşa cum îi plăcea să ducă micul său război personal în cadrul marelui război. Nu făcea vărsare de sînge şi trăia clipe emoţionante. Nimeni nu ştia exact ce făcea, nici chiar soţia lui, cajpe avea un post important într-o uzină din Ţara Galilor. Poate că ea .credea că se învîrtise să rămînă în vreun birou. Poate că se gîndea uneori, după o zi istovitoare, că soţul ei îşi alesese-o soartă mai uşoară.

Plaja părea pustie. Nu se auzea decît clipocitul valurilor. Nu se zărea nici o santinelă, Cei doi oameni se pregăteau să urce panta domoală a plajei. Aceasta era, fără îndoială, clipocea mai grea din toată misiunea. A plonja din submarin însemna cel puţin a scăpa de claustrare. Apoi e apa care te înconjură şi te ocroteşte. Dar acum trebuie să te smulgi, cu sînge rece, de la ţărmul mării şi să urci spre pămîntul vrăjmaş, în faţa lor : mine, tunuri, zeci de mitraliere, aruncătoare cle flăcări automate, tot arsenalul rînduit pentru a respinge armate întregi.

Lucrul cel mai straniu este că ei doi, maiorul şi sergentul, se află poate aici degeaba. Se întîmplă adeseori ca soldaţii să moară fără rost, dar e rar ca şefii lor să accepte această eventualitate şi încă şi mai rar să organizeze în mod deliberat acest lucru. Or, este pasibil ca şefii acestor doi oameni, care acum se odihnesc liniştiţi în paturile lor, să le fi încredinţat o misiune despre care ştiau dinainte că e inutilă. Scott Bowden şi Ogden Smith au cercetat pînă acum douăzeci de plaje. Bineînţeles, *nu se pune problema debarcării pe douăzeci de plaje şi de mult iau fost selecţionate cele cinci care vor fi folosite. Dar s-a ţinut seama că cei doi cercetaşi ar putea fi prinşi de germiani, predaţi Gestapoului şi torturaţi. Dacă vorbesc, vor oferi inamicului posibilitatea de a localiza zonele cercetate de ei. Sînt deci în mod deliberat trimişi pe plaje situate la sute de kilometri depărtare de sectorul desemnat pentru debarcare. în felul acesta, dacă vor fi prinşi şi schingiuiţi, nu vor putea trăda marele secret, căci ei nu ştiu care sînt plajele alese din cele douăzeci de plaje pe oare le-au vizitat.

în această noapte înaintează pe o plajă lungă de trei kilometri, zăvorită la cele două extremităţi prin faleze perpendiculare, închisa în partea dinspre uscat printr-o barieră de coline. O plajă în formă de capcană. Nu vor trece nici trei. luni şi nisipul pe care se tîrăsc ei va fi îmbibat ou sînge american. Se află pe „Bloody Omaha" — „Sângeroasa Omaha[tc].

Ei leagă capătul undiţei lor cu un lanţ pe care îl înfig în pămînt. Undiţa provine din prăvălia părinţilor lui Ogden Smith, care vînd articole de pescuit în apropiere de Saint James Palace. La fiecare

cincizeci de krzi înfig cîte un ciob de sticlă. Cei doi oameni se tîrăsc unul în spatele celuilalt. Primul răscoleşte nisipul cu vîrful pumnalului. Caută mine. Al doilea desfăşoară sfoara. La fiecare ciob de sticlă, fixează sfoara în pămînt eu un beţişor, în aşa fel încît să rămînă plasată exact de-a lungul drumului parcurs. în felul acesta, la întoarcere, nu vor mai avea să se teamă de mine. Şi tot la fiecare bucăţică de sticlă, scormoneşte pămîntul cu sfredelul, ia cîte o mostră de nisip şi o pune într-o cutiuţă.

Deodata, cei doi comando se întind la pămînt, cu inima gata să le sară din piept, cu tîmplele jilave. în spatele lor, nisipul a iscîrţîit. întorc încetişor capul şi văd o santinelă germana. Scott Bowden şi Ogden Smith au zărit adesea santinele, dar erau plasate întotdeauna în susul plajei, la picioarele cazematelor. Dar acest soldat le taie retragerea spre mare. înaintează cu un pas prea liniştit ca să fi observat ceva, dar înaintează drept spre sfoara pe care au lăsat-o ca o dîră. Scot „Colturile" din toc.

Totul a început în urmă cu cîte ν a săptămîni, cînd un ofiţer aparţinînd statului-major al lui Montgomery şi-a amintit de vacanţele petrecute înainte de război pe coasta normandă. Chiar munca lui îi trezea aceste amintiri, căci acest ofiţer avea misiunea de a planifica o invazie care trebuia să înceapă pe plajele unde, acum cîţiva ani, trăise clipe fericite. Or, în evocarea frumoaselor vremuri de altădată îi veniră în minte unele observaţii prozaice, privind prezenţa argilei pe plajă. într-adevăr, ofiţerul îşi amintea că a văzut pe plajele normande, în timpul vacanţelor sale, unele insule de argilă. De îndată ce a făcut cunoscut acest lucru şefilor săi, problema la ordinea zilei a fost: carele de asalt *se* vor împotmoli în această argilă ? Pentru a putea răspunde, trebuia să se cunoască mai întîi consistenţa ei exactă.

Un modest funcţionar de la British Museum aduse soluţia, în *Buletinul Societăţii preistorice franceze* (volumul XXXV, 1938), a descoperit o descriere cît se poate de amănunţită a unei insule de argilă situate pe plaja de la Luc-sur-Mer, unde trebuiau să debarce englezii. Fiind consultaţi, geologii britanici arătară că în regiunea Braneaster, în Norfolk, există te-renuri a căror argilă are acelaşi conţinut ca aceea de la Luc- sur-Mer. S-au lansat care de luptă pe plajele de la Braneaster. Se înnămoliră. Era o catastrofă. Nu exista altă soluţie decît convocarea lui Hobart.

Percy Hobart, militar de carieră, a fost unul dintre pionierii armei blindate în Anglia. Cum obişnuia mereu să repete că blindatele vor juca un rol de prim ordin în războiul ce-^va veni, superiorii săi, plictisiţi, îl puseră în retragere înainte de termen, de îndată ce izbucni acest război. în 1940 se angaja

în „Home Guard" unde i se acordă gradul de caporal, pu- nîndu-se .sub comanda lui cîţiva cultivatori înarmaţi mai ales ou furci. Smuls din această activitate de către Winston Churchill, a ajuns la gradul de general şi s-a consacrat punerii la punct a unei serii de blindase special concepute în vederea atacului asupra Zidului.

împotriva cîmpurilor de mine ale lui Rommd a inventat tancul „Crab", prevăzut în faţă cu un tambur mobil. Rotin- du-se, tamburul biciuia solul cu lanţurile sale grele care provocau explozia minelor fără a aduce nici un prejudiciu maşinii de luptă. A conceput tancul „Crocodil", echipat cu un aruncător de flăcări care revărsa un fluviu de foc. Pentru trecerea şanţurilor antitanc, a inventat tancul „Fascina", care purta buşîerii meniţi să umple obstacolul. Tot lui i se datorează acel tanc ca*e aruncă peste pîlniik bombelor sau peste rîuri cîte o punte lungă de nouă metri, în stare ;să suporte tancuri grele, precum şi tancul „Rampa", ca*e, avînd un profil înclinate urma să servească pentru trecerea digurilor şi a rambleurîlor. De asemenea, el era inventatorul tancurilor-amfibii denumite tancuri „D.D.", al tancurilor-petajrde, al tancurilor-b an galore şi al altor cîteva tancuri cu destinaţie specializată. De fapt, se părea că generalul Percy Hobart m în stare să facă orice dintir-un tanc, mimai un tanc nu.

Contra insulelor de argilă a inventat tancul „Bobina". Desfăşura în faţa lui o leasă ou ochiuri dese de oţel care ^înlăturau orice risc 'de împotmolire pentru el şi pentru blindatele claske.

Pe cele cinci plaje selecţionate s~a pornit la identificarea zonelor argiloase, unde urmau să fie debarcate cu prioritate „Bobinele" generalului Hobart.

Santinela puse pic.k>rul*pe ^undiţă, care se afundă ;în nisip. Nu observă nimic şi se îndreptă liniştit, fără să-şi ,dsa <seama că a oferit comandamentului aliat olinformaţk de o însemnă-

[1] Formaţiuni de ^gărzi teritoriale, înfiinţate în ^'Anglia în 1940. Erau recrutate pe bază de voluntariat>din rindurile ipersoanelor nemobilizate. — *Nota trad,*

ta te fundamentală : plaja nu era minată. Scott Bowden şi Ogden Smith mai aşteptară cite va minute, lipiţi de pămînt. Alarma fusese serioasă, dar de cînd ***se*** tot plimbau prin faţa gurilor de tun germane căpătaseră un fel de sentiment al invulnerabilităţii. Cu trei luni în urmă, exploraseră plaja de la Riviera, în apropiere de Bayeux. Scott Bowden se strecurase pînă la dig şi ascultase discuţia dintre două santinele germane. Gîteva secunde înainte de miezul nopţii Ogden Smith îşi laminti că era 31 decembrie. Urcă pînă la şeful său, îşi lipi gura de urechea sa şi îi transmise -cele mai bune urări de Anul nou, la o distanţă de trei metri de soldaţii germani.

Santinela dispăruse, dar *se* putea întoarce. Cei doi comando înaintară cu prudenţă ispre mare, tluînd undiţa ou ei. Se stre- curară printre obstacole şi ise cufundară în apă. După ce îno- t)ară cîteva minute, înoemiră isă transmită semnale luminoase cu lămpile. Din întuneric, isubmarinul ieşi la suprafaţă şi îi culese teferi. Astfel se isfîrşi a doua lor vizită la plaja „Omaha". Prima oară au tîriît după ei, instalat într-un cărucior, un cli- nometru ou care imăsurau înclinaţia solului. încă nu ştiau că a treia lor debarcare la „Omaha" va fi cea nmi spectaculoasă şi totodată icea mai dramatică. Vor veni nu ca nişte hoţi, ci cu o armată transportată pe cinci mii de vase. Căci, în ultima clipă, generalul american Bradley va cere celor doi coimando să conducă trupele «ale, în zorii zilei, de *6* iunie, pe plaja pe care o cunoşteau aitît de bine.

Tot din cauza lui Bradley veniseră jn această^noapte aici. Cîteva ore mai devreme, în cursul unei conferinţe a .statului- major, generalul remarcase pe k>togmfiile aerkne «o pată suspectă care -se «contura pe plaja „Omaha". întrebase serviciile de informaţii britanice claca aveau cunoştinţă* de consistenţa solului în această regiune. Raportul a fost transmis căpitanului Nigel Wilmott, şeful oomaiicloului de recunoaştese. Imsodiat, acesta le-a dat lui Scott Bowden şi Ogden Smith ordinul de a fi gata de plecare. Mulţumită mostrelor pe care cei doi comando le aduceau, Wilmott va putea înmîna ciliary doua zi lui Bradley un tub de sticlă conţinînd nisip din pata suspecta. O va face cu o indiferenţă afectată, ca-şi cum ar fi liberul cel mai firesc din lume, căci este o mare plăcere sa-i uluieşti pe aceşti americani pe care nimic nu-i uluieşte. Iar (generalul, mulţi ani după aceea, cînd îşi va redacta *Memoriile*, îşi va mai aminti de ofiţerul britanic zvelt şi tăcut, care, cu un gest neglijent, îi întinsese eşantionul cules în noaptea precedentă de sub cizmele santinelelor germane· %

în aceste nopţi de iarnă şi de primăvară, comandourile aliate dau adeseori târcoale pe la piciorul Zidului. Unii sînt prinşi şi executaţi, în conformitate cu instrucţiunea „foarte secretă" nir. 003 830/42 a fiihrerului. Doi sînt /salvaţi de Brwin Rommel, care îi 'smoilge din ghearele Gestapoului. Dar -cei mai mulţi, favorizaţi de im noroc deosebit, *>se* întorc teferi din expediţiile lor nocturne. Informaţiile pe oare le aduc sînt pe măsura primejdiilor la *cam* s-au expus. Mai iaâes, 'sînt singurii care le pot descoperi.

Rezistenţa este prezentă peste tot, în afară de plaje. Pentru a ajunge la ele, membrii ei ar trebui să se tîrască prin cîmpurile de mine care se întind pe sute de metri în adâncime, să facă o spărtură prin reţelele ghimpate, apoi să alunece printre înjtărituri escaladînd şanţurile, să sară peste zidul antitanc : ar trebui, mai bine zis, să străbată toată grosimea Zidului fără să fie văzuţi de santinele. E cu neputinţă. Pe plaje nu se poale ajunge decît dinspre mare. Sau din aer.

Au fost fotografiate metru cu metru. Zburînd la mare altitudine sau razant deasupra solului, avioanele de recunoaştere fac milioane de fotografii. Se cunoaşte numărul stâlpilor plantaţi din ordinul lui Rommel şi grosimea zidului antitanc, amplasamentul stîncilor şi forma lor, poziţia bancurilor de nisip şi modificările pe care le suferă în timpul marilor maree. A fost fotografiată coasta pe orice fel de vreme şi la toate orele clin zi. Se ştie că un anumit vînt stîrneşte într-un anumit loc valuri de o anumita înălţime. Inventariate, clasate, cercetate cu de-amămintul de experţi, fotografiile aeriene au adus recolta lor de informaţii. Dar ele nu spun dacă grăuntele de nisip din .„Omaha", fiind amestecat ou prea multă argilă, nu va frîna maşina de război a aliaţilor, nici din care

metal este construit obstacolul numit „poarta belgiană", cel mai formidabil obstacol pe care Rommel l-a instalat pe coastă. Ele nu pot să dezlege misterul din 23 aprilie. în acea zi, un aviator ca,*e atacă bateriile de la Houlgate greşeşte ţinta şi bomba sa cade în apă în faţa plajei. încremenit de uimire, el asistă la o îngrozitoare serie· de explozii care dă mării aspectul unor gheizeri. Statul-major, temîndu-se de o iK>uă invenţie germană care ar pune iarăşi debarcarea sub semnul întrebării, trimite pe coastă un profesor şi un ofiţer superior echipaţi ou aparate speciale de fotografiat şi încadraţi de cîţiva comando. Ei descoperă că este vorba de simple mine sau chiar grenade- pe care Rommel le-a pus în vîrful obstacolelor.

Guries, cu toate că plajek sînt destinate a fi arena primului' asalt, aceste informaţii au cea mai mare însemnătate nu atît

pentru ora H, cît pentru orele care vor urma. Obstacolele lui Rommel voi* crea greutăţi trupelor de asalt, dar nu vor putea să le oprească. Dimpotrivă, ek riscă să împiedice sau să încetinească aducerea unor întăriri şi material, tăind în felul acesta artera de aprovizionare de capul de pod. în primele optsprezece ore, numai în sectorul american trebuie să debarce echivalentul a două sute de trenuri complete de trupe. Pentru ca şalupele de debarcare să poată acosta, pentru ca blindaiele şi camioanele să poată parveni la şosele, echipele speciale de geniu, care de luni de zile se antrenează contaa cronometru, vor trebui, din primele ore şi sub focul inamicului, să înlăture obstacolele. Vor pierde jumătate din efectiv, dar fiecare minut cîştigat îndreptăţeşte pierderea * unei vieţi omeneşti.

Pentru a-i ajuta în această sarcină, cinci comando francezi, conduşi de ofiţerul de echipaje Francis Vourch şi maistrul Klopfenstein, debarcă în noaptea de *26* decembrie 1943 pe plaja de la Biville. Chipul şi mîinile lor sînt înnegrite cu plută arsă. Pe spatele tunicii lor, o bandă albă le îngăduie să se identifice la o distanţă de cîţiva metri. Un prim grup adună probe de nisip. Ceilalţi, împreună cu Francis Vourch, bîjbîie printre obstacole. Caută o „poartă belgiană", care are forma unui pomi uriaş, suficient de puternic pentru a bloca brusc navele

lansate în plină viteză. O găsesc. Cu prudenţă se asigură că nici o grenadă-capcană nu-i fixată de ea. Apoi,, cu ajutorul unui bomfaier, unul din comando taie o bucată din obstacol. Un altiul aduce alge pentru a camufla tăietura. Cele două grupuri se retrag în barca lor de cauciuc şi vîslese spre larg, unde îi aşteaptă, la un kilometru şi jumătate, vedeta rapidă care i-a adus.

Pe cheiul de la Newhaven, un ofiţer de stat-roajor al operaţiilor combinate primește fragmentul de metal şi chiar în aceeaşi noapte îl duee la Laboratoarele di/n Londra. Oţelul este supus analizei. Mulţumită fotografiilor, aeriene, se cunosc dimensiunile exacte ale „porţii belgiene" : trei metri pe trei cu un soclu orizontal de trei metri pe patru. Poate fi deci reconstituită la centimetru şi, cu ajutorul analizei metalului, aproape la centigram. După aceea, prototipul este transportat pe cîmpul unităţilor speciale de geniu. în zilele următoare aceşti specialişti calculează ce încărcături sînt necesare şi unde trebuie

să fie plasate pentru a pulveriza monstrul de· oţel, care cîntăreşte 3 000 de kilograme.

O problemă ciudată 's-a pus cu privire la aricii metalici. Aceste obstacole antitanc sînt formate din trei bare tăiate din şine. Barele, care au o lungime de 1,20 m, sînt asamblate la mijloc în unghi drept. Aricii metalici mm reconstituiţi în Anglia, ţinîndu-se seama de greutatea şinelor franceze : 75 ,de livre. în exerciţii, buldozerele armatei de geniu strivesc obstacolele. Un ofiţer însă descoperă în arhive că America a trimis în Franţa în 1918 şine cîntărind 100 de livre. Buldozerele lansate asupia aricilor fabricaţi din acest material american se dovedesc incapabile de a le distruge. Nu există decît o probabilitate infimă ca obstacolele lui Rommel să fie fabricate tocmai din şine americane, dar această probabilitate există. Trebuie verificată.

Totul trebuie verificat : puterea curenţilor de coastă, adîn- cimea mării, panta plajei, densitatea nisipului şi compoziţia sa, forma şi greutatea obstacolelor. P©ntru a lansa operaţia care va duce armata aliaţilor*pînă în inima Germaniei, urmaşi ai ilui Sherlock Holmes, cu feţele *şi* mîinile înnegrite, trebuie să vină, pe întuneric, să scruteze plajele Franţei. Căci fiecare informaţie pe care o aduc poate să cootribuie kt succesul debarcării.

Dar, pentru a o face să eşueze, germanilor le e de ajuns să cunoască o dată şi numele unei provincii franceze.

OMUL DIN STOCKHOLM ŞI CEL DIN OSLO

în aceeaşi lună martie anului 1944, pe o noapte rece, cîţiva bărbaţi se înghesuiră iritr-o camionetă care-i conduse la rcapătul cel mai îndepărtat alaeroportului din Stockholm. Vîn- tul mătura pistele, spulberîn4 zăpada pe care o ridica în vîr- tejuri deasupra pămîntului, Camioneta se opri la cîţiva metri de un ţarc apărat spre exterior printr-o îngrăditură de sîrma ghimpată, mărginit de bariere mobile şi violent luminat de şase reflectoare. în mijlocul ţarcului avionul englez care asigura săptămînal legătura Scoţia—Stockholm. Santinele suedeze, cu puşca pe umăr, patrulează tot timpul de-a lungul barierelor. Această

ţinută războinică, surprinzătoare într-o ţară neutră, îi făcea să zîmbească pe aviatorii britanici şi probabil că-i nedumerea pe soldaţii suedezi însărcinaţi să facă de gardă la o temperatură polară. Nici aviatorii, nici santinelele, nici chiar autorităţile suedeze nu bănuiau că doi sabotori germani se ti- rîseră pe o astfel de noapte pînă la bariere, pentru a încerca să arunce 111 aer avionul. Ordinul venea de la Hitler însuşi, iritat de acest avion care . asigura o legătură regulată zburînd cu neruşinare deasupra Norvegiei ocupate. La vederea soldaţilor suedezi, cei doi sabotori se retraseră şi proiectul fu abandonat.

Pasagerii camionetei, cu trupurile încovoiate pentru a se feri de curentul rece de aer provocat de rotaţia elicelor, alergară pînă la pasarelă şi se grăbiră să intre în carlingă. Echipajul se afla la postul lui şi pilotul pornise motoarele spre a le încălzi. Apoi santinelele deplasară barierele mobile şi avionul rulă pînă la extremitatea pistei de zbor. După două minute de „punct fix" decolă spre vest.

în carlingă, lămpile erau aprinse, da# hublourile erau camuflate. înfofoliţi în pături, şase oameni căutau poziţia cea mai bună pentru a adormi. Unul dintre ei era un obişnuit al liniei: un funcţionar al ambasadei britanice din Stockholm, oare însoţea sacii conţinînd curierul diplomatic. Mai erau patru aviatori din R.A.F. care, cfoborîţi în luptă* aeriană deasupra Norvegiei, reuşiseră isă ajungă în Suedia fără a fi prinşi de grăniceri. Ultimul pasager, un om în vîrstă, mărunţel, cu faţa tristă, contrasta penibil cu tinereţea şi entuziasmul aviatorilor. Cînd, intrigat, vecinul său intră în vorbă cu el, află că se numeşte Joseph Jan Vanhove şi că este belgian. Apoi scoase din buzunar un teanc de tăieturi din ziare şi le dădu aviatorului, una cîte una, traducind pe măsură ce le arăta. Pentru aviator, aceasta fu o dovadă că nu e bine să te iei după aparenţe. Căci articolele care fuseseră publicate în presa belgiană aflată sub control german îl descriau pe pirpiriul său tovarăş ca pe unul dintre marii şefi ai Rezistenţei, responsabilul financiar al reţelelor clandestine. Scăpase de arestare ca prin minune, dar pe capul său fusese pus un premiu, iar autorităţile germane ameninţau cu moartea pe oricine l-ar fi ajutat. Pentru a uşura sarcina unui eventual lucia, ziarele reproduceau fotografia luptătorului din Rezistenţă care lugise.

Aviatorul, înmărmurit, voia să ştie mai multe. Cum a reuşit sa scape Vanhove din mîinile oamenilor Gestapoului ? Cum a făcut de a ajuns în Suedia ? Belgianul cel mărunţel refuză sa răspundă. La ambasada

britanică din Stockholm i se pusese în vedere să fie cît mai discret: povestea aventurilor sale avea s-o spună oamenilor de la Intelligence Service, care îl vor interoga la Londra.

în timp ce pasagerii aţipeau unul cîte unul, Joseph Vanhove, încîntat, se gîndea probabil că lovitura cu articolele de ziar esa într-adevăr genială. Aviatorul englez reacţionase la fel ca şi compatrioţii săi ele la ambasadă. Membrii Rezistenţei franceze cu care luase legătura în urmă cu cîte va luni ma~ nifestaseră şi ei un entuziasm frăţesc cînd le arătase extrasele din ziare. încrederea lor rămăsese neclintită chiar şi cînd se aflau în faţa plutonului de execuţie. După acest succes, serviciile secrete germane hotărîră să~l trimită pe Vanhove să descopere ceea ce constituia obsesia şi totodată obiectivul lor suprem : locul şi data invaziei aliaţilor.

Se pare că lucrurile merg bine. în afară de cazul cînd ar avea ghinionul ca un aparat de vînătoare german să surprindă avionul care zboară spre Scoţia, Vanhove va fi în cîteva o*e la Londra. Acolo se aşteaptă să fie interogat de profesionişti, ai căror ochi nu se vor umezi la vederea articolelor tăiate din ziare. Dar nu se teme prea mult că nu va trece acest ultim examen, deoarece serviciile germane folosesc pentru întîia oară filiera Stockholmului ca să se infiltreze ν în Marea Briianie. Pînă atunci, ei şi-au strecurat agenţii, de obicei camuflaţi în membri ai Rezistenţei, prin Spania şi Portugalia. Bunăoară Oswald John Job. în luna octombrie 1943 se prezentase, zdrenţăros, flămînd, fără un ban, la ambasada britanică clin Madrid. Nici n-a fost nevoie să i se născocească o biografie de membru al Rezistenţei ; Job era de naţionalitate engleză. Supus obişnuitelor interogatorii de îndată ce a ajuns în Anglia, la 1 noiembrie 1943 a povestit că a reuşit să scape din lagărul de la Saint-Denis, unde erau internaţi supuşii britanici surprinşi în Franţa de invazia germană. Povestea sa a fost socotită ca verosimilă. Dar filiera spaniolă este atît de suspectă, încît toţi cei care o folosesc timp de mai multe luni răni în sub supravegherea discretă a contraspionajului englez. Oamenii de la „Special Branch" au fost intrigaţi de numeroasele scrisori pe care Job le trimitea, prin intermediul Crucii Roşii, vechilor săi tovarăşi de captivitate. Ei interceptară scrisorile, le supuseră la examene chimice şi descoperiră mesajele secrete pe care falsul evadat le scria cu cerneală invizibilă. în lagărul de la Saint-Denis corespondenţa lui Job nu era niciodată distribuită adresanţilor deţinuţi: ea mergea direct la birourile serviciilor secrete germane.

Oswald John Job, în vîrstă de 59 de ani, a fost spînzurat în închisoarea din Pen ton viile la 16 martie 1944.

Germanii s-au gîndit deci sa-I îmbarce pe Vanhove pe unul din cargourile spaniole care transportă portocale în Anglia. Se va strecura pe uscat în cursul operaţiilor de descărcare. Dar, de cînd agenţi naziști au plasat grenade în lăzile de portocale, în porturile britanice aceste cargouri sînt supuse unei inspecţii minuţioase. Un om inteligent şi~a amintit că navele spaniole urmează să livreze portocale la Stockholm. De ce nu s-ar folosi filiera suedeză ? Englezii, obişnuiţi să filtreze cu grijă tot ce vine din Spania, faţă de un 0111 venit prin Suedia vor fi, fără îndoială, mai puţin neîncrezători.

Vanhove nu a devenit spion din vocaţie, ci de nevoie. Chelner la hotelul *Metropol* din Bruxelles, rechiziţionat de către ocupanţi, s-a asociat cu căpitanul von Eilenberg, care pe atunci conducea o afacere înfloritoare la bursa neagră. Poliţia germană a descoperit traficul. Eilenberg la fost expediat pe frontul rusesc. Vanhove a fost pus să aleagă între moartea prin împuşcare şi activitatea de spion. Nu eroismul este principala lui virtute.

Joseph Jan Vanhove îl va recunoaşte oare pe Hans Schmidt clacă întîmplarea îi va face să se întîlnească la colţul unei străzi din Anglia ? I-a servit masa la *Metropol*, dar asta era în luna august 1940 şi de atunci au trecut mii de clienţi prin restaurantul hotelului. Cu trăsăturile sale aspre, părul blond şi. ochii cenuşii, Hans Schmidt nu părea să se deosebească cu nimic de războinicii victorioşi care benchetuiau la Bruxelles. Totuşi nu era german, ci danez, şi în timp ce atîţi ofiţeri visau să pună piciorul pe pămîntul englez, el era sigur că, în ceea ce-I priveşte, va fi la Londra înainte de sfîrşitul lunii. Căci pentru a fi paraşutat 111 Marea Britanie fusese chemat la Bruxelles, după ce învăţase noua lui meserie de spion.

Hans Schmidt, în vîrstă de 26 de ani, mecanic, a sărit dintr-un „Heinkel" pe o noapte fără lună de la sfîrşitul lui august 1940 şi a aterizat fără greutate în Anglia. Şi acolo se află şi acum. Slujbaş la o fermă din sud-vest, s-a integtat perfect în viaţa din Anglia. în 1942 la Berlin s-a primit chiar acest mesaj radiotelegrafic neobişnuit în analele serviciului secret : „Întrerup legăturile paisprezece zile, M-am căsătorit, Plec în voiaj de nuntă". Apoi în 1943, acest nou mesaj, la fel de neobişnuit, deşi logic : „Sînt tatăl unui băiat de şapte livre". E evident că Hans Schmidt a reuşit în misiunea lui. După atîta timp, de ce s-ar mai interesa contraspionajul englez de el ? Plecat în august 1940 pentru a pregăti căile de invadare a

Angliei de către germani, după aproape patru ani, Schmidt va informa Berlinul despre planul de invazie a continentului de către aliaţi.

Paraşutistul, lungit pe burtă pe podeaua avionului, auzi pe pilot strigînd în interfon [2] : „Anglia !" Imediat cei trei membri ai echipajului urlară în cor : „Bu-u-u î Bu-u-u ! Bu-u-u !" Radiotelegrafistul, care se găsea în dreptul paraşutistului, îl lămuri că aceste urlete încercau să imite zgomotul de sirenă al unui aparat „Stuka" atacînd în picaj şi că ele serveau drept strigăt de război aviatorilor din Luftwaffe. Ei scoteau aceste urlete chiar în momentul eînd ajungeau deasupra Angliei.

De fapt, aparatul „Junkers-II" zbura deasupra Scoţiei, dar în ochii paraşutistului deosebirea nu era mare. Spionii capturaţi erau spînzuraţi în Scoţia ca şi în Anglia. îşi frecă picioarele unul de altul pentru a se încălzi. Este aproape singurul gest pe care şi-l poate îngădui, căci aparatul „Junkers-H", avion de recunoaştere, nu este echipat pentru transportul unui pasager, şi cu atît mai puţin pentru un salt cu paraşuta. Paraşutistul stă înţepenit între o mitralieră, diferite instrumente şi încărcătoare. Pentru salt a fost nevoie să se demonteze una din cele trei mitraliere, plasîndu-se o trapă în deschizătura făcută. La un anumit semnal, paraşutistul va libera trapa acţionînd asupra unei pîrghii şi, cu capul înainte* se va precipita în vid. Dintre toate variantele posibile de a părăsi un avion în zbor, aceasta este, fără îndoială, cea mai puţin plăcută, cu atît mai mult cu cît deschiderea este strimtă, iar paraşutistul va trebui să se răsucească în fel şi chip pentru a putea trece prin ea.

Gu o oră înainte de zbor, s-a dezbrăcat la piele într-o baracă a aerodromului şi oameni ai serviciului secret i-au percheziţionat cu minuţiozitate hainele civile. în acest timp i s-au bandajat genunchii pentru a se limita riscurile unui accident la aterizare. Apoi s-a îmbrăcat din nou, a\'ind în urma percheziţiei certitudinea că nu duce cu el nimic care l-ar putea demasca drept spion. Peste hainele civile şi-a îmbrăcat o salopetă de zbor, apoi şi-a prins paraşuta, pe care el însuşi o strîn- sese potrivit normelor în vigoare la Luftwaffe.

Cînd radiofonistul îl bătu cu palma pe umăr, aşa cum fusese convenit, el scoase copcile măştii cu oxigen şi înlocui casca de aviator, prevăzută cu un interfon, printr-o cască pentru săritură. Apoi agăţă chinga cu deschidere automată a paraşutei de un belciug fixat în peretele despărţitor. La un al doilea semn, acţionă asupra pârghiei şi reuşi să iasă din „Junkers".

Cinci secunde mai tîrziu se legăna pe cerul liniştit al Scoţiei sub cupola paraşutei sale.

---

[2] Aparat de intercomunicaţie folosit în aviaţie. — *Nota trad,,*

Omul este un oarecare. Miner norvegian, a aderat cu entuziasm la partidul nazist al lui Quisling şi a fost cu uşurinţă convins să accepte o muncă de spion în Marea Britanie. Dar misiunea sa este neobişnuită. El trebuie să spioneze pe doi dintre compatrioţii săi, Jack Berg şi Olav Klausen, care operează în Anglia pentru germani.

Berg şi Klausen — foarte tineri, foarte uşuratici, foarte frumoşi — fuseseră vreme îndelungată fala şefilor lor şi chiar marele istat-major urmărea cu pasiune isprăvile lor. Depuşi de către un hidroavion al lui Luftwaffe în larg, în dreptul coastelor scoţiene, au acostat fără nici o greutate într-o barcă de cauciuc, au ajuns la Londra cu bicicleta şi, peste cîteva săptămîni, ziarele engleze semnalau numeroase acte de sabotaj în sudul ţării. Aceasta se petrecea în primăvara anului 1941. De atunci, se părea că un noroc orb îi ocroteşte. La 20 februarie şi la 18 iunie 1943, li se paraşutară bani şi stocuri de explozibile, ceea ce le dădu posibilitatea să ducă la bun sfîrşit două noi acţiuni de sabotaj. Totodată, ei comunicau regulat prin radio informaţii preţioase asupra mişcării trupelor din Marea Britanie.

La Berlin, unii sceptici începură să gîndească că era prea frumos ca să fie adevărat. Ţinînd seama ele ritmul în care erau spînzuraţi agenţii trimişi în Anglia, era de necrezut ca Berg şi Klausen să fi reuşit sa scape trei ani la rînd oamenilor din contraspionaj. Probabil că fuseseră prinşi şi „prelucraţi". Dar Hans Schmidt nu era oare dovada vie că se poate rezista patru ani fără a cădea în plasa inamicului? Scepticii răspundeau ca situaţiile nu erau comparabile. În timp ce norvegienii pretindeau că rătăcesc prin ţară, fără să se fi aciuat pe undeva, fără meserie, expuşi la un control riguros, el, danezul, avea o firmă înregistrată şi chiar o familie, care alungau bănuielile şi îi garantau securitatea.

La aceasta, partizanii norvegienilor ripostau că în timpul primei paraşutari, la 20 februarie 1943, pentru a crea o diversiune, Luftwaffe a bombardat două oraşe scoţiene. Pierderile civile au fost grele. Or, norvegienii fuseseră preveniţi de aceste atacuri aeriene lansate asupra localităţilor din apropierea zonei de paraşutare. Oare britanicii au sacrii icat în mod deliberat zeci de femei şi copii numai pentru a face să se creadă că cei doi spioni continuau să opereze nestingherit ?

Controversa prelungindu-.se, şefii serviciului secret german cerură unei comisii extraordinare, alcătuită din psihiatri şi specialişti, să dezlege problema. Ea cercetă fiecare mesaj primit din anul 1941, dar nu descoperi nici un indiciu care să facă dovada că norvegienii ar fi emis sub constrîngere. Atunci celor doi oameni li s-au pus întrebări-încuietoare. Răspunsurile lor erau de o candoare perfectă. Comisia ajunse la concluzia că sînt sinceri, dar autorităţile superioare nu se declarară satisfăcute. în luna martie 1944 nevoia de informaţii e atît de mare, încît nimeni nu-şi poate îngădui să neglijeze nici cel mai mic prilej favorabil. Or, Berg şi Klausen, care se află de atîta vreme pe teritoriul inamic, nu sînt în stare sa găsească răspunsurile la cele două întrebări de care depinde soarta Germaniei. Şi apoi trebuie să existe certitudinea absolută că se poate avea încredere în ei.

Aceasta este misiunea nazistului norvegian. Sarcina acestui spion este de a-i spiona pe spioni.

LILY LA LISABONA

Jfe La Lisabona, în luna martie nopţile sînt deja calde se simte suflul primăverii. Lily Sergheiev, tînără şi blondă, a cinat foarte bine la restaurantul hotelului *Avenida Palace.* Dujiă ce a ascultat cîteva minute orchestra, care executa melodii ritmice sud-americane, se urcă 111 camera ei şi-şi aranjă

puţin lucrurile. Pe măsură ce se apropia ora întîlnirii, neliniştea se risipea. îşi dezbrăcă apoi rochia neagră, îşi puse o fustă de tweed, un pulover maro şi se pieptănă cu grijă. La ora opt şi jumătate îşi îmbrăcă mantoul şi părăsi hotelul, amestecîn- du-se prin mulţimea care se îndrepta spre Piaţa Rossio. Dar cînd ajunse aici, sări într-un tramvai care o duse înapoi de unde plecase şi coborî la *Avenida.*

Cu mîinile în buzunare, o luă alene în sus pe marea arteră pavată în negru şi alb. Un vînt călduţ fremăta printre cele două şiruri de palmieri. Tamarixul era în floare. în aer plutea miroş de iasomie. îţi venea greu să crezi că în Anglia era încă iarnă.

Ajunse în Piaţa Pombal, care nu era luminată. O"înconjură şi se opri în spatele statuii marchizului de Pombal. îşi consultă de cîteva ori cadranul luminos al ceasului. „Legătura" ei la Lisabona îi fixase întîlnirea la ora nouă.

Un minut după ora nouă, o maşină ţîşni cu toată viteza dintr-o stradă întunecoasă. Lumina farurilor era micşorată. La viraj cauciucurile scrîşniră. Se opri chiar în dreptul femeii şi în momentul acela farurile se stinseră.

Portiera dreaptă din spate se întredeschise şi Lily Sergheiev, înşfăcată de braţ, fu trasă cu brutalitate în maşină. Se prăbuşi pe banchetă în timp ce automobilul, demarînd imediat, ocoli piaţa şi se pierdu în strada de unde venise.

Lumina felinarelor era prea slabă pentru ca tînăra femeie să poată distinge chipul şoferului sau al omului de lingă ea. Cînd şoferul vorbi, îşi dădu işeama că nu este Kliemann. O întrebă cum de a putut siTraSă din Anglia. Refuză să răspundă. Nu va vorbi decît cu Kliemann. El îi făgădui că o să-l vadă şi încetă să-t mai pună întrebări. Omul care şedea alături o întrebă clacă prenumele ei nu este Nina şi clacă nu se născuse Ia Kiev.

— Nu.

— Curios, am cunoscut pe vremuri o fată care avea acelaşi nume ca dumneata. Era foarte veselă. Am adus-o ele la Danzig la Rouen.

— V-aş ruga să vă scoateţi pălăria.

Omul îşi scoase pălăria moale de fetru, care îi ascundea ochii.

— De ce-mi cereţi să fac asta ? — întrebă el.

— Am \ rut să văd dacă v-aţi schimbat, căpitane Buking. Ce aţi făcut cu *Adcl Trabcr ?*

Omul striga : „As.ta-i bună !" şi strinse mişcat mîinile fetei. Timp de cîteva minute, într-o atmosferă extrem de caldă, cei doi evocară vremurile frumoase dinainte de război şi acea faimoasa călătorie pe *Adcl Trabcr*, pe care îl comanda căpitanul Biiking. Lily, tînără franţuzoaică aventuroasă, se dusese să-l vadă pe un unchi al ei care locuia în Estonia. N-avea nici un

ban ca să se întoarcă în Franţa. Pentru multe fete tinere ar fi fost o situaţie i uair?.c grea, dar nu pentru Lily Sergheiev. Mersese pe jos de la Paris la Varşovia înainte de a face înconjurul Europei pe bicicletă, şi declararea războiului a surprins-o la Beirut, în drumul pe care-l făcea, tot pe bicicletă, de la Paris la Saigon. De data asta, în Estonia, ea se mărgini să ceară Companiei Worms s-o lase să meargă gratuit pe una din navele ei. Căpitanul Buking îi aminti cum avusese rău de mare pînă la gura Senei. Aici, revenindu-şi, organizase împreună cu echipajul o formidabilă bătaie cu perne de puf. S-au găsit fulgi pînă şi în magazia calei. Buking şi Lily recunoscură că lumea e foarte mică şi că timpurile s-au schimbat* mult· Era totuşi nostim că s-au. reîntâlnit la. Lisabona, unde lucrau amîndoi pentru serviciile secrete germane.

Puţin mai tîrziu, Lily Sergheiev urcă scara unei case cu camere mobilate, care mirosea a ulei rînced, în strada Traversa Sao la nr. 23, şi-l regăsi pe maiorul Kliemann, şeful ei de misiune. Tot atît de gras, tot atît de roşu, tot atît de bine îmbrăcat, stătea prăbuşit pe divan. Mustaţa-i era pleoştită şi
avea aerul· unui*cîine bătut. Se priviră îndelung, fără să spună un cuvînt.

— Am fost foarte bolnav — spuse el în sfîrşit. — Şi dumneata ? Ne-ai scris că eşti într-o stare gravă : ţi-e mai bine ?

— Se pare că-s pe ducă. Medicii englezi mi-au mai dat şase luni de viaţă. Trebuie să mă grăbesc să le trăiesc.

— Vrei să te întorci în Franţa ?

— De <ce*? N-am reuşit ?

— Ai întrecut orice aşteptări. Ai reuşit- să pătrunzi în Anglia, să ieşi de acolo şi te vei întoarce din nou. îţi dai seama că eşti prima care a-izbutit această performanţă ? Sînt foarte mîndru de dumneata, Lily.

O cunoscuse prin mijlocirea* unui prieten comun, un ziarist berlinez. Lily a acceptat imediat să lucreze pentru Serviciile germane. Era o achiziţie bună : inteligentă şi teribil de descurcăreaţă — aşa cum o dovedeau călătoriile ei. în decurs de doi ani, care păreau că nu se mai termină, a învăţat temeinic cifrul, scrierea invizibilă cu cerneală simpatică, geografia economică şi strategică a Marii Britanii, organizarea armatei engleze, cunoaşterea uniformelor, a insignelor şi gradelor fiecărei arme, machetele tancurilor, avioanelor şi vaselor de război. în primăvara anului 1943 era, în sfîrşit, pregătită. A fost trimisă mai întîi în zona liberă, de unde a putut trece în Spania datorită intervenţiilor discrete ale autorităţilor germane. Fusese prevăzut ca la Madrid să ceară o viză pentru Anglia. Una din ve- rişoarele ei, care făcea parte din înalta societate engleză, urma să garanteze pentru ea. Totul s-a petrecut cum nu se poate mai bine. Datorită

verişoarei ei, a reuşit să obţină un post chiar la Ministerul Informaţiilor, în serviciul unui oarecare Bernstein.

— Sydney Bernstein este şeful secţiei de cinematografie —3 explică ea. — M-a trimis la Lisabona să intru în legătură cu scenarişti şi scriitori care au scăpat din Franţa. Englezii intenţionează să producă filme de propagandă care vor fi proiectate în ţările eliberate imediat după invazie. Bernstein vrea s-o ia înaintea americanilor, care au şi pregătit o serie întreagă de filme de acest fel. Am văzut cîteva: sînt lamentabile. Francezii şi belgienii s-ar prăpădi de rîs... De aceea,
Bernstein vrea să folosească scenarişti careau cunoscut ocupaţia germană.

-— Perfect — zise Kliemann. — Dacă această afacere reuşeşte, voi putea să-ţi. trimit?: cîţi scenarişti vrei. Dar cu emiţătorul ? Cum îl vei putea lua în Anglia ?

Emiţătorul este camuflat într-un aparat de telegrafie fără fir ieftin, cu un aspect uzat. Nişte tehnicieni au ascuns cuarţul într-o lampă. Ar trebui demontat aparatul pentru a descoperi cele două găuri care servesc la branşarea manipulatorului. Pentru a-i preda acest emiţător lui Lily Sergheiev, maiorul Kliemann s-a deplasat de la Paris la Lisabona. Pînă acum, Lily transmitea informaţiile ,ei cu ajutorul mesajelor scrise cu cerneală invizibilă. Scrisorile treceau prin Lisabona şi Madrid înainte de a ajunge la Paris. Durează prea mult. Lily Sergheiev lucrează într-un minister englez. Datorită verişoarei ei, e mereu în legătură cu ofiţeri englezi şi americani. în cursul ultimelor luni i-a informat perfect pe germani asupra concentrărilor de trupe în Marea Britanic. Este deci în stare-să descopere secretele debarcării, dar la ce ar servi asta dacă nu-şi poate informa şefii în cel mai scurt timp ? Postul emiţător o să-i dea această posibilitate. Dar Kliemann este sceptic în ce priveşte şansele de a-l introduce în Anglia.

— M-arn gîndit la un alt plan — spuse ea. — Mîine dimineaţă voi merge la ambasada britanică să mă văd cu un băiat pe care-l cunosc : Stewart. Am să-l rog să-mi procure un aparat telegrafic fără fir de ocazie. La Londra nu se găsesc, După vreo două-trei zile îi voi spune că am găsit unul, dar că aş vrea să evit plata taxelor vamale. Mi-l va trimite prin valiză diplomatică. Sînt sigură că nu-mi va refuza acest serviciu.

— Eşti extraordinară i Dar dacă refuză ?
— Vom găsi altceva.
— Bine. Şi cînd ai să emiţi ?

Se ia hotărîrea ca Lily să emită luni, miercuri şi joi, la orele douăsprezece şi jumătate şi la douăzeci şi trei. Se înţeleg* ca, în cazul cînd Intelligence Service o va descoperi, şi va fi con- strînsă să emită, să strecoare în mesaje o linie după care va urma indicativul ei. Kliemann termină implorînd-o să fie prevăzătoare : cei de la Berlin sînt foarte mulţumiţi de activitatea ei. N-are voie să rişte nimic şi în nici un caz pentru a obţine informaţii de mîna a doua. Toată activitatea ei va fi centrată pe viitoarea invazie. Mai cu seamă va trebui să supravegheze regiunea Bristol-Salisbury, unde locuieşte verişoara ei. Dacă aliaţii au hotărît să debarce în Pas-de-Calais, îşi vor masa diviziile în estul Angliei. Dar dacă Lily comunică despre o puternică concentrare de trupe în zona Bristol Salisbury, la vest, asta va însemna că invazia urmează să fie lansată începînd de pe plajele Normandiei.

La 23 martie, Lily Sergheiev zboară la Londra. Duce cu ea un coş uriaş cu banane şi ananas. Cît despre emiţător, acesta îi va sosi prin valiza diplomatică. în avion e rece şi Lily tremură, cu toate cele patru pleduri cu care e acoperită. Ea lasă în urină Lisabona şi soarele ei. Părăseşte primăvara pentru a regăsi iarna londoneză. Poate pentru ultima oara şi-a simţit trupul mîngîiat de un soare adevărat. I-a spus lui Kliemann : mai are de trăit şase luni pînă la ultima criză de uremie. Or, doctorul Robertson i-a spus acest lucru la 3 ianuarie. îi mai rămîn deci trei luni. Dar mai este şi doctorul american care a zis : „Robertson η-a fost prea generos. Un an mai puteţi trăi fără grijă". Trei luni ? Un an ? Alternativa nu o tulbură, ca şi cum cîteva zile în plus sau în minus n-ar fi decît un fleac pe lîngă sumbra ei certitudine. îşi îndeplineşte misiunea cu indiferenţa suverană, dar extrem de valoroasă a celor care nu mai au nimic de pierdut.

în aceeaşi lună martie a anului 1944, în timp ce agenţii plecaţi din Stockholm, Lisabona *ş* Oslo se îndreptau spre Anglia pentru a descoperi marea taină, toate ambasadele germane primiră o cablogramă semnată de von Ribbentrop, ministrul afacerilor externe. Cablograma purta menţiunea: „Ultraconfi- denţial şi strict secret*, şi

în ea li se cerea să descopere cît mai repede cu putinţă şi cu orice preţ semnificaţia numelui codificat *Overlord.*

Acest mesaj a părut, fără îndoială, enigmatic întregului personal diplomatic, cu excepţia lui Ludwig Moyzisch, reprezentant al serviciului secret german de la ambasada din Ankara. Căci Moyzisch a fost unul din releele prin. care trecuse cuvîntul *Overlord* înainte de a ajunge pe biroul lui von Rib- bentrop. Punctul de plecare se afla la Foreign Office, la Londra, de unde documente vorbind despre o operaţie *Overlord* fuseseră trimise lui sir Hugue Knatchbull-Hugessen. ambasadorul englez la Ankara. Acesta închisese documentele în casa de fier a ambasadei, dar ele fuseseră sustrase de către valetul său, Elyesa Bazna, care le-a fotografiat. Cîteva ore mai tîrziu Moyzisch transmitea la Berlin copiile aduse de Bazna în schimbul considerabilei sume de zece mii de lire sterline pentru fiecare sul de peliculă. Traficul durează de şase luni. Mai multe sute de documente clasate „strict secret" au fost expediate la Berlin. Multe dintre ele sînt de o importanţă capitală, căci sir Knatchbull-Hugessen, diplomat de prim rang, primeşte din partea Foreign Office-ului informaţii care depăşesc cadrul misiunii sale la Ankara. Este un personaj informat de hotărîrile ce se iau la cel mai înalt nivel : acela în care Stalin, Roosevelt şi Churchill fac proiecte despre lumea viitoare. I se trimit procesele-verb ale ale conferinţelor de la Moscova, Teheran şi Casablanca. Bazna, poreclit Cicero, din cauza elocvenţei documentelor pe care le furnizează, este pentru germani agentul cel mai valoros din toată reţeaua lor de spionaj.

La primirea telegramei lui von Ribbentrop, Moyzisch ia - clin arhivele sale dosarul complet ;al fotocopiilor primite prin Cicero. După cîteva ore de cercetări minuţioase, ajunge la concluzia că denumirea *Overlord* indică o operaţie militară de cea mai mare importanţă : deschiderea celui de-al doilea front de către aliaţi. Trimite imediat la Berlin un mesaj cifrat, căci, în calitate de profesionist al informaţiilor, îşi dă seama de importanţa descoperirii sale. Agenţii care operează în Anglia trebuie preveniţi de urgenţă că invazia a cărei dată şi loc o caută poartă numele codificat de *Overlord.*

Pe atunci mica colonie germană din Turcia îşi revenea cu greu din evenimentul nemaipomenit survenit cu două luni în urmă la consulatul din Istanbul. Doî funcţionari ai serviciului secret dezertaseră, predînd, aşa se credea, documente englezilor, incidentul a stîrnit mare vîlvă la Berlin, zgîlţîind ele sus pînă jos edificiul Informaţiilor. Dar, oricît de regretabila ar fi această întâmplare pe plan psihologic, Moyzisch este convins că iirmările practice nu sînt

chiar atît de grave, că, în nici un caz, nu suferă comparaţie cu mesajul pe care l~a transmis la Berlin.

De unde era să ştie Moyzisch că trădarea celor doi funcţionari subalterni riscă să se transforme 111 dangătul de clopot funebru al serviciilor secrete germane ?

GORILA ŞI VULPEA

Pepe, un ucigaş auster, înjunghie santinela germană şi Dominique Ponchardier, un ucigaş sentimental, îl văzu cum se întoarce-ştergîndu-şi mîinile. împreună cu Pincau, tăiaseră grilajul care înconjura uzina şi se strecurasem în interiorul incintei. Un soldat german făcea de pază în faţa clădirilor. Datorită lui Pepe, soldatul nu mai constituia o problemă. Cu pistoalele în mînă, înaintară spre clădirea principală. Doi oameni înarmaţi cu pistoale-mitralieră erau postaţi la o altă ieşire. Rolul lor era să pro\?roace o diversiune în cazul unei riposte germane. Alţi doi oameni erau plasaţi în ariergardă. Ei acopereau retragerea, Cele cinci motociclete, din care trei cu ataş, fuseseră lăsate la o distanţă de patru sute de metri, camuflate la marginea drumului.

Uzina era instalată într-o carieră, la cîţiva kilometri de Saint-Servan. Fusese rechiziţionată şi servea germanilor de post de comandă. Dacă informaţiile care le parveniseră membrilor Rezistenţei erau exacte, camera-seif instalată în clădirea principală trebuia să ascundă documente de cea mai mare însemnătate.

Unul din cei trei oameni apăsă încetişor pe clanţa uşii, fiind protejat de pistoalele celorlalţi doi. Uşa nu era nici măcar încuiata. Se năpustiră înăuntru şi schimbară cîteva gloanţe cu doi ofiţeri germani care apărură buimăciţi, cu revolverul în mină şi-şi dădură sufletul unul în pijama, celălalt în cămaşa de noapte. Apoi distruseră cu paturile puştilor postul emiţător care se găsea în cameră. Cum firele telefonice fuseseră tăiate de la început, teoretic uzina era ruptă de lumea din afară. Postul de pază mai număra un ofiţer şi doi soldaţi, a căror ne- împotrivire era sau foarte liniştitoare, sau foarte alarmantă.

Plasticul şi explozivii se dovediră inutili, căci nu existau nici casă de fier, nici cameră-seif pentru a fi dinamitată. Doar dulapuri în perete. în rafturi erau destule documente pentru a umple două camioane. Acest belşug neaşteptat constitui prima lovitură grea a nopţii: cei trei oameni veniseră doar cu un sac gol. Cum să triezi ?

Se înfundară în hîrţoage. Numai unul ştia să citească puţin nemţeşte, ceea ce nu simplifica lucrurile. Cînd sacul fu îndopat pînă la refuz, îndesară documentele în buzunare. Apoi le stre- curară între palton şi haină. Apoi între haină şi vestă. Apoi între vestă şi cămaşă. Transformaţi în nişte buda obezi, con- tinuară să desfacă dosarele, făcînd să zboare foile, călcînd în picioare salteaua de hîrtii care acoperea podeaua. Minutele treceau şi tăcerea celor trei germani devenea din ce în ce mai neliniştitoare. Dacă ar da alarma, cariera, încercuită, s-ar preface într-o capcană mortală, din care nimeni n-ar putea scăpa. Pe de altă parte, există această masă înnebunitoare, fascinantă, de documente din care nu se pot smulge. Sînt literalmente îmbătaţi, gcsticulînd printre hîrţoage, ca nişte arhivari cuprinşi de nebunie.

Aceste scene â la fraţii Marx nu le sînt prea familiare. Din 1940 s-au specializat mai mult în roluri dramatice. Dominique Ponchardier are carura unei gorile adolescente şi un obraz de locuitor de treabă din Auvergne, cu o privire întunecată sub nişte sprîncene stufoase. La mai puţin de treizeci de ani a devenit unul din marii şefi ai Franţei clandestine şi, împreună cu fratele său, Pierre, conduce reţeaua *Sosies*. Cu o lună în urmă, la 18 februarie 1944, a organizat operaţia *Ieribon* la închisoarea din Amiens. în urma bombardamentului unon „Mosquitos" engleze, spărturile din zidurile închisorii au dat posibilitatea cîtorva zeci de membri ai Rezistenţei sortiţi morţii să fugă. Din acel moment* Ponchardier figurează în capul listei celor căutaţi de Gestapo. N-ar fi trebuit să fie la Saint-Servan. Ştie prea multe şi un şef de reţea n-are voie să rişte în mod deliberat să fie prins. Dar Ponchardier consideră că uneori aceasta este datoria lui. Nu atît pentru frumuseţea lucrului în sine, cît pentru ca micul său univers să capete o nouă vigoare. Iată de ce conduce operaţia de la Saint-Servan, cu toate că adjunctul său, Pepe, ar fi fost pe deplin capabil s-o facă în locul lui. Pepe, veteran al Brigăzilor Internaţionale, membru al partidului comunist este un om mărunţel, subţire şi oacheş, cu o figură destul de aspră. în alte vremuri, ei ar fi fost, ca toată lumea, seniori ai războiului, dar contingenţele epocii i-au obligat să devină semiagenţi secreţi, semiucigaşi, şi iată că sînt trei ani ele cînd se bălăcesc în spionaj, omoruri şi sabotaje. Pentru un soldat german, perechea Ponchardier—Pepe înseamnă, probabil, cea mai proastă combinaţie posibilă. Este în afară de orice îndoială că garnizoana clin Saint-Servan a tras, în această noapte, un număr foarte prost.

împuşcăturile îi smulseră pe jefuitori din delirul ele care fuseseră cuprinşi în faţa teancurilor de hîrţoage. încremeniţi, căutară să-şi dea seama de unde vin rafalele: izbucniseră acolo unde se găsea echipa însărcinată să provoace diversiuni. Era un noroc, căci retragerea rămînea în felul acesta posibilă. Se repeziră înspre deschizătura pe care o făcuseră în grilaj, părăsiră uzina şi se întîlniră cu cei doi oameni lăsaţi în ariergardă. Pentru a ajunge la motociclete, trebuiau să se înfunde într-o rîpă plină de mărăcini. Aveau neapărată nevoie de lanterne pentru a regăsi cărarea, dar acestea atraseră asupra lor o patrulă duşmană. Doborîră trei germani cu pistolul şi apucară pe viroagă. în acea clipă, Ponchardier simţi o durere violentă 111 piciorul drept şi-şi dădu seama că este rănit. Salvele grupului de diversiune, care venea spre ei, atacat cu mitraliere şi grenade de către germani, se auzeau din ce în ce mai aproape.

Nu mai îndrăzneau să-şi aprindă lanternele şi nimeni nu remarcase, la ducere, că rîpa se bifurca. Echipa de susţinere o luase pe drumul cel bun, dar Ponchardier, Pepe şi Pineau, rămaşi în urma din pricina hîrtiilor cu care se căptuşiseră, se năpustiră în direcţia greşită şi se izbiră de mărăcinişul încîlcit. Pineau, sleit de puteri trecu sacul cu documente lui Ponchardier. Acum germanii aveau să le taie retragerea. Nu se mai punea problema de a reveni la intrarea rîpei. Şfichiuiţi ele crengi, înţepaţi de mărăcini, escaladară panta rîpei şi ajunseră la echipa de* diversiune, care reuşise să scape de urmăritori. O grindină de gloanţe salută această joncţiune. Germanii le luaseră din nou urma, dar rămîneau tupilaţi în mărăcini. De ce să-şi asume riscuri ? Alarma generală fusese dată şi toate drumurile regiunii vor fi tăiate dintr-o clipă într-alta prin baraje de blindate. Era de ajuns să-i fixeze pe francezi locului şi să aştepte întăriri.

Ponchardier ştie acest lucru. El ordonă echipei de diversiune să se repeadă înainte spre motociclete şi să ajungă din urmă echipa de susţinere, ca să pregătească vehiculele pentru o plecare rapidă. Greul abia urma : să fugă din zona periculoasă Saint-Servan, înţesată de uniformele feldgrau.

înaintează cu Pepe şi Pineau, trăgînd la răstimpuri asupra germanilor, care îi urmăresc de la cîţiva metri. Pepe porneşte în avangardă pentru a le lumina înaintarea. Ponchardier este singur cu Pineau. Se aude o salvă. Simte o arsură la fesa dreaptă, iar Pineau se

prăbuşeşte. Pepe nu-şi dă seama de nimic şi continuă să înainteze. Germanii străbat mărăcinişul şi ajung la fugari, Ponchardier se apleacă peste Pineau. Aproape că ar dori ca acesta să fi murit, dar Pineau nu a murit încă. Cu neputinţă să fie lăsat acolo, şi Ponchardier îl saltă pe umărul sting. Cu mîna dreaptă apucă sacul imens, umflat cu hîrtii. Porneşte din nou. Sub picioarele sale, pietre mari se rostogolesc şi îl fac să-şi piardă în permanenţă echilibrul. Pantalonul, îmbibat de sîngele celor două răni, i se lipeşte de coapse şi îl stânjeneşte la mers. Nu-şi mai simte piciorul drept, nici fesa dreaptă. Parcă nu le-ar mai avea. Merge mai departe. Să abandoneze un rănit în mîinile duşmanului, nici vorbă nu poate fi. Niciodată. Dar sacul ? Dacă i-ar da drumul, ar putea să meargă de două ori mai repede şi să ajungă la motociclete.

Sacul, îndesat pînă la refuz, este tot atît de greu ca Pîneaiu Se propteşte în pietre, se agaţă de mărăcini. E oribil şi plin de ură. Sa lase sacul ? Ponchardier îşi spune că ar face-o cu siguranţă dacă n-ar fi auvergnat. Strînge şi mai tare prada şi-şi continuă drumul.

Sacul conţine un maldăr de hîrtii, bune pentru a fi folosite la toaletă. Uluiţi de comoara lui Ali-Baba din dulapurile pline, au îuat orbeşte, la nimereală. Ponchardier strecurase cu multă grijă un ziar francez şi o veche revistă germană între cămaşă şi piele, fără să-şi dea seama ce iace, şi acum acestea se îmbibau de năduşeală. Dar în fundul sacului se afla un teanc de documente curioase cu privire la Zidul Atlanticului. Ponchardier, gorila, nu ştie încă acest lucru. Nu ştie că el termină în felul său, adică prin violenţă, o muncă de îndrăzneală şi viclenie începută cu doi ani în urmă de către vulpoiul Duchez.

Duchez ar fi foarte de folos într-o şcoală de spionaj. El este exemplul cel mai. desăvîrşit al tipului de om pe care cu nici un preţ nu trebuie să-l foloseşti într-o reţea de informaţii. Zugrav, om căsătorit, cu copii, este guraliv şi imprudent. Cel mai cumsecade om din lume, desigur, şi de un curaj fără pereche în liniştitul oraş Caen. Dar el are grijă ca în fiecare zi clientela bistrourilor să fie informată de peripeţiile meciului Rene Duchez-Adolf Hitler (ultimul, în ciuda mijloacelor sale, este cel mai adesea pus la pământ). Fanfaron, cum nici un meridional n-ar putea fi, are clientela lui la ora aperitivului. Oamenii zîmbesc, rid, îl bat pe spate. Al dracului Duchez ! îşi spun că, dacă ar fi cu adevărat un membru al

Rezistenţei, de mult ar fi trebuit să fi fost invitat să> viziteze pivniţele Gestapoului, din strada Iacobinilor nr. 25. Majoritatea membrilor reţelei *Centuria*, din care face parte Duchez, cred cu tărie că acest lucru nu va întîrzia prea mult. Zugravul constituie grija lor permanentă. Zadarnic îl roagă, îl avertizează, îl somează. Duchez îi sfătuieşte să-şi păstreze, sîngele rece. Fraza sa favorită : „Calm, calm şi iar calm !" O calamitate. Nu există decît două categorii de oameni cărora Duchez nu le tulbură somnul : pe de o parte, şefii săi, şi mai ales avocatul Leonard Gille, fiindcă cunosc colosala viclenie a personajului 5 pe de alta parte, zbirii Gestapoului, care îl socotesc pe zugrav prea prost pentru a putea ţi periculos.

Î11 dimineaţa zilei de 7 mai 1942, Duchez citi un anunţ oficial afişat pe panoul primăriei din Caen. Avizul provenea ele la Organizaţia Todt, care începuse deja construcţia fortificaţiilor Zidului. Avînd de efectuat nişte lucrări de întreţinere în unul din imobilele sale, ea îi invita pe zugravi să-şi comunice condiţiile. Aceste angajamente trebuiau depuse înainte de 6 mai orele şaptesprezece, şi deci Duchez ajunse prea tîrziu. Dar nu putea să renunţe la posibilitatea de a pătrunde într-unui din bîrlogurile Organizaţiei Todt. Prin astfel de exerciţii îşi alimenta el legenda. Camarazii săi vor simţi un fior retrospectiv şi îi vor spune că prima datorie a unui agent de informaţii este de a rămîne în umbră, iar el le va răspunde : „Calm, calm şi iar calm l" Pe de altă parte, trebuia să conteze şi pe providenţă : poate că ea îi va da ocazia neaşteptată de â face răul.

Duchez se duse cu arhaica sa camionetă Peugeot pînă la imobilul pe care îl ocupa la Caen Organizaţia Todt. Era situat 111 strada Temniţei., al cărei nume neplăcut ar fi trezit, fără îndoială, într-o inimă timidă presimţiri negre. Rulouri de sîrma ghimpată izolau clădirea şi un soldat stătea de pază în faţa porţii.

— Permisul ! — ceru reglementar soldatul.

Duchez afişă un surîs de prostănac satisfăcut, care avea calitatea de a-l dezarma pe interlocutor şi în acelaşi timp de a-i da un sentiment amăgitor de superioritate intelectuală. Dar santinela rămase nepăsătoare. Duchez vru, 111 zadar, să explice motivul vizitei sale şi soldatul încercă să-l gonească spre şosea, .cînd un subofiţer, alarmat de zgomot, ieşi din postul de pază,

— Sînt zugi*av ! — ţipă Duchez. — Vin pentru lucrările de zugrăvit!

Şi, cum subofiţerul părea înmărmurit, se repezi înspre ghereta santinelei şi, cu gesturi mari, elocvente, se făcu că o zugrăveşte. Urmă o scenă neaşteptată şi dramatică. Cu un pumn în ceafă, subofiţerul îl trînti pe zugrav la pămînt, pe cînd santinela îi tot căra la lovituri de picior în spate. Apoi cei

doi germani îl tîrîră pe Duchez, învineţit şi zăpăcit, la postul de pază. Acolo, un căpitan al Organizaţiei Todt îşi scoase monoclul şi întrebă foarte grav pe prizonier dacă ştia la ce se expune bătîndu-şi joc de fiihrer. Duchez, năucit, nu mai înţelegea nimic şi, cu tot calmul său, se simţea depăşit de. această situaţie. Dar cînd căpitanul îşi expuse rechizitoriul evocînd, pentru a sfîrşi, umbra de temut a plutonului de execuţie care îl aştepta pe prizonier, acesta îşi aminti că duşmanul său intim, Adolf Hitler, fusese şi el zugrav şi înţelese că demonstraţia "lui pe gheretă fusese greşit interpretată. Lucrurile se lămuriră. Germanii rîseră cu bunăvoinţă, iar francezul cu uşurare, şi Duchez fu prezentat tînărului locotenent care avea ca sarcină întreţinerea imobilului.

întrebat asupra preţului pe care l-ar cere pentru a acoperi cu tapete pereţii a două birouri, el spuse o cifră destul de mică pentru a se asigura că lucrarea îi va fi încredinţată. încîntat, locotenentul îl conduse în biroul *Bauleiterului*[1] Schnedderer.

Maiorul Schnedderer, un om voinic, cu obrazul brăzdat de cicatrice, avea gustul fixat în materie de tapete. Voia cavaleri albaştri pe fond galben-deschis sau tunuri argintii pe fond albastru-închis. Duchez declară că această alegere este a unui om de bun-gust, jură că va face totul pentru a-l mulţumi şi—i propuse să revină a doua zi cu mostre, ceea ce fu acceptat. Toată după-amiaza nu făcu altceva decît să scotocească în stocurile sale şi seara povesti la *Cafe?ieaua turiştilor* din Bulevardul Aliaţilor, cum a reuşit să se introducă la soldaţii celuilalt zugrav.

A doua zi dimineaţa, puţin înainte de ora zece, intra pentru a doua oară 111 biroul *Bauleiterului* Schnedderer, cu mostrele sub braţ.

O HARTA ŞI UN ATU SUVERAN

Culmea a fost pentru Ponchardier, cînd Pepe, înşelat de întuneric, începu să tragă asupra lui. Cînd gloanţele acestui

[1] Şef de lucrări (în limba germană). — *Nota trad.*

trăgător de elită începură să-i şuiere pe lîngă urechi, fu atît de indignat, încît îşi uită nenorocirea şi se afundă în mărăcini- şuri, înjurînd cît îl ţinea gura. Focul încetă. Din spate, germanii continuau să-i urmărească, dar fără să dea semne că ar avea chef de o luptă corp la corp. Din cînd în cînd, trăgeau cîte o rafală pentru a nu da răgaz vînatului să so odihnească.

Cele trei echipe se regrupară în jurul motocicletelor. Vehiculele fuseseră date în paza unui membru al Rezistenţei apar- ţinînd unei reţele locale. Acesta agonizează acum pe sol, cu faţa la pămînt, cu lanterna în mînă. Un glonte rătăcit. Sau poate, înnebunit de împuşcături, a comis imprudenţa de a aprinde lanterna spre a vedea ce se întîmplă ? E instalat într-unui din cele trei ataşe, împreună cu sacul. Pineau este aşezat cu băgare de seamă în al doilea, Ponchardier se strecoară cu greu în ai treilea şi leşină imediat. Oamenii valizi sar pe motociclete şi se

pregătesc să demareze, cînd Pepe, rece ca gheaţa, dă ordin să se plece împingîndu-se vehiculele cu mina. Un om este trimis ca iscoadă. Ceilalţi, istoviţi de lupta pe care o susţinuseră, înspăimîntaţi de perspectiva unei fugi periculoase, urmează de la distanţă, împingîncl motocicletele. Nici n-au făcut cinci sute de metri, că cercetaşul, livid, se repede spre ei. Un baraj german blochează drumul. Două automitraliere, infanterişti şi arme automate. Dacă n-ar fi prudenţa lui Pepe, s-ar arunca asupra mitralierelor cu cele cinci motociclete în plină \7iteză, asemenea unor bondari orbi şi neputincioşi.

Se înfundă în desiş. Ascultă duduitul surd al blindatelor germane care iau poziţie pe toate drumurile. Maşina de război inamică se desfăşoară. Ei sînt şapte, din care doi grav răniţi. Grenadele se. terminaseră de la prima încăierare. N-au mai rămas decît cîteva încărcătoare pentru pistoalele-mitralieră. Dacă se mişcă, au toate şansele să se ciocnească de o patrulă. Dar dacă rămîn locului, capcana se va închide fără putinţă de salvare. Pepe, la adăpostul arborilor, înaintează puţin spre barajul german, dar se retrage înainte de a-l atinge : pădurea mişună de infanterişti. Răspîndiţi în lanţ, ei cercetează amănunţit sectorul. Peste cîteva minute vor da peste fugari. Se ţine un consiliu de război cu Ponchardier, care şi-a revenit. Cu siguranţă că o altă operaţie de curăţire e în curs îndărătul lor. Spre a scăpa de încercuire n-au decît o ultima şansă : să fugă prin pădure, pe un drum lăturalnic. Motocicletele sînt' părăsite. Pepe îl duce pe Pineau. Ponchardier şchioapătă. Ceilalţi vor transporta muribundul şi sacul. Merg spre apus. Se luminează de zi. Un rîu. în jurul lor, vacarmul haitaşilor care scormonesc fiecare palmă de pămînt. Legată de mal, o barcă veche, care ia apă. Se ascund în ea. Ponchardier leşină pentru a doua oară, apoi îşi revine. Cu toate protestele lui Pepe, el ordonă ca fiecare să se salveze cum poate. Cei valizi vor încerca să ajungă la casa pădurarului, care trebuia să le servească drept bază de repliere. El va rămîne în barcă cu muribundul. Vor veni să-l caute mai tîrziu, dacă va fi cu putinţă. Pepe dispare cu cei teferi, printre care şi Pineau, care şi-a revenit. Ponchardier rămîne singur cu omul care agonizează. Lungit în apa îngheţată, îi e atît de frig, e atît de istovit, încît ascultă fără să reacţioneze vocile germanilor care au ajuns la mal. Nu mai simte nici teamă, nici nădejde. Febra îi ciocăneşte în tîmple. Plin de noroi, este sigur că rănile i se vor cangrena. Tetanos. Aproape de el chipul muribundului, care nu şi-a pierdut* cunoştinţa. Omul are un glonte în plămîn. La fiecare expiraţie scuipă o spumă de sînge care i se încheagă pe bărbie şi îi înroşeşte barba. Cu regularitate, Ponchardier şterge

această barbă cu dosul mîinii. Obraz lîngă obraz, ochi în ochi, se privesc cum mor. Lîngă ei sacul.

Duchez va povesti mai tîrziu că totul se petrecuse ca în vis. I se părea că mîinile sale lucraseră din proprie iniţiativă, iar el se mărginise să le privească.

Stă la trei paşi de biroul masiv şi contemplă craniul chel al *Bauleiterului* Schnedderer, aplecat asupra eşantioanelor. Această unică confruntare rezultă dintr-o neobişnuită serie de întîmplări. Duchez ar fi putut să nu citească afişul Organizaţiei Todt. Citindu-l, ar fi trebuit să renunţe la orice tentativă, deoarece termenul de prezentare a ofertelor expirase. Dacă n-ar fi fost încurcătura cu soldaţii de la postul de pază, locotenentul Organizaţiei Todt nici nu l-ar fi primit. Dar faptul cel mai extraordinar este că un *Bauleiter* s-a interesat de această neînsemnată problemă a tapetelor. Dacă Schnedderer n-ar fi avut o slăbiciune pentru cavalerii albaştri pe fond galben şi pentru tunurile argintii pe fond albastru, este sigur că n-ar fi cerut niciodată sa-l vadă pe zugrav. Prezenţa lui Duchez în biroul unuia din marii şefi ai Organizaţiei Todt a necesitat deci mai multe coincidenţe fericite decît presupun de obicei legăturile dintre oameni. Ajuns aici, şi celui mai îndrăzneţ jucător începe sa-i fie teamă că norocul l-ar putea părăsi.

— Intră ! — spune Schnedderer, fără sa ridice ochii.

Ofiţerul care a bătut la uşă păşeşte în cameră, salută pocnind din călcîie şi pune pe biroul *Bauleiterului* un voluminos teanc de hărţi. După ce i s-a mulţumit cu o înclinare a capului, dispare imediat. Schnedderer dă la o parte eşantioanele şi ia prima hartă. Răsturnat în fotoliu, o desface, dar e atît de lungă, că nu o poate desfăşura în întregime. E desenată pe hîrtie transparentă şi Duchez recunoaşte traseul coastei normande. Examenul lui Schnedderer durează doar cîteva clipe. Lasă harta şi revine la eşantioane. Dar din nou o bătaie în uşă. Lin sergent, în poziţie de drepţi, îşi prezintă *Bauleiterului* raportul. Duchez nu prinde nici un cuvînt. *Bauleiterul* se ridică şi deschide o uşă situată în spatele fotoliului său. Sergentul a plecat. Schnedderer, sprijinit de pervazul uşii, vorbeşte cu o voce egală, rostind răspicat cuvintele, ca şi cum ar dicta un mesaj cuiva, pe care Duchez nu-l poate zări. Cu ochii fixaţi pe spatele masiv al germanului, care se poate întoarce în orice clipă, Duchez face un pas înainte. E la o distanţă de o palmă de birou. Trage pînă la el prima hartă. Este acoperită de adnotări şi de semne cabalistice. Descifrează cîteva cuvinte : „Cazemate", „Linia

principală de apărare". într-un colţ, cu litere groase, roşii, menţiunea : *„Sehr Geheim".* Ştie că aceasta înseamnă „Foarte secret".

Fireşte, nu trebuie cu nici un preţ să încerce să sustragă harta. Prima datorie a unui agent de informaţii este să-şi asigure propria-i securitate, care o condiţionează pe cea a întregii sale reţele. Or, Duchez n-are nici o şansă din zece mii să reuşească. Nu este nici măcar sigur că toate hărţile sînt idcn-

lice. Dacă nu, şi dacă Schnedderer, după ce ar termina cu dictatul, ar căuta harta pe care a examinat-o şi nu ar găsi-o, Duchez ar fi prins la cincisprezece secunde după furt. Dar şi în ipoteza că hărţile sînt identice, se va observa repede lipsa unui exemplar dispărut în biroul *Bauleitendui* şi urmele vor duce imediat la zugrav.

Duchez ia harta. Oare socoteşte că acest document merită sacrificiul vieţii sale ? Sau pentru că este de o cutezanţă nesăbuită ? Ori este poate prizonierul propriului său personaj şi trebuie să facă ceea ce altul nu ar face ? Nu ştie şi niciodată nu o va şti exact. înnebunit de spaimă, numai noduri la stomac, cu inima în gîtlej, lac de sudoare, îşi vede mîinile ridicîndu-se şi apucînd documentul. Asistă la această nebunie. Schnedderer continuă să dicteze la trei metri de el, sprijinit de uşă. Şi acum ? Ce să facă cu această hartă ? în spatele lui se află o oglindă agăţată de un cui şi care nu aderă perfect la perete. Duchez se dă înapoi în vîrful picioarelor. E lipit de zid. Ridică mina dreaptă, pipăie puţin, reuşeşte să strecoare harta în golul dintre zid şi oglindă. Revine în faţa biroului. Are chipul răvăşit al unui om scăpat de la tortură. în sfîrşit, Schnedderer se întoarce, îi aruncă o privire distrată, nu observă nimic. Arată zugravului eşantioanele pe care le-a ales şi îi porunceşte să vină la lucru cu începere de luni.

Totul părea să fie un vis sau un coşmar. Dar mai greu pentru Duchez a fost să se prezinte luni, la orele opt dimineaţa, la postul de pază din strada Temniţei. Nu spera ca furtul să fi trecut neobservat şi ştia că bănuielile trebuiau în mod fatal să cadă asupra lui. A se întoarce în imobilul Organizaţiei Todt echivala cu o sinucidere. Cu revolverul la ceafă, un agent de profesie s-ar hotărî poate s-o facă. Dar Duchez nu este decît un amator care nu cunoaşte regulile. Cu oala de clei în mină, cu rulourile sub braţ, el trece voios prin faţa postului cle pază şi se instalează în primul birou pentru a-l tapeta din nou. Timp de două ore lucrează cîntînd romanţe, pînă cînd un soldat vine să-i spună că vocea sa falsă îi scoate din sărite pe ofiţeri. Duchez îşi reia surîsul de prostănac de-cepţionat şi întreabă cînd l-ar putea vedea pe *Bauleiterul* Schnedderer. Acum este foarte liniştit: furtul n-a fost descoperit şi nu-i rămîne decît sa recupereze harta.

— *Bauleiterul* Schnedderer nu este aici — răspunde soldatul. Şi mai adaugă : Dacă vrei să-l vezi, ar trebui să iei trenul pentru Saint-Malo...

— Mai bine să aştept — zise Duchez cu un zîmbet înviorat. — Mîine va fi aici ?

—· Nici mîine, nici poimîine : a fost transferat. în locul lui e *Bauleiterul* Keller.

Un rămas bun mut şi disperat hărţii: Duchez nu va mai intra niciodată în biroul cu oglindă. Viitoarea sa adresă se pare că va fi o celulă a Gestapoului. Căci dacă Schnedderer a fost mutat atît de brusc, aceasta nu poate fi decît o măsură disciplinară, ca urmare a dispariţiei hărţii. De ce oare Duchez nu este încă arestat ? Nu mai încearcă să înţeleagă. îi place fantezia, dar acum are impresia că pluteşte în plină demenţă. La cinci după-amiază termină lucrul şi părăseşte imobilul fără nici un incident. Cinează cu poftă şi doarme tun.

A doua zi dimineaţa se prezintă la postul de pază cu cala- balîcul de zugrav şi cere să-l vadă pe tînărul locotenent însărcinat cu lucrările. Acesta este chemat.

—- Pentru biroul maiorului Keller —· îi explică Duchez. — Cînd pot începe ?

— Dar n-a fost niciodată vorba de asta! în contract nu se prevedea decît cele două birouri pe care le-ai făcut ieri.

— Maiorul Schnedderer mi-a cerut acest lucru personal. Cred că i-a vorbit despre asta şi înlocuitorului său...

Buimăcit, locotenentul îl însoţeşte pe Duchez în biroul cu oglindă şi raportează.

— Nu ştiu nimic ! — tună *Bauleiterul* Keller. — De altfel, bugetul nostru nu ne-ar permite.

Duchez arborează surîsul său de prostănac neînţeles şi arată că problema banilor nu s-a pus nici o clipă între *Bauleiterul* Schnedderer şi el. De fapt, s-a oferit să facă treaba gratuit, ca un gest de prietenie pentru armata germană. O emoţie adevărată îndulceşte chipul locotenentului. Duchez îşi pleacă pudic ochii. Keller îl bate prieteneşte pe spate şi dă ordin
locotenentului să scoată mobilele care sînt în birou, pentru ca zugravul cel cumsecade să poată lucra. Duchez protestează energic. Nu admite ca soldaţii germani să-şi dea această osteneală. De ce să-şi piardă ei timpul ? Va strînge el tot mobilierul în mijlocul odăii şi îl va acoperi cu o prelată. Aşa obişnuieşte să lucreze. *Bauleiterul* apreciază această delicateţe

suplimentară. Locotenentul se întrece în atenţii. Sîntem între oameni de treabă. Un arnărît de electrician, care a lucrat şi el în imobilul Organizaţiei Todt, va fi brutalizat cîteva zile mai tîrziu pentru a mărturisi furtul. „Despre -ce hartă e vorba ?" — va repeta omul nostru ore întregi cu aerul buimac. Pînă la urmă îl vor lăsa în pace. Duchez, zugravul, nu va fi de fel suspectat.

Harta, care măsura trei metri lungime pe şaptezeci de centimetri lăţime, sosi la Londra la 21 iunie 1942 în bagajele legendarului colonel Remy, şeful reţelei *Frăţia Notre-Dame,* de care depindea, în privinţa legăturilor sale, reţeaua lui Duchez. Ea dezvăluia la scara 50/1 000 cum trebuie să airate, între Cherbourg şi Honfleur, Zidul Atlanticului, cu cazematele, aruncătoarele de flăcări şi bateriile marinei. Erau indicate specificările tehnice ale principalelor lucrări, de asemenea raza de acţiune şi unghiurile de tir ale fiecărei baterii, amplasamentul depozitelor de muniţii şi alimente, reţelele telefonice şi diverse posturi de comandă.

La Londra, ofiţerii serviciilor de informaţii aliate studiată această minune cu o admiraţie nuanţată de melancolie. Căci este sigur că germanii, după furtul hărţii, îşi vor modifica planurile, iar Zidul real nu va mai semăna cu cel pe care inginerii Organizaţiei Todt l-au proiectat şi l-au desenat pe harta şterpelită de Duchez. Această concluzie, pe drept cuvînt, era logică, dar se vede că fusese scris ca, pînă la sfîrşit, logica să n-aibă nici cea mai mică şansă de a se integra în această poveste demenţială. Şefii Organizaţiei Todt, îngroziţi, nu comunicară furtul hărţii nici Gestapoului,,, nici statului-major al Wehrmachtului şi nici chiar superiorilor lor ierarhici. Lucrările fură începute conform planului stabilit. Cîteva săptămîni mai? tîrziu, cînd primele rapoarte asupra realizărilor în curs sosiră la Londra, ofiţerii serviciilor de informaţii crezură, la rîndul lor, că sînt în plin delir. Dar fotografiile aeriene nu permiteau nici cea mai mică îndoială : aliaţii aveau în mina lor planul complet şi amănunţit ai Zidului Atlanticului în viitoarea zonă de debarcare.

Doi ani se scurseseră de Ja exerciţiul de prestidigitator al lui Rene Duchez cînd nesuferitul sac îşi golea comorile în sufrageria unui apartament parizian, clar statul-major aliat se interesa cu aceeaşi pasiune de cazematele Zidului. Ca un arhitect conştiincios, el trimite pe şantier inspectori foarte discreţi, care supraveghează mersul în continuare al lucrărilor. Să cunoşti amplasamentul şi forma unei cazemate este bine. Dar să descoperi calitatea betonului

folosit, greutatea armăturii, suprafaţa deschizăturilor de tragere este şi mai bine. în această privinţă Rene Duchez e neîntrecut. La ora prînzului, intră în micile bistrouri înşirate de-a lungul coastei pe care le frecventează muncitorii Organizaţiei Tocit. Afişează ostentativ surîsul de cretin înfumurat şi vorbeşte despre meseria lui, dînd a înţelege ca a construit, pe vremuri, lucrări formidabile, menite să înfrunte secolele. Limbă ascuţită, strecoară şi cîteva critici. Lumea se enervează. Aproape să-l dea afară. Totdeauna se găseşte un om mai priceput pentru a-i demonstra lui Duchez, pe o bucată de hîrtie şi cu creionul în mînă, că el, Duchez, nu este decît un prostănac incompetent. Duchez se întristează, plăteşte un rînd şi pleacă după ce a băgat notiţa în buzunar.

Reţeaua *Sosies* a fraţilor Ponchardier se apleacă cu acelaşi interes peste umărul zidarilor care construiesc Zidul. Ea are la dispoziţia sa un inginer francez care lucrează pentru Todt şi conduce o subreţea cu treizeci de agenţi. Informaţiile curg, îngroşînd „Ghidul privitor la Atlantic Wall", pe care' reţeaua îl ţine la zi. Ele înşiră o jalnică poveste de trădări, trîndăvie şi fraude. Mina străină de lucru rechiziţionată de germani nu le oferă nici o satisfacţie. Sabotajele se înmulţesc. Betonul unor lucrări conţinev atît de mult nisip şi atît de puţin ciment, încît sc pare că nu va rezista nici primului obuz. Toate informaţiile pe care le transmit reţelele ^dovedesc că acest- Zid, atît de impresionant în teorie, pe harta lui Duchez nu va însemna, în mod practic, decît un uriaş fiasco. Dar Londra e nemulţumită. Londra este sceptică şi găseşte că acest tablou sumbru este prea frumos pentru a fi adevărat. Londra, convinsă că reţelele se lasă intoxicate, le copleşeşte cu mustrări şi Ie invită să~şi verifice ştirile, de zece ori confirmate. De aceea, Ponchardier, agasat, a organizat raidul asupra postului de comandă din Saint-Servan : întrucît Londra nu are încredere în rapoartele provenite din izvor francez, i se vor trimite informaţii luate din izvor german.

în sufragerie se găseşte un metru cub de hîrţoage. în jurul mesei se află supravieţuitorii expediţiei şi membrii reţelei care cunosc limba germană. Dominique Ponchardier are un fund enorm. Fesa lui dreaptă şi-a dublat volumul şi i se pare grea de o tonă. în ajun, un chirurg i-a extras din picior cîteva Iragmente de tibie ! Camaradul său rănit la plămîn a murit în braţele sale, după douăzeci şi patru de ore de agonie, deoarece abia în cursul nopţii putuse Pepe să revină pînă la rîu, după ce germanii renunţaseră la hăituire.

Cînd trierea este terminată, procentajul de deşeuri se dovedeşte descurajator. Din acest munte de hîrtie, experţii nu opresc decît un teanc de note manuscrise. Dar autorul acestora este însuşi feldmareşalul Erwin Rommel, care a redactat acest raport cu un condei furios, după o inspecţie a Zidului. Instrucţiunea nr. 51 a fUhrerului îl însărcinase, 111 luna noiembrie 1943, să inspecteze fortificaţiile din vest şi să facă orice propuneri pe care le consideră de natură să îmbunătăţească apărarea. Din luna decembrie 1943 pînă în ianuarie 1944, Rommel a tot vizitat coasta, din Danemarca pînă în Mediterana. Energic, pasionat, necruţător, s-a năpustit ea un înger al morţii asupra statelor-majore somnolente din vest, a căror unică grijă era de a evita mutarea pe frontul rusesc. Această perspectivă îi face pe nenumăraţii responsabili cu realizarea Zidului să treacă sub tăcere defectele, sabotajele şi întîrzierile. Deşi tacit, cuvântul de ordine respectat de sus pînă jos pe scara ierarhică era : ţineţi-vă gura ! Dar Rommel, mînios, intră cu ciubotele în acest muşuroi cufundat în somnolenţă. Ponchardier şi oamenii săi se delectează citind însemnările necruţătoare, ce merg pînă
la cruzime, atunci cînd înfierează pe cutare responsabil al Organizaţiei Todt, care, în cutare cazemată, n-a prevăzut un recul suficient pentru tunuri. La o lucrare din Saint-Valery-en- Caux, feldmareşalul observă că nu e construită pe radier, că betonul este lipsit de armătura de fier şi că primele ploi de toamnă vor fi, fără îndoială, suficiente pentru a o înfunda în pămînt. în altă parte, unghiurile de tragere nu corespund sau articulaţia lucrărilor a fost prost concepută. Peste tot, executarea programului a fost dată peste cap, fie din greşeala unor muncitori recalcitranţi, fie din cauza materialului de calitate proastă.

Ponchardier, uluit, pune să se destupe nişte sticle. E aproape gata să ţină un toast în sănătatea lui Rommel, a cărui mărturisire constituie un atu suveran pentru a reduce Londra la tăcere. Şi feldmareşalul n-a văzut încă tot. Multe defecte şi sabotaje sînt invizibile şi nu se vor dezvălui decît atunci cinci fortificaţiile Zidului vor fi folosite. Dar a spus destul pentru ca Londra să fie, în sfîrşit, convinsă că reţelele franceze nu păcătuiau prin exagerare. Statul-major aliat, care poseda planurile fortificaţiilor *încă înainte ca ele sa fi fost începute,* va trebui să admită *ca ştie mai mult chiar decît statul-ma]or german în privinţa adevăratei valori a Zidului Atlanticului.*

Erwin Rommel datora această compensaţie reţelei *Sosies,* care, din pricina lui, încercase cu cîteva săptămîni în urmă o dezamăgire amară. Pe atunci el îşi avea reşedinţa la cartierul general al lui von Rundstedt, la

Saint-Germain-en-Laye şi făcea dese plimbări solitare în pădurea din apropiere. Pepe, stînd la pîndă, l-a avut de mai multe ori în bătaia „Mauseru- lui" său. Dar cu toate cererile repetate ale lui Ponchardier, Londra a interzis să se tragă. închişi în universul lor de spaimă, de trădare, de tortură şi de moarte, oamenii reţelei *Sosies* nu făceau nici o deosebire între Gestapo, SS şi Wehrmacht. Pentru ei, toţi germanii erau duşmani şi nu înţelegeau de ce erau împiedicaţi să ucidă pe cel mai vestit şef militar al lor. Teama de represalii ? în alte împrejurări, statul-major aliat nu s-ar fi sinchisit. Probabil că era vorba mai curînd de o mentalitate cavalerească, Dar oamenii reţelei *Sosies* nu făceau războiul cu mănuşi şi se exprimau cu vorbe grele la adresa gentlemenilor din Londra, care nu admiteau ca un ofiţer superior să fie doborî t ca un iepure.

UN SPECIALIST AL ZILEI 2 : AMIRALUL CANARIS

Regimul nazist nu are astfel de scrupule şi serviciile sale de informaţii sînt întotdeauna sigure că li sc va da mînă liberă. Chiar şi în timp de pace, nimeni nu este legat de considerente de legalitate sau de moralitate, care au trecere numai la naţiunile democratice. Nu există riscul de a fi tratat aşa cum au fost trataţi specialiştii americani ai cifrului, care în 1929, atunci cînd secretarul de stat Henry Stimson a descoperit î n grozit că descifraseră codul japonez, au fost destituiţi pe considerentul că „un gentlemen nu citeşte scrisorile altuia/' Şeful AbwehruluL serviciul de informaţii al Wehrmachtuluî, se ai!a în subordinea unui guvern perfid şi cinic, care folos-a în mod uluitor minciuna, şantajul, intoxicarea cu ştiri false şi provocarea.

Ajuns la putere, Hitler a sfărîmat rezistenţa statului-major tradiţionalist, inventînd împotriva generalului baron von Fritsch o falsă acuzare de homosexualitate şi dovedind că mareşalul von Blomberg se căsătorise cu o prostituată. S-a descotorosit de Roehm şi de SA sub pretextul unui complot imaginar. Incendierea Reichstagului, săvîrşită, foarte probabil, de oamenii de încredere ai lui Goring, i-a înlesnit lichidarea Partidului comunist german. în 1937, intoxicîndu-l pe-Stalin cu documente false, care stabileau că mareşalii săi pregăteau un complot sub conducerea lui Tuhacevski, luase act cu mulţu-mire de decapitarea înaltului comandament sovietic şi de licîrK darea a mii de ofiţeri ai Armatei Roşii. După ce pusese la cale asasinarea inutilă a cancelarului Austriei, Dollfuss, izbutise să distrugă rezistenţa nervoasă a

succesorului său, Kurt von Schuschnigg, Acesta, cînd fu primit la 12 februarie 1938 la

Berchtesgaden, pătrunse în „cuibul de vulturi" cu fraze amabile despre frumoasa privelişte, vremea splendidă şi mobilierul minunat. Cîteva ore mai tîrziu, temîndu-se pentru viaţa sa, semna sentinţa de moarte a ţării sale, cum o va face, un an după aceea, nefericitul Hacha, preşedintele Cehoslovaciei, care fu supus unei asemenea presiuni, încît îşi pierdu pur şi simplu cunoştinţa şi fu readus la viaţă cu injecţii, doar pentru a semna actul de deces al Cehoslovaciei. Căutînd un pretext pentru a ocupa această ţară. Hitler proiectase chiar asasinarea ambasadorului german la Praga. Cînd vru să justifice invadarea Poloniei, dădu dispoziţii unor SS-işti, îmbrăcaţi în uniforme poloneze să atace staţia germană de radio din orăşelul Gleiwitz, din apropierea frontierei. Opt luni mai tîrziu, îşi trimise trupele de şoc, deghizate în soldaţi olandezi, pe podurile strategice ale Olandei, iar Franţa, înnebunită, vedea coborînd paraşutişti de la Dunkerque la Perpignan. Nici chiar Vaticanul, sanctuarul Occidentului, nu-l impresionează pe Hitler. în 1943, se gîndeşte să-l răpească pe papă şi declară statului său major : „Voi pătrunde în Vatican. Credeţi că Vaticanul mă intimidează ? O să punem mîna pe el. Acolo se găseşte întregul corp diplomatic... o pleavă !... Vom goni de-acolo banda asta de ticăloşi. După aceea, ne vom cere scuze". în Germania nazistă totul este îngăduit. Dacă există un şef de serviciu secret care ^e simte nestînjenit şi care vede deschizîndu-se cîmp liber imaginaţiei şi îndrăznelii sale, acesta este Wilhelm Canaris, pe care, în 1935, Hitler îl instalează în fruntea Abwehrului.

Nouă ani mai tîrziu, în ianuarie 1944, Abwehrul amiralului Canaris devenise specialistul mondial al zilei 2.

în timpul primului război mondial, Wilhelm Canaris a fost amantul dansatoarei Mata-Hari, pe care o convinsese să facă spionaj în Franţa. Cînd amanta sa, pe punctul de a fi demascată, deveni periculoasă pentru el, o predă francezilor, care o împuşcară. înainte de acest episod penibil, organizase pe coasta americană o serie de sabotaje încununate de succes. Fiind luat prizonier de italieni, care pe atunci luptau în lagărul aliat, evadă îmbrăcat în sutana preotului închisorii, pe care îl sugru-

mase. După război, fu amestecat în asasinarea liderilor comunişti germani Rosa Luxemburg şi Karl Licbknecht. De asemenea, luă parte la puciul generalului Kapp şi ajută pe organizatorii acestui puci să dispară după eşecul lor.

Aceasta este legenda amiralului Canaris. Ea s-a născut în parte în birourile Intelligence Service-ului, care în 1942 dez- lănţui contra şefului

Abwehrului o violenta campanie de defăimare. Tîrîndu-l în noroi, tratîndu-l de asasin, de „şobolan cu chip de om" şi de „geniu al răului", serviciile engleze se străduiau să-l pună la adăpost pe colegul lor german de bănuielile Gestapoului şi să-i consolideze poziţia faţă de şefii nazişti. La acest nivel, manevra era, probabil, fără precedent în analele războiului secret.

De fapt, Wilhelm Canaris debutase în carieră în 19.15, pe cîncl era ofiţer însărcinat cu informaţiile pe crucişătorul *Dresden.* Această nava-corsar naviga în Atlanticul de sud şi jefuia flota comercială aliată. Locotenentul de vas Canaris, poreclit de către camarazi, din pricina curiozităţii lui, „vizionarul", izbuti de minune să-şi procure păcură şi hrana şi să răspîndească ştiri false asupra poziţiei vasului *Dresden*. Cîncl crucişătorul, hăituit de englezi, fu constrîns să se refugieze într-un port chilian, echipajul său fu internat. Canaris scăpa şi trecu în Spania, de unde organiză o întîlnire în plină mare între submarinele germane şi vapoarele de aprovizionare. La sfîrşitul războiului, comanda el însuşi un submarin în Aclriatica. După armistiţiu, fu comandant secund pe vasul-şcoală *Berlin*, unde avea în subordine un elev-ofiţer pe nume Reinhard Heydrich. în sfîrşit, transferat la mica bază de la Swinemunde, în Baltica, cariera sa părea că se va termina în mediocritate şi plictiseală, cînd, în ianuarie 1935, i se încredinţă comandamentul Abwehrului.

Pe vremea aceea era un om mărunţel de 47 de ani, cu chipul rumen şi părul alb, căruia şi vara îi era frig şi care nu se despărţea niciodată de pardesiu. Nu îmbrăca uniforma decît constrîns de exigenţele protocolului. Leverkuehn, şeful serviciului Abwehr din Istanbul, îl descrie astfel : „Strălucitor, vioi şi guraliv ca o femeie bătrînă". Era şi un bucătar rafinat.
6Î

Pentru cîinii lui avea o dragoste nemărginită. în timpul deplasărilor, închiria întotdeauna o cameră cu două paturi, ca să nu fie obligaţi să doarmă pe covor. Cînd nu-i putea lua cu el, telefona în fiecare seară la Berlin, chiar dacă era la celălalt capăt al continentului, pentru a se informa de starea sănătăţii lor. Aceste convorbiri privind buna îndeplinire a funcţiilor lor naturale stîrneau, bineînţeles, totala nedumerire a serviciilor de interceptare a convorbirilor ale poliţiilor locale. Colaboratorii săi, înainte de a da raportul, trebuiau să suporte, fără a se clinti, discursurile nesfîrşite asupra fidelităţii canine. Şoferii Abwehrului erau terorizaţi la gîndul că ar putea strivi un cîine pe şosea. în privinţa aceasta, primiseră instrucţiuni speciale care le recomandau cea mai mare atenţie. într-un fel oarecare, la Abwehr se ştia că dacă nu iubeai animalele era mai bine să renunţi la carieră.

Faptul că Germania militaristă a lui Hitler a plasat un asemenea personaj în fruntea Abwehrului este un motiv de uimire. în 1935 existau destui ofiţeri fanatici. în lipsa unui nazist militant, ea ar fi putut să aleagă cel puţin un specialist care să nu se preocupe prea mult de scopurile urmărite, numai să nu-i

fie drămuite mijloacele. Dintr-aceştia sînt berechet. Dar orbirea pe care a vădit-o prin alegerea lui Canaris trebuia să-i aducă dezamăgiri.

Fără să mai vorbim despre supărătoarea publicitate pe care a făcut-o zilelor 2 germane, golurile de umplut, dacă se poate spune aşa, fură considerabile. Regimul nazist oferea şefului serviciilor sale secrete resurse nelimitate, o totală libertate în alegerea mijloacelor, siguranţa că nu va fi niciodată dezavuat, în fond, era trifoiul cu patru foi visat de toţi specialiştii. Canaris nu profită de aceasta. Cînd serviciile SS pun la cale afacerea falsului complot Tuhacevski, refuză să le procure documente autentice care purtau semnătura mareşalilor sovietici şi care erau absolut necesare pentru a li se putea imita scrisul. Himmler fu nevoit să-şi pună oamenii să comită o spargere în localurile Abwehrului. Cînd i se cere să-şi procure uniforme olandeze, care să permită ocuparea prin trădare a podurilor strategice, Canaris refuză. Pentru a-l constrînge, a fost nevoie de un ordin personal al fiihrerului. Cînd i se porunceşte să plaseze o bombă în avionul englez de la Stockholm, el pregăteşte ostentativ operaţia, dar ordonă serviciilor sale să nu treacă la acţiune. Şi în aceasta chestiune fu nevoie de un ordin al lui Hitler pentru a i se învinge rezistenţa.

Exasperaţi, naziştii înţeleg, în sfîrşit, cît de nefericită le-a fost alegerea, cînd aveau la dispoziţie o rezervă inepuizabilă de aventurieri gata de orice.

BrigadenjilhrcYul SS Walter Schellenberg lucrează pînă la şaptesprezece ore pe zi, şi nu călăritul, ci colecţia de fotografii pornografice constituie destinderea lui favorită. Dacă sacrifică o oră de somn cavalcadelor sale matinale în parcul berlinez Tiergarten, aceasta face parte din programul, sau de lucru. Schellenberg, care are rangul de general de brigadă, este şeful serviciului de informaţii politice din SS. în Î944 are 34 de ani. Vechii nazişti nu-l iubesc şi-i spun între ei „Marzveilehen", „viorea de martie", căci se înscrisese în partidul nazist abia după venirea acestuia la putere, în martie 1933. Este tratat, de asemenea, de „avocăţel chiţibuşar" : tocmai îşi termina studiile de drept cînd şefii SS începură să manifeste interes faţă de el. Cu înfăţişare firavă, obrajii scofîlciţi, pune în slujba ambiţiei sale mistuitoare o inteligenţă de netăgăduit, o mare putere de muncă, o remarcabilă lipsă de scrupule, un fel de geniu al uneltirilor. Nu este un „dur", ca SS-istul de rînd, nici un birocrat al groazei, ca şeful său Himmler, nici un fanatic, cum sînt toţi confraţii săi. Nici măcar nu e sigur că e un patriot. Dar Germania hitleristă oferă acestui gangster intelectual o aventură pe măsura lui, îi pune la dispoziţie funcţia în care poate da cea mai bună întrebuinţare talentelor sale. După zece ani de ascensiune fulgerătoare, pofta lui de putere nu cunoaşte limite.

Deci, dimineaţa, foarte devreme, părăseşte apartamentul său, în apropiere de Kurfurstendam, şi-l întîlneşte pe amiralul Canaris la manejul

din parcul Tiergarten. Unul lingă celălalt, călare, se plimbă pe aleile parcului, apoi iau împreună micul dejun. Berlinezii care se duc la lucru şi ai căror fii sînt masa- eraţi pe frontul rusesc turbează văzînd pe cei doi ofiţeri superiori cum merg liniştit la trap pe sub pomi. Ei nu ştiu că acest bătrîn domn trandafiriu şi acest tînăr palid sînt, prin forţa împrejurărilor, duşmani. Canaris, şeful Abwehrului, luptă de zece ani împotriva dezvoltării canceroase a serviciului de informaţii SS. Schellenberg, şeful acestui serviciu din 1942, nutreşte ambiţia să înghită Abwehrul şi să devină şeful suprem al serviciilor secrete germane. Fiecare din plimbările lor constituie un fel de duel în surdină. întrucît nimic nu e simplu, aceşti doi oameni nutreau un sentiment de simpatie unul faţă de altul. Schellenberg admiră inteligenţa şi distincţia amiralului. Canaris apreciază purtarea respectuoasă a lui Schellenberg, îi place tinereţea lui, îl numeşte „tînărul meu prieten", i-l. arată pe Seppl, basetul mult iubit, care ţopăie 111 jurul cailor, şi spune : „îţi dai seama, Schellenberg, de superioritatea animalelor ? Clinele meu este discret, niciodată nu mă va trăda...N-aş putea spune acelaşi lucru despre oameni Schellenberg clatină capul cu gravitate. Invazia se apropie şi el socoteşte că Abwehrul este incapabil să cîştige războiul secret, care este atît preludiul aît şi cheia invaziei. Schellenberg vrea să fie omul care va descoperi marele secret al aliaţilor. De mai multe ori a depus pe masa lui Himmler dosarul voluminos privind uneltirile secrete ale Abwehrului. Se întreabă : cînd se va hotărî oare şeful SS să-l învinovăţească pe Canaris de înaltă trădare ?

„MOŞ CRĂCIUN!!" ÎMPOTRIVA „UNIFORMELOR NEGRE*

Pentru SS-işti „Moş Crăciunii", cum le spun ei veteranilor din Abwehr, sînt buni de spînzurat cît mai sus şi cît mai repede. În ochii lor, ei sînt trădători, ceea ce este grav, precum şi rivali, ceea ce nu se iartă. Din 1933, Himmler şi oamenii săi — „uniformele negre", cum îi denumesc cei din Abwehr, din cauza culorii uniformei lor — au clădit în Ger- mania un imperiu poliţist a cărui putere nu se opreşte decît în pragul biroului lui Hitler. Dar mai trebuie să absoarbă Abwch- rul, o enclavă enervantă, care controlează informaţiile militare. Sub direcţia supremă a lui Himmler, Heydrich, şeful Gestapoului şi predecesorul lui Schellenberg în fruntea serviciilor de informaţii SS, a şi angajat lupta împotriva lui Canaris. Gestapoul primeşte ordinul să spioneze faptele şi gesturile acestor Moş Crăciuni şi să le controleze acţiunile. Dar, de data aceasta, poliţiştii au de-a face cu profesionişti. Organizaţia lui Canaris este de nepătruns, şi zadarnic încearcă Heydrich să-şi strecoare spioni în rîndurile ei. De altfel, marea majoritate a agenţilor din Abwehr habar n-are ce se urzeşte la nivelul lui Canaris şi al adjuncţilor săi. Nici chiar la conducere nu există un complot organizat şi ierarhizat. Numai în urma unor iniţiative personale informaţiile privind ofensivele germane au ajuns la Copenhaga, Oslo, Haga, Bruxelles, Londra, Belgrad şi Geneva. Ba chiar autorii acestor divulgări nu sînt de acord între ei. Canaris respinge ideea unui atentat

împotriva lui Hitler. Dar în februarie 1943, cînd zboară spre Smolensk, unde este instalat cartierul general al fiihreruiui, ştie că adjuncţii săi duc 111 bagajele lor plastic şi exploziv din cel găsit asupra sabotorilor englezi [1]. Se hotărî şi de data aceasta să închidă ochii. Astfel, Abwehrul nu este atît o organizaţie de trădare deliberată, cît o societate de ajutor mutual.

Heydrich îşi pune în cap să producă o spărtură în această fortăreaţă şi, cu timpul, va reuşi desigur. Paralel, el dezvoltă serviciul de informaţii politice SS, care îşi trimite în străinătate propriii lui agenţi. Face din acest serviciu un concurent al Abwehrului şi îl pregăteşte să primească moştenirea lui Canaris, În 1939, războiul, departe de a potoli conflictul dintre cele două servicii secrete, nu face decît să-l intensifice. Cînd încordarea devine atît de mare încît risca să blocheze însăşi funcţionarea lor, ele se înţeleg să încheie un armistiţiu ipocrit. Astfel, conferinţele ţinute de-a lungul anului 1941 între Canaris şi şefii SS reuşesc să ducă în mai 1942 la încheierea acor-

[1] Bomba a fost plasată la 13 martie 1943 în avionvtl lui Hitler, dar gerul a alterat detonatorul şi astfel explozia nu s-a produs.

clului ele la Praga^ care constituie un compromis. Dar rivalitatea dintre cele doua ser vicia este prea puternică pent ru ca armistiţiul să fie menţinui *muk* timp. Ea depăşeşte persoana şefilor lor. Nu va înceta decît -o dată cu dispariţia unuia dintre adversari.

Canaris se află permanent în prima linie a acestei lupţi, în biroul din Tirpit/.ukr nr. 74—76, în inima Berlinului, „vîn vizuina vulpii", cum spun (oamenii săi, el este mai ameninţat decît oricare dintre agenţii pe care îi paraşutează pe teritoriul inamic. Spionii lui nu riscă decît moartea. El Însă riscă tortura şi moartea. Pînă în 1942, adversarul său direct este „îngerul răului", Rein bard Hevdrkh.

Braţul drept al i m bed .! ului l limniler, acesta foloseşte formidabila sa putere cu o cruzime apropiata de perfecţiune, deoarece nici un coiisideront de ordin uman, nici o remuşcare nu-l tulbură. Un animal de pradă, impresionant şi odios. Jungla nazist ă mai numără asemenea specimene, dar Heydrioh se impune printr-un amănunt remarcabil : toţi aceia care au avut •legături cu ei mărturisesc ca le inspira o teroare *f izica* — „complexul Heydrieh", spunea ScJieilcn'oerg, care nu era nici el scu tit de această teroare.

lată deci personajul pe care-l înfruntă mărunţelul amiral. „Un barbar fanatic — spune •Canaris despre el — şi de ia mare distanţă cea mai inteligentă dintre toate aceste brute". Simpla sa prezenţă îl indispunea pe Canaris, ai cărui colaboratori povestesc că, timp de şapte ani, era suficient un telefon al lui Heydrieh pentru a-l face să moară de frică.

Canaris se \ a înfunda oare în vizuina sa şi se va ţine cu grijă la distanţă ? Chiar şi aşa, dualul lor ar fi pasionant. Dar ci capătă o ncmaipomeuită intensitate prin iaptul că ambii adversari se află merai faţă în faţă. Ei locuiesc pe aceeaşi stradă, Dullestrasse. Seara, domnul şi doamna Heydrieh se duc în vizită la domnul şi doamna Canaris. Doamna Canaris şi domnul Heydrieh îşi iau viorile şi ciută din Hay dn sau Mozart. Doamna Heydrieh şi domnul Canaris ascultă cu bărbia proptită în palmă. Ah, ce oameni cumsecade ! Dar iată că familia Canaris se mută şi se instalează într-un .pavilion din Schlachtensee, aproape de Griinewald. S-a terminat oare cu seratele muzicale ? De loc : familia Heydrich se mută, la rîndul ei, în Sehlaeh- tensee, la doi paşi de familia Canaris. Duminica se joacă crochet. Uneori este invitat şi mărunţelul Schelîenberg. Se organizează meciuri. în vestibulul lui Canaris este admirat un portret mare al lui Constantin Kanaris, erou al războiului pentru independenţă grec, îmbrăcat în costum naţional şi cu un iatagan în mină. Amiralul lasă cu plăcere să se înţeleagă că e un urmaş al acestui frumos luptător. Această marotă provoacă zîmbete. Apoi Germania intră în război împotriva Greciei şi Canaris declară cu convingere că familia sa, originară din Italia de nord, n-are nici o legătură cu Constantin. Şi această precizare, care ironizează severitatea cu care naziştii controlează ascendenţele şi despoaie arborii genealogici, provoacă zîmbete. Dar pentru Wîlhelm Canaris şi pentru Reînhard Heydrich, gluma are un sens anume, căci şi unul şi celălalt ştiu că într-o casă de fier secretă amiralul păstrează dovada că partenerul său de crochet are în vinele sale sînge evreiesc.

Heydrich a făcut totul pentru a şterge pînă şi urma bunicii. sale Sarah, su primind registrele de stare civilă care o priveau, falsiffeîrîd chiar şi piatra ei funerară. Dar nu l-a putut împiedica pe Canaris să adune dovezi suficiente pentru a divulga, la nevoie, că unul dintre cei mai înalţi demnitari SS, duşmanul înverşunat al evreilor, face el însuşi parte din rasa despre care spune că ..murdăreşte ραηιί η tul[u]. Canaris ştie ca aceasta e pentru el o armă care va ţine jivina la respect. Dar siguranţa pe care i-o dă această dovadă nu alungă spaima pe care i-o inspiră Heydrich. Ori ele cîte ori e chemat la telefon de la SS, tremură la gîndul că acesta a găsit o armă mai eficace, care să deplaseze astfel în avantajul său echilibrul groazei.

Cînd Heydrich căzu la Prag a la 27 mai 1942, doborît de trei patrioţi cehi, Canaris veni la înmormîntarea lui şi „uniformele negre", uluite, văzură lacrimi ştroîndu-i pe obraji. „Am pierdut un. prieten", zise ei. Plîngîndu-se pe sine, ştia că o dată cu Heydrich dispărea cel mai de temut duşman al său, clar şi cel mai util.

în acel moment. Walter Sehellenberg, care de mult ghicise ca amiralul îi avea la mină pe Heydrich, depune pentru prima oară dosarul Canaris pe biroul

lui Himmler. „Acesta — scria el — îşi muşcă nervos degetul mare şi-mi spuse : — Lasă asta aici, i-l voi arăta lui Hitler cînd se va ivi ocazia". Sehellenberg se retrage, convins că soarta Abwehrului este pecetluită: dosarul său conţine dovezi numeroase şi convingătoare despre diferitele trădări săvîrşite de organizaţia lui Canaris. Lunile trec fără nici un rezultat. Revine de cîteva ori la atac, dar Himmler răspunde evaziv. Uluit, Schellenbergunţelege, în sfîr- şit, că l-a subapreciat pe bătrînul vulpoi al Abwehrului : Canaris are priză chiar şi asupra lui Himmler ! „Ca şi Heydrich — scrie el —, Himmler părea incapabil să acţioneze cînd era vorba de amiral. Sînt aproape sigur că amiralul a aflat, cine ştie în ce împrejurare, ceva cu privire la el, altfel niciodată acesta n-ar fi rămas pasiv în faţa dosarului pe care i-l prezentasem". Sehellenberg nu ştia care era arma secreta a lui C panaris. Au trecut douăzeci de ani şi nici acum nu se ştie. Poate era vorba de acel văr al lui Himmler în legătură cu care se murmura în cercurile naziste că „ar ii ceva ciudat cu el". în 1933 se prezentase la cartierul general SS -cerînd să-l vadă pe Heinrich Himmler. Întrebat asupra identităţii sale, a răspuns: „Spuneţi-i doar că este vărul lui, David". După unsprezece ani va dispărea într-un lagăr de concentrare. Probabil că nu se va şti niciodată dacă în casa de fier secretă a lui Wilhelm Canaris nu se afla, alături de dosarul bunicii Sarah, şi o fişă despre vărul David.

Cert este că, an de an, scundul dar redutabilul amiral ţine la distanţă „uniformele negre", pe care le-a neutralizat între- buinţînd împotriva lor propriile lor metode. Nu reuşeşte sa evite, în 1943, concedierea cîtorva dintre adjuncţii săi, îndeosebi a lui Oster, dar Abwehrul în ansamblul său rămîne intact. Canaris începe să creadă că va ajunge cu bine la scadenţa infringer ii germane, cînd, în ianuarie 1944, o criză de nervi a fuhrerului este suficientă pentru a distruge perdeaua de protecţie cu care se înconjurase. Această lovitură de trăsnet izbucneşte din cauza unei chestiuni de mică importanţă şi în care Canaris nu avea nici un amestec : dezertarea a doi agenţi ai Abwehrului din serviciul consulatului german din Istanbul. Hitler se înfurie. La 18 februarie 1944 semnează un decret lapidar care marchează victoria postumă a lui Heydrich, împlinirea dorinţelor lui Schellenberg, triumful „uniformelor negre": „Ordon crearea unui serviciu secret german unificat".

Canaris părăseşte Abwehrul. Este trecut într-un post de mina a doua din Ministerul Economiei. Datorită relaţiilor sale oculte, va fi arestat — de către Schellenberg personal — abia în august 1944, în urma atentatului din 20 iulie împotriva lui Hitler. Chiar şi atunci scapă de reacţiunea sîngeroasă care se abate asupra Germaniei. Şi numai înainte cu o lună de înfrîn- gerea finală, Hitler va porunci să fie executat. Va fi spînzurat gol ca un vierme, o dată cu Oster, în zorii reci ai zilei de 9 aprilie, de către adversarii săi SS. „Uniformele negre", pentru a prelungi supliciul, vor folosi o coardă de pian extrem de subţire.

În februarie 1944, Schellenberg preia deci controlul Abwehrului. Cu cei şaisprezece mii de-agenţi, Abwehrul constituie^ în sfîrşit, un instrument pe

măsura sa. îl va folosi în felul său, care nu este cel al lui Canaris. „Moş Crăciunii" o vor afla de ia prima convocare a cartierului său general, căci, în cazul amiralului oa şi în cel al *Brigadenfiihrerului* SS, biroul arată despre ce om e vorba.

Vizuina lui Canaris era o cămăruţă situată în mansarda unei case bătrîneşti, al cărei ascensor era întotdeauna defect. Mobilierul se reducea la un birou, cîteva scaune, un pat de fier, o casă de bani şi un clasor, al cărui prim sertar era folosit de Seppl, basetul mult iubit. Pe pereţi o fotografie cu o dedicaţie din partea generalului Franco, Caudillo al Spaniei, o alta a colonelului Nicolai, legendarul şef al serviciului de informaţii german din timpul primului război mondial, şi o a treia a lui Seppl, basetul. Ansamblul avea un aspect atît de sărăcăcios, încît adjuncţilor lui Canaris le era oarecum ruşine atunci cîncl şeful lor primea vizitatori străini mai de seamă.

Walther Schellenberg însă primeşte într-un birou imens, cu mobilă din lemn de mahon. Podeaua este acoperită cu covoare orientale. La dreapta sa mai multe telefoane şi un microfon care îl ţin într-o permanentă legătură cu cancelaria lui Ilitler. Pereţii, plafonul, mobilele sînt împănate cu microfoane ultra- sensibile, care înregistrează cea mai mică şoapta. Ferestrele sînt prevăzute cu zăbrele prin care noaptea trece curentul electric. Ele sînt înzestrate, ca şi uşile, cu celulc fotoelectrice legate de sistemul general de alarmă. Alte celule ocrotesc biroul, casa de fier, clasoarele ! Dacă un spărgător se apropie, o sirenă de alarmă se dezlănţuie automat. Atunci gărzile ocupă toate ieşirile, în timp ce o companie de SS împresoară imobilul. în marele birou de mahon cu aspect nevinovat, sînt amplasate două puşti automate. Ele stau îndreptate asupra vizitatorilor. Dacă aceştia se ridică din fotoliu şi se apropie de birou, puştile, mobile, însoţesc automat mişcarea lor. Ajunge să apeşi pe un buton pentru a declanşa rafalele.

Schellenberg are şi o maşină dotată cu un emiţător pe unde scurte, care îi dă posibilitatea să rămînă în legătură neîntreruptă cu cartierul său general pe o rază de patruzeci de kilometri. Poartă un inel împodobit cu o uriaşă piatră azurie. Sub piatră : o capsulă de aur conţinînd cianură. Cînd pleacă în misiune în afara Germaniei, îşi pune un dinte fals, care ascunde o altă doză de otravă.

Dar *Brigadenfiihreml* SS nu-şi va mai părăsi biroul-iortă- reaţă. în această lună martie 1944 care vede, de o parte şi de alta a Mînecii, serviciile secrete dispunîndu-şi pionii pentru partida hotărîtoare, Walther Schellenberg caută cu înfrigurare să apuce din nou firele rupte sau slăbite prin decretul lui Hitler. îi rămîn trei luni pentru a descoperi secretul care îl obsedează pe fUhrenil său.

APRILIE

SPIONI CU MIILE

Cînd omul a venit să-ţi facă uluitoarea propunere acum şase luni sau tin an, a fost ca un fulger în cenuşiul zilelor. Spion, ce poveste !,.. Ai acceptat, cu inima cît un purice şi buzele uscate. Conducînd pe vizitator pînă^în pragul fermei, al casei parohiale sau al brutăriei tale, te gîncleai că ai intrat într-o aventură teribilă şi captivantă. Cînd se lăsa seara, te şi întrebai dacă nu era mai mult teribilă decît captivanta. Astăzi ştii mai ales că nu este o aventură. Căci nu eşti decît un spion mărunt, microscopic ! Eşti spionul pajiştii tale sau al castelului unde te duci s-o spovedeşti pe bătrîna văduvă, sau al hotelului rechiziţionat, unde îţi livrezi în fiecare dimineaţă cele cincizeci de pîini. Trebuie să înţelegi : nu ţi se cere decît buletinul zilnic al sănătăţii bateriei montate de cealaltă parte a gardului, identificarea statului-major cazat la castel, numărul soldaţilor care ocupă hotelul.

Nu e nicidecum captivant. E monoton şi neplăcut. Eşti dezamăgit ? Iată, să-l luăm, dc pildă, pc Dominique Ponchardier. Acest om te depăşeşte şi ca înălţime şi ca lăţime a umerilor. Vlăjgan ca el n-ai văzut decît în filme. Dar în privinţa bateriei de pe pajiştea ta, nu-ţi ajunge nici pînă la călcîie. în primul

rînd, toată coasta este declarată „zonă interzisă" şi, pentru a putea pătrunde aici, c nevoie de aprobări speciale. în interiorul acestei zone, barierele jandarmeriei germane întrerup toate drumurile şi patrule bat zi şi noapte potecile. îţi dai seama ca diavolul ăsta de Ponchardier ar trece dacă ar fi absolută nevoie. înainte dc război era slujbaş la o agenţie imobiliară şi este nevoit să continue să lucreze : asta e „acoperirea" lui. Cînd vrea să arunce o privire asupra unui anumit sector al Zidului, scrie notarului local, pe o hîrtie cu antetul agenţiei, şi îl întreabă dacă nu ştie vreo vilă sau vreun teren de ν în ζ a re. Pentru notar e o surpriză minunată, căci cunoaşte destui proprietari foarte dornici să se descotorosească de o vilă de la care nu mai pot trage nici un folos şi care va fi, poate, distrusă de obuze la debarcare, ii răspunde imediat domnului Ponchardier. Se va îngriji să procure domnului Ponchardier şi adjunctului său permisele de trecere necesare. Chiar el îi va conduce la faţa locului pe domnul Ponchardier şi pe adjunctul său, un băiat tînăr, talentat la desen, care într-o clipă va schiţa peisajul.

Sînt bine aranjate lucrurile, nu ? E drept, dar dumneata realizezi mai mult. Căci Dominique Ponchardier niciodată nu va putea face, altceva decît să arunce o privire asupra bateriei* Va descoperi poate calibrul tunurilor, iar adjunctul lui va desena planul, dar dumneata poţi spune numele oamenilor care o deservesc, numărul unităţilor şi dacă moralul lor este bun sau prost. Pentru că acest lucru face parte clin viaţa dumitale, pentru că acesta este peisajul dumitale cotidian, pentru că unul din subofiţerii bateriei este poate cazat la dumneata într-o cameră rechiziţionată. Sp*e deosebi *e de soldaţii săi — mînji puşi pc ceartă —, *Feldwebelul*[1] este un om cumsecade cu tîmplele încărunţite, cu un pîntec voluminos de om paşnic. Seara, înainte de a se duce Ia culcare, bea cu dumneata un pahar de calvados. La al treilea păhărel, îşi scoate centironul şi face turul fotografiilor de familie. Spune : „Război... rău... teribil", iar dumneata răspunzi : „Da, mare porcărie, n-ar trebui să existe". *Feldwebelul* şi dumneata aţi descoperit, poate, că v-aţi mai întîlnit cu treizeci de ani în urmă pe undeva pe la Verdun, mare mizerie, sau pe la Che- min-des-Dames. în fond, îţi place *Feldwebelul*. Ai fi foarte mîhnit dacă un Ponchardier sau un Pepe, nişte ucigaşi înspăi- mînţători, ar deschide pe neaşteptate uşa şi l-ar doborî în faţa sobei. Cu el personal n-ai nimic, chiar dacă s-a instalat în camera dumitale fără să fie invitat. Aşa e războiul.

Şi pentru că e război, îi repeţi omului care vine în fiecare săptămînă să strîngă informaţii tot ce ai aflat despre baterie, liste vorba de tunul pe care au reuşit, în fine, să-l repare, de cei cincisprezece soldaţi veniţi din Rusia, ale căror mîini degerate nu mai pot mînui obuzele, de căpitanul care turbează de necaz că nu-i soseşte telemetrul de mult făgăduit. Toate acestea sînt atît de mărunte, de neînsemnate, încît nu ai nici măcar impresia că ar contribui cît de

cît la evacuarea *Feld- webelului* din camera pe care o ocupă. Această convingere de inutilitate este chiar singura dumitale certitudine în oceanul de incertitudini existent în lume în această lună aprilie a anului 1944. Aliaţii n-au nevoie de dumneata. Ei au mijloace să obţină informaţiile importante pe care le doresc. De altfel, nici nu vor debarca în Normandia. Dacă se hotărăsc să vină, vor veni mai sus, în Pas-de-Calais. O regiune unde de obicei se duc războaiele. Ca să nu mai vorbim că acolo traversarea este mai scurtă. Oricum ar fi, Normandia sau Pas-de-Calais, dumneata nu aduci nici un serviciu. Căci nu este cu putinţă să existe un raport oarecare între necazul unui căpitan de baterie şi deznodământul uriaşului război care însîngerează omenirea. Cele două evenimente nu sînt de comparat.

povestea eu căluşeii de la Merville, bunăoară, ce interes prezintă ? Erai şi dumneata, ca toata lumea, la bilciul de la Merville şi l-ai văzut pe comandantul german de la bateria vecină instalîndu-se, caraghios, într-un scaun de căluşel. Bineînţeles, era beat. Mereu e beat. Patronul căluşeilor a dat drumul motorului la maximum şi a uitat să-l oprească. Simţin- du-se rău, comandantul uda şi vomita ca un porc pe pernele scaunului. Au trebuit să intervină soldaţii pentru a-l scoate de acolo. Sub pretext că-l ajută pe comandant să se ţină pe picioare, îi cărau la ghionţi în coaste cu răutate. Bine, oamenii au rîs, dar ce interes poate prezenta asta pentru marii generali de la Londra.

Dumneata nu poţi înţelege. Dumneata nu ştii că într-un colţ de ţară din Anglia patru excavatoare mecanice şi şase buldozere au lucrat zi şi noapte la reconstituirea minuţioasă a bateriei de ia Merville. Au ras de pe suprafaţa pămîntului o pădure, au răsturnat cînipuri însămînţate, ai căror proprietari au primit o indemnizaţie de cincisprezece mii de lire sterline. Acum, şapte sute de ρ ara şut işti şi treizeci şi cinci de oii- ţeri se antrenează să atace, sub tirul unor gloanţe reale, copia fidela a bateriei de la Merville. N-au lost admişi decît voluntari, căci este vorba un pic de o operaţie-sinucidcre. Pentru a se păstra secretul, toată regiunea din împrejurimi a lost declarată „zonă interzisă". Oamenii au fost puşi sa jure că vor păstra o discreţie desăvîrşită. Cu titlu de încercare, serviciile britanice cîe securitate trimit aici fete frumoase a ν iad misiunea să-şi pună în joc toate farmecele pentru a-i face pe soldaţi, dintre care nici unul nu are mai mult de 21 de ani, să vorbească. Soldaţii nu rezistă ispitei, dar nu sufla o vorba. Li s-a explicat că soarta forţelor de invazie engleze se bazează pe tăcerea lor şi au înţeles. Căci Merville este puternic echipat şi fortificat ; cele mai grele bombardamente n-au reuşit decît să zgîrie puţin Merville-ul (din mai mult de o mie de puncte de ciocnire, doar cincizeci se situează în interiorul bateriei. Din aceste cincizeci, două lovituri şi-au atins ţinta, respectiv cazematele. Dar cupolele n-au fost găurite) ; Merville va trage cu tunurile sale, aşa se crede, asupra plajelor unde urmează să debarce englezii ; Merville este precis una dintre cele trei sau

patru sperietori care provoacă coşmaruri şefilor aliaţi. înţelegi oare uşurarea lor cînd au aflat că bateria este comandată de un beţivan imbecil şi că în garnizoana lui sînt mulţi foşti prizonieri care, în ziua 2, vor prefera drapelul alb drapelului german ?

Da, îţi închipui că înţelegi, dar eşti încă departe. Dumneata te gîndeşti mai ales la consecinţele militare : bateria va fi prost apărată. E adevărat. Dar încearcă să uiţi că, trăind în mijlocul germanilor din Merville, te-ai obişnuit cu ciudăţeniile lor. Uite, pune-te în locul acestui tînăr paraşutist englez de 20 de ani care, pentru a zecea oară, repetă atacul bateriei. Adversarul pe care se pregăteşte să-î combată i se pare cu atît mai de temut, cu cit îi este mai necunoscut, căci imaginaţia, confruntată cu necunoscutul, lucrează. Pentru tînărul englez, apărătorii din Merville devin curîixl nişte războinici formidabili, care vor rezista pînă la moarte în spatele mitralierelor lor. El nu spune acest lucru camarazilor, dar frica i se cuibăreşte în suflet. Dacă dumneata îi. spui că garnizoana e comandată de un caraghios, lucrurile se schimbă ! Tînărul englez se gîndeşte la ficatul comandantului de baterie, îşi spune că gloanţele vor intra în această carne ca-11 brînză. Chiar dacă comandantul este un nazist fanatic, chiar dacă oamenii lui sînt din SS, ei devin mai puţin de temut din clipa în care îi spui cine sînt, de unde vin, ce gînclesc, ce probleme îi fră- mîixtă. *I-ai despuiat de teribilul prestigiu al necunoscutului.*

Ba, mai mult : dai două lovituri dintr-o clată. Căci, 111timp ce alungi groaza aliaţilor 111 faţa unui inamic abstract, dumneata pregăteşti germanilor dezintegrarea morală, de care e atins orice soldat cînd descoperă că un adversar despre care el nu ştie nimic îi cunoaşte toate secretele. Am vrea să putem da înainte arătătoarele timpului, să te facem să părăseşti acest aprilie răcoros şi să te cufundăm în căldura lui iunie. Am vrea să ta transportăm în 28 iunie dimineaţa, la fortificaţia *Osteck,* la cîţiva kilometri de Cherbourg. Corpul al VII-lea american de sub comanda lui Joe Collins, poreclit „Joe Fulgerul", care a invadat oraşul Cherbourg şi forturile sale, se înverşunează de trei zile împotriva eî. *Osteck* rezistă covorului ele bombe şi obuze al marinei. *Osteck* respinge valurile „Shermanelor", care sucombă în şanţurile sale. *Osteck* decimează infanteria, care a fost trimisă împotriva ambrazurilor ei. *Osteck* este cea mai formidabilă porţie de beton şi oţel pe care americanii urmează s-o înghită de la începutul zilei 2, o capcană fabuloasă plină cu obuze cu explozie reglată, aruncătoare de flăcări automate, trape 111 care se afunda carele de luptă, un dispozitiv continuu de cazemate îngropate sau răsărind la suprafaţa pămîn- tului, unite prin coridoare subterane, apărate prin cîmpuri de mine.

în centru, buncărul maiorului Kiippers care, asemenea unui comandant de submarin, conduce, bătălia la periscop. El ştie că mareea americană va copleşi implacabil lucrările sale de apărare, una după alta. Ştie că nu se poate

aştepva la nici un ajutor şi că duce o luptă desperată. Dar se bate. Cînd bătrînii din armata teritorială care apără cazemata cu şase ziduri strecoară un drapel alb printr-o ambrazură, pune să se tragă 111 ei pînă cînd bucata de cîrpă dispare. Cînd infanteriştii americani pătrund pînă în buncărul său, ia comanda unui grup de asalt şi-i respinge cu mitraliere şi cu grenade. Pune să i se bombardeze buncărul de către propriile sale baterii, pentru a alunga pe adversarul care se întărise pe acoperiş. în seara de 27 respinge cu dispreţ oferta unui parlamentar american, care îi sugera o predare fără condiţii. Dar iată că în această dimineaţă de 28, puţin după ora opt, locotenentul Czychon, care veghează la vizorul periscopului, anunţă mai multe jeepuri purtînd steagul alb. Este şeful Diviziei a 4-a americane, generalul Barton în persoană, înconjurat de ciţiva ofiţeri de stat-major. Păşeşte 111 buncăr cu pasul liniştit. Desfăşoară o hartă în faţa lui Kiippers şi îi enumără forţele pe care le va arunca în luptă pentru atacul final. Două regimente de infanterie, un regiment de blindate, artileria completă a unui corp de armată. Orice încercare de rezistenţă devine ridicolă. Dar Kiippers rămîne rece. Ţeapăn, el plimbă asupra hărţii o privire nepăsătoare. Deodată, un detaliu îl face să tresară :

— Permiteţi să privesc mai îndeaproape ?

— Vă rog.

Kiippers şi ofiţerii săi studiază harta cu pasiune. Sînt uluiţi. Dispozitivul german este trecut cu mai multă minuţiozitate decît pe hărţile lor. Fiecare armă este situată exact, cu cîmpul ei de tragere şi indicarea rezervei de muniţii, cu aproximaţie de un obuz sau ele un încărcător. Pentru fiecare cazemată sînt indicate în legendă numărul oamenilor adăpostiţi şi chiar numele ofiţerului care comandă. Germanii rămîn încremeniţi. Totul figurează pe hartă. Nu ai făcut decît o singură greşeală : la 5 mai locotenentul Ralf Neste, pe care harta îl indică drept comandantul celei de a 11-a baterii din Regimentul 1 709 de artilerie, a fost victima unui accident. A fost evacuat şi înlocuit (oare a uitat *Ţeldwebelul* să-ţi povestească despre explozia acestui obuz antitanc care l-a rănit pe Ralf Neste ? Nu, mai probabil e că informaţia a sosit prea tîrziu la Londra : hărţile erau deja imprimate).

După o scurtă consfătuire cu ofiţerii săi, comandantul Kiippers, foarte palid, 'îi comunică lui Barton că *Osteck* încetează lupta. Comandantul Kiippers este un om distrus. Dumneata l-ai distrus. Vitejii săi ofiţeri, ţintuiţi locului, au, pentru prima oară în viaţa lor, înfăţişarea unor învinşi. Din cauza dumitale. Ei suportaseră fără să şovăie potopul bombelor şi al obuzelor, iureşul „Shermanelor" şi al valurilor de infanterie, neîncetat reînnoite. Poate ar fi acceptat să înfrunte asaltul hotărîtor al americanilor. Dar nu suportă descoperirea uluitoare că adversarul le cunoaşte toate secretele, armele de care dispun, rezervele de muniţii, pînă şi numele şi prenumele lor, ca şi cum carapacea de beton care îi acoperă n-ar fi fost decît sticlă transparentă, sub care erau expuşi, ridicol de goi, privirilor inamice.

Dar dacă ţi s-ar spune că atunci cînd, la 28 iunie viitor, *Osteck* se va preda, el se va preda oarecum şi în mîinile dumitale, n-ai crede. Eşti un spion

mărunt, aşa cum există muncitori mărunţi. Cu nasul în umila brazdă pe care te-au îndatorat s-o tragi, te mărgineşti să predai mica dumitale recoltă ele intormaţii omului care te vizitează în fiece săptămână. Ce se întîmplă mai departe, nu ştii. Anglia este o planetă îndepărtată de care te despart ani-luniină. Postul de radio Londra nu-l mai poţi asculta, căci, la 1 aprilie, comandatura zonei de coastă a dat ordin să fie depuse la primării toate aparatele ele radio. Nu mai auzi pe spicheri reoomandînd populaţiei cu o voce cavernoasă să se îndepărteze de coaste ! De saptă- mîni de zile fac asta. Nimeni nu mai crede. În rara anului 1943, ţi-au citit, cu accente pasionate, traducerea unui discurs al lui Churchill. Bătrînul Churchill spunea : „înainte de căderea frunzelor, germanii vor fi atacaţi pe noi fronturi şi lupta se va dezlănţui cu furie la sud, la vest şi !a nord". Dar frunzele au căzut, ele au putrezit pe pamîntul gras şi frontul al doilea tot nu a fost deschis. Iarna trecută, postul B.B.C. a trîmbiţat din nou că, o dată cu venirea primăverii, se va dezlănţui operaţia hotărîtoare. Dar iarba răsare pe pajişti şi *Γeldwebelul* continuă să-ţi bea calvadosul. Uneori te gîndeşti că nu vor veni niciodată. Zidul îi Înfricoşează. în această lună aprilie a anului 1944, totul este calm, lihnit. Abia se aude cîteodată ecoul surd al unui bombardament asupra unei gări de triaj, 111 interiorul ţării. Din vreme în vreme, un avion singuratic traversează cerul, lăsînd o dîră albă. Copiii adună iî- şiilc de hîrtie metalică, negre pe o parte, strălucitoare pe cealaltă. Nu se ştie ce sînt. Adună şi manifeste de tot felul, adevărate şi mincinoase. De exemplu, acela prin care se aduce la cunoştinţă că, drept preţ al eliberării, ţăranii normanzi vor trebui să predea gratuit vitele lor armatelor anglo-americane. Semnează : „Comandantul-şef al armatei aliate". Lipsa de subtilitate a germanilor te-a făcut să rîzi. Dar scrîşneşti din dinţi în faţa afişului lor despre campania din Italia, fiindcă te înfurie. El înfăţişează melcul aliat ureînd cu greutate cizma italiană. „Its a long way to... Rome Γ [3] E drept, nu mai termină o dată. Nu vor veni. le-au lăsat pe numiie oamenilor

[3] „E cale lungă pînă la... Roma !" (în limba engleză). Afişul german parodiază cîntecul englez „It's a long way to Tipper ary" („JE cale lunga piuă la Tipperary"). — *Nota traci.*

Gestapoului, care, mai devreme ori mai tîrziu, te vor arunca în „Citroenul" negru şi, înainte de a te împuşca, te vor tortura. Dar te vor împuşca oare ? Uneori, pe condamnaţii la moarte îi expediază în Germania. Acolo sînt decapitaţi cu securea. Un ordin prevede că spionii trebuie puşi cu ceafa pe butuc, ca să poată vedea securea abătîndu-se asupra girului lor.

Tortura şi moartea le-ai acceptat, mai mult sau mai puţin atunci cînd omul a venit să te vadă întîia oară. Dar te-ai gîndit că, dacă va trebui să mori, cel puţin să mori cu sufletul împăcat, cu mîndria că ai făcut ce trebuia. În aceste săptă- mîni de primăvară, cînd războiul pare că s-a instalat pentru veşnicie, te-ai convins că eşti un pion inutil pe eşichierul armatelor. Sentimentul singurătăţii îţi apasă sufletul. Şi asta este, poate, cel mai greu de suportat: să fii singur.

Te înşeli, nu eşti singur. Sînteţi 1 000, 10 000, 50 000. Norvegieni, danezi, olandezi, belgieni, francezi. Sînteţi 100 000 de ochi care pîndesc armata germană de la Capul Nord la Pirinei, 100 000 de urechi care ascultă. E adevărat, luat separat nu contezi. Nimeni nu va istorisi povestea^dumitale, căci nu este nimic de istorisit. Dar toţi împreună -sînteţi mai folositori decît marii spioni, ale căror fapte vor uimi omenirea. Ei pot pătrunde în cartiere generale, pot forţa case de fier, pot fura ordine de bătaie şi hărţi strategice. Dar isprava voastră este nemaiîntîlnită în analele informaţiilor : voi toţi trasaţi o hartă omenească, *harta vie a armatei duşmane.* Avioanele aliate care explorează coasta cu aparatele lor de filmat nu puteau face aceasta. Cei doi comando, Scott Bow- den şi Qgden Smith nu o puteau face. Duchez, cu toată viclenia sa, n-o putea face şi nici Ponchardier, cu tot curajul său. Nici un om n-o poate face, pentru că trebuie să ai 100 000 de ochi spre a vedea tot şi 100 000 de urechi pentru a auzi tot.

„Spionajul este o meserie de stăpîni", spune deviza mîndră a serviciilor secrete germane. Totuşi voi nu sînteţi decît nişte oameni şi meseria voastră nu e să spionaţi.

Mă înclin în faţa voastră !

MARŢ IE NI I[M] SÎNT INVADAŢI

Cînd îţi lipseşte ceva, improvizezi. Cînd într-un anumit canton nu dispui de un agent permanent, care să absoarbă ca un burete toate informaţiile din mediul înconjurător, trebuie să trimiţi acolo pe cineva. Ai, firește, la îndemînă poştaşi din Rezistenţă, feroviari din Rezistenţă, diferiţi slujbaşi din Rezistenţă, dar aceşti funcţionari sînt îngrădiţi de itinerarii mai mult sau mai puţin precise. în cursa pe care o fac, ei ridică „cutia cu scrisori" şi colectează informaţii, dar dacă o patrulă germană i-ar surprinde pe un drum pustiu sau la marginea unei faleze, ce justificare ar putea invoca ? S-ar putea trimite, de asemenea, agenţi

prevăzuţi ou permise de liberă trecere impecabile. Pentru o reţea bine organizată, nu se pune problema sigiliilor germane. *Centuria*, reţeaua din care face parte Duchez, posedă o sută cincizeci de sigilii oficiale. Ele se află în fundul unui coş umplut cu rufe atît de murdare, atît de rău mirositoare, încît e de presupus că Gestapoul nu va avea eroismul de a cotrobăi prin ele. Dar dacă un permis de liberă trecere în regulă îţi dă posibilitatea să intri în zona de coastă şi să circuli pe marile artere, el nu este suficient pentru a justifica anumite plimbări în locuri dosnice, unde un om cinstit n-aj^e ce căuta. Greutatea constă deci în a găsi omul acela rar care să poată umbla de colo-colo fără să trezească îngrijorarea plină de bănuială a patrulelor germane.

Charles Douin, bunăoară. Om de cincizeci de ani, bărbos, mic de statură, Douin este sculptor şi martir. Regalist înfocat, înainte de război era nevoit să-şi cîştige existenţa dăltuind pentru primării busturi ale Marianei[1]. Şi iată că unul din şefii reţelei *Centuria* îi cere să lucreze pentru englezi. Nu-i poate suferi pe englezi. Ca urmare a unui raţionament complex, îi consideră răspunzători pentru revoluţia din 1789. îi vîjîie creierul. Douin nu ştie ce înseamnă Anglia, Republica Franceză, nu vrea să ştie. Dacă primeşte, o face pentru regele Franţei. S-a înţeles ? Da, s~a înţeles. După ce primeşte această

[1] Marianne — Franţa. Iniţial nume dat de reacţionari Republicii după denumirea societăţii secrete „La Marianne". — *Nota trad.*

asigurare, Charles Douin, cu sacoşa în bandulieră, merge din biserică în biserică să restaureze statui şi sculpturi. între două lovituri cu dalta, flecăreşte cu preotul sau cu paracliserul, mai află cîte ceva. Din înaltul clopotniţelor, priveliştea este minunată. Douin desluşeşte, strălucind în soare, cea mai neînsemnată sîrmă ghimpată. înregistrează fiecare amănunt al peisajului cu o siguranţă periectă. îşi aminteşte duminicile vesele din timpurile de pace, pe care şi le consacra în întregime marotei sale : să bată drumurile, cu harta statului-major în mină. Fericirea sa era deplina cînd descoperea pe vreuna din hărţi cea mai mică greşeală, pe care se grăbea s-o semnaleze în mod răspicat ministrului de război al Republicii. Charles Douin, agent al regelui Franţei, îşi pune, bombănind, această pasiune cartografică în serviciul regelui Angliei.

Sau, de pildă, Cardron, pescarul. Un timid. Nu-i place să se depărteze de coastă. Preferă să-şi arunce plasele drept sub gura tunurilor germane. Şi mai e şi îieîndemînatic. Pe burtă, în barca sa, îşi petrece o groază de vreme descureîndu-şi undiţele. Vechiul „Kodak" al lui Cardron se află ascuns între iţe.

Sau, uite, doctorul Sustendal, care are autorizaţia de a circula şi după ora stingerii. Acest doctor Sustendal e ursuz din fire şi nu-i place să flecărească, Dar se sileşte. Cu bolnavii săi de la Organizaţia Todt poartă discuţii nesfîrşite.

Sau, de asemenea, Gilbert Michel. Are o pasiune : să fie ostatic. De cînd un tren militar german a deraiat la Moult- Argences, douăzeci de ostatici civili sînt plasaţi în fruntea va- goanelor-convoi. Sînt instalaţi în clasa I şi li se dau

foile de drum necesare. Michel se oferă mereu voluntar. Apoi reuşeşte să fie numit agent de legătură al serviciului social al Organizaţiei Todt : e mai comod.

Şi inevitabilul Duchez. El recrutează vreo douăzeci de băieţi şi fete care au toţi biciclete şi îi duce duminica să pedaleze vesel pe drumurile de coastă. Germanii n-au nimic împotrivă. Ei sînt de acord cu existenţa unui tineret sănătos, sportiv, lipsit de orice preocupare politică. Hărţile, înfăşurate strîns, sînt dosite în ghidoane.

Mai siîU şi Arthur Poitevin şi i r ι "oois Guerin. Arthur este orb, Francois este un băieţel care- i serveşte de călăuză. De ce n-ar fi lăsaţi să circule printre cazemate, ce rău pot face ? Francois îi descrie, în şoaptă, lui Arthur peisajul. Este ştiut că orbii au adeseori o memorie uimitoare.

Şi iarăşi, bineînţeles, inevitabilul Duchez. Lipsesc oameni la Ouistreham. Se angajează în Apărarea pasivă cu Henri Ma- rigny. Două nopţi de serviciu pe săptămînă. Cînd sirenele dau alarma, ei îi au pe aliaţi deasupra capului, pe germani sub picioare, iar portul le aparţine.

Sau La Bardonnie, boiernaş de la ţară, din Dordognc. Trimis la Cherbourg, se deghizează în preot şi împarte gologani la o mînă de miei haimanale ca să joace fotbal cu el. Pe străzi şi pe cheiuri nu se mai văd decît ei. Santinelele germane se prăpădesc de rîs văzînd preotul dezlănţuit, înconjurat de banda lui gălăgioasă. Ar intra şi ele bucuros în bandă. La Bardonnie şi-a terminat aproape treaba cînd un preot, unul veritabil, îl trage deoparte şi—i comunică cu o voce gravă că este urmărit. Gestapoul ? Nu, nişte femei bigote. După anumite semne, pe care nu le cunosc decît ele, habotnicele au mirosit prefăcătoria. Scandalul mocneşte. La Bardonnie leapădă anteriul şi se întoarce la Paris.

Dominique Ponchardier, şeful reţelei *Sosies*, este acela care îl trimisese la Cherbourg. Ponchardier, fireşte, nu ştie că numai în sectorul Cherbourg reţeaua *Centima* dispune de o sută douăzeci de agenţi permanenţi care se pot deplasa peste tot fără să se deghizeze în haine preoţeşti. Oamenii lucrează pe dibuite, îşi asumă riscuri considerabile pentru a descoperi ceea ce un confrate ştia de mult. în minusculul Pont-en-Bessin, şapte agenţi lucrează cot la cot, fără să se cunoască. Dar Londrei nu~i displace această îneîlceală, de pe urma căreia poate să compare şi să verifice cel mai neînsemnat raport. De altfel, după vizita fratelui său Pierre la arsenalul din Toulon în 1943, Dominique Ponchardier ştie că un ochi neobosit descoperă uneori ceea ce nu observă mai multe priviri blazate, înglodate în cotidian. Pierre Ponchardier îmbracă deci frumoasa sa uniformă de ofiţer al marinei franceze şi pătrunde în arsenal, salutat ele santinelele germane. Este o nebunie gratuită. Pierre Ponchardier nu se aşteaptă să obţină nimic de pe urma vizitei sale, dar, ca şi Dominique, socoteşte că un şef trebuie uneori să-şi uluiască oamenii. E minunat pentru moralul spionului de rînd. Străbate atelierele unde se fabrică torpilele, despre care agenţii lui îi furnizaseră regulat date. Agenţii sînt uluiţi văzîndu-l pe marele şef, care are întreg Gestapoul pe urmele sale, trecînd grav prin mijlocul lor. Pe marele şef îl intrigă torpilele. îşi spune că ar ii de ajuns să se adauge cutare sau cutare lucru pentru a se fabrica cu totul altceva decît torpile. Datorită lui, Londra va şti că inginerii gemi ani pregătesc un nou tip de submersibil : submarinul de buzunar. Pierre Ponchardier, ofiţer ele marină, spre deosebire de agenţii săi, nu este totuşi un specialist în armament. Dar

aceşti agenţi, cu nasul lipit de tuburile de oţel, ou ochiul rutinat, erau atît de obişnuiţi cu aceste torpile, încît nici nu le mai vedeau. La Bardonnie, împleticindu-se în sutana lui şi îmbrîneit de haimanalele lui, a văzut poate la Cherbourg ceea ce locuitorii lui nu mai vedeau. Nimic nu este de prisos.

Germanii, bieţii de ei, fac şi ei ce pot. în cartierele generale ale vestului, aghiotanţii trudesc din greu la o contabilitate în partidă dublă : aceea a efectivelor. Există adevăratele divizii, care sînt însemnate pe hărţi cu creion roşu, şi cele false, înscrise cu creion albastru. Pentru a intoxica Rezistenţa, făcînd-o să creadă în existenţa diviziilor albastre, sînt multiplicate statele-majore fictive, caile ferate sînt inundate de „planuri de transport" false, se trimit pe coastă detaşamente de avangardă după care nu urmează nimic. Dacă o divizie cantonată la Marsilia este transferată în Rusia, ea trece prin Nor- mandia : va face să crească confuzia.

Trupa a fost muştruluită cum trebuie. I s-au ţinut cursuri de contraspionaj şi oamenii au fost puşi să semneze o declaraţie prin care recunosc că au fost preveniţi. în 1944, ei nu mai poartă de mult numărul unităţii lor pe epoleţii de pe umăr şi orice indicaţie care ar permite identificarea lor a fost ştearsă de pe materiale şi de pe camioane.

Dar cîncl un soldat bolnav moare, pe mormî-ntul sau, la cimitir, trebuie să fie înfiptă o cruce purtînd numele *şi* indicaţia regimentului : este absolut necesar dacă se urmăreşte regăsirea rămăşiţelor pentru a fi repatriate îri Germania după victorie. Se întîmplă, de asemenea, ca rufele murdare ale trupei să fie încredinţate spălătoriilor civile. Or, clacă tunicile nu mai dezvăluie nimic, rufele de corp au aproape întotdeauna matricola cu numărul regimentului. Şi sectorul poştal ele pe lingă fiecare unitate ? Dacă Rezistenţa îl descoperă, va putea fără nici o greutate să urmărească această unitate în toate peregrinările ei, ele la Atlantic pînă în Urali. Corespondenţa soldaţilor nu poate fi totuşi suprimată...

De asemenea, nu pot fi masacraţi pescarii ! Înaintea fiecărui exerciţiu de tragere a bateriilor, comandatura locală afişează precis în care zonă va fi interzisă navigaţia. Pescarul Thomine, din Port-en-Bessin, este unul dintre aceia care dezlipesc afişele. Ele destăinuie Londrei cîmpul de tragere al fiecărei baterii.

în privinţa minelor, dimpotrivă, se păstrează discreţia. Dacă presari pajiştile cu mine departe de orice privire curioasă, cum ar putea oare omul Rezistenţei să identifice aceste cîtn- puri, afară numai dacă s-ar plimba pe acolo cu un detector ? Omul Rezistenţei se instalează în sala de aşteptare a percepţiei locale. Este plină de ţărani mînioşi la culme care cer să li se modifice bazele de impunere. Nu s-a născut încă perceptorul care să-i poată forţa să plătească impozitul funciar pentru cutare sau cutare pajişte pe care germanii au împănat-o cu mine !

Nu-i nimic de făcut. Cu astfel de măsuri de securitate sărăcăcioase, armata germană clin vest apare ca un elefant care încearcă să se pitească în dosul unui evantai.

Neputîndu-se ascunde privirilor unei armate de spioni, ea se înverşunează să-i scoată ochii. în primăvara anului 1944, Gestapoul loveşte din răsputeri, şi membrii Rezistenţei din Normandia intră cu zecile în camerele de tortură. Arthur Poitevin şi doctorul Sustendal au fost şi ei arestaţi. S-a făcut o descindere la locuinţa lui Duchez. El nu era acasă. Doar soţia lui Duchez, care se certa cu un vizitator venit să se plîngă de o lucrare dată peste cap de zugrav. îl dădură afară (era Duchez, bineînţeles) şi, în lipsa soţului, femeia fu expediată în lagărul de la Mauthausen. în luna aprilie, ofensiva poliţienească ia o asemenea amploare, încît şeful *Centuriei*, Girard, primeşte de la Londra ordinul să rupă toate legăturile şi să dispară. Din Cherbourg pînă la Le Havre, reţeaua îi este decimată. în acelaşi timp, Gestapoul lichidează secţia normandă a reţelei *Alianţa,* una din cele mai importante organizaţii clandestine din Franţa. Colonelul Giskes, şeful contraspionajului german în Olanda, Belgia şi nordul Franţei, poate să scrie în luna aprilie, cînd represiunea înregistrează pretutindeni succese continue : „Rapoartele şefilor de serviciu aflaţi 111 subordinea mea dau, ele singure, imaginea unei munci de apărare vii, active şi cu adevărat eficiente".

Colonelul vrea să spună că Rezistenţa sîngerează : are dreptate. Pentru profesioniştii germani este uşor să bage groaza lll reţelele de amatori, prost organizate şi cu prea mulţi membri, în dispreţul tuturor regulilor de securitate (dar tocmai această proliferare periculoasă a îngăduit să se ajungă la cunoaşterea îndeaproape a dispozitivului german). Îl1 cadrul fiecărei organizaţii, diviziunea este primitivă. Mai rău : unii agenţi lucrează în acelaşi timp pentru mai multe reţele î Pescarul Thomine, care furnizează informaţii reţelei *Centuria,* face parte şi din reţeaua *Alianţa*, ai cărei membri poartă pseudonime de animale. Thomine este „balena", Charles Douin, sculptorul regalist recrutat de *Centuria*, în reţeaua *Alianţa* este „ciuta"

Giskes continuă : ,.L)ar asta nu schimba cu nimic situaţia catastrofală care reieşea din bilanţul general. Numeroasele documente pe care le capturam, şi a căror meticulozitate şi precizie erau perfecte, ne ofereau dovada activităţii eficiente a adversarilor noştri. Ştiam că ceea ce se captura ici-colo nu era decît o parte din noianul de informaţii care ajungeau la inamic. în Franţa şi în Belgia, sacrificiile pe care oamenii le-au acceptat pentru a ajuta serviciile secrete aliate au fost, incontestabil, răsplătite. Aceste servicii au eîştigat războiul secret".

Colonelul arc şi de data asta dreptate : partida este jucată. Cînd Gestapoul din Caen îi dă, în sfîrşit, de urmă lui Robert Thomas, este prea tîrziu. Omul pe care îl obligă să fugă este bolnav, istovit, buimăcit. Cartograf numai al reţelei *Centuria*> în optsprezece luni Thomas a desenat sau a refăcut peste patru mii de hărţi.

Datorită lor, imaginea întregii Normandii, eu aproximaţie de un metru, de un tun, de un soldat, a luat drumul Londrei.

Londra este potopită.

La început a existat, într-un subsol din Storey's Gate, în apropiere de parcul Saint-James, un grup de experţi porecliţi „marţienii". Atunci cînd lumea răsuna de victoriile germane şi Anglia lupta pentru a supravieţui, aceşti oameni, conduşi de John Austin, fost profesor la Oxford, pregăteau o operaţie la fel ele ireală ca şi o invazie pe planeta Marte : o debarcare a aliaţilor pe continent. Sarcina lor consta în adunarea unui

sionat, de o mare vehemenţă. Pentru veteranii *Alianţei,* dimpotrivă, era un „moş blajin". Credinţa religioasă şi anglofobia sa, de care rîdea întreaga *Centurie*, nu pare să fi făcut asupra lor vreo impresie deosebită. Eficienţa acţiunilor sale, precum şi discreţia sa erau atît de apreciate, că i se încredinţa comandamentul sectorului-cheie din Caen. Nu se va şti niciodată dacă Charles Douin era de fapt o- fire înflăcărată sau un „moş blajin" neînsemnat, ori poate era şi una şi alta, după cum răspunderea pc care o avea îi îngăduia să dea friu liber fanteziei sale sau s-o frîneze. împreună cu Thomine şi alţi nouăzeci de membri ai Rezistenţei, a fost executat prin mitraliere la 6 iunie 1944 în curtea închisorii din Caen. Era ora şase *şi* jumătate. Ora H a zilei Z a fost deci şi ora morţii lor. Charles Douin a căzut strigînd : „Dumnezeu şi regele meu !"

număr maxim de informaţii asupra coastelor europene, iar harta sustrasă de Duchez din biroul *Bauleitendm* Sehnedderer a fost multă vreme cea mai valoroasă piesă a lor.

Apoi, „marţienii" dispărură, ucişi, ca să spunem aşa, de luna plină. Căci de fiecare dată cînd e lună plină, avioanele „Lysander" din R.A.F. aterizează printr-o acrobaţie aeriană pe pajiştile balizate de Rezistenţă şi, cu motorul în mers, înghit mai mulţi saci cu documente decît încap în subsolul din Storey's Gate. în fiecare lună, vase de pescari înfruntă controalele germane şi predau alţi saci submarinelor britanice venite la întîlnire. în fiecare zi, sute de

emiţătoare clandestine trimit spre Londra un fluviu de mesaje. Cea mai mare parte a acestora ajunge într-un imobil din Palace Street, unde o -sută douăzeci de persoane, sub conducerea colonelului Remy, primesc, triază, reproduc şi distribuie materialul brut adus din Franţa.

Şi ce material! Un profesionist, unul adevărat, şi-ar pierde sîngele rece. Căci Andre Farine se interesează de toate, apreciază totul, relatează totul. Proprietar al unui restaurant lîngă Grandcamp, el e foarte popular printre oamenii bateriei vecine, Le Hoc, care, în ciuda regulamentului, vin duminicile- să danseze în localul lui. De asemenea, este foarte popular Ia Londra, căci această baterie, ca şi cea de la Merville, reprezintă un coşmar pentru şefii aliaţi : de pe limba de pămînt din Le Hoc, ea apără simultan plajele „Omaha" şi „Utah". Şi în acest sector s-a organizat o op eraţi e-sinucidere, încredinţată *rangerilor* americani. „Afurisită treabă", se mărginise să spună colonelul Terence Ottway, în vîrstă de 29 de ani, .şeful unui batalion, de paraşutişti englezi, cînd i s-a arătat în ce constă misiunea Iui: să distrugă Merville. Atunci cînd generalul Bradley îi explică lui James Rudder, colonel de *rangeri,* în vîrstă de 34 de ani, că sub tirul inamic oamenii săi vor trebui să escaladeze pe scări de frînghie faleza din Le Hoc, de înălţimea unci case cu nouă etaje, Rudeler abia se stăpîneşte să nu izbucnească în rîs : e convins că Bradley glumeşte. Penibilă încurcătură. Asta explică neliniştea cu care sînt aşteptate la Londra rapoartele lui Farine. Asta explică uluiala stîr-nită de primirea următorului mesaj redactat de el într-o duminică după amiază, după ce dejunase sub privirile unui grup cîc soldaţi germani : „Moralul trupei este scăzut. Nu este adevărat că soldaţii sînt bine hrăniţi. Am văzut cît s-au tulburat la vederea farfuriei mele cu rinichi cu sos". Sfîntă Norman die î

Dar n-are importanţă î Raportul despre rinichii cu sos, ca şi cel despre calibrul tunurilor din Le Hoc, ca şi toate rapoartele de toate felurile pe care le trimit toţi aceşti Farine din Franţa vor fi primite, triate, reproduse şi distribuite prin uzina din Palace Street. Ele furnizează, pe lună, o medie de 20C 000 de foiţe trase la roneotip, 60 000 de copii de planuri trase la ozalid, 10 000 de reproduceri fotografice.

Şi nu este vorba decît de o parte din informaţiile care so- „ sesc de dincolo de Canalul Minecii : acelea care au fost adunate prin reţelele depinzînd ele B.C.R.A., Biroul II gaullist. „Documentul Rommel", furat de Ponchardier, a mers pe alt drum, căci *Sosies* lucrează direct cu englezii. Şi întrucît *Alianţa* beneficiază de un regim special, harta de şaisprezece metri lungime adusă la Londra de Jean Sainteny personal urmează şi ea altă cale. Desenată de Charles Douin, ea reproduce fiecare detaliu al Zidului de la gura fluviului Dives pînă la Cotentin.

Oricare ar fi filierele, acest munte de hîrtie este repartizat după aceea între diferitele birouri specializate ale serviciilor secrete, care le filtrează şi le analizează, le verifică, confrun- tînd şi cîntărind fiecare informaţie. Din

această măcinare ies informaţii ele o uscăciune militară, bune pentru a fi folosite de statele-majore şi în care membrii Rezistenţei n-ar mai găsi nimic din fiorul şi neliniştea ce-i cuprindea în timp ce-şi redactau mesajele.

Şi-ar recunoaşte, fără îndoială, mai bine opera lor în gigantica machetă instalată în cazarma York, la Londra. Ea reproduce viitoarea zonă de debarcare cu acea „meticulozitate a detaliului" de care vorbea colonelul Giskes. Ea simbolizează victoria pe care el o atribuia serviciilor secrete- aliate. Ea reprezintă într-adevăr, prin mijloacele puse la bătaie, prin sa- caliciile făcute, prin rezultatele obţinute, o realizare cum n-au fost multe de cînd există războiul informaţiilor.

De ce oare cei doisprezece ofiţeri britanici însărcinaţi s-o ţină la zi au un aer atît de puţin vesel ?

ÂDEVARATA PROBLEMA

O să fie un măcel. Neliniştea domneşte în sutele de birouri ale statului-major interaliat, unde se pun la punct planurile operative. Londra clocoteşte de zvonuri pesimiste şi de preziceri, dezastruoase. Sînt fapte de necontestat, vădite, controlabile. De exemplu : cu toate bombardamentele, producţia de război germană continuă să crească, soldaţii făcuţi prizonieri în Italia au moralul ridicat şi cred cu fanatism în victoria finală a Germaniei; populaţia civilă stă neclintită sub teroarea aeriană. Se fac tot felul de calcule cu privire la armele secrete pe care le pregăteşte Hitler. Şi mai ales sînt informaţiile trimise de Rezistenţă. Ele sînt unanime: forţele germanilor cresc. Von Rundstedt, care la începutul iernii nu dispunea decît de patruzeci şi şase de divizii, 111 iunie va avea şaizeci, adică un sfert» clin armata germană. La 2 aprilie, ofiţerul lui Montgomery însărcinat cu informaţiile, lucrînd asupra datelor furnizate de reţele, analizează planul german cu o siguranţă atît de mare de parcă l-ar fi auzit pe Hitler expu- nînd la 20 martie în faţa generalilor săi marele său rămăşag strategic : „Se pare, pentru moment — scrie el —, că pe frontul de est inamicul se expune la noi dezastre, mai teribile încă, numai pentru a-şi păstra toate şansele în vest. Din punct de vedere militar este un joc ciudat, dar devine de înţeles din punct de vedere politic, avînd *în* vedere nădejdea unei păci de compromis, dacă această victorie îşi dă toate roadele. Pe scurt, mereu alte Stalingraduri în speranţa unui singur Dunkerque".

La Londra ultimul cuvînt al acestui text remarcabil redeschide o cicatrice încă dureroasă şi evocă perspectivele unei băi de sînge. După lovitură, toate mărturiile vor coincide : aprilie a fost luna cea mai cumplită. Febra ultimelor pregătiri, iminenţa evenimentului nu întrec încă vechea groază lăuntrică, dar *Overlord* ou mai este operaţia abstractă, descărcată, pe care „marţienii" o proiectaseră, clacă ne putem permite să spunem aşa, din punctul de vedere al lui Sirius, şi pe care ofiţerii de stat-major o pregăteau în linişte, departe de larma războiului, de aproape doi ani. Stadiul punerii în ecuaţie a încărcăturii teoretice optime a barajelor de asalt a fost depăşit: acum se pregăteşte carnea de tun cu care vor fi îndopate ţevile lor pentru aii aruncată peste zid.

Salerno, 9 septembrie 1943. Trei divizii aliate debarcă frontal în Italia. Cinci zile mai tîrziu, Eisenhower telegra- fiază la Washington : „Noi n-am fost capabili să înaintăm şi. inamicul pregăteşte un puternic contraatac... Folosesc tot ce am, cu excepţia bărcilor cu vîsle [pentru a aduce întăriri]. în situaţia actuală, marea noastră speranţă este aviaţia". Stă- pînind cerul timp de trei zile fără întrerupere, bombardînd şi mitraliind tot ce mişcă, aviaţia salvează de la dezastru trupele debarcate.

Anzio, 22 ianuarie 1944. Un corp <Je armată debarcă fără să întîmpine rezistenţă, datorită unei surprize tactice desăvîr- şite, Dar contraatacul german ameninţă la început să-i arunce pe aliaţi în mare, apoi îi ţintuieşte locului şi colmatează pentru luni de zile capul de pod.

Or, nici la Salerno, nici la Anzio, soldaţii germani nu dispuneau de fortificaţii serioase. La Canalul Mînecii, ei au Zidul. Nu este tocmai meterezul de beton şi oţel pe care Goebbels îl proclamă de netrecut; este mai curînd acea înşiruire de cazemate, destul de prost concepute, destul de prost construite, destul de prost înarmate, pe care a observat-o Rezistenţa ; cu toate aceste delecte, este, totuşi, cea mai formidabilă linie fortificată pe care a cunoscut-o lumea. O frînghie cu împletitura subţire, deci puţin rezistentă, dar ale cărei noduri puternice sînt *Osteck9* Le Hoc, falezele din Pas-de-Calais sau această plajă, care va deveni „Sîngeroasa Omaha". Lucrările de apărare de la Salerno şi Anzio puse laolaltă nu echivalează nici măcar cu inventarul plajei „Omaha". 8 cazemate pentru artileria fixa, 35 de buncăre adăpostind tunuri uşoare şi arme automate, 18 tunuri antitanc, 4 baterii de artilerie, 6 mor- tie re, 35 de aruncătoare ele rachete cu tuburi cvadruple, 85 de cuiburi de mitraliere.

Soldaţilor aliaţi le este frică de Zid. Au dreptate. Cei 800 de germani care îi aşteaptă la „Omaha" vor ucide sau răni, în cîteva ore, 3 COC dintre ei.

Comandamentul aliat consideră că Zidul va fi al lor. N-a greşit. Zidul va fi cucerit cu condiţia de a se plăti preţul, şi generalii matematicieni din Londra au şi fixat miza: 10 000 de cadavre. Poate chiar mai puţin, căci mitralierele germane se vor bloca sau nu vor mai avea muniţii înainte de a se atinge aceasta cifră. Dar chiar de ar fi nevoie să se dubleze miza, risenhower n-ar abandona : are de unde. Pentru a-i scoate din gropile lor betonate pe cei 800 de apărători ai plajei „Omaha", adjunctul său Bradley dispune de un întreg corp de armată. De aceea timidul, modestul şi prudentul Bradley poate să declare corespondenţilor de război: „Abordajul va fi greu, dar nu ne îngrijorează în mod special".

„Ziua cea mai lungă ?" La 6 iunie dimineaţa, cînd aghiotantul Harry Butcher va pătrunde în vîrful picioarelor în rulota lui Eisenhower, îl va găsi pe generalisim în pat, rezemat de perna sa şi citind cu nesaţ o poveste cu cow-boys. Nu există „ziua cea mai lungă" pentru aliaţi, căci istoria contemporană nu ne oferă nici un exemplu al vreunei forţe de debarcare importante care sa fi fost aruncată în mare în cursul primelor douăzeci şi patru de ore. Cei care

atacă, lovind unde vor şi atunci cînd vor, pot să-şi menţină superioritatea numerică iniţială care să le permită să-şi înfigă unghiile în ţărmul abordat,

Adevărata problemă constă în a te menţine sub loviturile de ciocan, care nu întîrzie să cadă. Căci pentru a aduce întăriri, apărătorii dispun de drumuri şi căi ferate (în 1944, reţeaua franceză este cea mai bună din Europa). Ei pot să-şi concentreze trupele cu o iuţeală maximă. Cel care atacă, dimpotrivă, îşi aduce întăririle numai pe calea maritimă, mult mai înceată, o cale implicînd probleme de încărcare şi descărcare ce sporesc întârzierile. Aşadar, cel care atacă îşi pierde repede superioritatea numerică iniţială. Chiar dacă are în spatele său o armată uriaşă, aşa cum este cazul pentru aliaţi, el nu o poate folosi decît în măsura 111 care vasele sale o revarsă pe plajă, înainte de a fi pusă pe picior de luptă, întăririle inamice pot depăşi trupele debarcate şi au deci şansa de a le arunca în mare. Ca la Salerno. Ca la Anzio. Mai mult chiar, căci primele valuri debarcate la Anzio putuseră să acosteze fără o rezistenţă serioasă, pe cînd în Normandia atacantul va fi ciocănit pe parcurs de către apărătorii Zidului. Bradley rezumă astfel chestiunea : „Toată problema o constituie întăririle. Căci aproape întotdeauna se poate debarca, dar nu întotdeauna se poate rezista".

De aceea, „ziua cea mai lungă" a aliaţilor nu este ziua Z, ci 2 + 3. La această dată, din punct de vedere teoretic, inamicul va putea zvîrli în luptă de la 18 la 20 de divizii, dintre care 8 blindate. Pentru a stăvili avalanşa, Eisenhower va dispune 111 ziua Z+3 de 13 divizii, printre care şi elementele a două divizii blindate. Se contează, bineînţeles, pe bombardamentul intens al aviaţiei şi pe acţiunea luptătorilor din Rezistenţă pentru a întîrzia regrupările germane şi a reduce inegalitatea de forţe. Această speranţă este întemeiată. Diviziei a 275-a de infanterie, staţionată în Bre tan ia, îi va trebui o săptămînă pentru a parcurge 250 de kilometri. Divizia a 16-a, plecată din îlaga, va trebui să treacă prin Belgia, Renania şi estul Franţei înainte de a sosi pe front. Diviziile blindate SS a 9-a şi a 10-a, venite de pe frontul răsăritean, vor face mai mult de la Strasbourg pînă în Normadia decît au făcut din Polonia pînă la frontiera franceză.

Cu toate aceste întîrzieri, echilibrul va rămîne extrem de precar şi Churchill, de obicei exagerat de optimist, nu-şi pune speranţele decît într-o rezistenţă atît de înverşunată din partea ariciului aliat, încît să poată măcar evita primejdia de a fi aruncaţi înapoi în mare. în aprilie 1944, îi spune lui Eisen- hower : „Daca la începutul iernii viitoare va veţi fi stabilit temeinic pe continent cu cele 36 de divizii de care dispuneţi şi daca veţi lua în stăpînire Cherbourgul şi Bretania, voi putea proclama în faţa omenirii că aţi înfăptuit una din cele mai reuşite operaţii ale războiului".

Există o ipoteză care nici măcar nu e luată în consideraţie, dar fiecare se gîndeşte la aceasta. Matematicienii din Londra, pentru a deduce care va fi raportul de forţe dintre Z + 3 şi Z+ 30, fac un calcul serios, bazat pe date precise. De pildă, Divizia a 16-a germană staţionată la Haga. Se ştie ritmul mediu cu care înaintează o divizie de acest tip. Se ştie că din pricina cutărui pod care este distrus va fi silită să facă cutare ocol. Se calculează că bombardarea cutărei gări de triaj îi va impune cutare întîrziere, căci de luni de zile au fost cronometrate termenele de reparaţie a drumurilor distruse de bombe. Este greu să prevezi dinainte rezultatele exacte ale acţiunii luptătorilor din Rezistenţă, dar se poate, lăsînd un important coeficient de siguranţă, să mai adaugi o întîrziere suplimentară. La sfîrşitul tuturor acestor calcule, matematicienii trag concluzia că Divizia a 16-a germană nu-şi va face apariţia pe front înainte, bunăoară, de Z+ 15. Admirabil exerciţiu de strategie „prospectivă". Dar, o rezervă capitală : materialul asupra căruia lucrează matematicienii este un material viu şi nu unul împietrit. Divizia a 16-a nu este fixată la Haga printr-un decret divin irevocabil. E de ajuns un ordin al cartierului general german pentru ca ea să se instaleze la Caen. Dacă o face, scapă, fireşte, excitantului „joc al gîştii" pe care i-l pregătea aviaţia aliată şi Rezistenţa (pod distrus — faci trei mutări înapoi ; sabotarea macazurilor — aştepţi fără să joci), răstoarnă toate prezicerile şi schimbă raportul de forţe în favoarea lagărului german.

Pentru ca toate calculele minuţioase pe care se bazează succesul operaţiei *Overlord* să fie răsturnate, e de ajuns ca germanii să descopere secretul zonei de debarcare. Plajele exacte ? Nici măcar. N-au nevoie decît de un nume de provincie sau de departament (Bretania, Norman di a, Pas-de-Ca- lais). Adunîndu-şi diviziile, reducind la minimum termenul de intervenţie, ei vor face să planeze asupra puţinelor trupe debarcate ame Jnţarea unui contraatac de neînlăturat şi mortal. Daca nu anulează operaţia *Overlord*, Eisenhower îşi va trimite în mod deliberat oamenii la masacru.

Extraordinară situaţie ! Germanii, prin slăbiciunea lor, nu pot nădăjdui să învingă decît dacă descoperă secretul aliaţilor : aceasta este condiţia necesară şi suficientă pentru a putea folosi la timp pumnul de oţel al diviziilor lor blindate şi al trupelor de elită. Aliaţii, cu toată forţa lor, nu pot nădăjdui să triumfe decît dacă păstrează pînă la capăt secretul operaţiei *Overlord:* aceasta este condiţia necesară şi suficientă pentru ca trupele debarcate să poată supravieţui perioadei critice a primelor zece zile, dînd astfel posibilitatea grosului armatei să ajungă pe front. Acordînd avantaje egale, dînd fiecăruia şansa sa, a mai ţesut vreodată zeul războiului o intrigă de o simplitate atît de dramatică ?

La Londra, generalul Thomas Batts n-ar paria nici măcar un dolar pe şansele aliaţilor. Este convins că inamicul va descoperi planul lui Eisenhower.

Părerea sa e importantă : Batts, adjunct al generalului Whiteley, este omul însărcinat să păzească secretul operaţiei *Overlord*

CÎND UN BIGOT 1NTÎLNEŞTE ALT BIGOT

Faptul că Anglia este o insulă simplifică lucrurile. Faptul că este o democraţie le complică. Marea cruciadă împotriva dictaturii hitleriste începe deci printr-un mic război împotriva tradiţiilor liberale engleze. Generalii cer să se mai ciuntească puţin din democraţie. Ei ar vrea mai ales ca circulaţia civililor să fie interzisă pe ţărmul de sud al ţării. Morgan, care a pregătit timp de optsprezece luni planurile *Overlord,* încă din 1943 i-a arătat lui Churchill cît de uşor ar fi pentru un spion german să ghicească direcţia generală a atacului aliaţilor. Dacă cele mai bune trupe sînt masate 111 sud-est, înseamnă Pas-de-Galais. Dacă sînt grupate în sud-vest, înseamnă Norman Jia sau Bretania. Raţionament simplu şi limpede, acelaşi pe care maiorul Ivii eman η i-l expune lui Lily Sergheiev cînd ii dă anumite instrucţiuni.

în numele principiilor democrate, Churchill şi guvernul său resping cererea generalului Morgan. Morgan răspunde că guvernul duce o politică măruntă şi urmăreşte să evite iritarea populaţiei. El afirmă : „Dacă dăm greş, nu va mai fi vorba de politică". în martie 1944, situaţia este neschimbata. S-au mărginit numai să oprească, cu începere de la 9 februarie, traficul civil între Irlanda şi Marea Britanie. Măsura se impunea, căci Irlanda, care este neutră, reprezintă un pericol evident: Germania întreţine la Dublin o ambasada importantă şi indiscretă.

Montgomery îşi repetă cererea şi stăruie pe lîngă Eisenhower să folosească întreaga sa autoritate. îi scrie : „Ar apăsa o povară grea pe conştiinţele noastre mai tîrziu dacă, negii- jind şi cea mai mică măsură de securitate, am compromite succesul acestor operaţii vitale sau am irosi în mod inutil vieţi omeneşti". Eisenhower se pricepe să precizeze, cu priviri prietenoase, cu un surîs fermecător şi cu o manieră care înduioşează că dacă cererile îi sînt respinse, va trebui „să se întoarcă acasă", cum spune el. Patru zile după scrisoarea lui Montgomery, guvernul britanic stabileşte printr-un decret, cu începere de la 1 aprilie, o zonă interzisă de la Wash la Cornwall, pe de o parte, şi în jurul lui Firth of Forth, pe de altă parte. Cortina de fier taie insula de la est la vest, izolînd o linie de coasta adîncă de şaisprezece kilometri.

Hitler este înfuriat şi scandalizat de aceste hotâriri cu de- săvîrşire antidemocratice. La 6 aprilie, tună şi fulgeră în faţa statului său major : „Sincer vorbind, aceste demonstraţii aie englezilor — ultimele rapoarte asupra reglementărilor lor exagerate, aceste măsuri de securitate, etc. — mi se par caraghioase. în mod normal asemenea lucruri nu se fac cînd pro- ieotezi o operaţie de acest fel... Nu pot crede altceva decît ca este vorba de o şarlatanie

neruşinată... că toate acestea nu-s decît o înşelătorie impertinentă". Hitler îşi face despre generalul Batts, păzitorul operaţiei *Overlord* $_{y}$ o idee cu totul falsă : departe de a fi un şarlatan impertinent, bietul Thomas Batts — voluminos, voinic şi vînjos, cum ştiu sa fie americanii — este cuprins de îndoieli. El se întreabă dacă cortina lui de fier va reuşi să-i oprească pe spionii germani.

Londra mişună de spioni bine intenţionaţi, dar primej- dioşi: ziariştii. Sînt mai multe sute, minaţi de demonul speciei — goana după noutăţi. Or, în aprilie 1944, cînd de luni de zile armata aliată bate pasul pe loc în Italia, nu există subiect mai pasionant decît viitoarea invazie.

Fostul reporter Winston Churchill o ştie prea bine şi il înştiinţează pe Eisenhower de acest pericol. Desigur, nu este vorba că secretele operaţiei *Overlord* ar putea fi etalate pe cele cinci coloane ale primei pagini. Cenzura veghează. Dar există teama ca ziariştii, punînd cap la cap fărîmele de in- formaţii spicuite pe ici pe colo, să nu izbutească să-şi formeze o idee generală destul de exactă despre planul de invazie. Aceste exerciţii colective de strategie futuristă se vor desfăşura în barurile din Fleet Street, unde se întruneşte corporaţia gazetărească, dar unde vin şi membrii personalului diplomatic străin. Şi cum datoria unui diplomat este de a-şi informa guvernul, Churchill se teme să nu parvină informaţii revelatorii asupra operaţiei *Overlord* în capitalele neutre, unde agenţii germani sînt foarte numeroşi.

Eisenhower şovăie. îi cunoaşte pe ziarişti şi ştie că măsurile prea riguroase 11-ar reuşi decît să-i Tacă şi mai periculoşi. După campania din Tunisia, i-a neutralizat în mod abil dez- văluindu-le dinainte planul *Husky* de invadare a Siciliei : prin- zîndu-i în cursă cu această bonomie şireată, prin care deveneau depozitarii unui secret cu consecinţe grave, corespondenţilor de război li s-a pus lacăt la gură. Dar Eisenhower nu îndrăzneşte să reediteze lovitura ou încrederea. *Overlord* nu este *Husky.* Se mărgineşte să ceară ziariştilor englezi şi ame- ricaiii să nu speculeze asupra locului, datei şi importanţei atacului. în aceiaşi timp, ordonă statului-major să le arate cea. mai mare cordialitate, dar interzice să li se dea cea mai mică informaţie, fie ea şi cu totul parţială. Li se va oferi o ceaşcă de ceai, dar nu li se va vorbi despre *Over Io? d.*

Asta nu înseamnă că diplomaţii neutri nu se pot informa şi hi altă parte decît în barurile de pe Fleet Street. în cea mai fericită ipoteză, curiozitatea nu le este stimulată decît de o lăudabilă conştiinţă profesională. îşi fac meseria de informatori. Dar există riscul ca informaţiile pe care le transmit guvernelor lor să fie divulgate ; pot chiar sa cadă lll mîini necurate. Contraspionajul englez are certitudinea că doi funcţionari neutri, care ocupă cele mai înalte demnităţi în Ministerul Afacerilor Externe al ţării lor, lucrează pentru serviciile secrete germane.

în cea mai proastă ipoteză, diplomatul în funcţie la Londra este un agent al lui Canaris sau al lui Sehellenberg şi privilegiile misiunii lui îi garantează o libertate de acţiune aproape nelimitată. Astfel, ataşatul militar ungar la Londra a reuşit la începutul războiului să transmită la Budapesta informaţii de prim ordin, care apoi au fost retransmise la Berlin. Emiţătorul ascuns 111 podul casei maghiarului a fost descoperit şi aceasta l-a dus la pierzanie. Dar pentru un diplomat există un mijloc uşor şi sigur de a face ca mes jele sale să ajungă la o „cutie de scrisori" : valiza diplomatica.

Morgan, planificatorul-şef al operaţiei *Overlord*, a cerut deci guvernului britanic să ia măsurile respective. Privilegiul valizei diplomatice trebuie, evident, suprimat. Trebuie chiar sa se retragă diplomaţilor libertatea de a emite mesaje codificate. Aceasta înseamnă de fapt să transformi fiecare ambasadă într-un ghetou izolat de lumea din afară. Morgan a făcut scandal. Foreign Offke a considerat că această cerere e- riesăbuită şi chiar de prost gust. Churchill este foarte şocat. Consternarea domneşte în cluburile londoneze, cu atît mai mult cu cît n-u-şi pot oferi consolarea că acest Morgan ar fi american ; este englez. în orice caz, nu poate fi vorba de a se

îngrădi libertatea de mişcare a diplomaţilor şi cu atît mai puţin de a le suprima secretul comunicărilor. Aşa ceva nu s-a mai văzut. Anglia şi-ar pierde rangul. în birourile de contraspionaj se examinează cu amărăciune dosarul afacerilor Tyler Kent şi de Menezes...

Tyler Kent este american, fiu de diplomat, licenţiat la Princeton şi la Sorbona, agreabil la vedere şi în conversaţie, sportiv talentat, lingvist desăvîrşit. Are 27 de ani şi vorbeşte şapte limbi cînd, în luna octombrie 1939, este numit în serviciul ci- frului ambasadei americane din Londra. Primit cu bunăvoinţă în saloanele fasciste engleze, devine într-o clipită antisemit, anti-comunist, antiplutocrat şi se amorezează nebuneşte de baroana Wolkoff.

Anna Wolkoff este o frumoasă aventurieră de 38 de ani, fiica unor emigranţi ruşi, care, în locul unui cîine, plimbă pretutindeni un motan mare, împodobit cu un colier de aur masiv. Tyler Kent este înmărmurit. Nu ştia că există asemenea femei. între două mîngîieri tulburătoare, baroana îl lămureşte că el are o misiune în lume asta : să facă să înceteze războiul. Pentru atingerea acestui scop, este suficient ca Tyler să fotografieze documci\ţele importante ale ambasadei. Mulţumită valizei diplomatice italiene — Mussolini este încă neutru —, baroana le va transmite unor personaje pacifiste aflate în slujba înţelegerii între popoare.

Şase ani mai tîrziu, la procesul de la Niirnberg, amiralul Raeder şi generalii Jodl şi Keitel vor dezvălui că strategia germană, din octombrie 1939 şi pînă în mai 1940, s-a bazat, în parte, pe informaţiile furnizate de Tyler Kent. Germanii, primind fotocopiile tuturor mesajelor schimbate între Londra şi Washington, cunosc puterea exactă a armatei britanice, repartiţia ei, nevoile ei, rezervele de alimente şi de carburanţi, planurile de atac şi de apărare. Şi, bineînţeles, ştiu totul şi despre relaţiile politice dintre guvernele englez şi american.

Un ex^ces^de cretinism duce curînd la secarea acestui izvor miraculos. Baroana este supravegheată. Un poliţist, însărcinat

cu filarea ei, este surprins ca întîlnirile amoroase dintre Anna şi tînărul ei diplomat se termină aproape întotdeauna în prăvălioara unui fotograf. întrebat, fotograful declara că ambasada americană îi face cinstea de a~i încredinţa anumite lucrări. El arată cu mîndrie ultimul riilou de peliculă care-i fusese încredinţat. Este vorba, bineînţeles, de fotocopii ale unor documente „foarte secrete". Naivitatea fotografului era mare, dar imbecilitatea celor doi clienţi ai săi era imensă. Deoarece n-au avut prevederea de a-şi instala undeva o cameră obscură discretă, Tyler Kent şi Anna Wolkoff pierd prilejul de a deveni spionii secolului şi la 18 mai 1940 sînt arestaţi.

Cu toate acestea, bilanţul lor este foarte pozitiv. Ei au transmis la Berlin, mai mult de o mie cinci sute de documente, în plus, Kent a livrat codul diplomatic american, ceea ce a permis germanilor să descifreze, timp de opt luni, mesajele schimbate între Departamentul de Stat şi ambasadele sale

Ca şi Tyler Kent, Rogerio de Magalhaes Peixoto de Mene- zes era tînar, frumos, diplomat şi imbecil. Numit la ambasada Portugaliei din Londra, debarcă aici în iulie 1942, avînd în bagajele sale un cod şi cerneala simpatică ce-i fuseseră furnizate la Lisabona de serviciile secrete germane. Avea 26 de ani. De o extremă indolenţă, se mărginea să extragă din presa londoneză principalele informaţii, pe care le trimitea la Lisabona. La acestea adăuga cîteva trăncăneli spicuite prin barurile unde îşi pierdea nopţile. Dar Menezes era prea leneş chiar pentru a fi un s-pion prost. Cu timpul neglija să folosească valiza diplomatică pentru a-şi expedia mesajele la „cutiile de scrisori" ce-i fuseseră indicate. J*jg* expedia prin curierul obişnuit. Or, accste „cutii de scrisori" fuseseră reperate de agenţii Intelligence Servke-ului, foarte activi la Lisabona, şi semnalate de ei birourilor cenzurii poştale. Relaţiile epistolare ale lui Me- nezes cu destinatarii săi suspecţi nu scăpară cenzorilor şi la 22 februarie 1943 fu arestat[1].

Pentru cei însărcinaţi cu securitatea operaţiei *Overlord,* învăţătura care se trage din cele două isprăvi este limpede : un diplomat aflat în serviciul Germaniei nu este demascat decît dacă se trădează singur. Kent şi Meneaes erau puţin dotaţi pentru spionai, ceea ce nu l-a împiedicat pe primul să desfăşoare o activitate dezastruoasă. Dar dacă în vreuna din numeroasele ambasade londoneze se mai ascunde un agent german ingenios, singurul mijloc de a4 neutraliza constă în a~i tăia liniile de comunicare cu exteriorul.

Eisenhower, informat fiind, reia pe seama lui bătălia pierdută de Morgan. El declară că posibilitatea ca secretele să fie divulgate de vreun diplomat constituie „cel mai grav risc, care pune în pericol securitatea operaţiei şi viaţa oamenilor noştri". La 9 aprilie cere să se ia măsuri foarte severe cu începere dc kx 15 ale lunii cel mai tîrziu.

La 17 aprilie, guvernul britanic suprimă privilegiul valizei diplomatice, nu mai permite emiterea de mesaje cifrate şi interzice diplomaţilor, familiilor acestora şi chiar oamenilor lor de serviciu să părăsească Anglia înainte de sfîrşitul lunii iunie. Aceste hotărîri se aplică, de asemenea, guvernelor aliate refugiate la Londra. Belgienii, olandezii, polonezii, norvegienii şi cehii nu vor mai putea comunica cu ambasadele lor din străinătate. Aceştia sînt scandalizaţi. Ca măsură de represalii, se hotărăsc sa nu mai predea englezilor informaţiile transmise de reţelele lor. Dar Churchill rezistă şi nu acordă nici o favoare, cu excepţia — firește — a americanilor şi a ruşilor.

Există totuşi o problemă rusă. Dacă te tăinuieşti secretul operaţiei *Overlord*, înseamnă să te lipseşti de sprijinul puternicii ofensive pe care Stalin a făgăduit s-o lanseze în est în acelaşi timp cu debarcarea aliaţilor 111 vest. E cu neputinţă. Dar dacă i s-ar destăinui Moscovei planul de invazie, aceasta ar face ca riscurile unei divulgări a secretului să

crească. Se ajunge la o soluţie intermediară. Misiunile americană şi engleză la Kremlin primesc instrucţiuni să dezvăluie data, dar nu şi locul, invaziei. Stalin este informat că ea va fi lansată cu două sau trei zile înainte sau după 1 iunie, în funcţie de condiţiile meteorologice. Dar nu i se indică pe care plaje. Cînd Stalin cere informaţii suplimentare, generalul Burrows, şeful misiunii britanice, primeşte ordinul să nu sufle o vorbă. I se interzice să vină la Londra sau să trimită pe vreunul din ataşaţii săi : în felul acesta poate afirma că nu cunoaşte amănuntele planului, în ce priveşte trimiterea la Moscova a hărţii adnotate pe care
0 cerea Stalin, nici vorbă nu poate fi. Londra îşi exprimă regretul şi invocă primejdiile unei călătorii atît de lungi.

Mai există şi problema franceză. într-un fel destul de curios, şefii militari aliaţi au presimţirea că marele secret va fi trădat, involuntar bineînţeles, de către oamenii Franţei libere. Pentru că flecăreala este inerentă rasei ? Pentru că şefii Biroului II (serviciul secret) gaullist ar ceda ispitei de a încuraja reţelele lor hăituite, care le cer neîncetat cel puţin o licărire de speranţă? Îl1 orice caz, marele stat-major aliat, instanţă militară supremă, unde se elaborează strategia mondială, coboară din Olimpul său pentru a-i ordona lui Eisenhower să nu comunice francezilor liberi nici o indicaţie privind planul *Overlord.*

Aşadar, bilanţul primelor cincisprezece zile clin aprilie este demn de a fi luat 111 seamă. A fost lezat poporul englez, căruia
1 s-au limitat deplasările; a fost scandalizat întregul corp diplomatic străin ; s-au învrăjbit relaţiile cu olandezii, cehii, hdgie- nii, norvegienii şi polonezii ; au fost supăraţi ruşii ; s a stirnit iritarea ziariştilor ; au fost umiliţi francezii. Dar, clin păcate, nu pot fi adunaţi toţi Bigoţii pe o mică insulă pustie.

Orice ofiţer care cunoaşte data şi locul debarcării este un Bigot. El primeşte un permis special de liberă trecere, care îi dă posibilitatea să intre în birourile unde un ofiţer nc-Bi- got n-ar putea pătrunde, oricare ar fi gradul lui, şi nici nu ar putea să citească documentele speciale care poartă menţiunea „Bigot". Cînd doi Bigoţi vorbesc la telefon despre o problemă Bigotă, folosesc aparate speciale, de culoare verde, înzestrate cu piese automate de bruiaj. Convorbirea, bruiată la început, nu poate fi auzită decît atunci cînd e receptată, astfel încît o comunicare nu poate fi captată de un post de radioascultare clandestin.

Generalul Batts veghează asupra Bigoţilor săi cu o nelinişte de cloşcă. Dar ei se numără cu sutele. Cum poţi şti dacă, cu toate cercetările temeinice făcute de serviciile de securitate, nu s-a strecurat printre aceşti pui vreun răţoi periculos ? Cum poţi ii sigur că whiskyul scoţian nu va antrena o pălăvrăgeală nesocotită ? înainte de debarcarea în Africa de nord, în barurile din Londra oamenii îşi cereau unii altora în gura mare adresele celor mai bune hoteluri din i\lger. Şi dacă inamicul smulge un Bigot de sub aripa protectoare a lui Thomas Batts ? Comandourile aliate lansează doar raiduri pe continent, de ce n-ar face şi Germania acelaşi lucru pe coasta engleză ? Pentru Otto Skorzeny ar fi mai uşor decît să-l răpească pe Mussolini de pe vîrful muntelui Gran Sasso. Ar putea să selecţioneze cîţiva SS-işti care vorbesc engleza şi să-i îmbrace în uniforme ale aliaţilor. Eventualul lor accent teuton n-ar surprinde pe nimeni, căci Anglia e plină de trupe de toate naţionalităţile care nu vorbesc cea mai aleasă engleză, dacă o vorbesc. Iar dacă uniformele n-ar fi tocmai reglementare, paguba n-ar fi mare. Serviciile de securitate au procedat la o experienţă semnificativă. Au dat drumul pe străzile Londrei unui ofiţer îmbrăcat în uniforma unui comandant din Luftwaffe. S-a plimbat o oră fără să atragă atenţia cuiva. Această amintire revine adesea în visele generalului Batts.

în sfîrşit, veniră zorii zilei de 26 aprilie. Au fost aşteptaţi cu o nerăbdare înfrigurată. în această zi, Divizia a 4-a trebuia să repete atacul său asupra plajei „Utah". Manevra urma să aibă loc pe plaja de la Slap ton

Sands, între Darmouth şi Plymouth, unde unităţile de geniu au lucrat săptămîni de zile la reconstituirea exactă a fortificaţiilor de la „Utah". După toate aceste luni ocupate cu vînturarea hîrtiilor, trasarea planurilor, stabilirea de statistici, ziua de 26 aprilie era veselă ca o ieşire dintr-un tunel. Fără a mai vorbi că era important să se vadă cum se va comporta acest monstru abstract, *Overlord*, pe teren.

în dimineaţa aceea, aviaţia germană ar fi putut lichida statul-major aliat cu o singură bombă aruncată pe şalupa cu nr. 495. Eisenhower se instalase aici de la ora şase, înconjurat de o cohortă atît de compactă de generali, încît s-ar fi putut crede că toate stelele nopţii căzuseră în zori în şalupa nr. 495. Pentru fiecare dintre aceşti generali era ca şi cum urma să-şi vadă copilul făcînd primii paşi. Bombardamentul naval va începe la ora şapte, apoi valurile de bombardiere se vor desfăşura asupra ţărmului, precedînd cu puţin tancurile- amfibii, batalioanele de asalt şi unităţile de geniu însărcinate să înlăture obstacolele. Ora H era fixată la şapte şi jumătate.

[1] Landing Craft Tanks care de luptă.

La ora şapte şi un sfert se ştia că operaţia începuse prost. Taneurile-amfibii nu erau încă în apă şi aveau să ajungă cu întîrziere pe plajă. Cu oarecare enervare, şalupa 495 le văzu, în sfîrşit, coborînd unul după altul de pe rampa L.C.T l-urilor şi plutind pe pernele lor mari umplute cu aer. Unul dintre ele se scufundă aproape imediat. Stării de voioşie îi urmă o in-dispoziţie vădită, care se transformă, la rîndul ei, în groază cînd, la ora şapte şi treizeci, se constată că nici un soldat nu pusese încă piciorul pe uscat. încărcate cu oameni pînă la refuz, ambarcaţiunile se învîrteau în cerc în loc să se îndrepte spre ţărm. Era inexplicabil. Maşina se blocase pe neaşteptate,

— nava de asalt echipată pentru a transporta

clar pe şlepul 495 aim-cni nu înţelegea de ce. în cele din urma, cu o încetineală înspăimîntătoare, primul val de asalt fu depus pe nisip şi exerciţiul putu începe. Eisenhower, care, împreună cu Bradley, urmărea bombardamentul aerian, găsi o oarecare încurajare în precizia lui. I imita de siguranţă de 1 500 de metri, care fusese prevăzută între covorul de bombe şi trupele de asalt, se dovedea a fi de o prudenţă excesiva. Dar chiar în clipa eînd Eisenhower îi spunea lui Bradley ca va reduce limita la 500 de metri, un bombardier îşi scăpă încărcătura la îmi puţin de 500 de metri de primul val. Printr-o înţelegere tacită, cei doi generali hotărîră să vorbească despre altceva. Ceea ce se petrecea pe plajă merita, de altfel, toata atenţia lor. Echipele de geniu nu mai sfîrşeau cu aruncarea în aer a obstacolelor. Aşteptând ca plaja să fie măturată, tancurile mergeau încolo şi încoace cu motorul încetinit. în ziua 2, ar fi un adevărat noroc pentru tunarii germani să lovească aceste ţinte mari, carc se tîrau pe nisip cu o încetineală de pahiderm somnoros.

în ce priveşte trupa, îi lipsea nervul, iniţiativa, coeziunea, iar ofiţerii erau vizibil depăşiţi de misiunea lor. Harry Butcher, aghiotantul naval al lui Eisenhower, va nota în jurnalul sau intim, în seara de 26 aprilie : „Mă îngrijorează lipsa de tenacitate şi de vioiciune a tinerilor ofiţeri americani pe care i-am văzut. Ei par să confunde războiul cu marile manevre, uncie se distrează. Mulţi au un aer inofensiv ca nişte miei. Cum se vor comporta în luptă şi cum vor arăta peste trei luni ? La cei mai mulţi dintre colonei nici nu-ţi vine să te uiţi. Sînt graşi şi cărunţi *ca* nişte babalîci".

La sfîrşitul după-amiezii, Harry Butcher se urcă în trenul special al statului-major în gara din Traunton. Gradul lui de căpitan de vas era prea neînsemnat pentru a-i face un loc pe şalupa 495 şi era nerăbdător să afle pentru care motive manevra suferise un fiasco atît de lamentabil. La sosirea lui, între Eisenhower, mareşalul aerului Tedder şi generalii Bradley şi Gerow era o dispută aprinsă, dar tăcerea se aşternu de îndată ce Butcher intră în compartiment. Apoi, Eisenhower îl întrebă, cu o voce îngrijorată, dacă ştie cine dăduse ordinul ca ora H să fie animată. înmărmurit, Butcher răspunse că şi el voia să pu$ia aceeaşi întrebare. Nimeni mu cunoştea* răspunsul. Nu s-a ştiut niciodată cine a dat ordinul, nici măcar dacă l-a dat cineva. în timpul întoarcerii la Londra domni o penibilă consternare. Era evident că *Overlord* scăpase de sub controlul creatorilor săi. Se pusese la punct o maşină cu rotiţe atît de numeroase şi de minuţioase, încât depăşea scara omenească. Pe planuri, *Overlord* cea mai importantă şi cea moi bine

concepută opera ţie- amfibic din istoria militară. Pe plaja Slap ton Sands fusese un lamentabil eşec.

Lovitura cea mai grea veni seara. Cu şaptesprezece ore în- tîrziere, Eisenhower fu informat că vedete torpiloare germane atacaseră un convoi în drum spre Slapton Sands. Ele scufundaseră două L.S.T.-uri[1] şi avariaseră un al treilea. Şapte sute de morţi şi dispăruţi. Drama, care se desfăşurase înainte de revărsatul zorilor la Lyme Bay, în largul plajei Slapton, ramase necunoscută generalilor aliaţi tot timpul manevrei. îndrăzneala şi reuşita marinarilor germani uluiră Londra şi starea de îngrijorare ajunse la culme : dacă erau capabili să străbată cortina ele vase de escortă şi să lanseze torpile într-un mic golf englez, ce se va întîmpla în largul coastelor Franţei!...

Ziua ofiţerilor de stat-major se încheie cu acest funebru acord final de orgă. Pentru serviciile de securitate, ea abia începea. Amiralitatea britanică procedă la o anchetă asupra condiţiilor exacte ale atacului şi făgădui să prezinte un raport înainte de miezul nopţii. Era aşteptat cu teamă ; fu primit ou uşurare : germanii nu putuseră să facă prizonieri. Vedetele, prinse sub focul escortei, se retraseră imediat după lovitură. Acest lucru aranja problema pentru toată lumea, cu excepţia lui Montgomery. Neîncrezător şi tenace, el trimise de urgenţă un ofiţer din statul său major, pe Ralph Ingersoll, tocmai în portul în care L.S.T.-ul avariat fusese remorcat. Ingersoll interogă doi locotenenţi de tancuri care luaseră parte la luptă. Expunerea lor îndreptăţi neîncrederea lui Montgomery. N-a existat nici o escortă. în orice caz, nu în apropiere. Cei doi oameni povesteau că după scufundarea celor doua L.S.T.-uri şi după ce pupa vasului lor fusese smulsă, vedetele germane se apropiaseră la mai puţin de o s-ută de metri. Cu o îndrăzneală nemaipomenită, iluminaseră zarea cu proiectoarele. Se vedeau bine supravieţuitorii care se luptau cu valurile. Vedetele navigată cîteva minute în mijlocul lor, apoi dispărură fără să fi fost stînjenite. Locotenenţii nu ştiau dacă inamicul a luat prizonieri, dar recunoşteau că este un lucru foarte plauzibil.

Soldaţii căzuţi prizonieri nu vor putea dezvălui nimic, în- trucit torpilarea a avut loc *'înainte* de manevră (clacă s-ar fi întâmplat după, soldaţii ar fi fost în măsură să livreze germanilor schema fortificaţiilor de la Slapton Sands, identică cu aceea de la plaja „Utah"). *Dar zece ofiţeri Bigoţi lipsesc la apei* De astă dată, dezastrul este total. Germanii, care ştiu să dezlege limba prizonierilor, vor lua cunoştinţă de tot planul invaziei. A

doua zi se discută la Londra posibilitatea ca operaţia *Overlord* să fie anulată.

Batts şi oamenii săi nu abandonează şi pornesc la o gigantică pescuire ele cadavre. Zeci ck ambarcaţiuni brăzdează, răscolesc, cercetează şi curăţă Lyme Bay. întrucît curenţii marini merg spre larg, se ştie de la început că cea mai mare parte din cei şapte sute de morţi şi dispăruţi nu vor fi găsiţi niciodată. Dar nu sînt căutaţi decît cei zece ofiţeri. Rareori nişte rămăşiţe pământeşti au fost urmărite cu atîta îndîrjire. Sînt găsiţi patru, cinci, şase. O căutare dezolantă şi neobişnuită, căci fiecare descoperire macabră trezeşte entuziasmul şi întreţine nădejdea. Fără îndoială că niciodată nu s-au văzut oameni înfigînd cu atîta zel eîrligele cangei în carnea camarazilor de arme înecaţi. Sînt găsiţi şapte, opt, nouă. Va trebui oare să se amine invadarea unui continent din cauza unui singur om ? Nu, marea restituie ultimul ci cadavru înţepenit în colacul lui de salvare, în vreme ce soldaţii dispăruţi pentru totdeauna se numărau cu sutele, un destin complice i-a redat lui Thomas Batts pe cei zece Bigoţi.

Bătălia este eîştigată, dar războiul secset continuă. Generalul Bans îşi pierde .somnul. Nu este o figură de stil: douăzeci de ani mai tîrziu, acest uriaş posac mărturiseşte că săptămânile dinaintea zilei Z au însemnat pentru el un coşmar fără sfîjrşit. Cum ar putea germanii să piardă cînd li se oferă atîtea ocazii ? De pildă, printre altele, recunoaşterile aeriene, raidurile de comando, marinarii neutri de pe navele care ancorează în pornirile engleze şi care asistă la pregătiri, indiscreţiile inevitabile atunci cînd un secret este împărtăşit între mai multe sute de oameni...

Şi mai sînt, bineînţeles, spionii germani care operează în Marea Britanie.

SPIONII KAMIKADZI

Minerul norvegian, omul sossit din Oslo, reuşise deci să iasă din avionul „Junkers-II" şi cobora încetişor pe pământul Scoţiei. Puse piciorul pe pâmîiit şi şi-l fractură. Misiunea e&a terminată. în zori, poliţia locală va veni isă-i ia în primire, apoi un medic va trata fractura, după aceea un tribunal îl va condamna, iar pe urmă călăul îl va spînzura. Instructorul de sărituri îl învăţase totuşi că esenţialul era să ai picioarele împreunate în momentul cînd atingi solul, în aşa fel încît greutatea corpului isă fie egal repartizată şi şokju să poată fi mai lesne suportat. Norvegianul, probabil, uitase. îşi îndepărtase picioarele, fă cînd astfel ca toată greutatea corpului să apese pe piciorul care atinsese primul pământul. Dacă *ar* fi fost pus să execute vreo cîteva sărituri de ant^nament, lucrul acesta nu s-ar fi întîmplat.

Antrenamentul «pionilor în vederea parasutării este o problemă serioasă : dacă îl reduci prea mult, poţi provoca un accident stupid ; dacă îl prelungeşti, există riscul ca agentul să fie precedat la Londra de o fişă informativă foarte completă, căci Rezistenţa urmăreşte cu un ochi vigilent aesodroa- roele şi pe elevii paraşutişti. Cei de la .serviciile secrete germane

$*αι\ gîncîk că muşchii minerului norvegian vor compensa tehnica insuficientă ; s-au înşelat; nu se mai poate conta pe el pentru rezolvarea diferendului dintre partizanii şi defăimătorii lui Berg şi Klausen. Singurul rezultat pozitiv al acestei escapade este acela de a fi întărit convingerea celor din cadrul serviciilor secrete germane care reclamă cu toată insistenţa interzicerea acestor paraşutări-sinucideri. Norvegianul nu este primul agent pe care o aterizare neîndemînatică l-a condus drept la spînzurătoare. Dar cel puţin va fi ultimul ?

în fiecare seară, Joseph Jan Vanhove, omul venit din Stockholm, ex-ospătarul de la *Mctropol*, se sileşte să alunge sentimentul de teamă pe care i-l inspiră germanii. „Micul blitz" [1] dezlănţuit de Luftwaffe nu seamănă de fel cu blitzul din vara anului 1940. în loc să sosească în valuri puternice, bombardierele lui Goring întreprind raiduri izolate şi pline de riscuri deasupra Londrei. Nu este plăcut să auzi explodmd bombele lor cînd eşti închis între patru pereţi, fără nici o posibilitate ele a evada. E uşor să faci o olaustrofobie. Vanhove se află în închisoarea din Pentonville, Nu înţelege nimic. Şefii săi germani — SS-istii lui Schellenberg — erau atît de mîndri de acoperirea pe care o puseseră la punct... Mulţumită tăieturilor clin ziare, Vanhove urina să fie primit la Londra ca un erou al Rezistenţei...

De fapt, fusese primit fără demonstraţii de entuziasm, dar eu căldură. După ce trecuse prin interogatoriile serviciilor de securitate, fusese lăsat în libertate la Londra, unde se putea mişca nestingherit. Nu se interesau de el. Vanhove se felicită prosteşte pentru succesul său. Nu i se părea ciudat că un om despre care *se* spunea că girase finanţele Rezistenţei belgiene era tratat ca o cantitate neglijabilă. Hoinărind de-a lungul cheiurilor începu să spioneze, căci doar pentru asta se afla aici. Dar fără nici o tragere de inimă. Dacă ar fi fost după el, probabil că ar fi făcut mărturisiri complete

ofiţerilor din contraspionaj. Ăştia nu te spînzură dacă, de la bun început, Ie spui tot, sincer. Dar înainte de a-l trimite în Anglia, ger-

[1] Blitz — fulger (în limba germană). Aici : bombardarea Londrei dc către aviaţia hitleristă. — *Nota trad.*

manii avuseseră grijă să4 păteze mîinilc ou .sînge : sîngele unor oameni din Rezistenţa franceză, pe care îi trădase şi~i predase plutonului de execuţie. Vrînd-nevrînd, trebuie să meargă mai departe.

Nu multă vreme : «poliţiştii îl arestează de îndată ce au certitudinea că Vanhove este un agent izolat, care nu-i va duce pe urmele vreunei „legături". Nu găsesc asupra lui decît notiţe privind cîteva mişcări de vase şi vreo şase schiţe stângace în care erau notate punctele uncie căzuseră ultimele bombe germane. Toate acestea nu prezintă interes. Dimpotrivă, pentru generalul Batts... este important şi încurajator faptul că Vanhove, deşi se plimbase pe chei, nu fusese alarmat de uriaşele cuburi de beton şi oţel fixate la Tilbury.

Procesul lui Joseph Jan Vanhove se va deschide la Old Bailey la 23 mai 1944, iar în 26 seara judecătorul Hallet îşi va pune pesse perucă tichia de mătase neagră care anunţă sentinţa ele condamnare la moarte. Belgianul cel· mărunţel va fi spînzurat peste doua luni, fără să fi înţeles ce greşeală a putut face. Ar fi fost foarte mirat dacă i s-ar fi spas că o~a făcut nici una şi că soarta lui fusese pecetluită din momentul în care stăpînii lui germani îi dăduseră tăieturile de ziar. Pentru un vînător nu este uşor să se pună în pielea vinarului, niai ales cînd acest vînat se numeşte Rezistenţă — atît de numeroasă, de insesizabilă, de neobosită. Vînătorul german îşi închipuie vinarul său avînd un nemărginit sentiment de forţă şi de încredere în sine, dar aceasta e foarte departe de realitate. Ofiţerii de securitate britanici, care vedeau sosind de pe continent în fiecare săptămînă oameni hăituiţi, cu chipuri, de morţi în' vacanţă, ştiau bine că nici unul din cei ce făceau parte din Rezistenţă n-ar fi fost atît de nebun încît să întreprindă lunga călătorie de la Bruxelles pînă la frontiera suedeză purtînd în buzunar articole din ziare care puteau să-l demaşte în orice clipă şi să-l expună riscului cle a fi arestat şi executat.

Spionajul german în Anglia este o afacere care debutează prost. La început au existat două reţele care funcţionau din anul 1937. Prima nu cuprindea decît agenţi subalterni, şi
anume cîteva sute de tineri servitori germani însărcinaţi să controleze buzunarele patronilor lor. Aceasta plevuşcă va da de lucru contraspionajului şi-l va abate de la profesioniştii celei de-a doua reţele, care primiseră ordinul sa intre în acţiune numai după începerea ostilităţilor. în total erau aproximativ trei mii de agenţi, dintre ca^e treizeci şi cinci făceau parte din reţeaua a cknia.

Razia serviciilor de securitate britanice începe în noaptea de 3 spre 4 septembrie 1939 şi continuă săptămîni în şir. Două mii de poliţişti, trecînd prin ciur o listă de 73 235 ele nume, arestează 1 0C4 spioni şi dau

domiciliu forţat, pe toată durata războiului, unui număr de 6 000 de suspecţi. Această gigantică vînătoare de oameni mătură dintr-o singură lovkură prima reţea, ceea ce fusese prevăzut, dar şi aproape totalitatea celei de-a doua, ceea ce nu fusese prevăzut. Căci profesioniştii din care era alcătuită fuseseră selecţionaţi cu grijă, apoi antrenaţi de către Abwehr în centrul său şcolar de ia Flimburg. Cei m-;/i mulţi aplicaseră conştiincios lecţiile primite, şi mai cu seamă cele atît de instructive ale lui Hans Stultz. Acest tînor profesor, diplomat al Universităţii Oxford, fusese însărcinat să-i înveţe cum trebuie să vorbească, să se îmbuce, să mXnînoe, să bea şi să doarmă pentru a fi socotiţi adevăraţi englezi. Unele din trucurile lui erau ingenioase, ca, de pilda, trucul cu carnetul la Casa de Economii. Stultz îi sfătuia pe elevii săi să-şi depună fondurile la Casa de Economii, apoi să piardă carnetul şi să înştiinţeze poliţia de această pierdere. Vor face astfel cea mai bună impresie asupra poliţiştilor, care, ca toţi englezii — popor de negustori —, cîntăresc onorabilitatea unui om după mărimea contului său la bancă. De ce n-ar fi urmat spionii germani sfaturile profesorului lor ? Cum ar fi putut ei bănui că tînăml Hans Stultz era un agent englez, extraordinar de abil, pe care Intelligence Service reuşise să-l strecoare tocmai în centrul şcolar de la Hamburg ? Cum puteau ei să ştie că erau filaţi şi toate „legăturile" lor erau reperate din momentul acelei ■faimoase vizite la poliţie în legătură cu carnetul pierdut ?

După această unică curăţenie, Londra este încredinţată că a lichidat organizaţia de spionaj germană. Berlinul este convins de contrariul, căci legătura radio rămîne stabilită cu cîţiva agenţi. Dar aceştia sînt izolaţi, înfricoşaţi şi mai ales puţini. în 1940, se reîncepe, cu mult curaj, de la zero, sau aproape, folosindu-se de preferinţă material uman adunat în teritoriile cucerite. Operaţia, improvizată cum dă Dumnezeu, constă în a trimite într-o ţară despre care nu se ştie bine cum arată de cînd a început războiul nişte oameni care nu puseseră niciodată piciorul pe acolo şi care, cel mai adesea, nu vorbeau decît foarte prost limba acelei ţări. Toate acestea sînt teribil de romantice şi spionii sinucigaşi care se revarsă asupra Angli»i au grandoarea tragică a kamikadzilor japonezi care se aruncă cu aparatele lor asupra navelor inamice ; numai că ei termină 111 mod grotesc. Un Don Quijotte conceput de Gourteline.

Olandezul Karl Meier şi germanul Rudolph Waldberg sînt depuşi de o navă pe coasta de sud a Angliei, în apropiere de Romney Marsh în noaptea de 2 septembrie 194C. La ora 9 dimineaţa, Meier bate la poarta unui *pub* [1] şi cere o sticlă de cidru. La 10 decembrie 1940 es*e spînzurat. Nu i se spusese că în Anglia ora legală a deschiderii cafenelelor este om zece. Waldberg, arestat la douăzeci

şi patru de ore după Meier, este spînzurat în aceeaşi zi cu acesta. Nu ştia o vorbă englezească, aşa că şansele lui de a supravieţui erau limitate.

Gharles-Albert Van den Kieboorn, olandez, sosit cu acelaşi vas ca precedenţii, este spînzurat la 17 decembrie 1940. Fusese debarcat exact k cantonamentul unei unităţi din Somerset Light Infantry. întrucît moştenise de la mama sa japoneză o înfăţişare de asiatic, lui Kieboorn i-ar fi fost oricum cam greu să treacă neobservat 111 Marea Britanie.

U11 alt spion intră într-un restaurant londonez şi, după ce mănîncă dă chelneriţei tichetele de alimente eu care fusese aprovizionat din belşug. Berlinul nu ştia că în restaurantele engleze nu se cereau tichete.

[1] — birt, circiumă (în limba engleză). — *Nota trad.*

Ill

Karl Richter, cehoslovac, este paraşutat la 13 mai 1942 deasupra ţinutului Hertfordshire, între B ar net şi Saint-Al bans. Rămîne ascuns într-o pădure o zi şi o noapte, apoi o ia pe şosea.

Un camionagiu rătăcit se opreşte şi-l roagă să~i arate drumul. Richter este spînzurat la 10 decembrie 1942. Accentul lui străin n-ar fi trezit bănuiala camionagiului dacă omul ar fi fost îmbrăcat în uniformă militară, căci există trupe cehe în Anglia, dar Berlinul omisese acest lucru.

Rari Theo Drueke, german, Werner Waal ti, elveţian, şi Vera Erikson, fiică a unor emigranţi ruşi, sînt transportaţi cu hidroavionul pînă la coasta scoţiană, în Moray Firth. Ei debarcă în zorii zilei <k 30 septembrie 1940 fără să ştie prea bine unde se află şi merg pînă la cea mai apropiată gară ca să se lămurească. Nu fuseseră preveniţi că, din motive de securitate, toate panourile indicatoare dispăruseră din gările britanice. „Unde sin tem ?" întreabă cu candoare Vera pe un lampagiu bănuitor. îşi salvează pielea acceptîiid să lucreze pentru englezi. Drueke şi Waeki sînt spînzuraţi la 6 august 1941.

Tot într-o gară s-a demascat şi un alt agent. Slujbaşul îi spune preţul biletului : „*Ten and six".* Este vorba de zece şilingi şi şase pence, bineînţeles, dar spionul plăteşte fără să murmure zece lire şi şase şilingi,

sumă care depăşeşte cu mult preţul celui mai scump bilet de cale ferată. La Berlin, neglijaseră să-l familiarizeze cu montda engleză.

După această primă recoltă care a dat miilt de lucru călăului englez, serviciile germane îşi schimbă metoda de activitate. Cum spiritul de sacrificiu, împins pînă ia sinucidere, nu dădea roade, avea să se facă apel la abilitate. Desigur, este foarte regretabil că cele mai riguroase oontsoale nu reuşesc să-i împiedice pe europenii din Rezistenţă să ajungă în Anglia, cu vasele sau recurgînd la filiera spaniolă, dar acest mare rău ar putea avea şi ceva bun dacă prin mulţimea ele evadaţi s-ar strecura cîte un agent camuflat în luptător din Rezistenţă.

Ideea este ingenioasă. Dar fiindcă germanii nu cunosc de loc condiţiile de viaţă din Anglia, spionii lor continuă să debarce cu aceeaşi siguranţă ou care nijte astronauţi ar pime pen t/u prima oară piciorul în Lună. Vor trece luni de zile pînă cînd Berlinul va auzi vorbindu-se de o anumită şcoală patriotică, şi apoi alte luni pînă cînd va afla despre ce este vorba, intfe timp, Timmeirmans şi alţi cîţiva au fost prinşi şi spîn- zuraţi.

Belgianul Alphonse-Eugene Timmermans, sosit la Londra în aprilie 1942, nu ştia că va fi condus ia „Royal Victoria Patriotic School", unde treizeci şi doi de ofiţeri din serviciile de contraspionaj îi cern pe toţi nou-veniţii, nu ştia că bagajele şi hainele lui vor ii împrăştiate pe o masă lungă numită „debara", apoi examinate cu lupa ore întregi. Dacă ar fi ştiut, nu s-ar fi găsit în portmoneul său un plic conţinînd pudră de piramidon, vată hidro filă şi nişte beţişoa*e ele lemn. în ioc să aducă cu el aceste, nimicuri de care avea nevoie pentru a scrie cu cerneală invizibilă, le-ar fi putut foarte bine cumpăra într-o farmacie., londoneză. Timmermans este spînzurat la 7 iunie 1942, fără măcar ca vînătorui englezi de spioni să aibă nevoie să-i verifice biografia de luptător în Rezistenţă.

Fusese oare mai plauzibilă povestea lui decît cea a compatriotului său Pierre Neukermann, sosit la Londra la 16 iulie 1943, spînzurat la 8 iunie 1944 ? O scurtă legătură prin radio între Anglia şi reţelele belgiene a lost de ajuns pentru a stabili că Neukemiann, departe de a face parte din Rezistenţă, era în realitate un autentic colaboraţionist.

Olandezul Mynheer Dronkers este mai norocos : în cazul lui serviciile germane vădesc un pic din acea vervă inventivă care pînă atunci le lipsise în mod dramatic. La 18 mai 1942 ajunge în Anglia pe o barcă de pescari, în tovărăşia a doi compatrioţi veniţi să se angajeze în armatele libertăţii. Dar Dronkers mărturiseşte oamenilor de la „Patriotic School" că el nu este

animat de idealuri atît de măreţe. Dacă a fugit, a făcut-o fiindcă poliţia germană e»a pe urmele lui pentru o afacere necurată ele speculă. Ingenioasă idee, mizînd, pe drept cuvînt, pe simpatia amestecată cu dezgust pe care ţi-o inspiră

> omul care îşi etalează fără ezitare rufele murdare. Dispreţuit, Dronkess este pe jumătate scăpat. E supus unui interogatoriu obişnuit. Mai întîi, cum şi-a procurat barca ? A cumpărata de la un pescar întîkiit la Rotterdam. Unde anume ? La cafeneaua *Atlanta*. Mynheer Dronkers este spînzurat la 1 ianuarie 1943. Berlinul nu ştia că vînătorii de spioni de la „Patriotic School" erau de naţionalităţi diferite şi că fieca*e nou-sosit era interogat de un compatriot. Colonelul olandez Pinto, care-l interoghează pe Dronkers, cunoaşte oraşul Rotterdam şi cafenelele acestuia. Or, există aproape aceleaşi şanse de a întîlni un pescar la *Atlanta,* oa şi de a te aşeza alături de un barcagiu la *Maxim's* din Paris. Pinto, care era convins că Dronkers era un spion, trebuia să dovedească acest lucru. A dovedit după cincisprezece zile şi cincisprezece nopţi de muncă istovitoare. Examinînd la microscop cele şapte sute de pagini ale dicţionarului anglo-olandez găsit în bagajele omului său, a sfîrşit prin a distinge o infimă înţepătură de ac sub anumite litere. Puse cap la cap, aceste litere destăinuiau două adrese, una la Lisabona, cealaltă la Stockholm, locuri unde Dronkers urma să-şi trimită rapoartele.
>
> La 2 mai 1942, Sorensen şi echipa sa de patru oameni trec pragul lui „Royal Victoria Patriotic School". Pentru prima oară experţii britanici ai contraspionajului vor avea de a face cu experţi în spionaj.
>
> Hans Sorensen este asul aşilor din Abwehr. în 1936, realizase o „operaţie *Cicero"* pe scară mică, fotografiind în toate duminicile documentele secrete conţinute în casa de fier a consulatului francez clin Hamburg, uncle era portar. Opera în timp ce consulul era la biserică. în timpul unei vizite a ambasadorului Erancois-Poncet, a reuşit să-i subtilizeze lista agenţilor Biroului II care lucrau în Germania. Apoi a aruncat în aer cîteva vase engleze în porturile Rotterdam şi Anvers, pe atunci încă neutre, înainte de a merge să opereze cu succes în Balcani. Şefii Abwehrului nu-l ţin de rău pentru singurul lui insucces : n-a reuşit să arunce în aer avionul englez care asigura legătura Stockholm—Scoţia, acelaşi pe care îl luase Van-hove în drum spre eşafod.

Peclro, unui dintre cel doi sabotori care s-au furişat pînă la santinelele suedeze, l-a urmat pe Sorensen în Anglia. Născut în Brazilia, dar de naţionalitate germană, el este tânăr, curajos şi. lucrează de mult timp pentru Abwehr. Braun este preţios, căci a trăit la Londra între cele două războaie. Mewe şi Koch, doi

duri din Hamburg, completează echipa şi o întăresc. Povestea lor este simplă : au dezertat. Sorensen se săturase de război, Braun sustrăsese bani din casieria unităţii, lui Pedro îi era dor de Brazilia, Mewe şi Koch, cantinieri la regiment, preferaseră s-o întindă înainte de a trebui să dea socoteală.

începe duelul între spioni şi vînătorii de spioni. *Va dura opt luni.* Englezii apelară la refugiaţi germani antinazişti care veniseră în Marea Britanie încă înainte de 1939. înarmaţi cu un chestionar de cîte va sute de pagini, aceşti oameni îi supusei a pe suspecţi la interogatorii în formă de cilindru compresor. Lui Sorensen îi silit prezentate diferite tipuri de rufărie a Wehrmachîului şi este întrebat cînd au fost înzestraţi soldaţii germani cu ele. Englezii o ştiu. O ştie şi el. Afirmă că a servit în Regimentul 388$_5$ cantonat pe o insulă a fiordului din Oslo. I «e prezintă o fotografie aeriana a taberei Regimentului 388 şi este întrebat dacă poate să identifice diferitele baracamente. Poate. I se întinde altă fotografie, luată în faţa cartierului general german din Oslo. Recunoaşte pe individul din fotografie ? Nu, nu îl recunoaşte.

Hans Sorensen şi-a cîştigat galoanele de maestru-spion, căci chiar el este cel fotografiat de către un agent al Rezistenţei norvegiene în timp ce ieşea de ia cartierul general. Rămîne nepăsător în faţa a Genei lovituri a *so*artei. Nu-l zdruncină nici macar descoperirea că erau toţi filaţi, spionaţi, încă pe cînd se aflau în faza pregătirilor. Curajul îl ajută să iasă triumfător. E drept că fotografia îl înfăţişează pe el, dar este destul de vagă ; pentru ca un dubiu să dăinuie. Oamenii ele la ^Patriotic ' School" sînt, fără îndoială, convinşi că au de-a face cu spioni, dar nu sînt în stare sa furnizeze tribunalului clovadi. în luna decembrie ei abandonează. Dar Sorensen, Braun, Mewe şi Koch vor termina războiul într-un lagăr de internare, în timp ce Pedro va ii trimis în Brazilia pe cheltuiala mii^rţii sale. Ast-

f«l cea mai bună echipă a Abwehrului este inclusă la neputinţă. Oare fapiul ele aJ fi păcălit măcar o dată pe călăul englez esse cel puţin un succes defensiv pentru organizaţia germană ? Nici măcar. A fost o 'simplă întîmpktre că spionii, avînd o acoperire solida, au putut răspunde fără să se poticnească. Sorea sen şi echipa lui încercaseră şi în cursul iernii prececlcntc să ajungă în Scoţia pe un vas, dar, surprinşi de furtună, fuseseră nevoiţi sa .se întoarcă din drum după douăsprezece zile groaznice. La data aceea Sorensen nu ştia nimic despre Regimentul 388, despre barăcile sale şi despre rufăria sa. Dacă nu s-ar fi stîrnit furtuna, ar

fi fost spînzurat. Faptul ca operaţia a fost amînată m şase luni i-a permis, la fel ca celorlalţi, sa- şi pună la punct acoperirea, rămînînd un timp suficient în insula fiordului din Osk>.

Numai norocul i-a salvat 'K

Toată operaţia, de altfel, pornise de la un postulat greşit. Organizatorii săi nadăjduiseră că Sorensen şi echipa lui vor putea să se angajeze în unităţile speciale cie geniu britanice : aflaseră că unii germani antinazişti serveau în aceste unităţi. Dar nu ştiau că numai refugiaţii veniţi în Anglia *înainte de 1939* **puteau intra în ele şi că Sorensen cu oamenii lui, chiar**

dacă ar fi ieşit cu fruntea sus de Ia „Patriotic School", tot n-ar fi fost primiţi.

Să admitem, totuşi, că ar fi fost primiţi : în ce măsură ar fi avut ei libertatea de acţiune necesară pentru a duce la bun sfîrşit o activitate de spionaj sau de sabotaj ? Sorensen pusese această întrebare şefilor săi, dar aceştia i-au răspuns că ar putea lucra în timpul permisiilor de la sfîrşitul săptămînii. Admirabil răspuns ! Serviciile secrete germane consacrau un tip de agent necunoscut pînă atunci : spionul de cVurninică*.

LILY CHEAMĂ ABWEHRUL

Ce este Hans Schmidt, dacă nu un spion de duminică ? Tînărul danez pe care îl servea odinioară Vanhove la hotelul *Metropol* mai este, fireşte, şi mîndria Abwehrului, perla rară care, de aproape patru ani, scapă de capcanele contraspionajului, agentul care a reuşit să se asimileze într-aşa măsură cu englezii, încît s-a căsătorit cu o femeie de-a lor, devenind şi tată al unui supus al regelui.

Dar această securitate a fost obţinută cu preţul eficienţei. Cufundîndu-se în masa englezilor, spionul se ascundea de privirile vînătorilor de spioni, dar, la rîndul lui, pierdea posibilitatea de a observa, de la distanţă, mişcările inamicului. Cum ar putea rîndaşul I lans Schmidt să descopere ce se urzea prin birourile din Londra ? în timpul săptămînii munceşte pe tractorul său. Sîmbăta, împinge căruciorul fiului său englez. Numai duminica şi în zilele de tîrg poate să părăsească cîmpul şi să arunce o privire mai îndeaproape în lumea mare. Concentrările de trupe ? Faimoasa alternativă : sud-est — Pas-cle-Ca-lais, sud-vest = Normandia ? Desigur, dar nu este chiar atît de simplu. Anglia este înţesată de trupe pînă la refuz. De la coasta de sud pînă în Scoţia, *mi* poţi merge o oră fără să nu dai de sîrmele ghimpate care împrejmuiesc o tabără militară, în februarie 1944, experţii genisti au declarat că în toată Anglia nu mai există un singur teren potrivit pentru instalarea

unui «aerodrom, şi (printre aviatori circulă o- glumă devenită clasică : ei spun că poţi să străbaţi icu avionul insula de la un capăt la altul şi să n-ai unde ateriza.

Chiar dacă invazia are ca obiectiv regiunea Pas-de-Calais, sud-vestul Angliei va fi plin cle soldaţi. Şi invers, dacă va fi aleasa Normandia, sud-estul nu se va goli de trupele sale : sînt atîtea, că nu mai au unde să fie plasate. Pentru ca pe baza dispozitivului militar din Marea Britanîe să afli intenţiile şefilor aliaţi, ar trebui să ştii uncie se află cei mai buni generali, diviziile cele mai bine echipate şi mai călite, unităţile blindate antrenate special pentru! asaltul plajelor.

Nu-i imposibil, în orice caz e mai puţin greu decît să obţii un permis de trecere Bigot pentru a intra într-un birou Bigot şi a sustrage documente Bigote. Dar rîndaşul Hans Schmidt nu o poate face. Chiar dacă nu s-ar fi aruncat în braţele ospitaliere ale călăului englez, spionii germani trimişi în Marea Britanic tot nu ar fi putut-o face. Părăsiţi ea nişte copii pierduţi, fără punct ele sprijin, fără legături, cum ar fi putut avea acces la izvoare de informaţii valabile ? Pitindu-se în vreo ascunzătoare, s-ar fi mărginit să noteze numărul tancurilor, camioanelor şi al soldaţilor care trec pe sub ferestrele lor. Cam aceasta este ceea ce poate face Hans Schmidt la fermă sau cînd se duce la tîrg. în ceil mai bun caz, agenţii germani puteau fi echivalentul spionilor mărunţi ai Rezistenţei. Dar ei nu sînt decît o mină de oameni, pe cînd ceilalţi reprezintă o armată. Puse cap la cap, informaţiile neînsemnate furnizate de fiecare membru al Rezistenţei dau, pînă la urmă, tabloul complet şi amănunţit al forţelor germane aliniate de-a lungul Zidului Atlanticului. Dimpotrivă, informaţiile transmise numai de Hans Schmidt sînt prea fragmentare pentru ca Berlinul să-şi poată face măcar o idee aproximativă despre dispozitivul aliat.

Mai exact: ele ar trebui să fie. Căci, printr-un miracol de ingeniozitate c&re-i uluieşte pe şefii săi, Schmidt înlătură toate inconvenientele pe care analiza teoretică le deduce din situaţia sa de rîndaş. Reuşind acolo unde un banal spion mărunt nici măcar n-ar încerca, el dă informaţii bogate şi semnificative asupra concentrărilor de trupe ale aliaţilor. Ştie unde sînt cei mai buni şefi, cele mai puternice unităţi, diviziile blindate. Poate că, în definitiv, Hans Schmidt va fi capabil să descopere secretul planului de invazie...

Dar pentru această mare problemă Berlinul contează mai ales pe Lily Sergheiev. Fata lucrează într-un minister englez. Prin verişoara ei, case face parte din înalta societate, ea este 111 legătură cu aceşti ofiţeri de stat-major despre care germanii încă nu ştiu că se numesc Bigoţi. Este frumoasă, vioaie, abilă, în aprilie 1944, după masacrul agenţilor de către contraspionajul englez, toate nădejdile serviciilor secrete germane se îndreaptă spre Lily Sergheiev.

Lily coborî din maşină împreună cu ceilalţi trei. Noaptea de 16 aprilie era rece, duşmănoasă. Ştia că se află la Hamp- stead, o suburbie a Londrei, dar Maria nu-i dăduse adresa exactă. Maria nu vorbea niciodată mai mult decît era nevoie. Maria părea că-şi dă multă osteneală pentru a fi întocmai aşa cum o arăta înfăţişarea ei rece : un corp fără graţie, un chip aspru cu ochi cenuşii, migdalaţi şi o coadă prinsă la întîm- plare. Numele ei era Mary, bineînţeles, dar Lily prefera să-i spună Maria, ca să-l mai îndulcească.

Se depărtară de maşina, în întunericul total al camuflajului, bărbaţii înainte, femeile în spatele lor. Lily o luase pe Maria de braţ. Simţea sub degete blana mantoului. Era ozeiot sau leopard ? De luni de zile, Lily ar fi vrut s-o întrebe, dar întrebări de acest gen nu se puteau pune Măriei. După cîţiva paşi, Russel şi Ronney se opriră în faţa unei bariere şubrezite, care ce-clă, seîrţîind, sub apăsarea lor. Intrară toţi patru în grădină. Pietrişul aleii le scrâşnea sub tălpi. Apoi Russel aprinse lampa electrică şi fasciculul de lumină scaldă o clipită faţada unei case mari cenuşii.

— Aici este — zise Russel stingînd lampa.

Avea un aer calm şi meticulos, un obraz rotund de om cumsecade, ochii rotunzi, un nas ca o trompetă şi o puzdbrie de coşuri pe obraz. Un elev tocilar chinuit de primăvară. Ronney, dimpotrivă, era mic, sfrijit, cu un chip palid şi nasul

proeminent, iar părul blond îi cădea pînă peste guler. Nici unul n-avea mai mult de 30 de ani.

Russel apăsă pe butonul soneriei, iar ţîrîituî ei răsună în vestibul. Apoi se aşternu tăcerea. Nimeni nu venea să deschidă. .

— **Ce facem ? — întrebă Maria**

— **Nu înţeleg — murmură Russel. — A spus că va fi aici.**

Se retraseră cîţiva paşi privind în sus, scrutând faţada.

— .Ascultaţi.!

- Sus, îndărătul unei ferestre închise de la primul etaj, un om dormea ; îl auzeau sforăind. Russel se repezi La sonerie şt o făcu să zbîrnîie mai muke secunde m şir. Cînd ridică degetul de pe buton, omul continua să sforăie. Ronney se aplecă, luă un pumn de. pietriş şi îl aruncă în fereastra. Pietrişul izbi cu zgomot geamul, fără a~l tulbura însă pe cel care dormea.

— **Ne pierdem vremea — zise Maria. — Se face prea târziu.**

— **Aşteptaţi-mă aici — ordonă Russel. — Voi încerca să-l chem cie la o cabină telefonică.**

Se depărta în goană. După vreo zece minute -soneria monotonă a telefonului .răsună în casă. Lily, Maria şi Ronney se îngrămădiră în faţa uşii, dar soneria amuţi şi se auzi din nou sforăitul.

— **Sînt ferestre la parter — spuse Lily. — Am putea sparge un geam şi întoarce minerul...**

Ceilalţi doi răspunseră sac că în Anglia nu se procedează în felul acesta. Era limpede că~i scaudaliz-a-se, dar Lily era prea obosită pentru a se tulbura. Se sprijini tremurînd de zidul dp piatră. De cîteva săptămîni, durerile nu-i mai dădeau pace. Şi avea impresia că va orbi. Cel mai mic efort fizic îi devenise de nesuportat şi, în timp ce aşteptau consternaţi întoarcerea lui Russel, nu-şi putea alunga gîndul că nu se poartă frumos cu ca şi că i s-ar fi putut cel puţin evita calvarul acestei nopţi.

Russel se întoarse lac de apă. Se aruncă asupra uşii şi începu să lovească cu pumnul. Cînd obosi, îi luă Ronney locul. Maria îi privi cum se istoveau zadarnic, apoi spuse cu o voce uscată :

— Ajunge. N-*mc* rost sa trezim vecinii. în tot cazul în euxîixl ora fixata va fi dtpăşită*

După o ultimă privire spre faţada cenuşie. îi întoarseră spatele şi porniră spre barieră." Deodată se petrecu ceva foarte os aşteptat şi foane comic : auziră deschizîndn-se o fereastră şi o voee răguşită care întreba : „Cine-i acoio ? Cine şuşoteşte ?"

Russel rosteşte un nume şi omul deschide. Lily, trasă ele Ronney, împinsă de Maria, nici n-are timp sa-l vadă... Se năpustesc pe scară, ajung pe palierul primului etaj, se înfunda în prima odaie la sting a. Este o cameră rokră, urît mobilată. Pe masă : un post emiţător.

— Instalează-te repede ! —. strigă Russel.

Lily îşi potriveşte casca, plasează cuarţul în emiţător şi începe să trimită indicativul ei de apei: AK-AK-AK... Maria şade alături de ca cu ochiul fixat pe cronometru. Şi spune : „Acum ! începe î" Russel întinde fated textul primului mesaj pe care-l va *omite* de la sosirea ei la Londra. îşi plimbă degetele pe manipulator. A transmis jumătate dki text, cînd, deodată, chipul i se crispează. Ochii i <se închid. Maria o întreabă neliniştită :

— Ce ai ? Nu ţi-e bine ?

— Ochii. Nu praa văd.

— Nu te enerva.

Cei doi bărbaţi se agită, se învîrtesc. Lily reia transmisia, închide din nou ochii.

— Doar η-o să leşini ?

— Nu, iertaţi-mă.

Bate ultima literă -a ultimului cuvînt, îşi smulge casca şi, bobotind, se aruncă pe pat. Explicaţia crizei ei ele nervi e legată dz două cifre : trei ani de eforturi cumplite pentru a ajunge la această emisiune, încă şaizeci de zile de trăit, după spusele medicilor.

Maria, Russel şi Ronney aranjează materialul. Pentru ei este o seară obişnuită. Nu-i pentru prima oară că Intelligence Service, unde lucrează ei, intră în legătură prin radio cu Abwehrul.

I fans Schmidt, bunăoară, emite de trei ani sub supravegherea ofiţerilor britanici, care l-au prins şi i-au schimbat orientarea. Tînărul danez nu participă la efortul agricol al englezilor — de fapt, n-a călcat în viaţa lui în faimoasa fermă din sud-vest. Instalat cu nevastă şi copil într-o căsuţă *din* suburbiile Londrei, duce o existenţă paşnică. Singura lui activitate constă în emiterea unor mesaje pregătite cu grijă în birourile Intelligence Servioe-ului pentru a intoxica Berlinul.

Dacă Schmidt mai este în viaţă, o datoreşte unei benzi de magnetofon păstrate în arhivele Abwelirului. Căci fiecare ra- diotelegraiist are ritmul lui, tuşa lui particulară, ceea ce tehnicienii denumesc „semnătura" lui. Comparînd emisiunile unui spion cu banda-euil'On, înregistrată înainte de pkcasea lui, este toarte lesne să >e asiguri de identitatea agentului care emite. Englezii nu pot să-l spînzure discret pe Iians Schmidt şi să instaleze un alt radiotelegrafist în faţa postului său. Nu-i poţi da pe mina călăului pe toţi spionii adunaţi în timpul marii razii din luna septembrie 1939, elevii

ghinionişti ai lui Hans Stuhz, dacă ai de gînd să te serveşti de ei pentru a-i intoxica pe germani. Cei mai duri au fost înlăturaţi, cei mai slabi au devenit agenţi dubli. De ce oare tristul Vanhove va fi spînzurat, el care ar fi fost oricînd gata să devină un agent dublu, triplu, cvadruplu ? Pentru că în paradisul echivoc al agenţilor descoperiţi sînt mulţi chemaţi şi puţini aleşi. Vanhove nu posedă un post emiţător şi trebuie să-şi expedieze mesajele la o „cutie de scrisori" portugheză. Prea lung, prea complicat. Nici radiotelegpafiştii nu scapă întotdeauna teferi. După ce l-au prins pe Meier, căruia îi plăcea atît de mult cidrul, englezii anunţă capturarea lui şi publică în ziarele lor fotografia materialului său de emisiune. Scopul e, în primul rînd, de a întreţine „spionita" acută, care b'întuie în Anglia şi complică existenţa agenţilor germani, precum şi de a pune în valoare pe agenţii dubli despre care inamicul crede că mai sînt în libertate. Succesul întrece orice speranţă. Berlinul, impresionat de zdrobitoarea proporţie a agenţilor demascaţi, îi consideră pe cei care au izbutit să scape din ghearele contraspionajului drept nişte supraoameni. Nu sînt surprinşi că rîndaşul Iians

Schmidt furnizează informaţii atît de importante şi de variate. Poate doar dac-ar afirma că a fost primit ia Buckingham Palace Berlinul ar începe să se îngrijoreze...

Uneori, paradisul nu este decît un purgatoriu nesigur. Englezii au aranjat ca un agent dublu sa emită mesaje 111 care spunea că a pus mina pe nişte documente senzaţionale, dar n-are cum să le transmită la Berlin. Amiralitatea germană a trimis un submarin. Cele două torpiloare engleze care au venit la întîlnire l-au scufundat. Agentul, compromis, a fost expediat în infern.

Acest lucru nu i se va întîmpla Lilyei Sergheiev. încă din 1943, în timp ce străbătea Spania în drum spre Anglia, făcuse o vizită discretă la consulatul britanic clin Madrid. I~a explicat reprezentantului local al Intelligence Serviee-ului că încă din 1940 vrea să ajungă la Londra pentru a ajuta la eliberarea Franţei, dar n-a vrut să vină cu mîinile goale. Avînd acest scrupul, ea aduce englezilor încrederea pe care Abwehrul o pusese 111 ea

Era o zestre frumoasă. Ar fi fost şi mai frumoasă dacă Lily ar fi dispus de un post emiţător, indispensabil pentru a-i intoxica pe germani, repede şi cu folos. De aici a pornit şi ideea călătoriei în martie trecut la Lisabona, după ce îi scrisese lui Kliemann, şeful ei de misiune, că i-ar trebui un post emiţător.

Se dusese cu inima strînsă la întîlnirea din Piaţa Pombal. Să i se fi întins o cursă? Germanii au descoperit-o şi urmau s-o execute ?

Brutalitatea răpirii ei în maşină o împietrise. Cîteva secunde înainte de a-l recunoaşte pe bravul căpitan de pe *Adel Traher*, era convinsă că era răpită pentru a fi răpusă. Cum putea Lily Sergheiev să-şi închipuie că ea era mîndria şefilor ei germani, complet stupefiaţi cînd o vedeau circulînd oricînd avea chef între Anglia şi continent, şi că reprezenta cea mai mare speranţă a lor de a putea cîştiga victoria hotărîtoare în războiul secret ? Maiorul Kliemann era cum nu se poate mai fericit să aducă personal acestui, agent excepţional un emiţător. La rîndul lor, taciturnii ofiţeri ai serviciilor secrete engleze au considerat ca o glumă foarte reuşită faptul că germanii înşişi furnizau instrumentul propriei lor intoxicări... Şi cum Lily gustase, ca pe o ultimă sărbătoare, blîndeţea primăverii portugheze, se poate spune că întîlnirea de la Lisabona a dat completă satisfacţie tutoor participanţilor.

Berg şi Klausen, dimpotrivă, constituie 111 permanenţă o problemă dintre cele mai agasante pentru serviciile secrete germane. Se ştie la Berlin că paraşutismul însărcinat să facă lumină în această chestiune îşi fracturase piciorul la aterizare şi fusese arestat. Acest lucru s-a aflat dintr-un mesaj trimis de cei doi norvegieni. Erau furioşi. Ameninţară că vor lăsa totul baltă dacă se va mai trimite un alt . agent în sectorul lor. înmărmurit şi plictisit la culme, Berlinul trebuie totuşi să recunoască că au dreptate : dacă paraşi*tistul ar fi vorbit, cei ck>i norvegieni ar fi fost în pericol de moarte.

Dar defăimătorii lor sînt mai porniţi ca oricînd. în primul rînd, cum au aflat agenţii Berg şi Klausen că un paraşutist fusese arestat ? Berlinul primeşte prin intermediul capitalelor neutre ziarele engleze. Nu se scrisese nimic despre capturarea unui spion în Scoţia. Tăcere desăvârşită. Dacă norvegienii ştiau despre acest lucru, nu putuseră afla decît de la serviciile engleze şi acest lucru demonstrează trădarea lor.

E posibil, dar nu e sigur. De ce i-ar fi pus englezii pe agenţii dubli să emită un mesaj de protest ? Nimic nu-i obliga. Dacă erau hotărîţi să reacţioneze, ar fi fost mult mai inteligent să-l pună pe paraşutistul prins să trimită el la Berlin un raport ga- rantînd sinceritatea agenţilor Berg şi Klausen. Cît despice modul 111 care aceştia aflaseră despre captură,

este, fără îndoială, foarte simplu. Omul fusese paraşutat în regiunea lor. Arestarea lui stîrnise probabil oarecare vîlvă în rîndurile populaţiei locale şi nu este de mirare ca ei să fi auzit vorbindu-se de acest caz.

Atunci ? Sînt agenţi simpli sau agenţi dubii ? Nu se ştie nimic. Totul se învîrteşte în cerc.

După douăzeci de ani, misterul persista. Dacă Berg .şi Klausen au reuşit sa se sustragă timp de patru ani serviciului de contraspionaj, după -război nu s-au lăudat cu isprava asta. Dacă englezii i-asu arestat şi i-au atras ele partea lor, serviciile ensleze au ştiut să păstreze secretul. Datele statistice sînt im-

<. > * X

potriva norvegienilor. Confraţii lor întru spionai nici n-apucau să pună bine piciorul în Anglia şi erau arestaţi, demascaţi, recrutaţi sau sp-înzuraţi. Şi aceştia cioi să fi rezistat patru ani ? Greu de crezut. Există însă un amănunt care pledează în favoarea k>r. deşi. nu i se poate da o prea mare importanţă. Berg şi Klausen hoinăresc prin landele scoţiene în tot cursul anului *1944.* **Şi totuşi nu aici pot ci spera să descopere secretele invaziei. Dar se simt în siguranţă şi refuză să coboare în sud. Asta sună a adevăr. Mai mult încă : dacă ar fi fost prinşi şi recrutaţi de către englezi, aceştia i-ar fi pus, desigur, să anunţe la Berlin că vor părăsi Scoţia pentru a ajunge pe coasta ele suc! a Angliei. Dacă se urmărea intoxicarea, era necesar ca germanii să rămînă convinşi că Berg şi Klausen erau în măsură să obţină informaţii cu privire ia viitoarea invazie.**

Şi englezii ar fi făcut-o clacă ar fi putut. în aprilie 1944 **se desfăşura cea mai mare operaţie de intoxicare din toate timpurile. Lily Sergheiev şi Hans Schmidt sînt cei doi piloni ai ei, dar la ea participă întreaga tristă cohortă a agenţilor recrutaţi din 1940. Sc folosesc pînă şi spionii imaginari, care nu există decît în fişele Berlinului, bunăoară acest funcţionar superior englez care transmite informaţii multe şi false lui** *Aloysius***, ataşat militar ungar î'ntr-o capitală neutră şi agent al serviciilor secrete eermane.**

o

Aceasta are la bază un postulat a cărui forţă a fost adeseori demonstrată : cea mai bună apărare este atacul. Operaţia Bigot este defensivă. Scopul este de a apăra secretul planului *Overlord***. în mod raţional, nu se poate spera într-un succes total. Dar, în loc să se mărginească la înregistrarea pasivă a succeselor germane, $e va trece la o contraofensivă. Obîecti-** vul : inundarea duşmanului cu ştiri false. Sa fie înşelat în privinţa datei invaziei. Şi în primul rînd să fie făcut să creadă că debarcarea nu va avea loc în Normandia, ci în Pas-de-Calais.

Operaţia se numeşte *Fortitude,* ceea ce înseamnă „tărie sufletească". Numele esste bine ales. Pentru şefii aliaţi, chinuiţi de perspectiva unor neaşteptate concentrări de divizii inamice în Norm an di a, nu există un ajutor moral mai bun decît această operaţie, care se va strădui să fixeze trupele de elită germane la o depărtare de trei sute de kilometri de plajele de debarcare.

Leonard Cheschire îţi poate depune o bombă pînă şi într-o batistă. La 25 de ani este cel mai tînăr colonel din aviaţia engleză. Grupul său de bombardiere, nr. 617, este o unitate autonomă, rezervată unor misiuni speciale. La 16 mai 1943, „trăgătorii de elită" din grupul 617 au reuşit straşnica faptă eroică de a arunca în aer barajele Ruhrului dînd drumul la 330 de milioane de tone de apă, care s-au rostogolit ca o maree înaltă asupra oraşelor şi satelor, au inundat minele de cărbuni pe o zona de 80 de kilometri, au acoperit aerodroamele, au distrus 125 de uzine, au înecat 25 de poduri şi 1 300 de persoane. Pentru a dezlănţui acest apocalips, piloţii englezi fuseseră nevoiţi să zboare în linie dreaptă deasupra obiectivului, la 20 de metri deasupra lacurilor, fără să poată devia de la această traiectorie rigidă, care îi expunea tirului artileriei antiaeriene. Dacă s-ar fi abătut cu un singur metru, bombele lor speciale ar fi fost lipsite de orice eficacitate. Din 19 aparate 11 nu s-au mai întors, dar deficitul în producţie pe care l-a avut de suferit industria germană, lipsită de curent electric, echivala cu munca furnizată de 100 000 de muncitori timp de şase luni.

După această ispravă, grupul de bombardiere 617 a pus la punct o operaţie deosebit de primejdioasă, care consta î-n a lansa în picaj un cvadrimotor greu pentru a arunca la 150 de metri de sol o bombă incendiară drept asupra obiectivului. Mergînd cu aparatul pînă la limita posibilităţilor sale, aducîndu-l pînă în gura tunurilor antiaeriene, pilotul nu ştie niciodată dacă va putea readuce aparatul pe linia de zbor. Fiecare picaj este o prinsoare. Chiar dacă esr*? pierdută, merită sacrificiul, căci incendiul stîrnit de bom[1] „marchează" obiectivul mai bine decît rachetele luminoa[r] asmute din nou asupra lui escadrele de bombardiere.

λλ primăvara anului 1944 ranţa devine o nicovală asupra căreia aviaţia aliată izbeşte fără încetare. Eisenhower vrea să izoleze nord-vestul ţării, distrugînd podurile şi nimicind căile ferate, astfel încît germanii să nu poată aduce întăriri după realizarea debarcării. El numeşte această operaţie „încarcerarea", deoarece este vorba de a transforma regiunea într-o închisoare cît mai ermetică cu putinţă. Englezul Harris şi americanul Spaatz, şefii aviaţiei de bombardament aliate, au combătut cu violenţa proiectul. în primul rînd, sînt convinşi că vor cîştiga ei singuri războiul strivind Germania sub un covor de bombe. Franţa înseamnă o pierdere de timp. Mai ales, ei nu cred în eficacitatea unei acţiuni asupra liniilor de comunicaţie : poduri, viaducte şi căi ferate nu oferă decît ţinte înguste, greu de nimerit. Eisenhower a înlăturat aceste critici ı el vrea să vadă „încarcerarea".

Urma să vină ceasul acţiunii pentru 617. „Trăgătorii do elită" ai lui Leonard Cheschire sînt, ziua, cei mai buni ţintaşi ai cîmpului aliat şi noaptea cei mai eficienţi dintre cei „care marchează".

Dar la 29 aprilie, atunci cînd ofensiva aeriană se dezlănţuie asupra Franţei, Cheschire este convocat la cartierul general al diviziei sale. I se aduce la cunoştinţă că în cursul săptămî- nilor viitoare grupul său nu va lua parte la nici o operaţie. Va face antrenament. Cheschire nu înţelege. Grupul 617 la antrenament !... I se precizează că este vorba de o misiune specială în legătură cu debarcarea. în ziua 2, din toate misiunile încpe- dinţafce aviaţiei, misiunea grupului de elită 617 va fi cea mai importantă.

Ciudat lucru : ou va trebui să arunce nici o bbmbă.

ECHIPA INGENIOASA

Sărmanul Waither Schellenberg ! Pe cînd era student 'la Universitatea din Bonn se delectase cu studierea aprofundată a Renaşterii italiene. îl fascina vitalitatea brutală a acelei epoci, cu intrigile şi galeria ei de portrete viu colorate. Zece ani mai tîrziu, studentul palid şi firav era şeful serviciilor secrete unificate ale celui de-al Ill-lea Reich, dar avea impresia că n-a părăsit Renaşterea italiană decît pentru a se lansa într-o lume extravagantă, care prezenta toate inconvenientele Renaşterii, fără a-i oferi frumuseţile şi — de ce n-am

spune-o ? — se săturase pînă peste cap de personalităţile ieşite din comun.

Vizita aceasta la reichmareşalul Goring, de pildă... Schellenberg se dusese la el să-i ceară ca „Institutul de cercetări[14] care-i purta numele să fie integrat în serviciile de informaţii, în loc să depindă de Luftwaffe. Această modificare părea logică, deoarece „Institutul de cercetări Hermann Goring" era, de fapt, cel mai perfecţionat post de ascultare din lume. El permitea să se înregistreze automat orice conversaţie telefonică din Europa ocupată. Prindea şi intercepta legături radiotele- grafice la distanţe considerabile. Faptul că acest excelent instrument de spionaj şi de contraspionaj să găsea în mîinile armatei aerului, care n-avea ce face eu el, era, desigur, o anomalie, şi conştiinciosul Schellenberg voia sa remedieze lucrurile.

Introdus lll holul de intrare de la ***Karinhall***, somptuoasa reşedinţă de vară a reichmareşakilui, Schellenberg îl aşteptă admirînd mobilele antice şi covoarele de lină fină. Aştepta, răbdător, de o jumătate de oră, cinci o uşă glisantă se deschise brusc, lăsînd să treacă un bărbat voluminos, costumat în patrician roman : era Goring. Cu gura căscată, Schellenberg privea cu uimire toga, sandalele şi bastonul de mareşal, apoi îşi urmă gazda într-o încăpere vecină. Instalat pe un fel de tron, expuse problema cît se pricepu mai bine, în timp ce Goring, aşezat an faţa-unei cupe •umplute .cu perle şi diamante, lua bijuteriile în mînă şi le lăsa să cadă din nou lll şuvoi, cu o privire extaziată. întrevederea fu scurtă şi „Institutul de cercetări" rămase sub dependenţa aceleiaşi Luftwaffe.

Ernst Kaltenbrunner, în alt stil, iese şi el din banal. Succesorul lui Heydrich în fruntea serviciilor de poliţie şi de spionaj naziste este superiorul ierarhic al lui Sehellenberg. Un metru şi nouăzeci, umeri de port-avion, ceafă ţeapănă, bărbia ascuţită, ochi mici cu privire de năpîreă, un chip brăzdat de cicatrice vinete : Frankenstein. Sub acest înveliş se ascunde una dintre cele mai remarcabile lipse ele inteligenţă.

în fiecare dimineaţă pe la ora unsprezece, Sehellenberg îşi a inima în dinţi şi se prezintă la raport. îl găseşte pe Kaltenbrunner în halat sau aproape, căci uriaşul cu ficatul lui de irgilă nu se scoală niciodată înainte de ora zece şi jumătate. De cum intră Sehellenberg, şeful lui, cu o grabă de beţivan veritabil, scoate dintr-un dulăpior o sticlă de coniac şi două pahare. Trebuie să ciocnească. Sehellenberg nu suportă alcoolul îa unsprezece dimineaţa. Pentru şeful serviciilor de informaţii ale celui de-al Ill-lea Reich a sosit clipa cea mai penibilă : va încerca să golească paharul pe covor, fără să observe Kaltenbrunner. îl trece o năduşeală

rece. A reuşit. Urmează raportul asupra problemelor curente. Kaltenbrunner ascultă fără să clipească, privirea sa tulbure de beţivan este pierdută în depărtări, chiar cînd se sileşte să-şi fixeze interlocutorul, iar trăsăturile sale imobile nu exprimă decît admirabila nepăsare a cretinului satisfăcut, Dacă i se pune o întrebare, păstrează mai întîi o tăcere prelungă, apoi izbeşte cu pumnul în masă. Mîi- nile sale nu sînt mici şi fine decît. în raport cu statura sa, ceea ce înseamnă că au totuşi dimensiuni impresionante, — „adevărate labe de asasin", spunea Canaris. Un strat gros de nicotină, urmă a celor o sută de ţigări pe care Kaltenbrunner le fumează zilnic, îi înveleşte degetele. Izbind cu pumnul în masă, începe să vorbească. Sehellenberg e numai urechi, căci dicţiunea superiorului său este deformată din pricina dentiţiei putregăite. în afară de faptul că nu lasă să treacă decît o bolboroseală de cuvinte greu de înţeles, cioturile dinţilor lui ivaltenbrunner răspîndesc un miros neplăcut. Intensificat şi de duhoarea alcoolului şi a tutunului, acest miros amărăşte viaţa tuturor celor *dm* jurul lui. Dar nimeni nu mai speră să-l determine pe Kaltenbrunner să meargă la un dentist. Nici chiar Himmler, cu toate somaţiile, destul ele aspre, nu a reuşit. Ar trebui ca Hitler să dea un ordin. Nimeni nu-şi aminteşte ca vreodată Kaltenbrunner să nu se fi supus unui ordin al zeului lui.

Schellenberg nu este nevoit să asculte neapărat ordinele lui Kaltenbrunner. îi poate ocoli pe beţiv şi să bată la uşa lui Himmler, la care are intrare liberă şi care îl numeşte afectuos „copilul său preferat". ReichUihrerul Himmler, ministrul afacerilor interne, şeful suprem al SS-ului, este, după Hitler, personajul cel mai puternic din Germania.

Conştiincios, grijuliu cu animalele şi cu bunii arieni, acest funcţionăraş, de un romantism pasionat, are capul plin de himere, chiar şi atunci cînd se bălăceşte în baia de sînge minuţios organizată prin grija lui. Este convins că este o reîncarnare a regelui Henrie I Pa să rarul, care a domnit peste popoarele germanice în secolul al XI-lea şi al cărui cult îl cultivă printre SS-iştii sai. Creierul lui greoi, dar inventiv, clocoteşte de proiecte originale. Astfel, de îndată ce se va obţine victoria finală, are un plan gata făcut pentru Rusia. Va ii feuda senio- rilor SS, care vor trăi în comunităţi militare, organizate după modelul vechii cavalerimi teutone. Tehnica modernă, trivială şi avînd darul de a-i moleşi pe oameni, va ii izgonită din aceste comunităţi, care nu vor lolosi în special nici un mijloc de comunicare mecanică. Avioanele, tancurile, maşinile şi trenurile vor fi înlocuite printr-o rasă cav alina special adaptată la climatul de acolo : „calul stepelor". Profesorul Schaeffer, savant de mare renume, a fost însărcinat să creeze, prin cele mai ingenioase încrucişări, „calul de stepă" ideal. I s-au furnizat cai

pur-sînge aduşi din toate colţurile lumii. Şi chiar în 1944, atunci cînd Armata Roşie este departe de a li împinsă pînă la Urali, Ileinrich Himmler se duce regulat să viziteze herghelia profesorului în Alpii austrieci.

Pe Schellenberg aceste ciudăţenii blînde îl deranjează mai puţin decît încrederea fanatică acordată de Himmler magi- de ni lor, spiritiştilor, experţilor în zaţ de calea, astrologilor ş: iluzioniştilor de tot felul. Aceştia trecuseră chiar de curînci prin unele peripeţii. Făcuţi răspunzători de escapada în Anglia a clientului lor Rudolf Hess, în 1941, din ordinul lui Heydrich ei au lost aruncaţi în lagăre de concentrare. în 1943, după arestarea lui Mussolini de către guvernul Badoglio, Himmler i-a scos pentru a descoperi locul unde era deţinut Ducele.

Uluiţi de această schimbare bruscă a destinului, pe cart darul lor de a ghici viitorul nu-o prevăzuse, patruzeci din cei mai buni şarlatani ai Germaniei se treziră smulşi din infern şi cufundaţi în „deliciile Capuei". îmbrăcaţi încă în zdrenţele lor, ei fură instalaţi într-o vilă somptuoasă din Wannsee, rezervată de obicei musafirilor străini importanţi, unde li st serviră ospeţe stropite cu cele mai bune vinuri din Europa. Primul care va .reuşi să descopere unde este închis Mussolini va ii pus în libertate şi va primi un premiu de o sută de mii de mărci. De comun aco*d, tehnicienii ocultismului hotărîră sa procedcze cu o încetineală înţeleaptă.

între timp, agenţii lui Schellenberg găsiră urmele lui .Mussolini, cu atît mai uşor cu cît plăteau o avere pentru cea mai mică informaţie (lirele britanice, împărţite cu atîta dărnicie, erau false). Dar, dacă era uşor să descoperi că Mussolini era deţinut pe insula Maddalena, adevărata dificultate consta în a-l încunoştinţa pe Himmler, căci acesta nu avea încredere decît în magicienii lui. A trebuit să se recurgă la o savantă punere în scenă, şi în cele din urmă reichfUhrerul primi revelaţia din gura unui bătrîn mag, chel şi burtos, un virtuos al transelor hipnotice [4].

Episodul nu constituie o excepţie. De multe ori, Schellenberg va trebui să scoată din mînecă un astrolog înspăimmtart pentru a-l

---

[4] Operaţia amfibie organizată de Otto Skorzeny asupra insulei Maddalena se produse prea tîrziu : Ducele fusese transferat pe vîrf'ul Grâu Sasso. Oamenii lui Schellenberg îi dădură din nou de urmă.

[4] „Sardele" se scrie în limba engleză : „sardine" ; aluzie la insula Sardinia.

convinge pe Himmler să ia o hotărîre cu care nu este de acord. Dar aceste complicaţii înseamnă o pierdere *dc* vreme, de energie şi provoacă nemulţumire. Secretul zilei Z r

Schellenberg n-ar fi surprins dacă Himmler l-ar porunci să convoace un sinod de magicieni pentru a-l descoperi...

Cît despre Kaltenbrunner, acesta ar înclina fără îndoiala să trimită în Anglia o căprărie de spioni SS_5 pusă sub ordinele unui plutonier-major. Convins că disciplina este calitatea principală a spionilor, el este cu deosebire omul operaţiilor de tip *P as tor ins.*

Afacerea datează din 1942. Hitler, stăpînit de mania sabotajului, cerea o acţiune de anvergură împotriva industriei americane. Canaris, a cărui reţea americană fusese scărmănată de F.B.I., protestă susţmînd că nu dispune acolo de personalul necesar, şi că orice încercare de a infiltra agenţi pe pămîntul american ar fi sortită eşecului. Duşmanii amiralului, aflînd despre acest conflict, au considerat că au găsit prilejul de a demonstra că amiralul Canaris şi Abwehrul său erau roşi de microbul defetismului. Ei prezentară opt vlăjgani magnifici, de tui fanatism de oţel, toţi dispuşi să plece voluntari în Statele Unite.

Cei din Abwehr, îndureraţi de soarta acestor viteji, i-au antrenat cît au putut mai bine şi apoi i-au expediat, via Paris, la baza submarină Lorient. Timpul petrecut la Paris de echipa *Pastorius* fu marcat de episoade regretabile. în prima noapte, cei opt voluntari au adus femei în odăile hotelului lor rechiziţionat, s-au certat cu ele şi, lasîndu-se duşi de entuziasmul misiunii, au început să urle în limba engleză. Treziţi din somn de aceste strigăte, ofiţerii germani cazaţi în hotel au crezut că este vorba de un atac al ρ ar a şuti şti lor britanici şi au apărut cu pistoalele încărcate. Puţin a lipsit ca operaţia *Pastorius* să nu-şi găsească un sfîrşit prematur, dar după o noapte de discuţii lucrurile s-au clarificat. A doua zi dimineaţa, voluntarii, în grup compact, au dat o luptă memorabilă într-un bar parizian şi, cum anunţaseră fără multe fasoane că pleacă lll America, se poate considera că între hotel şi bar mai multe sute de persoane erau la curent lll linii mari cu operaţia *Pastorius* atunci cînd voluntarii părăsiră Parisul. De altfel, nu mai erau decît şapte, unul din ei contractase o boală venerică.

La Lorient fură foarte surprinşi cînd constatară că cei mai mulţi dintre dolarii care le fuseseră daţi aveau imprimată şi o inscripţie japoneză, ceea ce nu prea era inspirat, întrucît atacul de la Pearl Harbour avusese loc cu mai multe luni în urmă. Alţi dolari erau dintr-o serie care nu mai avea putere circulatorie în Statele Unite. Li se luară dolarii suspecţi, li se făgădui că vor primi alţii mai buni şi fură înghesuiţi în submarin. Au fost arestaţi cu toţii la cîteva zile după ce au pus piciorul pe pămîntul american : doi dintre ei, mai puţin fanatici decît se crezuse, s-au predat serviciilor F.B.I., denunţîndu-şi camarazii. Nimeni nu este perfect. Un amănunt emoţionant : unul dintre spioni,

intrînd într-un *drug-store* pentru a-şi cumpăra un aparat de ras, a devenit victima unui reflex condiţionat. Pocnind din călcîie făcu salutul nazist şi strigă *He'd Hitler !* în faţa funcţionarilor înmărmuriţi.

Kaltenbrunner nu a aflat niciodată această istorioară, dar probabil că i-ar fi mers drept la inimă. L-ar fi preferat, fără îndoială, pe agentul fanatic care se lasă spînzurat strigîndu-şi în gura mare credinţa în flihrer (rasa pură nu poate minţi), acelui spion evreu pe care el vrea să-l expedieze la crematoriu şi pe care Schellenberg se străduieşte din f răsputeri să-l ocrotească. Omul este misterios. Se crede că este în legătură cu ofiţeri dc stat-major sovietici.

Puţin îi pasă lui Kaltenbrunner de serviciile aduse de acest om. M vÎstrul-spion este evreu şi Schellenberg, care l-a molten it o dată cu Abwehrul, trebuie, după cum spune chiar el, ,,să se bată ca un leu" pentru a~l scăpa de cuptorul crematoriului, între salvarea primită din mîna unui evreu şi moartea, Kaltenbrunner — cretinismul te obligă la asta —- alege moartea.

Situaţia lui Schellenberg, flancat de smintitul de Himmler şi de imbecilul de Kaltenbrunner, nu este prea plăcută. Dar a devenit de nesuportat din cauza fantomei unui cm mort: aceea a amiralului Canaris.

Şeful contraspionajului german în Olanda, în Belgia şi în nordul Franţei, colonelul Giskes, este un adept al lui Canaris. îi este vie în minte amintirea unei conferinţe de lucru ţinute la
Paris sub conducerea amiralului şi la care erau întruniţi ofiţerii Abwehrului ce serveau în vest. Era în 1942. Războiul secret nu se terminase încă : abia peste doi ani, în martie 1944, colonelul va scrie că serviciile sale au pierdut partida împotriva Rezistenţei.

în timpul acestei conferinţe, un ofiţer, adresîndu-se amiralului, observa că Zidul Atlanticului nu poate fi apărat împotriva acţiunilor agenţilor aliaţi. Personalul folosit la construirea lui nu era sigur. Cum să contezi, bunăoară, pe discreţia republicanilor spanioli, refugiaţi în Franţa după victoria lui Franco, care lucrau aici cu miile ? Giskes ştia că acest ofiţer spunea adevărul. în 1940, găsise chiar el asupra unui membru al Rezistenţei franceze arestat planurile complete ale portului Saint-Na- zaire. Convocat pentru a da explicaţii, reprezentantul Abwehrului la Saint-Nazaire se mărginise să răspundă că dispunea cu totul şi cu totul de şase oameni; care nu vorbeau decît limba germană, pentru a supraveghea douăzeci de mii de lucrători străini, printre care mulţi spanioli, scandinavi şi polonezi.

Ce soluţie propune colegul său în problema republicanilor spanioli, toţi antifascişti convinşi ? Colegul pronunţă cuvintele : „Lagăr de concentrare". Canaris îşi înclină capul şi murmură : „N-am auzit bine. Ce-aţi spus ?"

E drept că asprimea dă roade, că teroarea e eficace. Dar neajunsurile cruzimii sînt aproape tot atît de mari ea şi foloasele pe care le aduce, căci stiriie.se oroare firilor tari, groază inimilor slabe şi îi determină şi pe unii şi pe alţii la o comportare diametral opusă scopului urmări t. Aşa s-a întîmplat cu şei ii Organizaţiei Todt de la Caen. Ei ştiau că tăinuind furtul hărţii subtilizate ele Duchez, se făceau vinovaţi de o trădare cu urmări dramatice. Din cauza lor, vor fi construite fortificaţii ale căror detalii sînt de pe acum cunoscute de inamic. Pentru a evita acest dezastru, ar li fost ele ajuns să mărturisească furtul. Dar ei tac. Sînt nişte trădători ? Nu, inimi slabe. Ar accepta, fără îndoială, măsuri disciplinare aspre şi chiarjpe aceea de a fi trimişi pe frontul de răsărit. Dar Gestapoul se va mărgini oare la aceste sancţiuni ? Teroarea pe care le-o inspiră este atît de mare, încît preferă să sc afunde în trădare decît să se expună riscului de a cădea în ghearele lui.

în această lună aprilie 1944, un tînăr ofiţer englez încă stu ştie că peste cîteva săptămîni va ii denunţat de către propria *a familie serviciului de contraspionaj aliat. Părinţii săi vor informa serviciile de securitate că el le dezvăluise secretul operaţiei *Overlord.* îşi dau seama că feciorul lor flecar constituie un pericol pentru ţară. Ştiu că dacă îl denunţă el îşi va pierde galoanele, dar că sancţiunile se vor limita la degradare. Dacă părinţii săi ar fi fost germani, ar ii ştiut că, denunţîndu-şi fiul Gestapoului, îl predau, în acelaşi timp, securii călăului. Ar mai fi făcut-o ?

Canaris îşi dă seama mai bine decît oricine de pericolul pe care îl reprezintă mina de lucru spaniolă. Dar pentru a marca distanţele dintre el şi ,,uni formele negre", se face mai alb decît este. Lupta Abwehrului împotriva „uniformelor negre" avea, totuşi, o particularitate excepţională : ducea la spînzurătoare. Un astfel de război pune, iorţamente, stăpmire pe gîndurile omului şi termină prin a-l uza.

Toate acestea aparţin trecutului şi pe Walthef Sehellenberg nu-l interesează. Cînd i se dăduse în primire Maibaeh II, ştia bine că aici se impunea o curăţenie serioasă. Maibaeh II este o citadelă de beton ridicată la Zossen, în partea de sud a Berlinului, unde se instalase în 1943 statul-major al Abwehrului. Este corespondentul lui Maibaeh I,

care adăposteşte statul-ma- jor suprem german. Aripa principală reprezintă o construcţie cu şase etaje, trei deasupra solului, trei subterane, toate identice, în caz de alarmă aeriană, se coboară la subsol şi munca nu este întreruptă. Chiar şi telefoanele sînt mobile şi pot fi branşate din nou în birouri le-adăpost.

Sehellenberg crezuse că era de ajuns să-l expulzeze pe Canaris pentru a intra în stăpînirea lui Maibaeh II, a personalului ei şi a miilor de agenţi care erau legaţi de ea prin firele invizibile ale unei uriaşe pînze de păianjen. Dar nu prevăzuse că la Maibaeh II amiralul concediat va fi chiar mai prezent decît pe vremea cînd conducea Abwehrul ; nu bănuise că în fiecare birou se va lovi de amintirea lui Wilhelm Canaris.

Ofiţerii lui Canaris demisionează cu sutele şi se înscriu voluntari pentru front. în vest, se recurge la o paradă ingenioasă pentru a se evita absorbirea de către „uniformele negre". Cu complicitatea armatei, serviciile de contraspionaj se transformă lll grupe de comando mobile depinzînd dircct de Wehrmacht. Se invoca pretextul unei invazii iminente, care face necesară o legătură mai strînsă între serviciile de informaţii şi armată. De la cartierul său general clin hotelul bruxellez *Metropol* (care ocupă un loc de seamă în informaţia germană), colonelul Giskes conduce astfel grupul de comando 307 şi nu primeşte ordine decît de la Wehrmacht. Ca atîţia alţii, era gata să demisioneze mai curînd decît să treacă sub comandamentul acelui trio Himmler-Kaltenbrunner-Schellenberg.

Acestei antipatii instinctive îi corespunde, de altminteri, ne-încrederea SS-iştilor. Ei nu vor folosi oamenii din divizia Brandenburg. Creată în 1939 de către Abwehr, unitatea de elită Brandenburg se dezvoltase în ritmul accelerat al succeselor pe care le obţinea. Din faza de simplă companie, trecuse la aceea de batalion, apoi de regiment, pentru a deveni, din 1942, o divizie completă.

Unul dintre regimente, alcătuit din germani care vorbesc engleza, este destinat să lupte împotriva Marii Britanii. Datorită acestui regiment, se pot lansa — pornind din Pas-de-Calais sau din insulele an.glo-oorma.nde — raiduri neîncetate pe coasta de sud a Angliei, se poate răspunde printr-o lovitură la fiecare lovitură a comandourilor aliate, se pot aduce informaţii şi prizonieri care să destănuiască eventual cîte ceva. Dar SS n-are încredere în divizia Brandenburg. încă de la întemeierea ei, Heydrich s-a opus la transformarea acesteia într-o unitate de paraşutişti. încrederea ce i se acordă se reduce pe măsură ce

cresc bănuielile împotriva Abwehrului. Pentru a termina, întreaga divizie este expediată pe frontul rusesc, unde luptă în rînd cu toţi ostaşii. Atît de mult se temeau să nu o vadă în- dreptîndu-se împotriva Berlinului, încît au preferat s-o macine pe frontul Moscovei, cînd ea ar fi putut să răstoarne Londra.

În aprilie 1944, *Brigadenfuhrerul* SS Schellenberg ştie ca victoria sa este zadarnică. I-a luat locul amiralului Canaris la cîrrna Abwehrului, dar o pa.r*e din echipaj părăseşte vechea corabie şi alta e dezgustată de întreaga manevră. în timp ce războiul secret atinge punctul său culminant, Abwehrul, vasul fantomă, este total inapt pentru luptă.

UN EŞEC ŞI UNELE NĂDEJDI

Rămîne serviciul de informaţii SS. Un serviciu lamentabil. El se află abia în faza gîngurelilor copilăriei şi i se cere să facă faţă uriaşilor de la Intelligence Service sau de la N.K.V.D.-ul sovietic. E absurd. Acest lucru îl ştie prea bine Schellenberg, care, încă clin 1938, la vîrstă de 28 de ani, scria : ,,O reţea de informaţii se înfiripează încetul cu încetul. în ţară străină, trebuie să fie cultivată ca o plantă şi trebuie să i se lase timp să prindă rădăcini. Numai aşa va avea o creştere sănătoasă şi va da roade din belşug... Legăturile în vederea obţinerii unor informaţii preţioase trebuie întreţinute cu răbdare ani şi ani de zile şi exploatate numai la momentul oportun... în activitatea serviciilor secrete, nu trebuie niciodată să te grăbeşti". După un an, declaraţia de război îl obligă să se dezică de aceste reflecţii înţelepte şi să se azvîrle într-o acţiune pripită.

Dar, admiţînd că i s-ar fi lăsat lui Schellenberg răgazul să-şi întărească organizaţia, succesul ei tot n-ar fi fost asigurat. Himmlerii şi Kaltenbrunnerii, bătrîne vrăjitoare nefaste, au depus în leagănul serviciului nou-născut darurile otrăvite care poartă numele de : fanatism, rigiditatea spiritului, primatul curajului asupra inteligenţei. Acestea sînt trăsăturile, împinse pînă la paroxism. Datorită lor, germanii sînt soldaţi minunaţi şi spioni proşti. Abilul Canaris, care-şi cunoştea compatrioţii, prefera, de altfel, să folosească agenţi străini ori de cîte ori avea posibilitatea. Dar SS-iştii nu ştiu că virtuţile unui agent secret nu sînt aceleaşi ca cele ale unui luptător din prima linie ; ei îşi închipuie că omul spionează aşa cum se avîntă la atac.

Chiar şi curajul lor este lipsit ele imaginaţie. Aceşti contopişi! ai şocului sînt incapabili ele sublimele extravaganţe church i Hiene. La 22 iunie 1940, Franţa capitulează şi Hitler proclama : „Anglia este alungată pentru totdeauna de pe continent". În aceeaşi seară, Churchill trimite aproape de Boulogne un comando de o suta douăzeci de oameni care îi forţează pe germani să accepte lupta şi extermină un mare număr de inamici. Cîteva zile mai tîrziu, în plin dezastru, atunci cînd nimeni nu mai dădea o para chioară pe pielea bătrînului leu, el creează „Biroul operaţiilor combin a te şi ii ordonă să sporească numărul raidurilor asupra coastelor, în dublul scop de a-l hărţui pe inamic şi de a aduce informaţii.

Patru ani mai tîrziu, cînd situaţia era răsturnată, „uniformele negre" nu întreprind nimic. Nu le vine ideea să execute raiduri pe coasta engleză. Şi totuşi o pot face, căci dispun de oamenii necesari şi de vasele necesare. Fără a mai vorbi â: divizia Brandenburg, există echipele speciale ale lui Skorzeny, care devine insuportabil tot repetînd isprava lui cu răpirea lui Mussolini. Mai sînt *Kampf-l ruppen,* sau grupele de şoc ; mai există, de asemenea, acele *Kostcuja ger- K o mp ante*, acei „vînători de coastă", antrenaţi de Corpul airican la operaţii de comando în spatele liniilor duşmane. Pentru transport, se pot folosi sub-marine sau vedetele rapide care au semănat panică la Slapton Sands.

Totul este cu putinţă, dar nu se la.ee nimic din lipsă de imaginaţie şi de spirit de iniţiativă. „Uniformele negre", prinse în capcana propriei lor propagande, suferă de „complexul fortăreţei". Ele sînt gata să se lase ucise, aşa cum sună ordinul, pentru a apăra „Fortăreaţa Europa", dar nu le trece prin cap să iasă din ea ca să surprindă pregătirile inamicului.

Dar Zidul de beton' în spatele căruia s-au prosternat nu este nimic în comparaţie cu zidurile abstracte ale fanatismului şi cretinismului. închişi într-un univers psihologic extrem de mărginit, cum ar putea oare şef ii SS să joace jocul subtil al informaţiei, cu mult mai complicat decît organizarea unui raid de comando ? Himmler şi Kaltenbrunner, mînjiţi din cap pînă-n picioare de sînge, cufundaţi în infamie, nu sînt în măsură sa lupte împotriva şefilor Intelligence Service-ului : naivitatea lor îi pierde. Le lipseşte pragmatismul, „perversitatea" spiritului şi simţul umorului negru de care dau dovada onorabilii gentlemeni ieşiţi de la Oxford şi Cambridge. Ei, care sînt nişte giganţi a! crimei, nu sînt decît nişte pigmei ai informaţiei

Totuşi n-au meritat eşecul prilejuit de cazul „Cicero".

Elvesa Ba/na, zis Cicero, este omul providenţial. în vreme ce serviciile germane se trudesc sa introducă în Anglia agenţi care în cel mai bun caz vor deveni rîndaşi la vreo fermă, iata că Cicero le cade din cer cu teancul de documente furate din casa de fier a ambasadorului Knatchbull-Huguessen. încă din toamna anului 1943, reiese că, dintre toţi agenţii germani, acesta este cel mai în măsură să descopere secretele aliate. O mană cerească. Şefii serviciului de informaţii SS au presimţit, fără îndoială, importanţa personajului, căci greşelile săvîrşite de ei cu acest prilej nu au ace! caracter de imbecilitate fulgerătoare pe care-l posedă de obicei. Este limpede că Berlinul se străduieşte să fie abil. Desigur, nu este evitată prostia dc a se plăti spionul în lire sterline false, cu riscul de a face să eşueze întreaga poveste din pricina unei singure bancnote prost imitate pe care banca ar refuza-o. Desigur, nimeni nu-şi dă osteneala să trimită la Ankara specialiştii care l-ar putea ajuta pe reprezentantul local al serviciului, Ludwig Moyzisch, să-l „călăuzească" pe Cicero ; Berlinul se mărgineşte să trimită acestui Moyzisch, pentru a se cultiva, o lada uriaşă înţesată cu povestiri şi romane de spionaj. Greşeli neînsemnate. Kaltenbrunner n-a omis însă o măsura care se impunea : Moyzisch a primit într-un plic, cu menţiunea : „Strict confidenţial î A se deschide personal", ordinul formal de a nu comunica ambasadorului german în Turcia, Franz von Papen, documentele primite prin Cicero. Trebuia să le expedieze direct la Berlin. O simpla

[1] Hitler însuşi, cînd a aflat de insuccesul operaţiei *Pastorius*, a avut o teribilă criză de nervi şi a ţipat la Canaris : „Bieţii băieţi î Toţi membri credincioşi ai partidului ! Aşa ceva să nu se mal întîmple. De acum încolo, pentru misiuni de acest fel, veţi folosi evrei sau criminali !* măsură de siguranţă destinată să-l ocrotească pe Cicero ; aşa s-ar fi procedat în toate serviciile secrete din lume.

Neverosimilul se întîmplă : SS-istul Moyzisch nu se supune ordinului. Pentru motive pe care nu le-a explicat niciodată, continuă să-i arate lui von Papen documentele procurate de Cicero. Ambasadorul german poate astfel să citească procesul- verbal al convorbirilor dintre guvernul turc şi ambasadorul britanic. Or, Turcia este pe calc de a ieşi din neutralitate pentru a trece în lagărul aliat. Negociază cu Anglia, în secret, intrarea în război. De pe acum acceptă infiltrarea „clandestină" a militarilor englezi pe teritoriul sau. Documentele furnizate de Cicero citează chiar cifre.

Micul şi solemnul Papen, bazat pe aceste informaţii, obţine o audienţă la ministerul de externe turc ; cl tună şi fulgeră şi ameninţă Turcia cu represalii grave. Nici n-a plecat bine, că ministrul aduce acest dezastru la cunoştinţa ambasadorului englez. În aceeaşi seară o telegramă soseşte la Londra : „E evident că Papen ştie mai mult decît s-ar li cuvenit". Cîteva zile mai tîrziu, o echipă de contraspionaj englez descinde la Ankara şi instalează noi sisteme de alarmă la casa de fier a ambasadei. Sir Knatchbull-Huguesscn devine bănuitor. Cicero nu va mai avea acces la documentele importante. Nu va transmite de acum încolo lui Moyzisch decît acte fără mare însemnătate, bunăoară facturile lurniturilor de birou cumpărate de ambasada britanică...

Papen, căruia propriul său rol îi întunecă vederea, a sacrificat pe cel mai bun spion german unui incident diplomatic care nu va împiedica, de altfel, intrarea Turciei în război. Dar această greşeală grosolană avea ca primă cauză nesupunerea lui Moyzisch la ordinul dat de Kaltenbrunner. Dacă ne gîndim că un simţ exagerat de disciplină constituia unul dintre cele mai grave inconveniente ale serviciului de informaţii SS, ar putea să pară oarecum nedrept ca numai indisciplina lui Moyzisch, a unuia singur, să aibă consecinţe atît de grave pentru acest serviciu. Oricum, a fost un mare ghinion.

La sfîrşitul lui aprilie, nu mai rămîne dccît o lună — mai exact treizeci şi şase ele zile — pentru a se descoperi secretul operaţiei *Overlord.* Cu toate atuurile care n-au fost folosite cum trebuie, Schellenberg mai păstrează unele care pot şi trebuie să-i dea posibilitatea să cîştigc partida.

Fără îndoială, greşeşte contînd pe agenţii introduşi în Anglia prin Abwehr şi prin serviciul său : el nu ştie că au fost arestaţi şi puşi în slujba inamicului. Toţi, fără excepţic ? Nu este sigur. O minune de ultim moment nu poate fi exclusa.

Chiar de nu ar mai dispune de informatori în Anglia, îi mai rămîn staţiile de recepţie înşirate de-a lungul coastelor olandeze, belgiene şi franceze. Puterea lor le permite să capteze comunicaţiile prin radio emanînd de la diferite cartiere generale instalate în Anglia şi chiar ordinele schimbate prin radio între echipajele în mişcare ale carelor de luptă aliate. Postul de ascultare olandez a reuşit chiar să capteze convorbiri telefonice între Londra şi New York. Plasînclu-şi aparatele pe aceeaşi frecvenţă cu sistemele de bruiaj ale aliaţilor, Schellenberg a izbutit să aibă pe biroul său înregistrarea mai multor convorbiri dintre Roosevelt şi Churchill. Una dintre ele a provocat senzaţie în elita nazistă, căreia i-a întărit convingerea că războiul este un lucru prea serios pentru a fi lăsat pe mîna democraţilor : Roosevelt, după cîteva aprecieri de înaltă strategie, terminase spunînd : ,,Tη sfîrşit, o să facem cum esie mai bine î... Şi-acum mă duc la pescuit ![u] Despre *Overlord* n-a transpirat nimic. Poate altădată.

în desperare de cauză, se mai poate conta şi pe Luftwaffe. Cînd aliaţii se vor îmbarca, avioanele ei de recunoaştere vor vedea pîlnia engleză golindu-se în miile de vase necesare invaziei. Vor descoperi centrul de gravitate al dispozitivului inamic şi vor afla unde trebuie aşteptat atacul : pe plajele normande sau pe cele clin Pas-cle-Calais.

Dar va fi prea tîrziu. Se poate proceda mai bine. Acolo unde spionajul german a eşuat indiscutabil, contraspionajul va izbîndi. El a obţinut succese însemnate împotriva mişcărilor Rezistenţei, decimînd un mare număr de organizaţii clandestine, furnizînd un şir neîntrerupt de victime plutoanelor de execuţie şi lagărelor de exterminare. Dar mai ales a împănat reţelele cu informatori şi agenţi dubli, astfel încît să-şi asigure uneori un control total. Scopul operaţiei : să ajungă pînă la Londra pe canalul Rezistenţei.

Colonelul Gîskes a înţeles încă din 1942 avantajul acestui procedeu, căci în privinţa şanselor spionilor germani nu-şi lăcea iluzii. „Descoperirea locului şi a datei debarcării devenise, la drept vorbind,

obiectivul suprem al serviciilor secrete germane care activau în vest. Totul a lost subordonat acestei căutări... Inima şi creierul puterilor aliate erau la l ondra. A trimite propriii noştri agenţi în insulă pentru a încerca să pătrundă pînă în centrul serviciilor duşmane comporta atîtea riscuri, incertitudini şi pierdere de vreme, încît această ipoteză era practic înlăturată". Dar Giskes, care sosise tocmai atunci la Amsterdam pentru a conduce contraspionajul în Olanda, va încerca să suplinească slăbiciunile serviciilor de spionaj organizînd operaţia *Polul Nord.*

La 6 martie 1942 arestează un radiotelegrafist olandez de curînd paraşutat, îl atrage de partea germanilor şi-l pune să intre în legătură cu Londra. Serviciile engleze răspund şi anunţa noi paraşutări de agenţi şi de emiţătoare. Din clipa aterizării acestora, Giskes pune mîna pe oameni şi pe colete, determină posturile să transmită ştirile pe care le dictează şi intoxică şi mai mult Londra. După cîteva luni, graţie acestui joc, pasionant pentru el, are 53 de paraşutişti după gratii şi dispune de 18 emiţătoare în contact regulat cu duşmanul. Londra jubilează : planul *Olanda* se desfăşoară de minune. O armată clandestină, recrutată şi antrenată de agenţii paraşutaţi, aşteaptă semnalul pentru o răscoală generală, semnal carc îi va ii dat în acelaşi timp cu declanşarea invaziei. Pînă atunci, i se procură arme şi materiale. Giskes primeşte : 30 000 de livre de plastic, 3 000 de pistoale-mitralieră, 5 000 de revolvere, 300 de puşti-mitralieră, 2 000 de grenade, 75 de posturi emiţătoare, 500 000 de încărcătoare de arme, fără a mai număra o uriaşă comoară de materiale de război. Dar lovitura care pune capăt acestei acţiuni intervine prea devreme şi el nu obţine ceea ce aştepta mai mult ca orice : răspunsul la întrebările „unde şi cînd ?[kC] La 23 noiembrie 1943, la un an şi jumătate ele la arestarea primului radiotelegrafist, trei agenţi reuşesc să scape şi previn Londra asupra dezastrului. Operaţia *Polul Nord* s-a terminat.

A fost refăcută în altă parte, la o scară mai mică şi în forme oarecum diterite. în toamna anului 1943, reţelele de sabotaj organizate de englezi în nord-vestul Franţei au fost nimicite în parte datorită informaţiilor furnizate de *Polul Nord.* Vreo zece agenţi emiţători care au trecut în tabăra adversă se ailă în legătură regulată cu Londra. Serviciile engleze par să nu observe nimic : la sfîrşitul lunii aprilie, ele mai para şutează un radiotelegralist canadian, pe locotenentul *Leonard,* care aterizează drept în mijlocul unui comitet de recepţie german.

De fapt, reţele contaminate sau controlate dc germani sînt fără număr. întrucît nu putea înlătura Rezistenţa, contraspionajul a reuşit cel

puţin s-o străpungă din toate părţile. Organizaţia *Harta*, montată şi condusă de britanici, are ca sarcină sabotajul şi guerilla. în Normandia, o reţea *Harta,* al cărei şef este *Michel*, lucrează paralel cu reţelele *Centuria* şi *Sosies. Michel* este un agent dublu în serviciul Gestapoului. Cît despre reţeaua *M it rid ate*, care depinde de B.C.R. \.-ul gaullist, ca este în parte în mîinile germanilor. Aceştia au izbutit să introducă aici un spion, pe locotenentul Sukulov, pe care l-au prins şi l-au făcut să treacă de partea lor. Nici unul dintre oamenii din reţeaua *Mitridate* nu bănuieşte trădarea lui Sukulov. Acesta instalează la Dreux, la Poitiers şi la Mans posturi de radio în contact cu Londra.

Pentru a arunca Rezistenţa în guerilla şi sabotaj în momentul precis cînd va începe invazia, Londra a pus la punct un repertoriu de mesaje personale, care vor li citite la B.B.G. la timpul potrivit. Anumite fraze-cod semnalizează că debarcarea va avea loc în următoarele cincisprezece zile şi că toţi trebuie să se considere în stare de alarmă. Acestea sînt mesajele „A[ff]. Vor fi urmate de mesajele „B[u], care vor arăta că ora acţiunii este foarte aproape. Şi în cclc patruzeci şi opt de ore care vor urma difuzării mesajelor „B", Londra va lansa mesaje personale, pentru ca reţelele care fuseseră anume alese să intre
Λ 1
în lupta.

Datorită agenţilor dubli cu care a împănat Rezistenţa, Schellenberg se află în posesia a peste douăzeci şi cinci clin aceste fraze-cod. în aparenţă, sînt destul de anoste : „Florile devin foarte roşii", „Al toamnei cînt viori de vînt îl plîng topite", „Terezei îi e încă somn". Dar ele anunţă dinainte dezlănţuirea operaţiei militare de care depinde soarta războiului. Şi deoarece mesajele se deosebesc în funcţie ele organizaţii, se va putea descoperi, după repartiţia geografică a reţelelor selecţionate, în care sector se va da marea lovitură. Dacă *Michel,* de pildă, aude mesajul destinat reţelei *Hurta* din Normandia, aceasta înseamnă că invazia va fi lansată pe plajele normande.

Afară de atuurile pe care Ie are în mînă, Walther Schellenberg mai poate spera să primească acea carte imbatabilă şi neaşteptată pe care o acordă uneori şansa, spionul miraculos — cum a fost Cicero —, informaţia fatidică care vine ca o mană cerească. Semnul destinului.

M A I

MAREA PANICĂ

„Sparanghelii lui Rommel·' nu fuseseră decît o alarmă falsă. Către mijlocul lui aprilie, avioanele de recunoaştere aliate fotografiaseră stîlpii pe care germanii începuseră sa-i fixeze pe cîmpii. Erau legaţi

între ei prin sîrmă şi Rezistenţa anunţă imediat că urmau să li se alăture capcane cu obuze amorsate. Dacă un paraşutist atingea un fir, izbucnea o explozie care l-ar fi făcut bucăţele. Cît despre planoare, placajul lor nu avea să reziste la ciocnirea cu stîlpii, fără a mai pomeni de efectul distrugător al obuzelor. Or, primele plantaţii cu aceşci aşa-zişi sparangheli erau situate în valea Ornei, exact în locul unde urmau să coboare paraşutiştii şi trupele aeropurtate britanice...

Neliniştea fu mare, dar de scurtă durată. Foarte curînd, „sparanghelii" se înmulţiră din Normandia pînă în Pas-de- Calais. Această dispersare dovedea că inamicul nu ghicise şi nu aflase nimic. Oamenii începură să răsufle.

Nu pentru mult timp. încă din prima saptămina a lunii mai, neliniştea renăscu. Şi de data aceasta, avioanele de recunoaştere fură acele care dădură alarma, semnalîncl un trafic feroviar intens între Loara şi Sena. Apoi sosiră primele rapoarte ale Rezistenţei. Lie produseră uluirea optimiştilor şi constituiră prilejul unui triuml amar pentru pesimişti. Secretul *Overlord* nu reuşise să fie păstrat. Germanii ştiau tot. Aducînd înapoi de pe frontul din Ungaria cea mai puternică divizie blindată, ,,Panzer Lehr", ei nu o reinstalară în vechile cantonamente ale Yerelunului, ci în sectorul Chartres-Le Mans-Châteaudun, la o etapă de o zi de Caen. Cît despre Divizia a 21-a blindată, părăsind regiunea Rcnnes, ea se ascunse la Caen, la o jumătate ora de marş de plajele ele debarcare britanice.

Prevederile aliate sînt elate peste cap. Sc sperase că în ziua X inamicul nu va putea arunca în luptă mai mult ele o divizie blindată : a 12-a SS, pe poziţie în jurul oraşului Lisieux. Acum dispune de trei divizii, cele mai bine echipate şi mai bine antrenate de pe întreg frontul de vest. Şi asta, fără îndoială, nu-i decît începutul. Căci transferul Diviziei a 2l-a „Panzer" este semnificativ : pentru prima oară elin 1940, germanii instalează o divizie blindata la Caen. Dacă o fac, înseamnă că au motivele lor, mai exact informaţiile lor.

Le-au găsit oare în pachetul elin Chicago ?

Ciudată poveste. Serviciile ele securitate din Washington l-au informat despre ea pe Eisenhower pc la jumătatea lui martie. A pornit de la un incident obişnuit : funcţionarii de la poşta din Chicago deschid un colet prost legat. înăuntru, un teanc ele documente militare purtînd menţiunea „Bigot". Ei îl duc la cartierul general al armatei a 6-a, ale cărui servicii de completare se afla la Chicago. Cei patru ofiţeri care examinează documentele constată că ele dezvăluie amplasamentul plajelor de debarcare, importanţa mijloacelor folosite ele aliaţi, elata aproximativă a atacului. Contraspionajul intervine. Ancheta nu porneşte sub semnul optimismului : aelresa pe care era trimis pachetul, *Division street,* se află într-un cartier locuit ele imigranţi germani.

Este interogată destinatara, care recunoaşte scrisul fratelui ci. Se ajunge pînă la acest frate. Un sergent, de origine ger- mană, care-şi lace serviciul la cartierul general al lui Eisenhower. Supus unei anchete riguroase, omul nu are ezitări şi repetă neobosit aceeaşi explicaţie. Trebuia să expedieze documentele la *Transportation Division* clin Washington, dar, prins de treburi, pe de o parte, îngrijorat de starea proastă a sănătăţii surorii sale, pe de aha parte, a scris, lara să-şi dea seama, adresa acesteia pe colet.

Zăpăceală sau trădare? Fratele şi sora sînt de origine germană. O caracteristică pe care, împreună cu ei, o au unsprezece milioane de cetăţeni americani. Dacă omul era spion, nu şi-ar li dat oare osteneala să împacheteze cu cea mai mare grijă documentele, în loc să lege prost un pachet care risca să trezească bănuiala poştaşilor ? Neglijenţa cu care a expediat pachetul nu este tocmai lapta unui om istovit, care are necazuri mari ?

Afacerea e clasată. Dar în oraşul Chicago există acum douăsprezece persoane care cunosc marele secret : opt funcţionari poştali şi patru ofiţeri aparţinuid serviciilor de completare ale Armatei a 6-a. F.B.L—ul întreprinde asupra fiecăruia din ei o ancheta amănunţită, care dă rezultate satisfăcătoare. Sînt avertizaţi că orice indiscreţie ar putea avea pentru ţară urmări dramatice. Sînt puşi sub supraveghere.

Ce se poate lace mai mult ? Ce mijloace se pot folosi pentru a împiedica un poştaş din Chicago să flecărească, atunci cînd la Londra ofiţeri superiori dau dovadă de o nepăsare criminală ?

Londra este un cazan sub presiune. Febra debarcării, care a cuprins întreaga lume, a devenit aproape frenezie în acest oraş, plin pînă la refuz dc state-majore, căci operaţia se pregăteşte în sînul ei. Unde şi cînd ? Fiecare revărsat de zori aduce cu sine zece zvonuri care vor sucomba înainte dc apusul soarelui. Cel mai mic indiciu este preluat cu pasiune, disecat şi analizat. Cînd maiorul O'Brien, unul din şei ή O.S.S.-ului american, s-a prezentat încălţat cu cizme de paraşutist la o recepţie oferită de Biroul II gaullist, întreg oraşul a crezut că invazia urma să aibă loc în noaptea următoare.

Mai presus de această agitaţie, dar întreţinînd-o prin simpla ei prezenţă, se ai la francmasoneria misterioasă şi uşor condescendentă a Bigoţilor. Zilele lor sînt pline de neplăceri, dar serilc-s glorioase. Vedete ale tuturor cocteilurilor care se dau la Londra pentru a înveseli viaţa militarilor, Bigoţii gustă plăcerea subtilă de a se număra printre cei care ştiu, despre care se ştie că ştiu şi pe care nimeni nu îndrăzneşte să-i întrebe. Este o satisfacţie prea mică pentru un general de aviaţie american, coleg de promoţie cu Eisenhower la West Point. în timpul unui cocteil la Claridge, doamnele se plîng de proasta

calitate a prăjiturilor. El le demonstrează cu gravitate că navele aliate sînt ocupate să transporte arme, că produsele alimentare ηu vor sosi în Anglia decît după debarcare şi conchise cu subtilitate că în- cepînd din ziua de 15 iunie se vor mînca prăjituri bune. Esre degradat şi retrimis în Statele Unite. în altă parte, un colonel englez povesteşte că oamenii săi se antrenează de luni de zile, atacînd un punct fortilicat din Normandia. Este degradat şi transferat.

Ceva mai tîrziu, cu oca/ia unuia din aceste nefaste cocteiluri, un ofiţer de marină american dezvăluie pur şi simplu prietenilor săi ziua şi locul debarcării. Este degradat şi mutat. De data aceasta, Eisenhower e cuprins de teamă. Temperamentul său fericit îi îngăduise pînă acum să ţină piept tensiunii şi îngrijorărilor. Nici chiar Churchill nu-i clătinase formidabila sa încredere, după dejunul de la 8 mai. Conducîndu-şi invitatul pînă la uşă, Churchill i-a spus cu lacrimi în ochi : „în această chestiune, voi fi alături de dumneavoastră pînă la capăt. Dacă dăm greş, cădem împreună". După indiscreţia săvîrşită de oii-- ţerul de marină, Eisenhower întrevede posibilitatea unui eşec. El spune : „Divulgarea aceasta este atît de gravă, că mă în- fioară".

Londra va mai tremura de multe ori.

Rapoartele Rezistenţei : la 6 mai Armata a 7-a germană a primit din partea lui Rommel ordinul ele a întări Peninsula Cotcntin. Regimentul al 6-lea de paraşutişti, unitate de elită comandată de colonelul von der Heydte, veteran din Creta, Libia, Rusia şi Italia, se stabileşte în regiunea Lessay-Pericrs. Al 206-lea Batalion de care blindate ia poziţie de luptă între Capul La Hague şi Capul Carteret. Batalionul de şoc al Armatei a 7-a, antrenat în lupte corp la corp, se stabileşte mai întîi la Haye-du-Puits, apoi la Saint-Vast. Divizia a 17-a SS „Panzer Grenadier", încartiruită la Poitiers, a primit ordinul să mărşăluiască spre Normandia.

Londra într-o dimineaţă de mai. Ploaie şi vînt. O fereastră prost închisă a Ministerului de Război se deschide cu putere. Douăsprezece copii ale unui raport în care e rezumată operaţia *Overlord* zboară ca nişte frunze moarte în vînt. înnebuniţi, ofiţerii coboară în goană scările şi, cu gesturi largi, culeg, din zbor, unsprezece copii. A. douăsprezecea nu poate fi găsită. Consternare. Peste două ore, lărgindu-sc cîmpul de cercetare, se descoperă că ea fusese predată de către un civil englez unei santinele de gardă în cealaltă parte a Whitehall-ului. Omul purta ochelari foarte groşi şi spusese soldatului că textul era foarte greu de citit. Civilul nu poate ii regăsit. O ii citit, oare, tot raportul ? Va şti să-şi ţină gura ?

Exeter, o seară de mai. *Un* controlor de la căile ferate găseşte o servietă părăsită într-un compartiment gol. în ea, planul complet al operaţiei *Overlord.* Controlorul predă servieta şefului de gară din

Exctcr, care o închide în dulapul său şi pune de pază doi oameni din „Home Guard". A doua zi dimineaţă serviciile de securitate vin s-o ridice.

La toate aceste incidente vine să se adauge o problemă ciudată. Mai exact : o problemă de cuvinte încrucişate. Oare un spion ingenios foloseşte careurile ziarului *Daily Telegraph* din Londra pentru a-şi transmite informaţiile ? Problema din 2 mai dădea această definiţie la 17 orizontal : „Unul din patruzeci şi opt". Răspunsul era : „Utah". La 22 mai definiţia lui 3 orizontal era : „Piele roşie pe Missouri". Răspuns : „Omaha". *Utah* şi *Omaha* sînt denumirile-cod ale celor două plaje desemnate pentru debarcarea americană. Simplă coincidenţă ? Poate. Dar Leonard Dave şi Melville Jones, care compun împreună cuvintele încrucişate din *Daily Telegraph,* sînt puşi sub supraveghere.

Faţă de o divulgare zădărnicită, cîte sînt cele ramase ne-descoperite ? Dacă secretele lui *Overlord* rătăcesc pe străzile Londrei, în trenuri, în careurile cuvintelor încrucişate, dacă sînt dezvăluite de către deţinătorii lor după al cincilea whisky, cum să mai surprindă noile şi catastrofalele dispoziţii tactice luate de inamic ?

Rapoartele Rezistenţei : Divizia a 91-a, venită din Germania, trebuia să ia poziţie în sectorul Nantes. *l)ar, în timp ce trenurile aleargă în spre Loara, un ordin de ultima oră le îndreaptă spre Cotentin.* Divizia se stabileşte la Hayc-du-Puits, în inima peninsulei. Regimentul 101, echipat cu aruncătoare de rachete de 210 şi 280 de milimetri, este repartizat cle-a lungul coastei. Batalionul al 17-lea de mitraliori, format din tineri bine antrenaţi, ia poziţie la Capul La l laguc, Batalionul 795 se stabileşte aproape de Carentan şi este imediat întărit cu Batalionul 100 blindate.

Aceste ştiri seamănă panică în Anglia. Convocaţi în mare grabă la cartierul general, generalii Matthews Ridgway şi Maxwell Taylor, comandanţii Diviziilor a 82-a şi 101 aeropurtate, alia ca planurile studiate luni de zile nu vor putea li puse în aplicare. Ar însemna un adevărat masacru. Adversarii operaţiei aeropurtate reclamă pur şi simplu anularea ei. Bradley declară răspicat că refuză să debarce pe „Utah" fără sprijinul paraşutiştilor. Se ajunge la o soluţie de compromis. Divizia a 82-a nu va sari în regiunea Saint-Sauveur-le-\ icomte. Retum- ţînd la obiectivul ei ambiţios, care consta în a tăia baza de la Cotentin pentru a o izola şi a împiedica astfel sosirea unor întăriri ale inamicului, ea va coborî peste Sainte-Mere-Eglise, în centrul peninsulei.

Dar dacă este relativ uşor să revizuieşti în ultima clipă planurile diviziilor aeropurtate, nu te poţi atinge de mecanismul, pus cu atîta greutate la punct, de atacare a plajelor. Cu nepu- tînţă sa schimbi sectorul de atac al britanicilor. Ei vor trebui să debarce efectiv sub

şenilele „Tigrilor" din Divizia a 21-a „Panzer", ascunsă la Caen. Malaxînd vasele şi avioanele cu miile şi oamenii cu sutele de mii, operaţia *Overlord* a devenit o maşinărie monstruoasă, ale cărei rotiţe infinitezimale se îmbucă strîns unele cu altele. Orice schimbare, chiar de amănunt, ar cere o reajustare generală. Este prea tîrziu. *Overlord* mai poate ii oprit — ar mai putea fi pînă la 3 iunie —, dar planul lui nu mai poate ii schimbat.

Maşina fusese construită pentru a perfora crusta subţire de beton şi de carne omenească pe care inamicul o alinia pe coastă. Acum, cînd germanii o ştiu, ea se va izbi de oţelul diviziilor „Panzer", pe care ei le v#»r masa în Normandia.

FELDMAREŞALUL Şi SPIONII

Instalat la cartierul său general de la Saint-Germain-en- Laye — o uriaşă cazemată subterană cu trei etaje, lungă de o sută de metri, adîncă de douăzeci —, feldmareşalul von Rundstcdt aşteaptă invazia aliată de douăzeci şi şase de luni. Altădată i-a trebuit un timp de trei ori mai scurt pentru a sili două naţiuni să capituleze şi pentru a o împinge pe a treia pe marginea prăpastiei. Căci feldmareşalul, decanul armatei germane, este şi unul dintre cei mai remarcabili şeii ai ei. A proiectat şi executat campania fulger împotriva Poloniei, a zdrobit fulgerător Franţa, străpungând frontul la Sedan, a înaintat cu armatele sale pînă la Rostov. Ajuns la porţile Caucazului, în noiembrie 1941, a preferat să demisioneze decît să dea ascultare ordinelor nesăbuite ale lui Hitler şi acest gest i-a creat un prestigiu uriaş în. corpul ofiţeresc. Von Rundstcdt este respectat. Hitler, deşi nu respectă, nimic, nu poate lăsa mult timp nefolosite acest prestigiu şi această ştiinţă militară. în martie 1942 l-a rechemat în serviciu şi i-a încredinţat comandamentul armatelor germane din vest.

După ce gustase deliciile războiului fulger, Gerd von Rundstedt a început să deprindă virtutea răbdării. Şi nu i-a fost prea greu. încărcat de ani şi de onoruri, nu desfăşoară o prea mare activitate, cedînd bucuros subordonatului său, Rommel, pe care-l numeşte „mareşalul puşti", alergăturile de la un capăt h. altul al Zidului, turneele de inspecţie în cazematele umede, precum şi apelurile patetice adresate trupei. Bătrînul domn, suferind de insomnie, nu adoarme decît tîrziu noaptea, cu ajutorul unui pic de alcool ; nu se trezeşte niciodată înainte de ora zece şi jumătate şi e un obişnuit al excelentului han *Cocoşul îndrăzneţ* din Bougival. în timp ce chipul lui Rommel se bronzează în bătaia vuitului, după ce se tăbăcise la soarele deşertului, chipul lui von Rundstedt îşi păstrează eterna lui paloare. Sîngele nu pare să circule prin vinele acestui personaj de o asprime minerală, de parc-ar fi tăiat în stincă. Cu cîteva săptămîni înainte de lovitura

hotărîtoare, feldmareşalul, statuie de piatră ın bîrlogul său de beton, aşteaptă şocul cu o seninătate care aduce foarte mult a fatalism.

Un şef de mai mică importanţă ele mult şi-ar fi pierdut sîngele rece. Căci nu-i de ajuns că ţărmul de apărat se întinde pe o distanţă de două mii de kilometri : mai e nevoie şi ca serviciile de informaţii germane să-şi înmulţească falsele alarme, bătînd toaca la toate uşile „Fortăreţei Europa".

încă în mai 1942, acestea anunţă o debarcare în Danemarca. La începutul lui iunie semnalează o ameninţare în Peninsula Cotentin şi în jurul oraşului La Rochelle, dar la sfîrşitul lunii au impresia că este vizată Belgia. în iulie, după o hărţu- ială între vedete engleze şi germane, un sac etanş este împins de flux pînă la coasta lranceză. înăuntru sînt documente privind o debarcare în Norvegia, cu o diversiune în Golful Gasco- niei. Noi pregătiri febrile de luptă. La 19 august, raidul la Dieppe. Abwehrul se străduieşte să situeze sectorul unei eventuale invazii studiind repartiţia geografică a raidurilor comandourilor aliate. în raportul său de la începutul anului 1943 sînt considerate ca ameninţate în special : Pas-de-Calais, estuarul Senei, Bordeaux, vestul Bretanici, coasta între Sete şi Marsilia.
Nu c un fleac. Dar în primăvara lui 1943, ameninţarea se fixează pe coastele din Pas-de-Calais şi pe cele ale Canalului Mînecii. Debarcarea pare sigură. Vara trece şi nu se întîmplă nimic.

Cîteva luni mai tîrziu, organizaţia lui Canaris avertizează că aliaţii pregătesc o debarcare în Spania sau Portugalia. Ea deţine informaţii de la agenţi care activează la Vichy şi la Madrid, ca şi de la ofiţeri spanioli favorabili Germaniei. Zone ameninţate : Lisabona, Insulele Baleare, Barcelona. Se improvizează imediat operaţia *llona*, care se va dezlănţui o dată cu confirmarea atacului aliat. Cinci divizii vor mărşălui spre Barcelona, alte cinci se vor îndrepta spre Valladolicl şi Salamanca.

Dar abia este pusă *llona* pe picioare că pendula oscilează către extremul nord : Danemarca şi Norvegia. Nu pentru mult timp. La începutul anului 1944, mai multe rapoarte ale agenţilor care lucrează în Africa de nord dau ca sigură o debarcare apropiată în delta Ronului şi aproape de frontiera franco- spaniolă. Se crede că o acţiune complementară va avea loc în regiunea Bordeaux, iar cele două forţe de invazie vor prinde în cleştele lor Toulouse. Ameninţarea pare la Berlin atît de serioasă, încît trei divizii, dintre care a 9-a „Panzer SS[U], sînt trimise în sudul Franţei şi două în sud-vestul ei.

începînd din martie, mişcările pendulului s-au stabilizat oarecum. Zonele carc au prioritate în ceea ce priveşte pericolul sînt : Pas-de-Calais, Normandia, Bretania.

Von Rundstedt ştia că se va reveni aici. Nu prea tulburat de falsele alarme, a considerat operaţia *llona* ca o ocazie pentru un excelent exerciţiu-şcoală şi nimic mai mult, o manevră pe hărţi, unul din acele

Kriegsspieluri care îi plac atît de mult şi în care trece drept maestru. Toate aceste peripeţii n-au făcut decît să-i întărească dispreţul pentru serviciile de infoimaţii în general şi pentru acelea ale ţării sale în special.

Gcrd von Rundstedt, aristocrat prusian, descendent al unei vechi familii care s-a dedicat armelor, simte acel dezgust pe care îl inspiră castei sale tot ce e spionaj, contraspionaj, intoxicare, fără a mai vorbi de aritmetica murdară a agenţilor dubli, tripli sau cvadrupli. Acestea sînt maşinaţii ignobile, eu care un ofiţer demn nu vrea să aibă de-a face. În manualul editat de SS-işti pentru uz intern se constată cu părere de rău : „Germanii consideră spionajul drept o activitate de criminali şi de aventurieri". Schellenberg adaugă : „Dacă i-ai spune vreodată unui simplu ofiţer german, ca să nu mai vorbim de ofiţerii superiori, că lucrezi pentru un serviciu de informaţii, ai ii imediat considerat un personaj suspect, clacă nu chiar un aventurier vulgar".

Atît manualul cît şi Schellenberg păcătuiesc şi prin pesimism şi prin optimism. Nu-i tocmai exact că ofiţerii lui Canaris ar ii fost obiectul unui atît de puternic dispreţ din partea colegilor lor din Wehrmacht. Nu este just să se afirme că „uniformele negre" din serviciul de informaţii SS sînt suspecţi în ochii armatei : aceasta îi consideră nişte secături. Wehr- machtul n-a uitat drama lui von Frbsch, oomandantul-şef al armatei, victima unei afaceri de moravuri înscenate în întregime de Gestapo, care l-a silit să demisioneze. Von Fritsch a fost achitat de către curtea marţială întrunită pentru a-l judeca, dar, retrogradat la rangul de colonel şi înlăturat din postul său, omul a fost distrus de încercarea infamantă prin care a trecut. în august 1939, în ajunul campaniei din Polonia, el scria : „în acest război, voi însoţi regimentul meu pentru a servi drept ţintă, căci ηυ pot ramîne acasă[11]. S-a ţinut de cu- vînt. Mergînd singur, dezarmat, prin suburbiile Varşov iei, Werner von Fritsch a iost „sinucis" de un glonte polonez. Cadavrul său a descalificat „uniformele negre".

Dar dacă omul von Rundstcdt face deosebire între ofiţerii lui Canaris şi cei ai lui Schellenberg, leldmareşalul îi confundă pe unii cu alţii, aplicîndu-le aceeaşi apreciere profesională : ineficienţi, în permanenţă păcăliţi de duşman, incapabili să descopere proiectele acestuia. Cadavrul comandantului Martin îi discreditase.

Povestea lui William Martin este cea mai hazlie, cea mai macabră, cea mai perfidă ce se poate imagina : este prin urmare o poveste englezească. William Martin nu există. Inventatorul sau se numeşte E wen Montagu. Consilier juridic al coroanei în 1939, mobilizat în serviciile ele informaţii ale maiestăţii sale, Montagu este un bărbat foarte înalt şi slab, cu buze strînse şi ochi care amintesc de o pasăre

de noapte surprinsă de lumina zilei. A afirma că bucuria de a trăi străluceşte pe chipul său ar ii o exagerare.

Părinte natural al lui William Martin, Montagu convinge două personaje cu trecere să-i adopte creatura. Sir Archibald Nye este şeful adjunct al statului-major imperial britanic. Lordul Louis Mountbatten conduce „Biroul operaţiilor combinate". Amîndoi sînt gentlemeni desăvîrşiţi, adică apar ca nişte fiinţe plăpîndc pe lingă cumplitele bestii ale junglei naziste, şi s-ar părea că soarta lor este de a li veşnic păcăliţi de aceştia. Privind nişte gentlemeni traşi pe acelaşi calapod — o delegaţie britanică venită la Roma —, Ducele murmurase, mîngîindu-şi bărbia pătrată : „Urmaşi obosiţi ai unor vechi generaţii ele bogătaşi... îşi vor pierde imperiul", în timp cc ginerele său Ciano constata uşurat : „Cît de departe sîntem de aceşti oameni [f] O altă lume !" Probabil că Ciano nu-şi închipuia că, la nevoie, lumea acestor oameni putea să semene cu lumea zmeilor din basme.

Aprilie 1943. După ce au cucerit Airica de nord, este limpede că aliaţii vor continua înaintarea. Obiectiv : Sicilia. „Şi ultimul dintre imbecili ar şti că e Sicilia", declară cu tristeţe Churchill. Germanii şi italienii sînt şi ei convinşi de acest lucru. Această certitudine e supărătoare.

Montagu caută un cadavru. După căutări istovitoare îl găseşte. Omul a murit de pneumonie. Părinţii săi, animaţi de un înalt spirit patriotic, acceptă să cedeze trupul neînsufleţit al defunctului. Montagu îl închide într-o cameră rece şi-i născoceşte o biografie. Nume şi prenume : Martin, William. Ocupaţia : ofiţer de puşcaşi marini. Este înzestrat cu un tată bătrîn, care-i trimite scrisori în stil victorian : „Nu pot spune că acest hotel este tot atît de confortabil precum era înainte de război... Felul de a fi al verişoarei talc nu s-a ameliorat etc." 1 se dăruieşte o logodnică, Pamela, care-i scrie : „Nimic nu este mai rău, scumpul meu, decît să însoţeşti la gară pe omul iubit etc."

Este îmbrăcat în uniformă (penibilă treabă. Pentru a-l încălţa, trebuie să i se dezgheţe picioarele la radiatorul electric...). Se împart între buzunarele uniformei de campanie şi cele ale impermeabilului actele de identitate., scrisorile personale, ceva bani, mai multe facturi (dintre care una pentru inelele de logodnă), un capăt de creion, două tichete de autobuz, un pachet de ţigări, o trusă de chei, un avertisment al bancherului sau cu privire la contul său depăşit. Dar mai ales este încredinţată comandantului Martin o sacoşă, legată cu un lănţişor de siguranţă de cordonul impermeabilului.

Este apoi îmbarcat pe submarinul *Seraph,* care, la 30 aprilie 1943, îl aruncă în marc în largul coastelor spaniole. Poartă un colac de salvare ,,Mae-West", şi cei care vor pescui rămăşiţele lui pamînteşti vor crede că a pierit într-un accident de avion, în timp ce se îndrepta spre Alger. Specialiştii englezi ai ma- reelor au afirmat că în nici un caz curentul marin, care este paralel cu coasta, nu va împiedica vîntul să împingă cadavrul pînă în orăşelul Huelva, feuda unui agent german deosebit de activ. Oricum, legăturile de simpatie care unesc serviciile secrete spaniole şi cele germane garantează că cele trei scrisori găsite în sacoşă vor ajunge în mîini bune.

Prima dintre aceste scrisori, semnată de sir Archibald Nye, este adresată generalului Alexander, şeful Corpului al 18-lea de armată elin Africa. Este o scrisoare prietenească, dar Archie profită de ocazie pentru a-i da lui Alex cîteva amănunte asupra apropiatei debarcări în Grecia, în Peloponez. Archie este optimist : „într-adevăr, sînt multe şanse ca inamicul să creadă că vom ataca Sicilia". Lasă, de altfel, să se înţeleagă că Sicii ia a fost aleasă ca „un obiectiv ele acoperire" pentru o altă operaţie, care trebuie să se desfăşoare în Mediterana occidentală.

A doua scrisoare, semnată ele lordul Mountbatten şi adresată amiralului Cunningham, face o aluzie umoristică la această operaţie : Mountbatten cere să-i fie retrimis Martin ele înelată ce operaţia va li terminată şi adaugă : „«Ar putea să aducă, la întoarcere, ceva sardele» [1]. Aici, c nevoie de tichete ca să ţi le procuri".

Cit despre a treia scrisoare, ea nu are legătură directă cu acţiunea dc intoxicare, dar dovedeşte grija pentru perfecţionarea amănuntului, care, dacă ar fi fost imitată de germani, le-ar fi salvat, fără îndoială, cîteva vieţi de spioni. Era periculos să strecori epistolele lui Nye şi Mountbatten într-unui din buzunarele lui Martin : spaniolii ar fi omis poate să-l percheziţioneze. De aici, icleea sacoşei. Dar o sacoşă numai pentru două scrisori, n-ar risca oare să trezească bănuielile germanilor ? Montagu l-a pus deci pe Mountbatten să întocmească o a treia

scrisoare, adresată generalului Eisenhower, care se afla pe atunci la Alger, prin care să-i ceară să binevoiască să redacteze un fel de prefaţă la nişte publicaţii de propagandă destinate soldaţilor. Este un pretext verosimil, pentru a îndesa sacoşa cu broşuri care, în felul acesta, îi justificau folosirea. Cel mai mic detaliu a fost astfel cîntărit şi gîndit. O singură greşeală îl chinuieşte pe Montagu în timp ce William Martin pluteşte spre coasta spaniolă : într-un buzunar al impermeabilului a fost băgată factura cămăşii în care e îmbrăcat cadavrul. Bineînţeles că factura este pe numele comandantului Martin. Dar ofiţerul care s-a dus să cumpere această cămaşă la Gieves, croitorul recunoscut al marinarilor maiestăţii sale, nu făcea parte din marină. El a plătit cu bani peşin ! Niciodată nu se plăteşte cu bani peşin la Gieves. Toţi ofiţerii din marina britanică au acolo contul lor. Cu o scrupulozitate profesională care ar consterna pe confraţii săi germani, Montagu se întreabă dacă afacerea nu va da greş din cauza acestei gafe. Greşeală minimală...

Şi temeri de prisos. La 14 mai, amiralul Doenitz scrie : „Fiihrerul nu este de acord cu Ducele că punctul de invazie cel mai probabil ar fi Sicii ia. El crede că ordinele anglo-saxone descoperite confirmă presupunerea unor atacuri proiectate şi îndreptate asupra Sardiniei şi Peloponezului". Căci, între timp, documentele Martin au ajuns la Berlin şi serviciile germane au conchis că sînt autentice.

Ilitler reacţionează ,repede. Pune Divizia I „Panzer" sa traverseze jumătate din Europa : ea părăseşte Franţa şi se desfăşoară în Peloponez. în Grecia, ca şi în Sardinia, se da amploare lucrărilor de apărare, se instalează noi baterii, se presară cîmpurile cu mine. La începutul lui iunie, o formaţie de torpiloare germane este transferată *din Sicilia în Grecia.* Iar la 23 iulie, treisprezece zile după invadarea Sicii iei, 1 Îi tier tot mai crede că nu e vorba decît de „obiectivul de acoperire", anunţat de sir Archibald Nve : el îl detaşează pe cel mai bun general al său, Erwin Rommel, ta comandamentul trupelor staţionate în Grecia !

în acest timp, pîndiţi de ochiul vigilent al agentului din Abwehr, ofiţeri britanici cu înfăţişare gravă depun la mor- mîntul lui William Martin, în cimitirul din Huelva, o coroana mortuară care exprimă durerea Pamelei...

Aliaţii au atacat deci în centru, în Sicilia, în timp ce erau aşteptaţi pe flancuri în Sardinia şi în Grecia. Bine. Să lăsăm Sicilia. Dar debarcarea din Africa de nord care avusese loc cu opt luni în urmă ? Ah, ce afacere nenorocită î Uite o Armadă care, plecată din Anglia, navighează spre Africa şi îşi debarcă diviziile pe plajele marocane şi algeriene iară a ii cît de cît tulburata. Sute de vase í Zeci de mii de

oameni î Au venit noaptea, ca hoţii, şi lovitura a reuşit înainte ca Berlinul să se trezească din somn. Dar Gibraltarul ? Nu era oare cît se poate de uşor să descoperi convoaiele în drum spre Oran şi Alger atunci cînd străbăteau strîmtoarea ?

Era uşor. Ba mai mult : Armada a lost reperată de cînd s-a grupat în Scoţia. Bcrg <>i Klausen, cei doi spiriduşi ai landei, încă din octombrie 1942 dăduseră de veste că are loc o formidabilă concentrare de nave în estuarul Clyde. La jumătatea lui octombrie, ei raportează că se iac exerciţii de debarcare pe plajele vecine. Puţin mai tîrziu, soldaţii sînt consemnaţi pe vapoare, dar, de la nişte marinari cheflii, cei doi norvegieni ai Ia că un echipament adaptat la temperaturi joase a fost distribuit trupelor. „Destinul ne aşteaptă în Norvegia — declară 1 lider amiralului Raeder — trebuie să o apărăm cu orice preţ". Se dă ordin crucişătoarelor *Scharnhorst, Gncisenau* şi *Prhrz liugcn* sa părăsească porturile franceze şi să forţeze blocada britanică pentru a intra în Marea Baltică, La sfîrşitul lunii, Berg şi K Iau sen trimit un scurt mesaj : „Flota a pornit în Iar»". Avioanele de recunoaştere din Luftwaffe decolează inie-

diat şi cercetează cu atenţie Marea Nordului între Scoţia şi Norvegia. Zadarnic. Armada s-a evaporat[1].

L regăsită îndreptîndu-se spre sud. Raeder poate s-o facă bucăţi, í îaitele lui submarine, în culmea puterii lor, scufundă vase aliate într-o cadenţă de 700 000 de tone pe luna, adică mai mult decît produc la un loc şantierele navele ale Angliei, Statelor L[T]nite şi Canadei, care lucrează totuşi ziua şi noaptea cu o capacitate maximă, lotul este să ştii încotro merg convoaiele. Răspuns : Dakar. Berlinul este categoric. Raeder instalează în laţa Dakarului o adevărată cursă submarină, un cuib de vipere cu muşcătura mortală. Armada intră în strîmtoarea Gibraltar.

Este, în mod fatal, descoperită, Abwehrul dispune la Λ1- gcciras, în laţa stincii, de un post de observaţie echipat cu instrumente optice care permit urmărirea traficului şi în timpul nopţii. Berlinul este informat. De cîteva zile, anumite rapoarte vesteau o debarcare a aliaţilor în Africa de nord. Dar iată ca alte informaţii arată că flota aliată se îndreaptă spre Malta. Africa de nord sau Malta ? Berlinul alege Malta, cu rezerva totuşi a unei a treia posibilităţi : debarcarea h. Tripoli sau h. Benghazi, în spatele lui Rommel.

Tristă poveste într-adevăr...

După Africa de nord, Sicii ia ; după Sicilia, Anzio. Ca şi cum ar scrie undeva că debarcările aliaţilor trebuie să beneficieze toate de o surpriza completa. Ca şi cum ar ii lost într-adevăr cu neputinţă pentru serviciile germane sa afle mişcările

[1] Este imposibil să se tragă concluzia că 13crg şi Klausen se ai Iau în mîinile englezilor : echipamente speciale, adaptate unor temperaturi foarte joase, au fost efectiv distribuite.

inamicului. Cu cîteva zile înainte de acţiunea An/io, generalul Westphal îl întrebase pe amiralul Canaris dacă ştie unde se găseşte Hota de luptă engleză. „O supraveghem — a răspuns amiralul —, nu vă tăceţi griji". Incapacitate sau trădare ? Canaris a dus secretul cu el în mormînt. Dar trebuie să ne ferim, desigur, de a acorda trădării un rol prea mare. Nu este posibil ca toate înfrîngerile profesionale ale amiralului să fi fost premeditate. Există cel puţin una pe care n-a vrut-o şi de pe urma căreia von Rundstedt a suferit personal consecinţe zdrobitoare.

„Nici o naţiune n-a intrat în război cu atîtea informaţii asupra inamicului cîte am avut noi despre Rusia", declară Canaris statului său major, puţin după declanşarea operaţiei *Barbar osa,* care a asmuţit blindatele „Panzer" asupra cîmpiitor Rusiei. De astă dată este sincer. A jucat corect. Anticomunist înfocat, acest război nu-i sfîşie inima, deşi îl consideră drept o nebunie.

Este sincer, dar se înşală. I-a dat lui Iiitler ordinul de bătaie sovietic la frontieră : dincolo de această cortină de trupe începe misterul. înainte de ofensivă, în timpul unei plimbări călare în tovărăşia lui Schellenberg, Canaris şi-a confruntat informaţiile cu cele ale *Brigade njiihrer ului.* în ceea ce-l priveşte, el pretindea că marile centre industriale ruseşti erau legate între ele printr-o cale ferată unică, în timp ce Schellenberg al lase despre o cale ferată dublă, în funcţie de o ipoteză sau alta, potenţialul economic rusesc poate să varieze în proporţii considerabile. Ciudat spectacol : doi şefi ai spionajului german călărind la trap pe sub copaci şi discutînd, fără a se putea pune de acord, asupra unei probleme atît de esenţiale !

Din această comedie se naşte tragedia. La 10 august, Haider, şef al statului-major german, scrie : „Ne bazasem calculele pe o forţă armată duşmană cam de 200 de divizii. După \rei luni de lupte, identificasem deja 360 ! De îndată ce o duzină de divizii este exterminată, o altă duzină îi ia locul". Von Rundstedt mărturiseşte : „Din primele lupte, mi-am dat seama că prin tot ce ni s-a povestit despre Rusia, n-au făcut decît sa ne împuie capul... Hărţile ce ni s-au dat erau false. Drumurile indicate cu linii roşii groase erau nişte simple poteci, în timp ce potecile erau de fapt drumuri naţionale. Pînă şi căile ferate pe care trebuia sa le folosim în înaintarea noastră pur şi simplu nu existau. Uneori, o hartă indica o regiune nelocuită, şi acolo dădeam peste oraşe de tip american, cu uzine şi toate celelalte !"

Abia după optsprezece luni, serviciile germane descoperiră că statisticile pe care ruşii le publicau erau inexacte ; că un institut avea misiunea să adune toată documentaţia economică, ştiinţifică şi tehnică

şi să falsifice anumite date decisive, cifrele exacte nefiind comunicate celor în drept decît în urma unui ordin expres...

Din 1942, alarmele false nu încetează. Africa de nord, Sicilia, Anzio. Von Rundstedt şi-a format părerea : ar fi nebun dacă ar acorda cea mai mică încredere unor servicii de informaţii care nu ştiu să anunţe decît debarcări imaginare, fără să le prevadă vreodată pe cele reale. Fără a ţine seama de rapoartele lor contradictorii, Gerd von Rundstedt a căutat soluţiile problemelor pe care le pune invazia în resursele spiritului său deprins cu strategia şi cu tactica. Retras în bîrlogul său de la Saint-Germain, el a cerut hărţilor sale de stat-major secretul zilei Z.

Şi hărţile i-au răspuns.

PORUNCA A ŞASEA

Pas-de-Calais.

Este evident, limpede, categoric. De cîte ori feldmareşalul se apleacă asupra hărţilor, degetul său se fixează, fără nici o ezitare, pe această linie de coastă, care se întinde de la DunkerqUe pînă la golful Somme. Aliaţii vor debarca undeva între Dunkerque şi Saint-Valery, probabil în sectorul Calais- Boulogne. ,,Dacă eu aş fi Montgomery — repeta el fără încetare ofiţerilor de stat-major — în acest loc aş ataca". Ofiţerii îşi spun părerea. Ar putea recita pe de rost pomelnicul de argumente pe care şeful lor îl înşiră de atîtea ori şi care constituie, într-o măsură oarecare, ccie „Cinci porunci ale invadatorului perfect' .

— *Vei alege traversarea cea mai scurta*. Asta înseamnă ■Dover-Calais, Traseul este de trei ori mai scurt decît pentru a ajunge în Normandia şi de patru sau cinci ori mai puţin 4ung decît pentru a te duce în Bretania. Un avantaj dc care trebuie să se ţină seama dacă se iau în consideraţie riscurile pe care le implica o operaţie-amfibie. Viteza de rotaţie a navelor va fi multiplicată, asigurîndu-se sosirea rapidă a întăririlor şi a materialului.

-— *Vei obţine cel mai ejicace sprijin aerian*. Dacă bătălia se dă în Pas-de-Calais, în apropierea aerodromurilor engleze, vînătoarea aliată va putea să ajungă aici clintr-o lovitură de aripă, deschizînd o umbrelă protectoare deasupra trupelor debarcate. Dimpotrivă, Normandia — şi mai mult încă Bretania — ar implica problema carburanţilor şi aparatele de vî- nătoare nu ar putea evolua în aer decît un timp limitat.

— *Vei urmări cîştigul cel mai mare.* Drumul cel mai scurt spre Ruhr şi industriile sale grele, indispensabile efortului de război german, trece prin Pas-de-Calais. Odată debarcarea reuşită, nu mai sînt decît patru zile de mers pînă la Rin. Lovit în inimă, al Ill-lea Reich se prăbuşeşte. Din contra, învazie pornind clin Cotentin riscă să rămînă blocată în peninsulă. Acelaşi lucru s-ar întîmpla cu

Bretania. Chiar dacă aliaţii ar reuşi să iasă din aceste fundături pe teren deschis, ei abia atunci ar trebui să dea şi să cîştige bătălia pentru Franţa.

— *Îţi vei asigura posesiunea unui port.* Acest lucru este necesar pentru a face să ajungă la capul de pod masele de oameni şi de material indispensabile supravieţuirii, apoi dezvoltării lui. Cum ar putea aliaţii să debarce carele lor de asalt, camioanele şi tunurile lor grele fără instalaţii portuare ? în Normandia nu există nici un port convenabil între Le Havre şi Cherbourg, care sînt puternic fortificate. Dimpotrivă, un atac în Pas-de-Calais ar permite cucerirea într-un termen scurt a oraşelor Calais, Boulogne sau Dunkerque,

— *Vei nimici armele duşmanului.* în Pas-de-Calais sînt* instalate rampele de lansare a rachetelor VI şi V2. De luni., de zile, o cursă de viteză s-a angajat între Organizaţia TodtH şi aviaţia aliată. Miza : platformele îndreptate spre inima Angliei. în cursul iernii, bombardierele engleze şi îndeosebi grupa 617 a lui Leonard Cheschire au reuşit să nimicească şaptezeci şi trei din nouăzeci şi şase de rampe gata instalate. Au fost reconstruite expunîndu-le cît mai puţin bombardamentelor şi mai ales camuflîndu-le cu cea mai mare grijă Hitler a ordonat să se facă stocuri de proiectile. El aşteaptă invazia pentru a da semnalul verde al ofensivei cu VI, căci aviaţia aliată va fi atunci acaparată de obiectivele sale tactice şi nu se va putea ocupa de lichidarea rampelor. Aliaţii cunosc aceste pregătiri dâtorită reţelelor lor clandestine. Cum s-ar putea crede că Churchill va lăsa în mod deliberat ca asupra Londrei să planeze o primejdie mortală ? Va ataca acolo unde se găsesc concentrate armele de represalii germane.

Preamilostivul von Rundstedt ! S-ar zice că vrea să picure puţin balsam lll inimile generalilor írâncezi pe care i-a învins în 1940. Cele „Cinci principii" ale sale le demonstrează de fapt că nu incapacitatea le-a adus înfrîngerea, ci spiritul de defensivă care le anchiloza creierul. Raţionînd în 1940 aşa cum raţionează feldmareşalul în 1944, ei ajunseseră la concluzia că inamicul ar avea toate avantajele dacă ar ataca prin cîmpiile belgiene sau olandeze. Şi era adevărat. Cum să-şi închipuie că generalii germani ar putea comite imprudenţa de

[1] Regimentul 155 de antiaeriană care urma să procedeze la tragerea cu VI se afla sub ordinele colonelului Wachtel. Acesta, preocupat de a asigura secretul operaţiei, începu prin a înlătura din regimentul său toate elementele negermane. Apoi îl camufla sub aparenţele unei unităţi a Organizaţiei Todt. Aceste măsuri de prevedere nu erau neîndreptăţite, dar ofiţerii lui Wachtel fura, probabil, cam surprinşi cînd, sub pretextul securităţii, şeful lor le ceru să vină la noul post de comandă în taxiuri rechiziţionate şi pe o noapte întunecoasă. Următoarea măsură luată de colonel fu de a-şi schimba numele : işi spuse Wolf. În sfîrşit, împins de predispoziţiile sale romantice, ajunse să umble în permanenţă cu o barbă falsă.

a-şi vîrî diviziile lor blindate în viesparul din Ardeni, cu drumurile lui rare şi accidentate, cu pădurile lui de nepătruns ?

în 1940, ca şi în 1944, totul se petrece ca şi cum armata aflată în defensivă ar uita, printr-o fatală slăbire a facultăţilor ei de imaginaţie, a şasea poruncă — cea mai scurtă şi cea mai importantă, care se impune oricărui atacant : *Îţi vei surprinde adversarul.* Hipnotizaţi de ameninţarea suspendată deasupra capului lor, şefii unei astfel de armate se străduiesc să ghicească planurile duşmanului. Se pun în locul lui. Mai exact : acţionează ca şi cum ar fi în locul lui. Prin simpla forţă a raţionamentului, ei determină direcţia logică a ofensivei inamice. Nu le trece prin minte că duşmanul ar putea să nu respecte logica şi, dînd dovadă de îndrăzneală, s-ar putea hotărî să lovească aici pentru singurul şi binecuvîntatul motiv că e aşteptat dincolo. Accastă orbire, aproape hipnotică, nu este neapărat dovada unei carenţe speciale a imaginaţiei sau a unei incapacităţi personale de a părăsi căile rigide ale raţionamentului. Acest von Rundstedt, carc-i aşteaptă pe aliaţi în Pas-de-Calais, este acelaşi om care concepuse planul îndrăzneţ de nimicire a Poloniei şi care surprinsese Franţa străpungînd în Ardeni. El nu s-a schimbat. Situaţia lui s-a schimbat. De la rolul de |3isică a trecut la cel de şoarece. Tranziţia nu se face fără a atrage după sine unele consecinţe psihologice.

Dimpotrivă, concluziile trase din porunca a cincea provin, la elita prusiana, nu dintr-o slăbiciune de moment, ci dintr-una cronică ; subestimarea sistematică a forţei morale a adversarului. Patru ani de război n-au fost de ajuns pentru ca germanii să descopere în Winston Churchill trăsăturile caracteristice ale buldogului. Ameninţarea lui VI ? Churchill îi spune lui Eisenhower că aceasta nu trebuie, sub nici un motiv, să-l facă să-şi modifice planul de invazie. Londra a dovedit că ştie să încaseze. Londra va muri elacă va fi nevoie, ca să trăiască *Overlord.* Acesta este stilul churchillian, destul de cunoscut deja, clar izbucnirile lui pasionate nu par să fi fost auzite şi înţelese în cazemata clin Saint-Germain-en-Laye.

ι

Cît despre porunca a patra, trebuie oare să-i reproşăm lui von Rundstedt că a înscris-o în catehismul său ? Este adevărat că aliaţii vor avea nevoie de un port în primele zile ale invaziei. Ei ştiu asta de mult timp. Şi de altfel şi germanii, încă din 1942, generalii îl asigurau pe Hitler : „Dacă vom stăpîni porturile, vom stăpîni Europa". Fuhrerul, convins, a reacţionat în maniera sa obişnuită care seamănă cu cea a lui Churchill în sensul „dramatizării", dar care se deosebeşte printr-o detestabilă înclinaţie spre amănuntul de prost-gust. El a pus să se întărească principalele porturi de pe coastă şi le-a ridicat la rangul de „fortăreţe". Fiecare clin aceste locuri întărite va trebui să reziste „pînă la ultima picătură de sînge". Comandanţii răspund cu capul pentru executarea acestui ordin. Ofiţerii au fost obligaţi să

semneze un legămînt redactat astfel : „jur să rezist şi să apăr fortificaţia pusă sub comanda mea pînă la sfîrşitul existenţei mele şi al ultimului ostaş în subordine". înainte ca acest ultim ostaş să cadă, va da foc încărcăturilor explozive plasate sub instalaţiile portuare, pentru ca ele să nu mai poată fi folosite.

Von Rundstedt, bătrîn şi inteligent, a şters din decretul lui Hitler cuvintele „ultima picătură de sînge" şi le-a înlocuit cu „ultimul cartuş". Dar tunurile care apără „fortăreţele" sînt mai de temut decît cuvintele. Aliaţii au învăţat la Dieppe cît costă o tentativă de asalt frontal : din cei 5 000 de canadieni porniţi la atac, 3 369 nu s-au mai întors. De atunci, apărarea s-a întărit şi mai mult, iar Montgomery este categoric ; porturile nu pot fi cucerite dinspre mare Problemă :

1) un port este absolut necesar pentru succesul operaţiei *Overlord ;*

2) el trebuie să poată fi folosit în primele trei săptămîni care vor urma zilei 2 ;

3) este aproape cu neputinţă să cucereşti un port într-un termen atît de scurt ;

4) chiar dacă s-ar putea, minele aşezate de inamic în bazine şi distrugerile pe care le-ar provoca ar face instalaţiile portuare impracticabile pe cel puţin două luni.

Soluţia este descoperită dc lordul Mountbatten ia sfîrşitul unei conferinţe, în cursul căreia s-a încercat zadarnic şi cu desperare să se găsească cvadratura cercului. Ridicîud şedinţa, el conchise oftînd : „Ei bine, deoarece nu putem face rost de un port, n-avem altă soluţie decît să aducem unul cu noi !* Rîsete şi zeflemele. Reflectare. Doi ani mai tîrziu, 20 000 de oameni lucrează în Anglia la realizarea unor porturi artificiale *Mulberries.* Porunca a patra a lui von Rundstedt îşi pierde raţiunea de a fi.

Feldmareşalul n-avea ele unde s-o ştie. Dar ar fi trebuit s-o ştie. Proiectul *Mulberry* este, ce-i drept, arhi-Bigot. Măsurile de siguranţă luate în ceea ce-l priveşte întrec tot ce s-a prevăzut pentru *Overlord.* în sala unde sînt instalate machetele nu se tace nici măcar curăţenie. Intrarea este rezervată doar cîtorva ofiţeri superiori, a căror demnitate exclude mî- nuirea măturii, şi care, în consecinţă, trăiesc într-un veşnic nor de praf. Dar cci 20 000 de lucrători î Dar blocurile de beton şi oţel înalte cit casele cu cinci etaje î Şi acest fantastic joc de construcţie scapă cercetării serviciilor germane ! Van- hove, plimbîndu-sc pe cheiurile din Tilbury, de care sînt ancorate chesoane, nu observă nimic î

Luftwafle este prima care semnalează cuburile ce plutesc pe Tamisa. La început, Berlinul crede că e vorba de silozuri pentru grîne. Apoi se presupune că ar fi destinate să înlocu > iască danele distruse — ceea ce i-ar obliga totuşi pe aliaţi să pună stăpînire pe un port. Nimeni nu se opreşte la ideea că, puse cap la cap, ar putea chiar ele să formeze un port : cum oare s-ar putea pune la punct problema mareelor, care nu vor laşa navele decît un timp foarte scurt să atingă nivelul chesoa- nelor ? Aici, imaginaţia lui Churchill păzeşte mai bine secretul acestor *Mulberries* decît orice altă măsură ele siguranţă. El a inventat digurile-asccnsoare, care se vor ridica sau coborî la fel cu mişcarea mareelor, permiţînd astfel vaselor să descarce fără întrerupere. Realizarea acestei idei era dificilă, dar Churchill, neclintit, scrisese pe marginea memoriului transmis lui Mountbatten : „Nu ridicaţi obiecţii, Vor ridica destule înseşi greutăţile".

Berlinul nu are atîta inventivitate. El nu va crede în *Mulberries* decît la multe săptămîni *după* ziua Z. Gum ar fi putut bănui von Rundstedt, cu atîtea săptămîni înainte, că porunca a patra, enunţată de el, nu este chiar atît de imperativă cum îşi închipuie ?

Rămîn primele trei : traversarea scurtă, sprijinul aerian, cîştigul maxim. Numai ele şi ar fi suficiente pentru a îndreptăţi grija neîntreruptă manifestată de von Rundstedt pentru Pas-de-Calais. în 1942, i se alocase de patru ori mai mult ciment decît Normandiei şi acest regim de favoare s-a prelungit în 1943 şi 1944. în felul acesta Armata a 15-a, care staţionează în Pas-de-Calais, a putut să-şi

adăpostească în cazemate betonate 93 dintr-un total de 132 de piese de mare calibru. *în* Normandia, Armata a 7-a n-are în adăposturi decît 27 de tunuri dintr-un total de 47. în ce priveşte trupele, disproporţia este cu totul categorică. Pas-de-Calais este apărat de efective de două ori şi jumătate mai numeroase decît Normandia. în cursul iernii 1943—1944, garnizoana sa a trecut de la 10 la 15 divizii. De la Dunkerque la Saint-Valery, blocurile betonate ale Zidului sînt dublate de o a doua linie de apărare, situată în interiorul regiunii. Regimentele aliate care vor reuşi să străpungă prima linie vor fi întîmpinate, în timp ce vor mai gîfîi încă de pe urma efortului făcut, de aceasta rezervă puternică, avînd mai multe divizii şi care nu exista nici în Normandia, nici în Bretania. Dacă Zidul Atlanticului seamănă undeva cu imaginea feroce popularizată de Goebbels, aceasta se întîmplă, desigur, în locul unde îl· aşteaptă von Rundstedt pe aliaţi.

Superbă încăpăţînare : chiar dacă la început intuiţia lui era cea justă, feldmareşalul trebuia să-şi dea seama că, tot turnînd la ciment şi masînd trupe şi material,4-a descurajat pe duşman în intenţia lui de a ataca în Pas-de-Calais. Nu există „Cinci porunci" care să reziste unei capcane atît de bine organizate. Decît să se năpustească cu ochii închişi, e mai bine să-şi încerce norocul în Bretania sau chiar în îndepărtata
Norvegie. Dar von Rundstedt se cramponează cu înverşunare de ideea sa. E oare influenţat de amiralul Kranke, care îi afirmă că o debarcare este cu neputinţă pe coasta de la Calvados din cauza fundului stîncos ? Ori poate apreciază că inundaţiile realizate la baza din Cotentin sînt de asemenea amploare, încît vor bloca mişcările unui eventual agresor ? Sau, mai simplu, pentru că refuză, inconştient, să recunoască zădărnicia tuturor strădaniilor sale în Pas-de-Calais ? Un lucru e sigur, că şeful armatelor germane din vest, cu o lună înainte de ziua 2, satisface cea mai arzătoare dorinţă a aliaţilor : el crede în Pas-de-Calais.

Dar întărirea bruscă a Normandiei, între altele, cu Divizia a 21-a „Panzer" la Cacn, Divizia a 91-a în Cotentin şi a 6-a de paraşutişti la Periers ?

El a făcut-o împotriva dorinţei lui, în urma ordinului categoric al unui amator dispreţuit de toate somităţile militare pe care le număra Germania, al aceluia pe care von Rundstedt îl numeşte „caporalul ţigan" : Adolf Hitler.

FUHRERUL ARE ÎNTOTDEAUNA DREPTATE

Cartierul general al lui Hitler într-o dimineaţă oarecare. Stăpînul se odihneşte. S-a culcat la ora patru, ca de obicei, şi nu se va trezi decît pentru a asista la conferinţa statului-ma- jor de la prînz. în sala cea mare, viceamiralul Biirckner, din Abwehr, îşi pregăteşte raportul asupra situaţiei din răsărit pe care urmează să-l prezinte. Adjutanţii

lui, aplecaţi asupra hărţii operative, înfig steguleţe roşii şi albastre ele ambele părţi ale frontului. Fiecare steguleţ roşu reprezintă o divizie sovietică : fiecare steguleţ albastru o divizie germană. Biirckner urmăreşte această treabă cu sprîncenele încruntate. Din cînd în cînd mîrîie : *„Ah !* Nu puneţi atîta roşu pe hartă !" Disciplinaţi sau indiferenţi, oamenii săi bagă în buzunare cîteva divizii ruseşti. Nu trebuie să i se strice F.uhrerului dispoziţia, şi o înflorire prea abundentă de drapele roşii îl scoate întotdeauna din sărite.

Generalul Gehlen, şeful serviciilor de informaţii în Rusia, este un psiholog mai puţin bun decît viceamiralul Biirckner. Fiind convocat de ITitler, îi întocmeşte un tablou precis al rezervelor de care dispune Armata Roşie. Fiihrerul, stacojiu, îl întrerupe la mijlocul raportului, se repede în direcţia lui, ca şi cum ar vrea să-l sugrume, şi zbiară : „îndrăzneşti să-mi explici că sînt pe cale de a pierde războiul meu ?" Gehlen, încremenit, bîiguie că nu face altceva decît să reproducă ultimele informaţii pe care le primise. Este dat afară.

Nici chiar Walther Sehellenberg nu este ferit de asemenea păţanii. în 1942 pregătise un raport amănunţit asupra posibilităţilor producţiei de război americane. Cînd îl citise, inteligentul Heydrich se făcuse alb ca varul. Goring i-l înapoiase cu acest comentariu : „Tot ce aţi scris aici e o prostie fără margini. Aţi face bine să consultaţi un psihiatru". Cît despre Hitler, acesta declarase scurt : „Nu cred nici o iotă". Un an mai tîrziu, Sehellenberg cade în recidivă cu priv re la Rusia. Experţii săi analizează potenţialul industrial şi militar sovietic, „în ansamblu — apreciază Sehellenberg —, o muncă bine făcută". Hitler, după ce citeşte, dă ordin să fie arestaţi şi judecaţi pentru defetism toţi experţii. înnebunit, Sehellenberg aleargă la Himmler. Acesta la început declară că experţii sînt „agenţi ai N.K.V.D.-ului rusesc", dar, după o pledoarie de două ore, se lasă înduplecat să nu-i dea pe mîna Gestapoului. Sehellenberg şi-a salvat oamenii, dar n-o să-l mai prindem transmiţînd celor de sus rapoarte „defetiste". La ce bun ? El scrie plin de amărăciune : „Hitler respingea sistematic orice informaţie defavorabilă, chiar cînd era bazată pe fapte reale sau pe bunul-simţ însuşi".

Adolf Hitler este nebun ? Este. Dar cine l-a înnebunit ? Printre alţii, Canaris.

1938. Şefii Wehrmachtului se tem de un război, pentru care Germania, după părerea lor, nu este pregătită, Această teamă în privinţa rezultatului unui conflict îi tace sensibili la manevrele de intoxicare ale amiralului.

Cînd *Plănui Verde* de invadare a Cehoslovaciei este pus la punct, Canaris prezintă rapoarte pesimiste asupra puterii fortificaţiilor cehe. Este adevărat că aceste fortificaţii, ridicate după tehnicile care au stat la baza construirii liniei Maginot, sînt solide. Canaris le declară formidabile. Ocuparea Cehoslovaciei le arată aşa cum sînt.

Campania din Polonia. Convocat ele Ilitler, Canaris în- tîlneşte trenul special al fiihrerului la llnau la 12 septembrie 1939, atunci cînd bătălia este la apogeu. Amiralul aduce cea mai proastă ştire ce se poate imagina : „Francezii masează trupe şi artilerie în special în regiunea Saarbrîicken şi fac pregătiri sistematice în vederea unei ofensive în stil mare". Acesta era coşmarul generalilor germani. în faţa a o sută zece divizii engleze şi franceze, Ilitler nu lăsase decît o perdea subţire de douăzeci şi trei de divizii. „Noi, ostaşii — va spune Iveitel —, ne aşteptam în permanenţă la o ofensivă a Franţei în timpul campaniei din Polonia, şi am fost foarte surprinşi cînd nu s-a produs nimic... Un atac francez n-ar ii întîlnit din partea germană elecît o acoperire, nu o apărare reală", Ilitler ascultă raportul lui Canaris, apoi răspunde fără să se emoţioneze că nu crceie într-o ofensivă franceză. Are dreptate.

Campania din Danemarca şi Norvegia. Wehrmachtul o dezaprobă şi lace raporturi desperate să-l ţină pe Ilitler de poale. Copleşit de veşti proaste, prevenit că flota engleză îi va scufunda transporturile de trupe, Ilitler se încăpăţînează şi trece peste toate considerentele. Are dreptate.

Campania din Franţa. Toată iarna, generalii germani fură munciţi de gîneluri negre. Von Rundstedt este pesimist. Haider, şef al marelui stat-major, notează lll jurnalul său : „La cartierele generale nimeni nu-şi închipuie că ofensiva are cea mai mică şansă de succes". Pentru a-l face pe Ilitler să-şi schimbe hotărîrea de a o dezlănţui, Brauchitsch, comandantul-şef al armatei germane, merge pînă acolo încît inventează poveşti cu răzvrătiri şi dezertări în rîndurile armatei. Hitler întreabă rece cîte condamnări la moarte au fost pronunţate. Explodează : „Nu \^oi da înapoi înaintea nimănui şi voi zdrobi pe toţi cei care mi se opun ■ Vreau să-l nimicesc pe adversar Şi o face.

Un fiihrer crede întotdeauna puţin că are întotdeauna dreptate : este una din maniile speciei. Un fiihrer are steaua lui care veghează, undeva în cer, asupra destinului său şi—I ajută să şi-l realizeze. Ei are revelaţii. Cunoaşte secretul zeilor. Zeiţa Fortuna se interesează îndeaproape de soarta sa şi, la nevoie, îi dă o mină de ajutor. Un fiihrer se miră clacă valurile Mării Roşii nu se deschid în faţa armatei sale. Hitler, bunăoară, nu admite ca vremea rea să-l oblige, din noiembrie 1939 pînă în mai 19-10, să-şi amine de paisprezece ori ofensiva. Nu-i normal. El este omul îndrăgit de soare. Cînd trebuia să ia cuvîntul la mitinguri în aer liber, cele mai torenţiale averse se întrerupe au cu cîteva minute înainte ele apariţia lui. Lucrul este atît de cunoscut în Germania, atît de legendar, încît expresia „o vreme ă la Hitler" e sinonimă cu „timp frumos". Trădat de ploaie în cursul iernii 1939— 1940, Hitler este înşelat de zăpadă cu doi ani mai tîrziu. Aceasta începe să-i inspire o repulsie fizică. Nu o mai poate vedea, nu

mai vrea s-o atingă. între ea şi el se interpun cîteva zeci de mii ele cadavre ale germanilor. Nu i-o iartă. Un fiihrer nu cade la învoială cu elementele naturii. Ele trebuie să contribuie la realizarea scopurilor sale ca şi oamenii.

Dar un fiihrer nu este neapărat nebun. Şi chiar dacă se consideră că sfîrşeşte întotdeauna prin a ajunge la megalomanie, istoria ne arată că această nebunie, dezastruoasă pentru ceilalţi, nu exclude oricînd un ascuţit simţ al interesului său personal. Hitler, pînă în 1939, dă dovadă de o viclenie remarcabilă. începînd din 1940, totul se schimbă. Este ameţit, I se pare că prea de multe ori a avut dreptate.

în această perioadă, ciudatul destin al lui Wilhelm Canaris atinge pateticul. Canaris manipulează informaţiile în scopul de a influenţa politica Germaniei. Este pedepsit fără milă. Hitler nu va mai ţine socoteală de informaţiile defavorabile care i se vor transmite, chiar dacă sînt bazate, cum pretinde Schellenberg, pe fapte reale sau pe simplul bun-simţ,

Convins că este înconjurat de nişte năluci becisnice pe care pericole imaginare sînt suficiente să le bage în sperieţi, nu se va mai lăsa niciodată strunit, nu va mai asculta nici un slat, nici o rugăminte.

După izbinzile sale din 1940, flihrerul, înnebunit de orgoliu, nu mai crede decît în intuiţia sa, iar permanentele insuccese profesionale ale Abwenrului, comploturile politice pe care le unelteşte nu sînt de natură să-i redea încrederea în serviciul informaţiilor. Dar ce pot face sfaturile celor mai buni generali sau rapoartele transmise de credincioşii SS împotriva acestei intuiţii, regina bătăliilor din 1940 ? Sancţiunca crudă a faptelor nu o poate clătina. Ilitler îi rămînc credincios şi după Stalingrad, unde din cauza ci pierde un sfert de milion de ostaşi. Mai crede în ea şi după campania din Tunisia, care îl costă tot atît de mult. Timp de doi ani, netulburat, el acumulează dezastrele prin lovituri de o intuiţie genială.

începînd din 1943, „cel mai mare căpitan al tuturor timpurilor" nu mai are prilejul de a uimi lumea. După ce a \ʳăr- sat cu doniţele sîngele Wehrmachtului în butoiul Danaidelor ruse, are nevoie zi de zi ele alte regimente pentru a astupa breşele pe care braţele vînjoase ale Armatei Roşii le deschid în frontul de răsărit. Treabă de salahor pentru cineva care, cu doi ani în urmă, ţopăia prin toată Europa. Oare această treabă, în care intuiţia nu-i solicitată, îi va reda cel puţin simţul realităţii ? Da' de unde ! Rămîne orb şi surd. De ce ? Pentru că dacă ar ii văzut şi ar fi auzit, ar fi trebuit să admită că situaţia lui este desperată. Dacă lua drept bune cifrele impresionante ale potenţialelor american şi rus pe care experţii lui Schellenberg le înscriseseră în inventarele făcute de ei, nu-i rămînea altă soluţie decît să depună armele. îi contestă pe experţi. Cu o formidabilă îndărătnicie, îndepărtează tot ce i-ar putea slăbi credinţa în destinul său şi încrederea pe

care o păstrează în rezervele intuiţiei sale. Gehlen este dat afară. Blirckner rămîne, cu condiţia să escamoteze un pumn de steguleţe roşii. Informaţiile nefavorabile, considerate *a priori* drept inexacte, sînt sistematic respinse.

Chiar, şi mai ales, documentele Cicero.

„Cercetarea acestor documente iţi tăia pur şi simplu respiraţia", scrie Schellenberg. Aproape aşa cum taie respiraţia spînzuratului frînghia. Datorită lor, stăpînii celui de-al IlI-lea Reich au revelaţia puterii aliaţilor. Găsesc înscrise cifrele furniturilor militare făcute de S.U.A. către U.R.S.S., adică făgăduieli de noi dezastre pe frontul ele răsărit. Mai descoperă că cei Trei Mari sînt atît de încredinţaţi de izbîndă, că au şi început să-şi împartă lumea, o lume în care Germania nu-şi *va* avea locul. Citesc, printre altele, sentinţa propriei lor condamnări la moarte, căci documentele nu lasă nici un dubiu în privinţa voinţei aliaţilor : pe şefii nazişti îi aşteaptă spîn- zurătoarea.

Din fericire, documentele Cicero sînt falsuri.

Ribbentrop este convins şi îi este uşor să-i facă şi pe ceilalţi să-i împărtăşească convingerea : Berlinul nu şi-a revenit încă după mistificarea cu Sicilia. Este deci vorba de o nouă încercare britanică de intoxicare. Cicero este un agent dublu. Dar numeroasele indicii care pledează în favoarea bunei sale credinţe ? Datorită lui, experţii germani ai cifrului au izbutit să „spargă" codul diplomatic englez. Ori de cîte ori serviciile lui Schellenberg au avut posibilitatea să confrunte documentele lui cu informaţii obţinute din alte izvoare, au constatat că sînt exacte. în sfîrşit, dovada hotărîtoare, un document fotografiat de Cicero în decembrie anunţa o serie de raiduri aeriene asupra capitalelor balcanice aliate cu Germania. Primul bombardament, avînd drept obiectiv Sofia, urma să fie executat la 14 ianuarie 1944. Berlinul hotărăşte ca acest iapt să servească de test sincerităţii lui Cicero. La 14 ianuarie, Moyzisch cheamă la telefon legaţia germană din Sofia. Poşta din Ankara îi face cunoscut că toate comunicaţiile sînt întrerupte. Repetă cererea pe 15 dimineaţa şi obţine o comunicare oficială : „Am fost supuşi unui raid nimicitor. Tot oraşul este în flăcări. Pierderi foarte mari". Berlinul are dovada. Cîteva sute de cadavre îi garantează buna credinţă a lui Cicero. Nu e destul. Ribbentrop respinge făgăduiala spîn- zurătorii pe care ar implica-o autenticitatea documentelor. Şi ministrul german al afacerilor externe este admirabil înzestrat pentru politica struţului. înainte de 1939, se hotărîse sa creadă şi să-i iacă şi pe alţii să creadă că Anglia nu va intra niciodată în conflict cu Germania. în consecinţă a lansat un avertisment către serviciile sale, care se încheia cu aceasta ameninţare energică : „Dacă mi s-ar aduce la cunoştinţă că un funcţionar a exprimat o altă părere, il voi ucide eu însumi în biroul lui şi-mi voi asuma lll iaţa fiihrcrului răspunderea pentru această faptă".

Bietul Ludwig Moyzisch, care credea că izbutise cea mai mare ispravă a secolului ! Se cufundă în ranchiună şi amărăciune. Chiar cînd stabileşte că în cod cuvîntul *Overlord* indică invazia aliată, Berlinul îşi astupă urechile. Drept orice răspuns, Moyzisch a primit acest mesaj : „Posibil, dar puţin probabil". Oare llll cumva descurajarea explică actul de indisciplină al SS-istului Moyzisch ? Von Papen, cel puţin, crede în autenticitatea documentelor sale. Nu cere decît să le folosească. Datorită lor, reuşeşte să siîrnească emoţie în mica lume diplomatică din Ankara. 1 mai mult decît nimic, chiar dacă în raport cu ceea ce ar fi trebuit să se facă este aproape nimic.

Ceva totuşi trebuie făcut : Schellenberg are această convingere. Nu se poate să închizi ochii şi să-ţi astupi urechile cînd te afli în fruntea unui serviciu de informaţii. *Brigaden- jiihrend* SS stabileşte legături cu Stockholmul şi cu Elveţia. Scopul său ? Sa obţină o pace de compromis, care va salva ce se mai poate. „Munca mea — scrie el — m-a pus în faţa realităţii... Din această clipă, pentru mine problema era de a şti cum să-i pun pe conducătorii noştri la curent cu aceste fapte penibile, atunci cînd ei refuzau categoric să examineze însăşi posibilitatea lor". Problemă delicată... în sferele germane luminate, oamenii murmură împotriva pînzei cu care fuhrerul s-a legat la ochi, îi alarmează încăpăţînarea lui. Cînd se va hotărî oare să devină rezonabil ? Extraordinară inconsecvenţă ! ODacă voiau raţiune, nu trebuiau să-l aleagă pe Hitler în postul de cancelar.. Trebuiau să-l menţină pe abilul Papen, bunăoară. Hitler* nu poate şi nu vrea să negocieze.

Nu poate, mai întîi, pentru că aliaţii ar refuza să stea de vorbă cu el, apoi pentru că se îngrijeşte de biografia sa. Un fiihrer nu se înjoseşte să-şi salveze bunurile : el moare sub dă rimă t uri.

Nu vrea, fiindcă tot mai speră. Intuiţia, care în frumoasele vremuri din 1940 i-a adus Europa la picioare, nu mai e decît o luminiţă tremurătoare, dar ea nu aşteaptă decît un prilej prielnic pentru a-şi recăpăta forţa şi energia. Acest prilej nu va veni din răsărit. Acolo trebuie să te încordezi pentru a rezista loviturilor stăruitoare şi metodice ale colosului rus. Ocazia se va ivi în vest, atunci cînd campionul anglo-ame- rican, lansînd o directă. îşi va deschide garda şi se va pune în poziţie de dezechilibru.

20 martie 1944. în această zi. Hitler a primit deci la cartierul general pe comandanţii-şefi care luptă în vest. Le-a explicat că victoria finală depindea de un eşec al invaziei aliaţilor. Dar nu s-a mărginit la aceste generalităţi. Ofiţerii prezenţi, uluiţi, au trebuit să suporte o nouă şedinţă de transe vizionare. Posedat de intuiţie, Hitler vorbeşte :

„Cele două sectoare mai prielnice (pentru inamic) şi, prin urmare, cele mai ameninţate sînt cele două peninsule de pe litoralul occidental, respectiv Cotcntin şi Bretania. Amîndouă sînt la fel de ispititoare, căci oferă maximum de posibilităţi pentru formarea unui cap de pod, care ar putea ii lărgit sistematic datorită sprijinului masiv al aviaţiei şi al armelor grele".

Fuhrerul indică oare Cotcntin şi Bretania pe baza vreunei informaţii ? Nu se bazează pe nici o informaţie, aşa cum nu are nici von Rundstedt atunci cînd pune degetul pe Pas-de-Calais. Conjugîndu-şi, fără să vrea, eforturile lor, serviciile secrete aliate şi germane au ajuns la acest rezultat uluitor : cei doi oameni de care atîrnă soarta armatelor germane de pe frontul de vest întorc spatele serviciilor dc informaţii. în ce-l priveşte, Hitler nu se mai încrede decît în intuiţia sa. Celălalt, Rundstedt, se încrede în raţionamentul său. Nici unul dintre ei nu poate aduce nici cel mai neînsemnat început de dovadă în sprijinul afirmaţiilor lor. Au renunţat la lumea ingrată şi plicticoasă a faptelor pentru a pluti lll voie într-un univers transcendent: acela al fantasmagoriilor imaginaţiei sau acela, numai întrucîtva mai puţin ireal, al logicii abstracte împinse la limită.

Şi intuiţia triumfă î Cotentin şi Bretania la 20 martie. Cîteva săptămîni mai tîrziu, Ilitlcr va preciza chiar că, din amîndouă, Cotentin este cea mai ameninţată. A cîştigat, izbutind acolo unde serviciile germane dau greş de luni de zile, făcînd să devină de o inutilitate derizorie miile de măsuri de securitate cu care este înconjurat *Overlord.*

Succes otrăvit. Fuhrerul a dispreţuit informaţiile ? Informaţiile se vor răzbuna. Ele se vor servi pentru aceasta de căile întortocheate care îi sînt proprii. în timpul conferinţei sale, Hitler a declarat : „Exemplul Dieppe-ului trebuie să ne servească drept model". Dieppe şi apele sale cenuşii presărate cu şalupe în flăcări. Dieppe şi sutele de cadavre semănate pe plajele sale. Dieppe şi prizonierii canadieni despuiaţi de uniforme defilînd pe străzi doar în cămăşi şi chiloţi. Fuhrerul visează un nou Dieppe şi crede cu adevărat că datorită lui această repetare e cu putinţă. încă nu ştie — nimeni nu o ştie — că a pierdut războiul secret atunci cînd a cîştigat bă tălia pe pietrişul plajei din Dieppe.

Von Rundstedt părăseşte conferinţa fără să fi deschis gura ca să-l contrazică pe Hitler. Cu fuhrerul nu se dialoghează, îi asculyi monologul. De altfel, feldmareşalul îl dispreţuieşte prea mult pentru a angaja o discuţie cu el. Dar convingerile sale nu-i sînt cîtuşi de puţin zdruncinate. Cotentin şi Bretania ? Von Rundstedt se întoarce la Saint-Germain-en-Laye cu convingerea nezdruncinată că locul debarcării va fi Pas-de- Calais. Or, el se află la faţa locului. Comandă mişcările de trupe. Fără el nimic nu se clinteşte.

Dar, la cinci săptămîni de la conferinţă, Pitia hitleristă trimite un nou mesaj, care ajunge la Saint-Germain-en-Laye la 2 mai.

„Flihrerul e de părere că nu trebuie să ne aşteptăm la o debarcare pe un front de cinci sute de kilometri, dar că atacul se va da în primul rînd lll Normandia şi lll al doilea rînd lll Bre tan ia".

De astă dată, oracolul este ascultat. Trupele de întărire germane mărşăluiesc spre Normandia, stîrnind panică la Londra. Von Rundstcdt a aruncat la coş „Cele cinci porunci ?" Nicidecum. Continuă să creadă lll Pas-de-Calais. Dar „caporalul ţigan" a găsit pe loc un adept : „mareşalul puşti".

ROMMEL ASCULTĂ B.B.C.-ul

La 10 mai 1944, la ora şapte dimineaţa, pe o vreme ceţoasă, feldmareşalul Erwin Rommel părăseşte cartierul general al Corpului de armată 84 din Saint-Lo şi, prin Carentan, ajunge pe coasta orientală a Peninsulei Cotentin. De la începutul anului, aleargă pe ţărmurile olandeze, belgiene şi franceze, ρ«- nînd în mişcare statele-majore şi încurajînd trupele. Hitler i-a încredinţat mai întîi o misiune de inspecţie în vest, apoi i-a acordat comanda grupului ele armate B, care apără meterezele „Fortăreţei Europa" de la Zuidersee, în Olanda, pînă la Loara. Trupele germane din Pas-de-Calais, Normandia şi Bretania depind deci de Rommel, pus el însuşi sub autoritatea îndepărtată a lui von Rundstedt.

în această dimineaţă, maşina „Horch" decapotabilă, pilotată de devotatul Daniel, se îndreaptă spre bateria din Mor salines. Cu patru luni în urmă, cu ocazia primei sale inspecţii, feldmareşalul mai examinase cele şase tunuri franceze de 155 instalate în cuve betonate sub cerul liber. De pe colina lor, tunurile apără o porţiune apreciabilă din golful Senei şi mai ales împrejurimile unei lungi şi frumoase plaje pe care cîţiva oameni, la Londra, au denumit-o „Utah". Bateria este veche. Cuvele sale fuseseră construite în 1941, cu mult înainte de a se fi auzit vorbindu-se de un Zid al Atlanticului. Apoi, în trei ani, lucrarea fu ca şi absorbită de tufişuri ic normande. Gardurile vii de mărăcini au năpădit adăposturile şi depozitele de muniţii. S-a semănat iarbă pe potecile care leagă diferitele elemente, apoi au fost acoperite cu un grilaj de lemn. iarba, crescînd printre zăbrele, făcea cu neputinţă, chiar pentru un avion care zboară la joasă altitudine, descoperirea acestor potecuţe suspecte. Deasupra cu\ elor, tunarii întind plase dc camuflaj în armonie cu anotimpurile.

Pentru Erwin Rommel, această primă vizită la Morsalines fusese o adevărată desfătare. în cîteva săptămîni de inspecţie văzuse destule baterii „camuflate" cu plase albe pe un fond de pajişti verzi, sau cîmpuri de mine simulate scoase parcă înadins în evidenţă pentru a fi ochite de aviaţia de recunoaştere inamică şi pe care comandanţii

locali lăsau vacile să pască. Morsalines, dimpotrivă, îi dădea o satisfacţie copleşitoare şi-i comunică acest lucru contraamiralului Hennecke, comandantul frontului maritim, care îl însoţea în această inspecţie. Răspunsul contraamiralului fu extrem de deconcertant. El îi spuse că, întrucît oamenii de prin partea locului ştiu de existenţa bateriei, este limpede că o cunosc şi aliaţii şi că deci camuflajul nu era de un real folos, că el nu putea împiedica nici măcar identificarea apropiată a bateriei de către acele avioane inamice venite s-o bombardeze, deoarece locuitorii dăduseră, fără nici o îndoială, coordonatele sale în raport cu biserica sau şoseaua şi că, date fiind toate acestea, ar fi mai bine ca cele şase tunuri, care stăteau acum sub cerul liber, să lie cît mai repede plasate sub cupole betonate.

Pe de o parte, toate acestea erau lucruri noi pentru Erwin Rommel. Bătăliile fulger pe care le dăduse pînă atunci nu-l pregătiseră pentru asemenea probleme. în Franţa, în iunie 1940, populaţia stătuse oarecum deoparte. Divizia de tancuri a lui Rommel înainta atît de repede, încît fusese porecliră „Divizia fantomă". Noaptea, cînd străbătea satele, bătrîneie aplaudau şi strigau : „Trăiască englezii !" Avea haz. în 1942, pe platoul neted al deşertului african, meciul său contra lui Montgomery nu avusese, ca să zicem aşa, spectatori, în afară doar de cîţiva beduini care despuiau cadavrele şi furau armele părăsite. Fapte fără importanţă.

Pe de altă parte, feldmareşalul Rommel, care era un militar remarcabil, nu reuşise să pătrundă secretele sufletului normand. Din clipa sosirii sale în vest, comandanţii locali îi semnalaseră că populaţia civilă, rechiziţionată cu forme în regulă pentru a ajuta la construirea „Fortăreţei Europa", dădea dovadă de o excepţională inerţie. Atunci a difuzat instrucţiuni cu caracter psihologic, destinate să-i facă pe oameni să îndeplinească cu entuziasm ceea ce pînă atunci făcuseră din constrîn- gere. Instrucţiunile se închei au cu aceste cuvinte : „Şi puneţi-i să cînte în cor atunci cînd pornesc la muncă". întrucît era vorba de ţărani normanzi, nu prea era potrivit. Feldmareşalul ţinea mai ales să i se explice populaţiei că cu cit colţişorul ei de pă- mînt va fi mai întărit, cu atît riscă mai puţin să vadă abătîn- du-se asupra lui grozăviile războiului. Acest argument îi părea deosebit de puternic, şi totuşi contraamiralul Hennecke afirma că populaţia din Morsalines ar fi săvîrşit nebunia de a transmite informaţii care, mai devreme sau mai tîrziu, aveau să dezlănţuie asupra bateriei aviaţia aliată a cărei principală calitate nu era întotdeauna precizia. Iar satul nu era despărţit de tunurile bateriei decît prin cîteva sute de metri.

Rommel răspunsese contraamiralului că nu se punea problema de a plasa tunurile de 155 sub cupole. N-aveau mină de lucru calificată şi

materiale. Dacă şi-ar putea permite eîndva să betoneze toate bateriile, ar începe cu poziţii mai expuse decît Morsalines, care era atît de bine camuflată.

în această dimineaţă de 10 mai, probabil că Daniel, şoferul, condusese nebuneşte. Asta era maniera lui obişnuită. în spatele maşinii „Horch" gîfîia bătrîna „Mercury" a amiralului Friedrich Ruge, care fusese detaşat la statul-major al lui Rommel. Probabil că în această zi şi amiralul l-o fi sîcîit pe şoferul său, matelotul brevetat ITatzinger, să ţină legătura cu maşina feldmareşalului şi că Hatzinger i-o fi răspuns, ca de obicei, că nu va putea reduce din distanţă decît pe coaste, între Saint-Lo şi Morsalines, coastele sînt rare.

179

Ceaţa se risipise cînd ajunseră pe colina care domina marea. Şeful bateriei dădu raportul. Bombardierele din R.A.F. se iviseră în noaptea trecută, înspre ora unu dimineaţa. Lansaseră o rachetă strălucitoare atît ele puternică, încît se vedea ca în plină zi. Două tunuri fuseseră distruse. Toate celelalte erau avariate. Adăposturile şi magaziile de muniţii n-avuseseră de suferit. Garnizoana era intactă.

La primirea acestor ştiri Rommel nu fu surprins. De la prima sa vizită, cu patru luni în urmă, a avut timp să aprecieze munca Rezistenţei. Dădu ordin ca patru din tunurile cele mai avariate să fie retrase cu trei sute de metri spre interiorul terenului. Chiar după reparaţie, piesele vor fi lăsate acolo. Fiecare din ofiţerii prezenţi ştiau că din această nouă poziţie tunurile nu vor putea trage asupra unui obiectiv mobil, cum este un vapor. Dar la fel de sigur era că R.A.F.-ul va reveni şi că trebuia salvat ceea ce se mai putea salva. în orice caz, să crezi că aliaţii se vor bucura de un efect de surpriză totală, ar însemna să clai dovadă de un pesimism exagerat. Recunoaşterile navale şi aeriene vor descoperi, prin forţa împrejurărilor, convoaiele în drum spre continent. Vor fi preveniţi cel puţin cu douăzeci şi patru de ore înainte. Deci va mai fi timp să se aşeze din nou tunurile de 155 în olivele lor.

Dar cînd vor veni ?

Din înaltul colinei Morsalines, scăldată acum de soare, Rommel zăreşte nisipurile galbene ale plajei „Utah". Pintenul stîncos al Capului Hoc îi ascunde plaja „Omaha". Dincolo de ele se întind plajele din Bessin. Nu ştie cînd vor veni, dar este convins că vor veni aici. Nu întotdeauna a crezut astfel. Ca toată lumea, la început se gîndise la Pas-de-Calais. După turneul său de inspecţii, la 31 decembrie 1943, îi scria fuhrerului :

„Centrul de greutate al operaţiilor inamice de debarcare va fi probabil în sectorul ocupat de Armata a 15-a (Pas-de-Calais). Este foarte verosimil ca inamicul să-şi îndrepte efortul lui principal asupra sectorului cuprins între Boulogne şi estuarul fluviului Somme şi pe - cele două părţi ale oraşului Calais, unde va beneficia de cele mai bune

condiţii de susţinere clin partea artileriei sale cu tragere lungă, de traversarea cea mai scurtă în ce priveşte atacul şi aprovizionarea şi de cea mai bună folosire a forţelor sale aeriene... Este verosimil ca inamicul să aibă drept obiectiv principal de a-şi asigura în cel mai scurt termen posesiunea porturilor capabile să primească un număr de vase. Mai mult, ne putem aştepta ca inamicul să caute să pună cît mai repede mîna pe zona care serveşte ca bază de plecare proiectilelor noastre propulsate pe distanţe lungi (VI şi V2)".

Cele ,,Cinci porunci" cu mici diferenţe de amănunt. Rommel se raliază la corul generalilor ca/e recită conştiincios catehismul lor strategic. Ei vor continua pînă 1ll ziua 2 şi chiar după aceea, ca, bunăoară, Warlimont, care după război va declara : „Noi, generalii, am întocmit planurile noastre bazîn- du-ne pe regulile instrucţiunii noastre militare reglementare", declaraţie plină de amărăciune în care se simte dezamăgirea provocată profesionistului c*e un adversar care, necunoscînd prea bine manualul său teoretic, nu debarcase acolo unde ar fi trebuit.

Dar Rommel e tocmai omul care nu are prea mari înclinaţii pentru teorie. El e în dezacord cu cei competenţi de la statul-major şi, de altfel, aceştia nu-l consideră ca pe un egal. Rommel a trecut în trei ani de la gradul de colonel la acela de feldmareşal : o ascensiune fulgerătoare, cu iz de favoritism. În laţa lui, din obligaţie ierarhică, generalii iau poziţia de drepţi, dar asta nu-i împiedică să-l considere în acelaşi timp un parvenit. Nimeni nu e surprins cînd părăseşte în vîrful picioarelor corul celor ce optaseră pentru Pas-de-Calais şi indică cu bastonul său de mareşal Normandia. Deşi 1 apţii poate avea urmări dezastruoase, este totuşi o satisfacţie de natură spirituală să-l vezi pe diletantul Rommel căzînd de acord cu diletantul Hitler.

Erwin Romroel, „Vulpea deşertului", poate nu este un mare strateg, dar este sigur că are bun-simţ. „Din punctul de vc- \dere al aliaţilor — scrie el —, obiectivul nr. 1 este debarcarea... eventualitate puţin probabilă pe litoralul Pas-de-Calais, puternic apărat, dar realizabilă în Normandia slab fortificată".

Deci Normandia. încă în ajun, înainte de a părăsi cartierul general din La Roche-Guyon, Rommel scria în jurnalul sau intim : „Călătorie ele inspecţie în Cotentin, care pare sa devină obiectivul principal al unei debarcări inamice". De la începutul lunii, el depune toate eforturile ca să deplaseze pe coasta normandă toate forţele de care von Rundstedt îi permite să dispună. Mai mult, i-a cerut lui Goring Corpul 3 de apărare antiaeriană, care este risipit în întreaga Franţă. Cele douăzeci şi patru de baterii ale acestuia, toate modelul cel mai nou, vor face imposibilă sau vor preface într-un dezastru o acţiune aeropurtată asupra Peninsulei Cotentin. A cerut transferarea Div iziei blindate „Lehr". Vrea ea aceasta să părăsească oraşul Le Mans pentru

a lua poziţie în jurul oraşului Baveux. Peste două zile, la 12 mai, va cere transferarea Diviziei a 12-a blindate SS, *Hitler jugend,* de la Lisieux la Caren- tan. Aceasta va fi instalată la o jumătate oră distanţă de plaja „Utah" şi la o oră de „Omaha". Divizia „Lehr" va acoperi de asemenea „Omaha" şi va li în imediata apropiere a plajelor pe care le vor invada canadienii. Divizia a 21-a „Panzer", se află de pe acum la Caen, la o jumătate de oră de plajele unde vor debarca britanicii.

Rommel nu ştie, desigur, în ce măsură punctele sale de vecie re vor fi confirmate de fapte, dar crede cu atîta tărie în Normandia, încît este hotărît să obţină satisfacţie. Dacă state- le-majore se opun, el se va adresa fuhrerului însuşi.

Cu trei divizii blindate, tanc lingă tanc, pe coastă şi douăzeci şi patru de baterii antiaeriene în Cotentin, feldmareşalul va putea apăra ţărmurile pe care le are sub ochi. Dar i se va lăsa oare timpul de a-şi pune la punct dispozitivul ? Cîţi se va acoperi oare această mare cenuşie şi netedă de nave inamice ? Cînd oare vor trebui aşezate din nou tunurile 155 din Morsalines în cuvele lor şi cînd oare trebuie să se urnească spre plaje coloanele de „Tigri" ? Din luna aprilie, Berlinul anunţa la intervale regulate că invazia va avea loc în noaptea urmă- toare. Atît de des au fost trupele puse în stare de alarmă, încît aceasta nu le mai spune nimic. A devenit aproape o permanenţă. Consecinţele sînt regretabile : energia trupei slăbeşte.

Soldaţii, după toate aceste alarme false, se lasă adormiţi de un periculos sentiment de siguranţă. Cînd atacul va veni, nu vor reacţiona atît de repede şi de viguros cum ar trebui.

Feldmareşalul Rommel este încredinţat că ştie „unde". Dar ţine foarte mult să i se spună „cînd".

După Mor salines, caravana porneşte din nou spre nord şi la ora treisprezece oamenii se opriră pentru a lua prînzul în orăşelul Saint-Pierre-Eglise, care se întinde de-a lungul şoselei naţionale. în timpul mesei5 feldmareşalul şi suita sa ascultară emisiunea lll limba germană difuzată de B.B.G. Pentru aceşti ofiţeri era o veche obişnuinţă, născută din setea sinceră de a şti, iar nu din pornirea deplasată de a sfida. De and cu „Ordinul de principiu nr. 1" al fuhrerului, din 13 ianuarie 1940, în statele majore germane se ascultă mult emisiunile de radio inamice sau neutre.

La 13 ianuarie 1940, Hitler clocotea de furie şi pe bună dreptate. Evenimentul avusese loc cu trei zile în urmă. în drum spre Koln, un oarecare maior Helmut Reinberger, din statul- major al lui Luftwaffe, a făcut o vizită unor prieteni aflaţi Îll serviciul cartierului general al Armatei a 4-a germane, la; Miinster. Agapa se prelungi atît de tîrziu, încît Reinberger pierdu trenul de Koln. Nu-.i nimic : o să zboare cu avionul. Ceaţă deasă. Rătăcit, fără benzină,: pilotul aterizează în apro- piere de Mechelen-sur-Meuse, în Belgia. Este încă pe vremea

„războiului ciudat" şi Belgia e neutră. Dar maiorul Reinberger poartă lll servieta sa sentinţa de condamnare la moarte a acestei neutralităţi : planul german al ofensivei lll vest, cu hărţile adnotate. Pe atunci, nu se hotărîse încă străpungerea prin Ardeni. Se va trece, ca în 1914, prin Belgia şi, eventual, prin Olanda. Atacul urmează să fie dezlănţuit în 17, într-o săptămînă. înnebunit, Reinberger se ascunde -după un gard şi dă foc documentelor. O patrulă belgiană soseşte în galop. Un soldat isteţ îl zăreşte pe Reinberger şi-i smulge hîrtiile. Acestea, din pricina umezelii, nu luaseră foc. Germanii, cu *im* aspect jalnic, sînt-conduşi la postul de gardă, unde llll ofiţer cercetează cu mult interes teancurile de hîrtii salvate de
flăcări. Reinberger le smulge şi le aruncă în sobă. Ofiţerul se repede şi izbuteşte să le scoată.

Pentru statul-major german se pune problema : documentele mai sînt oare lizibile ? Concluzia unei prime anchete este negativă. Uşurare. Dar belgienii masează trupe la frontieră. Mobilizează rezervişti. Iar ministrul lor pentru Afacerile externe convoacă pe ambasadorul german şi îi cere explicaţii în legătură cu acel document „dintre cele mai extraordinare şi mai grave, care conţine dovada evidentă a unei intenţii agresive". Hitler anulează atacul prevăzut pentru ziua de 17. Renunţă la planul iniţial, ceea ce nu va cruţa Belgia de război. Dar mai ales decretează : „Ordinul de principiu nr. 1". De acum înainte nici un ofiţer german nu va mai cunoaşte o operaţie militară care nu-l priveşte direct. Nu se va mai îngădui ca un maior din Luftwaffe să poarte lll servieta sa planurile integrale ale unei ofensive. în 1940, Iiitler este animat de grija securităţii militare şi are dreptate. Patru ani mai tîrziu, el aplică cu cea mai mare rigurozitate „Ordinul de principiu" într-un scop politic şi din nou are dreptate. Căci nu e suficient să faci pe orbul şi pe surdul : mai trebuie şi ca germanii şi mai cu seamă militarii să nu vadă şi să nu audă prea bine, altfel ar începe să viseze drapele albe. Li se pun ochelari de cai şi vată în urechi. Nu vor vedea decît inamicul pe care îl au lll faţă. Nu vor percepe vuietul sinistru al armatelor care asaltează Germania.

Politică simplistă, dar eficace. Cînd află de atentatul din 20 iulie 1944 împotriva lui Llitler, bravul general Schlemrn se sufocă de indignare. Cum au îndrăznit ? Nişte criminali ! Şi mai ales nişte nebuni : să-l asasineze pe fiihrer cînd Germania este pe cale de a oîştiga războiul î Alfred Schlemm, comandantul Armatei I de paraşutişti, vede situaţia militară prin ochelarii lui Goebbels : ruşii sînt la capătul puterilor ; anglo- americanii sînt nimiciţi în Normandia ; în Italia, Kesselring le-o ia înainte ; Germania este plină de rezerve, care, dintr-un moment în altul, vor da gata pe inamic şi vor obţine izbînda finală.

Pe teren, aplicarea „Ordinului de principiu nr. 1α nu poate, bineînţeles, să nu dea loc la unele incidente. Se întîmplă adeseori ea Wehrmachtul nefiind informat din timp de intervenţiile armatei aerului, să-i doboare din greşeală avioanele. Comandanţii de divizii acţionează fără a cunoaşte nimic din mişcările pe care le execută unităţile din flancul lor, ceea ce duce la încurcături dezastruoase. Ei manevrează orbeşte, con- formîndu-se în mod riguros ordinelor primite. Dacă duşmanul răstoarnă planurile stabilite, cum se întîmplă uneori în război, conducătorii unităţilor sînt incapabili să se adapteze faoii situaţii care le este impusă : nu au o vedere de ansamblu asupra operaţiei la care iau parte.

La cel mai înalt nivel, şefii cei mari se zbat într-un univers pur şi simplu kafkian. Von Rundstedt, care comandă un sfert din armata germană, nu ştie cîte divizii luptă în răsărit, nu ştie de cît efectiv dispune Kesselring în Italia şi habar nu are de rezervele pe care se poate bizui la nevoie, sau chiar dacă mai există rezerve. Nu are informaţii asupra situaţiei războiului mondial decît de la posturile de radio străine şi din discuţiile avute cu camarazii veniţi de pe alte fronturi. La fel se întîmplă cu Rommel, al cărui şef de stat-major, Hans Speidel, scrie : „Primeam informaţiile, atît în domeniul militar cît şi în cel politic, pe căi lăturalnice. Feldmareşalul nu era informat oficial despre evoluţia operaţiilor din Italia şi de pe frontul de răsărit. Doar prin intermediul unor «bune relaţii» putea să se ţină la curent".

Sau datorită radioului englez, ca la Saint-Pierre-Eglise...

Or, în această zi de 10 mai, după ce a citit buletinul de ştiri, care se încheia cu anunţarea bombardamentului de la Morsalines, spicherul britanic adăugă cu o voce voit ironică : „Ei, Herr Rommel, aţi reuşit totuşi să descoperiţi bateria de la Morsalines, pe care în cursul ultimei dumneavoastră inspecţii nu aţi văzu t-o, atît era de bine camuflată !"

Era uluitor ! Ba chiar diabolic, căci vizita la Morsalines nu fusese prevăzută pentru ziua aceea. în programul lui Rommel figura o inspecţie la Cherbourg. Dar în ajun, seara, fusese informat că emiţătorul în limba germană de la B.B.C. anunţase tocmai că a doua zi feldmareşalul va inspecta trupele de la Cherbourg. Programul fu modificat. Cherbourg fu înlocuit -cu Morsalines. Au vrut ca radioul englez, care era foarte mult ascultat de către trupele germane, să apară ca un mincinos. Lovitura n-a reuşit. Feldmareşalul Erwin Rommel, care voia să afle de la radioul inamic cum mergeau ■lucrurile în Rusia şi în Pacific, află de la acest post că inamicul era informat despre vizita făcută de el cu trei ore în urmă la Morsalines (departamentul Manche). Era umilitor. Şi mai ales era îngrijorător.

? După-amiaza şi-o petrecu în spec tind capul La Hague şi micile golfuri Vauville şi Sciotot, pe coasta occidentală a Peninsulei Cotentin. Bateriile erau dispuse mulţumitor şi îm- plîntarea obstacolelor pe plaje progresa destul de repede.

Unităţilor care lucraseră cel mai bine, Rommel le distribui, ca de obicei, acordeoane. înaintea fiecărui turneu de inspecţie, îndesa cîteva pe bancheta dinapoi a maşinii. Desigur, nu toţi soldaţii ştiau să se servească de instrumentele cu care erau răsplătiţi, dar, întrucît veneau de la gloriosul feldmareşal, gestul preţuia mai mult decît darul. Numele lui Erwin Rommel era popular atît printre soldaţii germani cît şi printre cei englezi. Pentru aceştia, el era comandantul cel mai de temut pe care l-au avut de înfruntat de la Napoleon încoace. în Germania propaganda lui Goebbels îi trîmbiţase gloria pe calea undelor şi prin rpresă, făcînd din feldmareşal cel mai prestigios ostaş ai celui de-al Ill-lea Reich. Rommel a hotărît să-şi pună prestigiul în slujba complotului care fusese urzit împotriva lui Hitler şi care avea să se soldeze cu atentatul din 20 iulie. în timp ce caravana sa se înapoiază la cartierul general al Corpului 84 de armată de la Saint-Lo, el străbate sectorul Lessay-Periers, unde este instalat Regimentul al 6-lea de paraşutişti. Şeful acestuia, von der Heydte, a luptat sub ordinele lui Rommel în Africa de Nord. Cu paraşutiştii săi a acoperit nesfîrşita retragere a Corpului african, de la El-Alamein pînă în Tunisia. Rommel ştie că se poate bizui pe el şi pe unitatea lui. Von der Heydte face şi el parie din complot. Regimentul său îi este credincios, aşa cum este un clan şefului său.

După ce fiihrerul va fi înlăturat, complotiştii au de gînd să înceapă negocieri cu anglo-saxonii. Şi dacă vor sa-i oblige pe aliaţi să acorde Germaniei condiţii de pace onorabile, cel mai bun mijloc este de a-i snopi în bătaie pe plajele din Norm an di a.

La Saint-Lo, pe Rommel îl aşteaptă un mesaj sosit în timpul zilei. Este de la comandamentul sui ρ rem al Weh rm adu tu 1 ui (O.K.W.) :

,,1) O.K.W.-ul prevede că atacul inamic va începe pe la mijlocul lunii mai. Data de 18 pare foarte probabilă. Dar, desigur, nu există nici o indicaţie precisă. Efortul principal în Normandia şi, în al doilea rînd, în Bretania.

E de presupus că inamicul va bombarda instalaţiile terestre cu bombe de calibru mare, concentrîndu-şi eforturile pe spaţii mici şi va încerca să distrugă armamentul de pe coastă în acelaşi fel, precum şi printr-un bombardament naval violent şi prin atacuri dinspre mare. Nu este exclus ca inamicul să folosească arme noi. Importante paraşutări vor fi, poate, efectuate la căderea nopţii.

2) Este necesar să se disperseze şi să se camufleze cu cea mai mare grijă trupele şi să lie îngropat tot ce nu se află la adăpostul betonului. în interiorul Peninsulei Cotentin, trebuie să se dea dovadă de o vigilenţă specială faţă de trupele aeropurtate. Să se urmărească cu atenţie cerul".

O.K.W.-ul se bazează pe informaţiile furnizate de comandamentul marinei, care indică ziua de 18 mai ca dată „sigură[ci] a debarcării.

Pentru Erwin Rommel, această dată este prea apropiată. El n-a terminat de pus la punct dispozitivul său de apărare. Uriaşul program de fortificaţii pe care l-a lansat este departe de a fi gata. Pe plaje au fost aşezate 517 000 ele obstacole, dar el ar vrea un număr dublu. Sute de mii de mine au fost plantate, dar el vrea să aibă în Franţa 20 de milioane pentru a face Zidul de netrecut. 1 se fură din timp, dar, drept compensaţie, i se dă data atacului. Poate că nu pierde la acest schimb. Va
grăbi ultimele pregătiri, va pune trupele în stare de alarmă.
O.K.W.-ul consideră 18 mai ca dată „foarte probabilă", iar comandamentul marinei germane ca „sigură".
COTITURA

Ea 18 mai în zori, primele buletine de ştiri ale posturilor de radio germane anunţau ca debarcarea ar putea începe dintr-o clipa în alta.

O ora mai tîrziu, londonezii citiră în ziarele lor ca spitalele engleze trimit acasă pe toţi bolnavii a căror stare o permitea.
Erau reţinuţi numai cei cu afecţiuni grave. Trebuia să se creeze locuri. Gazetele mai anunţau că din clipa declanşării invaziei, spălătoriile vor trebui să acorde o întîietate absolută rufariei spitalelor.

Evenimentul cel mai semnificativ al acestei zile obişnuite s-a petrecut la cartierul general al lui Eisenhower. Acesta, primind o delegaţie de cinci corespondenţi de război americani, a aflat din gura lor că mulţi dintre ziariştii aliaţi erau încredinţaţi că nu va avea loc nici o debarcare, toate pregătirile făcînd parte dintr-o uriaşă mistificare.

Ziariştii se înşelau, aşa cum se întîmplă uneori, dar, ca întotdeauna, ei exprimau în mod precis starea de spirit a opiniei publice. Febra primelor două săptămîni ale lunii mai scăzuse. Ea a atins punctul culminant cu exerciţiul Fabius, *repetiţia atacului de pe plaja „Omaha". Existau motive pentru cele mai serioase temeri, căci convoaiele trebuiau să înainteze în mare, oferindu-se drept ţintă ucigătoarelor vedete germane. Pe de altă parte, se nădăjduia că amploarea mijloacelor folosite va alarma inamicul şi-l va face să creadă că ziua cea mare a sosit. Măsurile pe care cu siguranţă le va lua vor servi de test şi vor permite să i se ghicească intenţiile. Dar, în afară de o pneumonie contractată de un soldat şi de glontele pe care un locotenent l-a primit, din greşeală, în spate, totul s-a petrecut în cel mai mare calm. Inamicvd n-a intervenit. Pentru unii optimişti., faptul că nu a reacţionat era o dovada a orbirii lui. Pentru cei mai mulţi, dimpotrivă, ea demonstra ca germanul, perfect informat, n-a venit sâşi dea cărţile pe faţă cu prilejul unui simplu exerciţiu. Nu s-a găsit nici o probă botărîtoare care să rezolve controversa.*

Apoi, britanicii au făcut, la rîndul lor, o repetiţie generală.

*Acum totul s-a sfîrşit. Oamenii s-au întors în taberele înconjurate cu sîrrnă ghimpată, Ritmul s-a frînt brusc : după frenezia exerciţiilor din ultimele săptamîni₃ inactivitate şi nesiguranţa. înghesuiţi în ţarcurile lor, pradă plictiselii, soldaţii trăiesc orele unui prezent atît de gol, încît se lasă năpădiţi de teama viitorului, atît de cenuşiu, încît face ca fresca roşie şi neagră a amintirilor de la Dunkerque şi Dieppe să devină şi mai vie. Cu scurgerea zilelor, invazia, atît de mult pregătită, devine dintr-o dată apăsătoare ca o fatalitate şi ireală ca un mit. Ea poate să se dezlănţuie mîine dimineaţă, ori peste şase luni, ori niciodată. Nu se ştie. Te învîrteşti în cerc, asemenea vitelor marcate pentru abator. Americanii au primit ordinul să înapoieze în ţară toate efectele lor personale (cheltuielile de expediţie le-a suportat guvernul) ; ei nu-şi păstrează decît echipamentul de lupta. Corespondenţa lor este reţinută în Marea Britanie. N-au dreptul să folosească telefonul transatlantic, nici să expedieze telegrame. Cenzura veghează cu cea mai mare stricteţe asupra scrisorilor britanicilor. Peste tot sîrmă ghimpată, bariere, patrule, oprelişti. Peste tot îndoială şi teama. *După luni de activitate intensă, Anglia se cu fundă-. în toropeală.*

Nu este, desigur, decît acel calm înăbuşitor care, în după- amiezile furtunoase, precede primul bubuit al tunetului. La 8 mai — în ajunul zilei cînd Rommel primise de la O.KW. ştirea că debarcarea va avea loc la 18 mai — Eisenhower a hotărît să atace la Y + 4₍ adică la 5 iunie.

Zarurile sînt pe masă.

Dincolo, în cazematele Zidului, la cartierul general al lui Rommel sau în buncărul subteran al lui von Rundstedt, tensiunea nervoasă a atins apogeul la 18 mai. Din aprilie, ger- maruil e ca un sprinter la start în aşteptarea semnalului. De zece ori i s-a părut ca aude lovitura de pistol a starter ului. De zece ori a fost un start greşit. Acela din 18 mai îl face să piardă şi rezerva de energie nervoasă pe care o mai avea. Ca printr-o reacţie inconştientă, pronosticurile devin pe neaşteptate liniştitoare. Marina anunţă acum ca nici o încercare nu este de temut înainte de luna august: o afirmă meteorologii ei şi experţii mareelor. Comandamentul suprem subliniază că aliaţii vor aştepta, desigur, spre a debarca, declanşarea ofensivei ruse, care, indirect, le va aduce un puternic sprijin. Or, dezgheţul în răsărit a fost foarte întîrziat şi ruşii nu vor mişca înainte de sfîrşitul lui iunie.

Deci există unii care cred că aliaţii nu vor veni atît de repede. Există, de asemenea, unii — din ce în ce mai numeroşi — care cred că nu vor veni de loc. Amiralul Kranke, bunăoară, comandant al forţelor navale din vest, sau chiar Giinther Blumentritt, jovialul şef de stat-major al lui von Rundstedt. Nu întotdeauna au crezut astfel, dar falsele alarme care vin una după alta i-au convins că inamicul caută să-i intimideze prin bluf. Zidul îi sperie pe aliaţi. Pentru a pune piciorul pe continent, vor aştepta ca armata rusă să vlăguiască Wehrmachtul. Pregătirile lor simulate fac parte dintr-un uriaş plan de intoxicare destinat să menţină inamicul în stare de alarmă.

Mai puternic decît toate argumentele logice : timpul fru- mos, 'acest mai radios, care inundă coastele de soare şi face din Canalul Mînecii un lac fără nici o încreţitură. Cei din statele- majore şi ostaşii au sentimentul'că aliaţii au pierdut momentul. Debarcarea trebuia făcută în luna mai. Raţionament absurd : dacă Eisenhower s-a hotărît să atace în iunie sau iulie, nu un petic de cer albastru îl va face să-şi schimbe părerea. Nu porneşti la asaltul unui continent ca ld un pierite. Dar germanii au nervii prea solicitaţi pentru a raţiona lucid. Istoviţi de o aşteptare zadarnică, îşi închipuie că adversarul este la fel de istovit. Cred, în mod conştient sau nu, că fiecărei alarme simulate îi corespunde o trecere la atac ratată din partea aliaţilor.

Sosiţi prea devreme la întîlnire, sfîrşese prin a se convinge ca inamicul nu va apărea niciodată.

Astfel, de ambele părţi ale Canalului, un neaşteptat timp mort întrerupe desfăşurarea dramei. Datorită intuiţiei lui Hitler şi bunului-simţ al lui Rommel, acţiunea, lipsită multă vreme de viaţa, luase în cursul ultimelor săptămîni o intensitate menită să ducă la un deznodămînt fulgerător. Avalanşei de exerciţii din Anglia îi corespundea parada întăririlor din Normandia. Descoperirii pe dibuite a adevărului de către germani ti răspundea neliniştea crescîndă a aliaţilor. Şi deodată un calm total... Pentru aliaţi, vremea pregătirilor a trecut. Nu mai ră- mîne decît aşteptarea zilei Z şi semnalul verde sau roşu pe care îl va da Eisenhower. La germani, dezordinea creată de deplasările diviziilor a încetat : Rommel aşteaptă să i se satisfacă cererile.

Perioada de aşteptare va dura cincisprezece zile.

Ca nişte clovni care dau buzna în arena circului intre două numere, oamenii lui Fortitude *ies din culise...*

JOCUL CEL MARE

Avionul german de recunoaştere fusese reperat de radare chiar înainte de a ajunge deasupra Canalului Mînecii. Zbura spre sud-estul Angliei. După ce R.A.F.-ul fu pus în stare de alarmă şi bateriile antiaeriene de coastă prevenite, pe ecranele radarului se urmărea, cu un fel de duioşie, apropierea solitarului „Junkers-II". Piloţii lui Goring, hăituiţi de escadrilele aliate, simţeau o mare repulsie pentru zborurile spre Anglia. Noaptea, riscurile erau acceptabile. în timpul zilei, operaţia echivala aproape cu o sinucidere. Dar acest pilot era un om curajos. Pierdut în albastrul cerului inamic, zbura drept înainte, fără să se sinchisească de primejdie. Nu se întoarse din drum, ca atîţia becisnici, pregătindu-se să invoce o formidabilă reacţie a inamicului pentru a justifica insuccesul misiunii sale.

îşi păstra direcţia. Ajunse deasupra portului Dover, situat în faţa lui Pas-de-Calais. Declanşă, desigur, camerele automate de fotografiat. Se felicită, fără îndoială, de absenţa aparatelor de vînătoare aliate. Se miră, probabil, de neobişnuita stîngăcie a antiaerienei, ale cărei obuze explodau cu o sută de metri prea jos. în sfîrşit, făcu stînga-mprejur, urmărit cu tandreţe de controlorii radarului englez. Cei din Anglia ar fi vrut ca un număr cît mai mare de piloţi de recunoaştere germani să vădească un asemenea curaj. Acesta se întorcea pe continent avînd în aparatul său fotografic imagini ale şalupelor de debarcare înghesuite una într-alta în rada portului Dover. Cînd le vor examina, experţii maritimi germani vor descoperi că raza mică de acţiune a vaselor exclude posibilitatea Normandiei ca ţintă a lor. Nu pot fi destinate decît unei debarcări în Pas-de-Calais. Şi tocmai de aceea, pentru ca germanii să ajungă la această concluzie, au fost plasate şalupe la Dover, a primit R.A.F.-ul ordinul să nu intervină împotriva avionului ‚Junkers-II", iar antiaeriana consemnul să tragă mai jos.

în ceea ce priveşte navele, a fost suficient să fie ancorate la chei, dar cu diviziile blindate a fost altă poveste. Cîţiva zeci de oameni le trambalează fără încetare dintr-un comitat clin sud-est într-altul. Sosesc în camioanele lor, seara, şi descarcă materialul : tancuri, tunuri, remorci pe şenile. Totul din cauciuc, bineînţeles. Obiectele sînt întinse, umflate cu aer comprimat, camuflate cît mai prost posibil la marginea unei păduri. După aceea, mai trebuie să se simuleze urme de şenile în spatele tancurilor, dar există maşini speciale care execută şi această lucrare. în zori, o divizie blindată, instalată cu faţa spre Pas-de-Calais, este oferită aparatelor de fotografiat germane. După ce „Junkers-ul" a executat fotografiile, materialul este ambalat din nou şi aceeaşi operaţie începe în altă parte. Ciudat război.

O altă echipă împrăştie pe pajişti sute de imitaţii de planoare. Alta construieşte de-a lungul coastei debarcadere din
placaj. Cît despre genişti, ei au devenit maeştri în arta de a face ca o pădure să pară ticsită cu material militar : nu le trebuie decît cîteva camioane, cu care desfunda cîmpurile din împrejurimi.

Datorită eforturilor acestor adversari iscusiţi, piloţii germani care îndrăzneau să zboare deasupra sud-estului Angliei, descopereau, drept răsplată, o adevărată ţară de basm.

Bombele aruncate peste Pas-de-Calais sînt, dimpotrivă, foarte reale. Pentru fiecare bombă lansată deasupra Normandiei cad două în Pas-de-Calais. Regula este aplicată cu o rigurozitate draconică, în pofida tentaţiei fireşti de a concentra toate mijloacele aeriene asupra viitoarei zone de debarcare. Dacă germanii notează bombele care le cad în cap pentru a deduce care este sectorul cel mai ameninţat, coloana „Pas-de-Calais" va fi de două ori mai lungă decît coloana „Normandia". Acesta este şi scopul urmărit.

Bineînţeles, experţii lui *Fortitude* n-au aşteptat jumătatea lunii mai pentru a recurge la aceste stratageme. Expoziţia itinerantă a diviziilor blindate din cauciuc străbate sud-estul Angliei din aprilie. încă de la începutul ofensivei aeriene escadrele de bombardament s-au supus acestei sacrosancte reguli de repartiţie. Toate acestea însă nu i-au împiedicat pe Hitler şi pe Rommel să întărească Normandia. Se continuă totuşi aplic ar e a pro gr amului.

Pe drept cuvînt, căci uneori durează mult pînă încolţeşte grăuntele minciunii. Şi tocmai în momentul cînd specialiştii englezi de la Transmisiuni erau încredinţaţi că şi-au pierdut zadarnic vremea, eforturile lor au fost, în sfîrşit, răsplătite. Ei instalaseră la Kent, în faţa lui Pas-de-Calais, o imitaţie de cartier general, dînd impresia că Montgomery comandă de aici grupul său de armate. în realitate, Monty e instalat la Portsmouth, în faţa Normandiei. Dar toate mesajele sale sînt transmise imitaţiei de cartier general *prin fir,* în aşa fel încît să nu poată fi captate de inamic, apoi sînt retransmise destinatarilor *prin radio*, fiind astfel la îndemîna posturilor de radio- ascultare germane. La 21 mai, cu cincisprezece zile înainte de ziua 2, Rommel notează în jurnalul său de campanie : „Reperarea cartierului general al lui Montgomery la sud de Londra confirmă că centrul de gravitate al forţelor

aliate se află în sud-estul Angliei." Este o primă breşă în convingerea feldmare- şalului că debarcarea va avea loc în Normandia. Nu este neglijabilă. Montgomery este cel mai bun general englez, omul care a învins Corpul african şi Rommel îi spune „duşmanul meu intim*. Dacă se pregăteşte să conducă lupta pornind din sud- estul Angliei, devine îndoielnic că Normandia ar constitui obiectivul său. Probabilitatea Pas-dc-Calais urcă clin nou brusc.

Bernard Montgomery poartă încălţăminte cu talpă triplă, pentru a părea mai înalt. Pe cap are în permanenţă o beretă de tan chist, cu toate că i se ordonase formal în două rînduri să renunţe la acest port nepotrivit pentru un general. Nu fumează şi nici nu bea. Citeşte cu regularitate Biblia. La începutul conferinţelor de stat-major acordă ofiţerilor superiori două minute ca să tuşească, după care tuşea nu mai este îngăduită decît în timpul scurtelor pauze de şaizeci de secunde, pe care le acordă cu zgîrcenie. în fiecare săptămînă, trupele sale, inclusiv generalii, trebuie să facă un cros de unsprezece kilometri. Se culcă devreme, şi cînd Churchill i-a telefonat ca să-l convoace la Downing Street pe la miezul nopţii, a răspuns : „Dar, sir, este cu neputinţă : la ora aceea voi fi în pat". Churchill a stăruit zadarnic. Deci Montgomery este un om destul de dificil. Dar el acceptă ceea ce bătrînii generali ai Wehrmachtului, pătrunşi de demnitatea lor, ar refuza cu indignare : să se înroleze în echipa de clovni ai lui *Fortitude.*

în ultimele zile ale lunii mai, o maşină mare, oficială străbate Londra în direcţia aerodromului din Northolt. De cîte ori semaforul arată roşu şi maşina se opreşte, pietonii se îngrămădesc, aplaudă şi strigă : „*Good old Monty* /" în maşină, Clifton James arborează „surîsul Montv" şi răspunde mulţimii prin „salutul Monty". Tracul îl paralizează. El, un actoraş care înainte de război era folosit în diverse turnee jalnice, îşi joacă astăzi rolul vieţii sale. Spectatorii săi ? Prin persoane interpuse, statul-major german. Motivul alegerii lui ? O asemănare uluitoare cu Montgomery. Faptul că lui James îi fusese amputat degetul mijlociu al mi inii drepte în timpul primului război mondial, nu putea, fireşte, să constituie o problemă serioasă pentru echipa lui *Fortitude :* un deget este mai uşar de imitat decît o divizie blindată.

James fusese recrutat cu trei săptămmi în urmă. I s-a interzis să sufle cuiva vreo vorbă despre asta, chiar şi soţiei sale ; să frecventeze barurile mai mult decît era neapărat nevoie, să scrie prietenilor săi, i se recomandase chiar să nu vorbească în timpul somnului. Amestecat printre ofiţerii din statul-major al lui Montgomery în cursul exerciţiilor de debarcare, avusese răgazul să-şi observe modelul în voie. A observat umbletul său ţeapăn, mîinile la spate, ţinuta mîndră a capului, gestul obişnuit al mii η ii drepte — ca şi cum ar cîntări un obiect — în timp ce vorbea, şi ticul care consta în a-şi prinde obrazul sting între degetul mare şi arătător. Apoi a lost primit de Montgomery şi au stat îndelung numai ei doi, avînd astfel ; posibilitatea de a înregistra cu atenţie tonalitatea fonfăită a vocii şi acel fel de a-şi alege cu cea mai mare grijă cuvintele, ca şi cum viitorul omenirii ar depinde de folosirea

unui anume adjectiv. în cele din urmă, şi-a repetat rolul, tratînd cîţiva ofiţeri superiori clin serviciile secrete cu asprimea virilă caracteristică lui Monty în raporturile lui cu oamenii. Nici chiar aspectele financiare ale problemei 11-au fost uitate : cît timp va purta uniforma, Clifton James va primi solda unui general englez...

Acum se află pe scenă. Reprezentaţia a început. Se deplasează spre Northolt. în buzunar are Biblia, de care Montgomery nu se desparte niciodată, precum şi o duzină de batiste brodate cu iniţialele „B.M.", pe care le va pierde una cîte una în cursul călătoriei sale. Urmează să fie îmbarcat pe un avion cu destinaţia Gibraltar. Acolo va li primit pe aerodrom cu onorurile cuvenite rangului său. O maşină îl va conduce cu mare pompă la palatul guvernatorului. Va fi o maşină descoperită, pentru ca agenţii germani care mişună în Gibraltar amestecaţi printre muncitorii spanioli să-l poată vedea în voie pe oaspete. Guvernatorul, sir Ralph Eastwood, camarad de promoţie cu Montgomery la Sandhurst, este iniţiat în secretele zeilor. îl va primi pe James pe peron. Punerea în scenă a acestei 'întîlniri fusese aranjată dinainte : „ITello,

Monty í Mă bucur grozav dc mult că tc revăd ! — Gc mai faci, Rusty ? Te ţii straşnic !" Din personalul palatului, un fecior care îl servise pe Montgomery ani de zile a fost îndepărtat sub un pretext oarecare (e furios). Dimpotrivă, în grădinile palatului este prevăzută o întâlnire „neaşteptată şi neplăcută" între falsul Montgomery şi doi notabili spanioli invitaţi anume şi despre care se ştie că au legături cu serviciile secrete germane. Ei îl vor auzi pe James vorbind despre un misterios *Plan 303* şi despre coasta mediteraneană franceză. Berlinul va crede sau nu va crede 111 *Planul 303*. Va conchide sau nu va conchide că Montgomery a plecat să preia comanda trupelor care se presupune că vor ataca în sudul Franţei. Dar va admite cu 'siguranţă această falsă evidenţă : la finele lunii mai, generalul Montgomery este în Gibraltar, iar de acolo va zbura la Alger.

Dacă Montgomery se plimbă în Africa, înseamnă că traversarea Mînecii nu va avea loc curînd.

Jocul se desfăşoară pe mai multe planuri. Mai întîi data. Datorită lui Clifton James, de pildă, nervii germanilor vor fi măcinaţi în continuare. Apoi locul, cu transformarea sud- estului Angliei în bază falsă de pornire pentru un atac în Pas-de-Calais. în această privinţă, rezultatele sînt, pentru moment, mai puţin evidente. Dar, chiar dacă nu izbutesc să-i convingă pe germani *înainte de ziua Z* că invazia se va produce în Pas-de-Calais, ei speră ca *după ziua* Z să-i facă să creadă că atacul în Normandia nu reprezintă decît o diversiune, lovitura principală urmînd să fie dată acolo unde o aşteaptă von Rundstedt. Dacă această parte a planului de intoxicare reuşeşte, cele cincisprezece divizii din Pas-de-Calais, în loc să se năpustească asupra plajelor normande, vor aştepta cu arma la picior un atac care nu se va produce niciodată. Pentru a ajunge la acest rezultat esenţial, echipa *Fortitude* va folosi din nou ceea ce, împreună cu cauciucul, constituie, fără discuţie, materialul ei preferat : un general.

Dacă i s-ar spune generalului George Patton că este impetuos ca Murat, temerar ca Nev, iscusit ca Davout, el ar fi furios: el se crede Napoleon. înalt, sportiv, bine îmbrăcat, Patton este starul armatei americane. La curtea Angliei, unde s-a prezentat cu două „Colturi", cu paturile de sidef încrustate în argint, care-i loveau fesele, a făcut senzaţie. Oamenii nutresc faţă de el acea dragoste umbrită de năduf pe care o poate inspira un şef ce-i duce la victorie, dar îi obligă să poarte cravată la luptă. Mamele ostaşilor îl detestă pe Patton de cînd a pălmuit, într-un spital din Sicilia, un biet *boy* traumatizat ele explozia unei bombe — incident prea mărunt, după cum a spus el, pentru a renunţa la bucuriile frontului. Urletele mamelor s-au înălţat atît de sus pe cerul AmericiL, încît erau cît pe ce să atingă stelele lui Patton. Eisenhower abia a putut să-l salveze. L-a obligat să prezinte scuze publice băiatului pălmuit, personalului din spital, soldaţilor din diviziile sale şi l-a luat cu el în Anglia : „Prezenţa lui Patton — zice el — asigură tot atîţia kilometri de ofensive cît şi dureri de cap." Generalul a făgăduit să-şi ţină gura. A simţit plutind deasupra capului lui suflul rece al destituirii. Dar trebuie să vorbească. Pentru el este o necesitate la fel de irezistibilă ca şi aceea de a lupta. Declară în mod public că, dacă omenirea vrea să fie fericită, ea trebuie să fie condusă după război de Statele Unite şi ele Anglia, lucru care îi supără

serios pe Stalin şi, desigur, pe Charles de Gaulle. Salvat pentru a doua oară din infern de către Eisenhower, Patton intră în purgatoriu. Nu i se încredinţează comanda armatei americane care va ataca Normandia, ci a Armatei a 3-a, care nu va fi angajată în luptă înainte de sfîrşitul lunii iulie. Eisenhower nu ia această hotărîre pentru a-şi pedepsi generalul, ci din grija de a-i folosi în mod raţional cunoştinţele. Patton este un repezit. Nu4 va asmuţi asupra germanilor elcoît după ce vor masa pe capul de pod destule forţe pentru a străpunge frontul inamic. Gîncl ruptura va fi efectuată, Armata a 3-a se va năpusti prin breşă şi va galopa într-un suflet pînă la Rin.

Pentru Patton, lăsat pe tuşă timp de două luni, este o decepţie amară. Pentru echipa *Fortitude* este un dar. Armata a 3-a nu este încă formată, dar, mulţumită transmisiilor radio- telegrafice ale falsului cartier general, montat în faţa lui Pas- de-Calais, i sc atribuie o viaţă artificială. Germanii, care cap-tează mesajele, cred în existenţa ei. Li se dă a înţelege că Pattern o comandă. în ochii lor, Patton este echivalentul american al lui Montgomery. El i-a ciomăgit în Sicilia. Se tem de el ca
de ciumă. După toate probabilităţile, ei vor fi convinşi că Eisenhower a încredinţat treaba cea mai importantă Armatei sale a 3-a, dindu-i preferinţă faţă de Armata 1 a lui Bradley. Cu ochelarii săi cu rame de oţel şi figura tristă, Omar Bradley, lung şi slab, seamănă cu un pastor melancolic. Vorbeşte ziariştilor cu o voce surdă, vrînd parcă să le dea de înţeles că nu trebuie să pună prea mult preţ pe spusele lui. Prenumele lui constituie singura sa excentricitate (mama lui, cu o uluitoare intuiţie, l-a ales din dorinţa de originalitate). Este un om foarte corect, care reciteşte în fiece an cartea sa preferată : *Ivanboc.* Este şi un mare general, dar asta abia trebuie să demonstreze, în mai 1944, nici nu suferă comparaţie cu strălucitorul Patton. De altfel, este mai tînăr decît acesta şi numai cu cîteva luni în urmă, în Sicilia, era sub ordinele lui. Cînd va ataca în Normand! a cu Armata 1, germanii, care au urmărit cu un ochi vigilent Armata a 3-a, vor trebui în mod logic să tragă concluzia că Bradlev nu face decît să execute un simulacru de atac *j*
în Normandia, în timp ce Patton se pregăteşte pentru lovitura cea mare în sectorul Pas-de-Galais.

în orice caz, aceasta este dorinţa celor din *Fortitude.* Daca va fi realizată, suferinţele morale ale „generalului cow-boy" cum îi spune Ilitler, vor aduce dividende grase. Căci pentru omul care vrea întotdeauna să „boxeze cu campionul" rolul care i se atribuie este un calvar. Generalul Patton este cel mai prestigios martir al lui *Fortitude.*

DUBII ŞI DUBLII Există martiri şi mai de plîns.

în *Memoriile* sale, publicate la şase ani după terminarea războiului, Winston Churchill scrie: „Nu este încă momentul să se dea în vileag tot ce s-a făcut pentru a-l induce pe inamic în eroare". El dă tonul : majoritatea şefilor militari din ultimul război reiau acest laitmotiv 111 scrierile lor. Dacă sînt întrebaţi, după douăzeci de ani, aceşti şefi sînt încîntaţi să ajute la regăsirea numărului primului car de luptă care a ajuns pe nisipul din

„Omaha" şi la stabilirea vîrstei ocupanţilor acestuia, dar se închid în ei de îndată ce se pronunţă cuvîntul *Fortitude.* Cît despre oamenii care au condus, în lagărul aliat, războiul secret din 1940 în 1945, ei se întind cu plăcere la vorbă despre gagul cu diviziile blindate din cauciuc sau despre sosia lui Montgomery, dar, deşi admit că a mai fost şi altceva, nu vor să abandoneze aceste subiecte inofensive.

La douăzeci de ani după acest eveniment, „nu este încă momentul să se dea în vileag tot ce s-a făcut pentru a-l induce pe inamic în eroare". Misterul *Fortitude* persistă...

Nu este interzis să cauţi.

E, oare, vorba de un agent introdus chiar în statul-major al fiihrerului şi pe care vor să-l ocrotească, pe el sau memoria lui ? Nu prea e plauzibil. Hitler nu asculta de nimeni. Cei mai de seamă dintre militarii aflaţi în anturajul său, Iveitel şi Jodl, erau trataţi ca nişte lachei. Nici unul dintre şefii nazişti nu-l putea influenţa pe fiihrer.

Să fie vorba de stratageme tehnice ele felul imitaţiilor de divizii ? De unele procedee ingenioase al căror secret se păstrează în vederea unei folosiri ulterioare ? Războiul atomic nu va oieri ocazia de a fi folosite.

„Nu este încă momentul..." Nu ca o măsură de prevedere pentru viitor continuă *Fortitude* să fie învăluit în mister, ci pentru a lăsa trecutului timpul să se acopere cu crusta uitării şi să devină o materie moartă în care scalpelul istoricilor să poată pătrunde fără a dăuna nimănui.

Dacă vrem să descoperim ultimul secret al operaţiei *Fortitude,* poate că ar trebui redeschise «cicatricele lăsate de operaţiile *Polul Nord* şi *Starkey...*

Mai întîi, *Polul Nord,* cu paraşutiştii olandezi pe care abilul Giskes îi „culege" de cum aterizează, emiţătorii de care se serveşte el pentru a intoxica Londra, miile de arme care se îngrămădesc în depozitele lui. Un succes remarcabil. Dar pentru cine ? Pentru germani sau pentru aliaţi ? La sfîrşitul războiului, mai sînt în viaţă trei dintre agenţii arestaţi. Toţi ceilalţi au fost executaţi în Germania. Printre supravieţuitori, Hubert Lauwers, radiotelegrafistul a cărui arestare i-a permis lui Gis- kes să intre pentru prima oară în legătură cu Londra şi să-şi pună la cale operaţia. Acuzat de trădare de către compatrioţii săi, Lauwers vorbeşte.

Este adevărat că i-a predat lui Giskes codul lui, dar toţi radiotelegrafiştii paraşutaţi în Europa ocupată aveau, în acea perioadă, autorizaţia s-o facă : Londra admitea că, oricum, secretul le-ar fi fost smuls prin tortură. Radiotelegrafiştii primiseră însă ordinul să păstreze cu orice preţ secretul lui *security-check,* adică a greşelii asupra căreia s-a convenit dinainte (o literă în plus, bunăoară) sau a unei frazc-cod care trebuie să figureze în orice mesaj şi a cărei absenţă va indica Londrei că fuseseră arestaţi şi că emit sub constrîngere. Lauwers a predat lui Giskes un *security-check* fals. Este deci încredinţat că Londra, avertizată în felul acesta, nu va cădea în capcana în- tinsă de germani. Dar Londra răspunde şi anunţă sosirea unor noi agenţi. Lauwers este îngrozit. O neatenţie din partea englezilor ? Greu ele admis, căci la Londra fiecare emisiune este recepţionată de doi radio telegraf işti, acţionînd independent unul de altul. Posibil totuşi, căci aceşti radio telegraf

işti sînt istoviţi şi uneori lipsiţi de experienţă. Lauwers născoceşte un nou procedeu pentru a da alarma. Datorită unor ingenioase combinaţii de litere, reuşeşte să introducă în mesajele sale cu- vîntul „prizonier". Londra continuă să expedieze agenţi şi arme. Lauwers trimite atunci un mesaj în care cuvîntul „prizonier" figurează de trei ori. Londra cere repetarea textului, apoi răspunde : „înţeles". Lauwers e extrem de bucuros. Dar paraşutiştii continuă să cadă în mîinile germanilor. Şi, în închisoare, olandezul întîlneşte un alt radiotelegrafist, a cărui poveste este şi mai uluitoare, întrucît Giskes a folosit codul acestui agent fără *security-check*. Londra a semnalat această omisiune şi a cerut radiotelegrafistului să aibă grijă în viitor !

De astă dată, Lauwers e convins că afacerea este în întregime pusă la cale de serviciile aliate. Pentru anumite raţiuni superioare care îi scapă, în sferele înalte s-a hotărît ca oamenii însărcinaţi cu efectuarea planului *Olandei* să fie predaţi în mîinile germanilor. Trimite, cu tot riscul, un nou avertisment. Este o adevărată lovitură de gong. Sub nasul specialiştilor germani care îl supraveghează, reuşeşte să strecoare într-un mesaj fraza : „Păcăliţi de germani din ziua de 6 martie". Londra n-a reacţionat.

Dezvăluirile lui Lauwers, la întoarcerea din deportare, creează în Olanda o tulburare lesne de înţeles. O comisie parlamentară anchetează timp de doi ani. Intră în legătură cu englezii. Foreign Office dă publicităţii o precizare în legătură cu operaţia *Polul Nord.* Explicaţia furnizată este din cele mai simple : serviciile engleze n-au observat la început lipsa unor *security-checks.* Cînd, în sfîrşit, au remarcat-o, au hotărît să nu ţină seama de acest lucru. De ce ? Pentru că radiotelegra- fiştii erau adeseori distraţi şi uitau acest *security-check*, astfel că absenţa lui nu constituia o dovadă. Ciudat raţionament ! Sistemul *security-check* era singurul care oferea siguranţa că radiotelegrafistul nu fusese silit de inamic să lucreze pentru ci, şi englezii n-au încetat să-l perfecţioneze 111 tot cursul războ- iului. N-are a face ! Comunicatul Foreign Office-ului conchide cu gravitate : „Sugestia că vieţile patrioţilor olandezi ar fi fost deliberat sacrificate pentru realizarea altor obiective, în Olanda sau altundeva, este considerată odioasă de către guvernul maiestăţii sale şi de poporul englez". Guvernul maiestăţii sale şi poporul englez ? Asta credem, desigur. Dar serviciile secrete ?...

Nu există nici o dovadă evidentă care să permită infirmarea comunicatului dat de Foreign Office. Prin urmare, este o simplă întîmplare dacă documentele planului *Olanda*, capturate de germani, arătau că debarcarea urma să aibă loc în Olanda. Fericită coincidenţă clacă lui Giskes şi serviciilor lui li s-a întreţinut timp de optsprezece luni ideea că ţărmurile olandeze vor vedea apărînd flota aliată. Evadarea neaşteptată a trei prizonieri olandezi, care a dus la întreruperea operaţiei, a împiedicat poate transformarea acestei idei, graţie capturării de noi documente trimise de Londra, într-o certitudine absolută — aceasta ar fi fost încă o întîmplare binefăcătoare.

Nu trebuie deci să plecăm urechea la toate zvonurile care continuă să circule, după douăzeci de ani, printre membrii Rezistenţei olandeze. Povestea pilulelor de cianură, bunăoară. Fiecare agent paraşutat primea înainte de plecare o pilulă şi sfatul de a o folosi dacă va fi arestat. Dar, în mai multe cazuri, pilulele ar fi fost false, nişte simple comprimate inofensive, ca şi cum cineva ar fi vrut să se asigure că agentul va mărturisi germanilor ceea ce se urmărea să le ajungă la cunoştinţă.

Dacă Rezistenţa olandeză rămîne atît de sensibilă în ceea ce priveşte capitolul operaţiei *Polul Nord*, aceasta se explică printr-un concurs ele împrejurări neprevăzute. în primul rînd chestiunea acelor *security-checks*. Faptul că serviciile engleze n-au ţinut în mod deliberat seama de avertismentele trimise de membrii Rezistenţei, care aflaseră cîte ceva despre numeroasele arestări de paraşutişti (1111 mesaj cita chiar nume ; Londra a dat ordin reţelelor să suprime toate legăturile cu omul care îi trimisese) ; de asemenea, faptul că englezii, sesizaţi de ab- senţa acestor *security-checks* chiar prin mesajele Rezistenţei, nu s-au gîndit să introducă în Olanda, fără să anunţe prin radio sosirea lor, nişte

agenţi însărcinaţi să facă lumină ; faptul că nu se hotarîră să ia această măsură de prevedere elementară, după ce doi dintre prizonierii lui Giskes evadaseră cu multe luni înaintea triplei evadări finale (cei doi oameni izbutiră să ajungă la Londra pentru a da alarma, dar au fost aruncaţi în închisoare imediat după sosire : Giskes anunţase ca evadarea lor era simulată şi că au intrat în Anglia ca să spioneze în folosul Abwehrului) ; faptul că englezii au refuzat să dea ascultare rugăminţilor fierbinţi ale ofiţerilor din serviciul secret olandez, pradă unei tulburări uşor de înţeles; faptul că 111 optsprezece luni nu s-au preocupat să ceară întoarcerea la Londra nici măcar a unui singur agent din cei cincizeci şi trei paraşutaţi — împrejurare probabil unică în analele războiului secret; în sfîrşit faptul că au organizat în Olanda o reţea pa-

ralelă în timp ce continuau să paraşuteze oamenii planului *Olanda.*

Acestea sînt împrejurările neprevăzute care explică reticenţele olandezilor. La care se mai adaugă, poate, şi afacerea Van der Waals. Trădătorul Van der Waals fusese auxiliarul cel mai preţios al germanilor în lupta lor împotriva Rezistenţei. Pornită în căutarea lui o dată cu sfîrşitul războiului, poliţia olandeză îl descoperi în timp ce efectua în zona de ocupaţie sovietică din Germania o misiune de spionaj pentru englezi. A trebuit să intervină guvernul olandez pentru a se obţine extrădarea lui. Cînd, în sfîrşit, Londra consimţi să-l predea, Van der Waals, confirmă că planul *Olanda* era menit să intoxice Berlinul.

Acest plan fusese conceput şi executat de *Serviciul britanic de operaţii specialc* (S.O.E.). „Vechea firmă", cum i se spunea, nu era un organ de informaţii. Sarcina ei era de a organiza sabotaje şi lupte de guerilla în toate teritoriile ocupate. Cartierul ei general era instalat la Londra, în două imobile de pe Baker Street. Dar o ultimă împrejurare neprevăzută a făcut imposibilă pentru totdeauna căutarea secretului operaţiei *Polul Nord* în arhivele din Baker Street: dintr-un ordin de sus, aceste arhive au fost arse imediat după sfîrşitul ostilităţilor K

S-ar fi descoperit, poate, adevărul despre reţeaua *Robim*

Şeful ei, *Robin,* este elveţian, evreu şi milionar. în 1940, a doua dintre calităţi îl îndeamnă să renunţe la securitatea pe care i-o garantează prima. Acest război este războiul său. *Robin* pune în serviciul aliaţilor inteligenţa, curajul, relaţiile şi milioanele sale[5]. El organizează în Franţa o reţea de

[5] întrucît *Robin* şi-a exprimat dorinţa de a nu-i fi dată în vileag adevărata identitate, autorul, firește, i-o respectă.

informaţii activă şi sigură, pe care o finanţează din banii lui. în octombrie 1942, englezii îi cer să treacă sub controlul lui S.O.E. şi să organizeze grupuri de sabotaj şi de guerillă. Ezită. I se dă a înţelege că se apropie clipa cînd va trebui să stea în luptă faţă în faţă cu germanul. Acceptă. Serviciul S.O.E. îl integrează într-o organizaţie care împînzeşte un sfert din Franţa : organizaţia lui *Prosper*, maior britanic paraşutat la 1 octombrie 1942.

La începutul anului 1943, *Robin* primeşte ordinul de a urgenta pregătirile : debarcarea va avea loc în cursul verii. *Robin* se supune. în lunile care urmează, avertismentele Londrei se înmulţesc : ziua Z se apropie. Dar reţeaua *Robin* este zdrobită tocmai cînd desfăşura cea mai intensă activitate. Aproape tot statul său major cade în mîinile germanilor. După aceea, întreaga organizaţie *Prosper* se prăbuşeşte. Oamenii sînt arestaţi cu sutele şi armele le sînt capturate. *Robin* scapă de urmărire. încearcă să înnoade din nou firele rupte ale organizaţiei sale. Dar germanii îi dejoacă toate încercările şi continuă să izbească cu lovituri sigure. Ciudat de sigure. Or, unul din radiotelegrafişti, englezul *Archambaud*, fusese arestat. Să fi fost atras de partea germanilor ? Prin propriul său emiţător, *Robin* avertizează în repetate rînduri Londra că toate mesajele lui *Archambaud* trebuie să lie considerate suspecte. Dezastrele continuă unul după altul. în cele din urmă, *Robiri* primeşte ordinul să-şi părăsească reţeaua nimicită şi să se întoarcă în Elveţia. Se supune.

Ştie că a fost trădat. Nu este un accident excepţional în războiul clandestin. Dar, de data aceasta, germanii ştiu atîtea lucruri, încît *Robin* este încredinţat că nu le-au putut afla decît de la Londra. Reacţia unui om hăituit ? Dar *Prosper*, maior în armata engleză, care va muri o dată cu amiralul Canaris, atîrnat de aceeaşi spînzurătoare în lagărul de la Flos- senburg, *Prosper* exprimase aceeaşi convingere. Şi astăzi, cînd pericolele nu mai există, iar resentimentele s-au potolit, aproape toţi supravieţuitorii organizaţiei *Prosper* continuă s-o afirme.

[5] Cîntec creat la Paris în 1914 şi popularizat de soldaţii francezi din primul război mondial. — *Nota traci.*

Radiotelegrafistul *Archambaud ?* A livrat codul său, aşa cum fusese autorizat s-o facă. Interogat asupra *security-check*-ului sau, el n-a comunicat decît o jumătate din fraza respectivă, fiind convins că acest amănunt va fi suficient pentru a alarma Londra. După recepţia primului său mesaj emis sub constrîn- gere, Londra îi face observaţie că a uitat o parte din *security- check.,* Prevenită în doua rînduri de către *Robin* că *Archam- baud* este prins, Londra continuă să comunice cu el şi să-i transmită informaţii... Cîteva săptămîni mai tîrziu, un ofiţer britanic din S.O.E., paraşutat de mult în Franţa, informează, la rîndul său Londra, despre radiotelcgrafiştii siliţi de inamic să lucreze pentru ei. I se răspunde : „Nu vă amestecaţi unde nu vă priveşte".

Fără îndoială, oamenii din reţeaua *Robin,* arestaţi şi interogaţi, încercaseră din răsputeri să păstreze tăcerea. Poate că unii au izbutit. Nu ştiau că pot să vorbească şi să-i informeze pe germani «că debarcarea ar putea să aibă loc în cîteva săptămîni. Cei care, pînă la urmă, au mărturisit, se gîndeau, poate, cu durere în suflet, că indirect slăbiciunea lor va contribui la înfrîngerea aliaţilor. De unde puteau ei să ştie că în felul acesta contribuiau la o victorie a serviciilor lor secrete ? Nu s-a pus *niciodată* problema unei debarcări în Franţa în vara anului 1943. Intenţia a fost, pur şi simplu, să-l facă pe inamic să creadă acest lucru şi s-a reuşit. O uriaşă campanie de intoxicare, în care sacrificarea reţelei *Robin* nu constituia decît un episod, l-a convins să lase pe coastele franceze diviziile care i-ar fi îngăduit să se întărească în Mediterana. Pornită cu şase luni în urmă, această campanie s-a încheiat la 8 septembrie 1943, *în ajunul debarcării de la Salerno*, prin exerciţiul *Star- key,* care a stîrnit o mare fierbere în toate statele-majore germane din vest. În această zi, piloţii de recunoaştere din Luftwaffe au zărit convoaie imense blocînd drumurile din sudul Angliei, au asistat la îmbarcarea a zeci de mii de oameni în şalupe de debarcare, apoi, la căderea nopţii, radarele germane au semnalat un trafic aerian intens deasupra Canalului Mîne- cii. La ora precisă cînd von Rundstedt aştepta lovitura pe plajele din Pas-de-Calais, Eisenhower debarca pe plajele italiene.

Mustăcios, cu ochi vii, cu vocea puternică şi aspră, Frederic Leon Donct pare coborît direct dintr-o imagine de la Epi- nal. Sergent-major în 1914, e căpitan în 1918. în acest răstimp, a fost rănit de patru ori şi citat de zece ori pe ordinele de zi, redactate într-un stil foarte monoton : „Bravură uluitoare", „model de vitejie", „superb dispreţ în faţa pericolului", „cea mai uluitoare bravură" etc. Este acel subofiţer din topor care iese din tranşeele franceze cu cîţiva oameni, revine cu o mitra- lieră şi şaizeci de prizonieri şi care, încă în zdrenţe, acoperit de sînge şi de noroi, este decorat pe cîmpul de luptă de către general care-i spune :

„Băiatule, e minunat etc." Un „poilu". Prototipul soldatului francez din primul război mondial. Puţin cam ca Ponchardier, dacă vreţi, plus *La Madelon*[1]. Acest viteaz îşi va avea oare locul în vreun muzeu Grevin ? Nici gînd. Cu o superbă nepăsare trece de la *La Madelon* la *Cîntecul partizanilor*. După ce în 1940 a fost cinstit cu un glonte 111 cap şi două noi citaţii, locotenent-colonelul Donet se afundă în clandestinitate. Ajunge adjunctul locotenent-colonelului Bressac, şeful reţelei *Mitridate*. Datorită agenţilor dubli, germanii apreciază valoarea sa şi-i cunosc pseudonimul : *Lafleche*. Dar deocamdată n-au putut să ajungă la el. Stau la pîndă.

în aprilie 1944, Bressac se întoarce din Londra cu o misiune capitală pentru Donet. Tehnicienii englezi încredinţează reţelei *Mitridate* un emiţător ultraperfecţionat: „Ayesha". Se va putea comunica radiofonic cu Londra. Asta înseamnă ca, în loc să emită prin morse, vor vorbi cu englezii la fel de comod ca la telefon. Pentru vremea de atunci, progresul era fabulos. Mai ales din punctul de vedere al securităţii, „Ayesha" marchează o adevărată revoluţie : tehnicienii englezi garantează că nu poate fi detectat. Datorită acestui giuvaer, s-a terminat cu emiterea în mare grabă a mesajelor reduse în mod obligatoriu la strictul minimal, fără de care pîndarii, plasaţi 111 stradă, ar li. semnalat imediat sosirea maşinilor germane de reperare. Cîte reţele nu fuseseră decimate pentru că emiţătoarele lor au lost astfel descoperite ? Cu „Ayesha", care elimină acest punct slab — adevărat călоîi al lui A hi le al Rezistenţei —, hecatomba va înceta.

Donet este însărcinat cu experimentarea postului. Tehnicienii englezi au impus cîteva condiţii : locul de emisiune trebuie să fie la cel puţin 250 de kilometri de Londra, pe coastă şi pe teren neted. Asta înseamnă să te duci în Pas-de-Calais.

Mitridate nu dispune acolo de nici un agent în stare să adăpostească „Ayesha", de aceea Donet ia legătura cu Michel Sto- ven, unul dintre camarazii săi din războiul trecut, care locuieşte la Renescure, lîngă Saint-Omer. Stoven acceptă. La 20 aprilie se stabileşte cu Anglia o comunicaţie perfectă. O lună mai tîrziu, la 19 mai, cu două săptămîni înainte de ziua Z, Donet revine la Renescure pentru a realiza prima sa emisiune regulată. El se pregăteşte să transmită cu largheţe 230 de mesaje. Franţa Liberă l-a făcut colonel plin. Va transmite deci la Londra statele sale de serviciu şi lista completă a citaţiilor pentru a da posibilitatea să i se întocmească dosarul militar. A redactat, de asemenea, un scurt mesaj plin de afecţiune pentru fiul său, care-şi face serviciul într-un batalion de şoc aliat. De ce oare s-ar limita, cînd are norocul să

dispună de minunatul „Ayesha" ? Germanii însă apar ca din pămînt, cu pistoale- mitralieră, tocmai în momentul cînd încearcă să stabilească legătura cu Londra.

în zilele următoare, Donet este interogat de o comisie de ofiţeri superiori ai contraspionajului german. Aceştia descoperă că au pus mîna pe *Lafleche,* şeful adjunct al reţelei *Mitridate,* un personaj considerabil al Rezistenţei france: e. L-au surprins în timp ce stabilea legătura cu Londra, datorită unui material nou extrem de perfecţionat. L-au arestat în *Pas-de-Calais.* După ce a vorbit mult timp cu Parisul, unul dintre germani îi spune prizonierului, cu un zîmbet radios: „Domnule colonel, acum ştim unde vor debarca aliaţii. Le rezervăm o primire care ne va permite după aceea să continuăm luptele în Anglia. Va fi cea mai frumoasă zi din viaţa noastră".

Cum au putut să descopere postul ? Donet primeşte răspunsul chiar din gura unuia din cei care îl cercetau : *„Ayesha", garantat nedetectabil, era reglat pe aceeaşi lungime de undă cu carele de luptă germane aflate pe poziţie în Pas-de-Calais.*

Prin staţiile lor de recepţie, englezii cunosc, bineînţeles, această lungime de undă, după cum şi staţiile de recepţie germane înregistrau cu uşurinţă frazele schimbate radio telegraf ic de către tanchiştii britanici.

Stoic, Donet tace.

Folosirea Rezistenţei de către serviciile aliate în scopuri de intoxicare este deci probabilă în cazul planului *Olanda*, sigură în cazul exerciţiului *Starkey*, evidentă în episodul *„Ayesba*plauzibilă în alte împrejurări, rămase necunoscute, pentru că nici un supravieţuitor nu s-a mai întors clin Germania ca să relateze faptele. Ea răspundea unui scop triplu. în primul rînd, servea de acoperire unor operaţii cum a fost atacarea Siciliei sau debarcarea la Salerno. Apoi, slăbea încrederea acordată de inamic informaţiilor obţinute prin canalul Rezistenţei. Datorită unei munci de intoxicare începută o dată cu exerciţiul *Starkey*, germanii ştiu acum că reţelele, trase pe sfoară de Londra, nu deţin decît nişte adevăruri nesigure care pornesc, probabil, din oficinele engleze specializate 111 minciună. Vor ţine minte acest lucru. în sfîrşit, şi mai ales, această manipulare a Rezistenţei trebuia să-i întreţină adversarului convingerea că invazia urma să se producă în altă parte decît 111 Normandia.

Acesta este, fără doar şi poate, ultimul secret al lui *Fortitude.*

Cinism revoltător ? Culmea perfidiei ? Trebuie să înţelegem că activitatea serviciilor secrete nu prea se pretează unor judecăţi categorice. Deznodămîntul afacerii Donet are loc. e drept, în lumina brutală a unei trimiteri la moarte premeditate. Dar celelalte ? Aceste

activităţi se desfăşoară într-o lume în veşnică mişcare, tăcută, în penumbră, unde se înaintează pe bîjbîite, fără să ştii bine dacă dai de un prieten sau de un duşman. Adversarul, de altfel, se pricepe să inducă în eroare. Primiţi, încurajaţi, călăuziţi de „Rezistenţii" vicleanului Giskes, zeci de aviatori doborîţi deasupra Olandei au putut ajunge 111 Spania şi, de acolo, în Marea Britanie. Pentru german nu este vorba decît de cîţiva pioni fără importanţă, pe care-i sacrifică pentru miza supremă. Dar pentru englezi, sosirea acestor oameni nu compensează ea, oare, omiterea unui *security- check ?*

Chiar atunci cînd nu există astfel de manevre, tot e greu să vezi limpede. Londra ştie că organizaţia *Prosper* nu este în siguranţă. Ca şi celelalte, s-a umflat peste măsură. Nu a ţinut seama de legea imperativă a unor organizaţii închise. Este plină de duşmani. Dar pînă la ce punct ? Se ştie că trădarea există, dar nu se ştie pînă unde se întinde cangrena. Trebuie întreruptă orice legătură ? Asta e posibil în timp de pace. Războiul nu îngăduie un astfel de lux. Să părăseşti armele, ascunzătorile, oamenii ? Nici vorbă nu poate fi. Legătura se păstrează. Dar şi prudenţa. Cînd domneşte îndoiala, se răspînclesc informaţii false, se vorbeşte de o debarcare în toamna lui 1943...

Dar dacă se capătă, în fine, siguranţa că inamicul i-a descoperit pe radiotelegrafişti şi că îi sileşte să lucreze pentru el ? Chiar şi atunci trebuie păstrată legătura, pentru a-l face să creadă că te-ai lăsat prins în cursă : culcîndu-se pe lauri, nu va mai observa noile reţele pe care urmează să le organizezi. Mai cu seamă comunicarea pe care el însuşi a stabilit-o îţi dă posibilitatea să-l intoxici. Cu condiţia să plăteşti preţul. Arme, materiale. Oameni ? Afacerea falselor pilule de cianură ar fi, desigur, cumplită dacă ar fi adevărată. Dar intoxicarea inamicului era departe de a impune asemenea procedee extreme. Să luăm ipoteza — clasică în 1944 —, a unui şef de reţea care a ajuns la Londra după ce organizaţia sa a fost tare scuturată de serviciile germane. Trec cîteva săptămîni. Amintirea oamenilor săi îl obsedează şi ar vrea să-şi reia locul în fruntea lor. Toţi ar vrea. O astfel de cerere e deseori refuzată, fiindcă la capătul călătoriei aşteaptă moartea. Alteori e acceptată, fiindcă omul nostru este singurul care poate să refacă reţeaua. Acest om merge la o capturare aproape sigură — şi o ştie. Este oare un fapt atît de condamnabil dacă i se dau informaţii inexacte (Pas-de-Calais şi luna iulie) care, dezvăluite în urma torturii, vor permite intoxicarea inamicului ?

De exemplu *Paul.* Este unul din cei doi şefi ai acelei reţele *Harta*$_y$ în care germanii l-au introdus, printre alţii, pe agentul dublu *Michel* La

sfîrşitul anului 1943, organizaţia sa este serios lovită, dar *Paul* izbuteşte să ajungă la Londra. Vrea să se întoarcă. Se va întoarce. în vizuina lupului. Căci reţeaua sa este împănată de agenţi dubli, pe care Gestapoul prevăzător i-a lăsat pe loc pentru a porni eventual din nou vînătoarea sa de oameni. *Paul* va ii prins în ajunul zilei 2. Nu era prudent, bineînţeles, sa i se dezvăluie marele secret. De aşa ceva nici vorbă nu poate fi. Dimpotrivă, i s-a dat ordinul categoric de a-i încredinţa lui *Michel* (despre care *Paul* nu ştie că este în serviciul germanilor) comanda secţiei normande a *Harţei.* E uluitor ? Afară doar dacă Londra cunoaşte trădarea lui *Michel.* în acest caz, lovitura este magistrală, întrucît *Michel* este fără voie transformat într-un agent triplu. Complicat ? De loc : aceasta înseamnă că, încunoştinţîndu-l pe *Michel*, promovat şef de reţea, că debarcarea nu se va face în sectorul său, există certitudinea că vorba cea bună va fi transmisă germanilor aşa cum se cuvine. în cc-l priveşte pe bietul *Paul*, plecat voluntar în ajutorul reţelei sale aflate în primejdie, de ce să nu i se vorbească cîte ceva despre Pas-de-Calais şi luna iulie ?

Faptul jertfirii cu premeditare a oamenilor rămîne. Oare după douăzeci de ani 1111 a sosit încă timpul să se recunoască cinstit că au fost într-adevăr sacrificaţi, dar că sacrificiul n-a fost zadarnic ? Astăzi, cînd lacrimile s-au uscat şi rănile s-au închis, nu este cu putinţă încă să se accepte crudul adevăr ? Colonelul Donet, pe care o acţiune eroică a Rezistenţei belgiene îl smulge din ghearele plutonului de execuţie, primise cu calm vestea condamnării lui la moarte. „La Marna, cînd ata-cam în fruntea plutonului meu, era vorba de acelaşi sacrificiu". Cînd colonelul Simpson, din serviciile engleze, 11 spune, la 8 septembrie 1944 : „Acum ştiţi că nu aţi fi murit în zadar", colonelul Donet acceptase de mult. Şi *Robin* de asemenea acceptase, cînd un alt responsabil englez 11 explică, la sfîrşitul războiului: „Sînteţi un 0111 de afaceri. Puteţi înţelege aceste lucruri. Ştiţi doar că în afaceri este uneori nevoie să sacrifici 5 000 de franci pentru a salva 500 000..."

Era vorba de fiinţe omeneşti şi nu de bani, iar şefii englezi şi americani erau perfect conştienţi. Compatrioţii lor, ca şi membrii Rezistenţei europene, au trebuit să plătească un tribut greu pentru menţinerea secretului zilei 2. Cînd cei doi comando, Scott Bowden şi Ogden Smith, sînt trimişi să exploreze degeaba plajele din Pas-de-Calais, ei sînt expuşi la moarte pentru a se păstra secretul. Cînd aliaţii hotărăsc ca tunurile flotei lor să nu deschidă focul asupra Zidului decît eu trei sferturi de oră înainte de atac, ei sacrifică cu bună ştiinţă vieţile cîtorva sute dintre soldaţii lor. Căci operaţiile de debarcare în insulele din

Oceanul Pacific au demonstrat cît de greu era pentru marină să distrugă cazematele. Tocmai de aceea li s-a acordat vaselor de război un răgaz îndelungat pentru a le nimici cu obuzele lor. Cel puţin cîteva ore, uneori cîteva zile. Nor- mandia însă nu este o insulă şi germanii ar putea trimite întăriri imediat ce prima salvă ar declanşa alarma. Deci Eisenhower a limitat începerea bombardamentului la trei sferturi de oră. Vrea să beneficieze pînă la sfîrşit de efectul surprizei. Aceasta înseamnă că primele valuri de asalt vor ataca fortificaţii încă puternice. Oamenii care vor fi seceraţi de gloanţele trase din cazematele Zidului vor muri într-un fel mai puţin dramatic decît olandezii din operaţia *Polul Nord* sau francezii din reţelele *Robin* şi *Mitridate.* Se vor prăvăli simplu pe nisip şi nici o controversă nu se va isca vreodată în legătură cu moartea lor. Sînt totuşi vieţi omeneşti care vor fi sacrificate pe plajele normande, aşa cum alte vieţi fuseseră sacrificate, cu luni şi ani în urmă, în sforăriile întortocheate ale intoxicării.

Rezistenţa a fost nicovala pe care au căzut, pe rînd, loviturile germanului şi englezului, dar pe care s-a făurit, în bună parte, succesul operaţiei *Overlord.*

Drept fundal sonor pentru comediile şi tragediile lui *Fortitude* a servit corul puternic al agenţilor dubli. Lily Sergheiev şi Hans Schmidt sînt soliştii, pentru că Berlinul îi consideră drept cele mai sigure izvoare de informaţii, dar toţi spionii arestaţi şi recrutaţi din 1940 le ţin cu sîrg isonul. Din aprilie cîn- tecele lor de sirenă îi înnebunesc pe germani. I-au înşelat şi i-au enervat. în fiecare săptăinînă îi făceau să creadă că invazia era fixată pentru noaptea următoare. Pînă la urmă au reuşit să semene în lagărul inamic acea uluitoare descurajare de la jumătatea lunii mai şi convingerea, din ce în ce mai ras- pîndită, că invazia nu va mai veni niciodată.

. Aceste vocalize nu erau decît un preludiu. Ofensiva agenţilor dubli nu porneşte cu adevărat decît de la 15 mai, dar atunci dezlănţuie o adevărată ploaie de mesaje care să abate asupra Berlinului. Lily Sergheiev nu emitea la început decît de trei ori pe săptămînă : marţi, miercuri şi joi. în luna mai, cadenţa se accelerează : şase mesaje pe săptămînă. în ultimele două săptămîni ale lunii, emite de *trei ori pe zi*, şi mesajele devin din ce în ce mai consistente. Ca şi blans Schmidt, care este supus aceluiaşi ritm, ea lucrează pe două teme : iulie şi Pas-de-Calais. Transmite lui Kliemann nenumărate informaţii presupuse a fi culese în trenuri, în cluburi şi în cantine. Descrie insignele diviziilor aliate pe care pretinde că le-a reperat în sud-est. Semnalează concentrări de blindate în faţa lui Pas-de-Calais.

Cît despre informaţiile de interes strategic, declară că le deţine de la prietena ei Nelly — o tînără persoană care s-ar bucura de confidenţele generalului Koenig. De fiecare dată, Kliemann o felicită pentru munca ei.

în acelaşi timp, agenţii cu care Schellenberg a inundat capitalele neutre, deoarece nu puteau să intre în Anglia, au fost în cea mai mare parte descoperiţi şi recrutaţi de serviciile aliate. Sînt îndreptaţi pe piste false (bunăoară, cumpărîn- clu-se în librăriile elveţiene toate exemplarele disponibile ale hărţii Michelin nr. 51, cea a departamentului Pas-de-Calais). Sînt îndopaţi cu informaţii eronate. Datorită lor, datorită agenţilor dubli, care în Anglia bat cu frenezie 111 claviatura emiţătoarelor lor, serviciile lui Schellenberg primesc în mai puţin de cincisprezece zile o sută şaptezeci şi trei de mesaje :

Ele spun :

— *Dificultăţi tehnice fac cu neputinţă invazia într-un termen apropiat...*

— *Debarcarea va avea loc de îndată ce condiţiile meteorologice o vor permite...*

— *Nu trebuie să ne aşteptăm curînd la o invazie...*

— *Atac în iulie în sectorul Dieppe-Dunkerque...*

— *Aliaţii vor debarca în Danemarca înainte de 18 iunie...*

— *Invazie în Belgia între 15 şi 22 mai.,,*

— *Îmbarcarea trupelor este terminata. Flota se pregăteşte sa ia calea mării...*

— *Atac în Pas-de-Calais la sfîrşitul lunii mau Va fi o manevră de diversiune. Englezii şi americanii n-au căzut încă de acord asupra cărui sector se va îndrepta adevărata invazie...*

— *Importante paraşutări în nordul Franţei cu începere din 20 mai...*

— *Aliaţii, în faţa puterii mereu crescînde a Zidului, au hotărît anularea invaziei...*

— *Invazie în noaptea de 22 spre 23 mai...*

— *Debarcarea amînată pentru la toamnă...*

— *Debarcare în Pas-de-Calais în iulie...*

Etc.

Poate că, în definitiv, pasărea rară există totuşi ? Poate un agent german a reuşit să pătrundă în Anglia şi să scape din. plasa contraspionajului ? O şansă la o sută, cel mult. Conside- rînd erorile grosolane care au dus la capturarea spionilor lui Canaris sau ai lui Schellenberg, este puţin probabil ca maşina şchiopătîndă a spionajului

german să fi produs deodată, printr-o întîmplare miraculoasă, un agent care să nu fi fost aţin·? de infirmităţile comune. Şi-apoi, probabil că astăzi s-ar fi ştiut acest lucru. în orice caz e sigur că glasul acestui erou eventual ar fi fost acoperit de larma agenţilor dubli. în mod paradoxal rapoartele sale ar fi părut mai puţin serioase decît cele care erau pregătite cu minuţiozitate în birourile londoneze. Fiecare dintre informaţiile lui ar fi fost contrazisă de alte douăzeci. Chiar dacă ar fi transmis la Berlin secretul planului *Overlords* de ce i-ar fi acordat serviciile germane mai multă încredere decît Iui Lily Sergheiev sau lui Hans Schmidt ?

Simplă ipoteză, căci, admiţînd că există, agentul excepţional n-a descoperit adevărul. în mai 1945, serviciile aliate vor găsi în arhi\ᵀele germane textul a două sute cincizeci de mesaje primite înainte de ziua 2. Imensa majoritate indică luna iulie şi Pas-de-Calais. Un singur mesaj dă atît data cît şi locul exact al debarcării. El provine de la un colonel francez cu serviciul la Alger. Acest ofiţer a lucrat efectiv pentru Abwehr, dar a fost demascat şi recrutat de aliaţi. L-au folosit pentru intoxicarea Berlinului. Au uzat şi au abuzat de el. Serviciile germane, înşelate de acest agent de zeci de ori, nu s-au mai lăsat trase pe sfoară. Dar păstrează legătura, deoarece este întotdeauna interesant să ştii ceea ce duşmanul ar vrea să crezi. Cu o rară îndrăzneală şi o perversitate a spiritului într-adevăr admirabi'ă, aliaţii anunţă prin colonel că invazia va avea loc în Normandia în 5, în *6* sau în 7 iunie. Pentru germani, mesajul său constituie dovada sigură că debarcarea va avea loc oricînd, *în afara de 5> 6 sau 7 iunie*, şi oriunde, *în afara de Normandia*

Este una din acele întîmplări într-adevăr destul de rare, în care informaţiile, ajungînd la nivelul poeziei, pot fi considerate ca una din artele frumoase.

Deoarece Hitler şi Rommel îşi făureau convingerile intime pe căile obscure ale intuiţiei sau ale bunului simţ (care nu este adesea decît un alt nume dat intuiţiei), nu se va şti niciodată cu siguranţă care din ingredientele cocteilului *Fortitude* a fost cel mai eficace. Diviziile de cauciuc sau prestigiul lui Patton ? Intoxicarea cu ajutorul Rezistenţei sau falsul cartier general al lui Montgomery ? Probabil că valul neaşteptat de mesaje trimise de agenţii dubli a fost precumpănitor în determinarea unei decizii, dînd totodată o nouă eficacitate argumentelor care pînă atunci nu erau socotite ca hotărîtoare.

Fapt este că în cincisprezece zile Hitler şi Rommel parcurg jumătatea drumului care îi desparte de von Rundstedt. La 15 mai aveau convingerea că invazia va avea loc în Normandia. La 31 mai, tot mai cred că Normandia va fi atacată, dar sînt convinşi că aceasta nu va fi

decît o manevră de diversiune, iar lovitura principală se va da în Pas-de-Calais.

[1] După ziua 2, colonelul a fost, bineînţeles, complet reabilitat în faţa germanilor, aşa încît aliaţii au putut să-l folosească în mod avantajos pînă la sfîrşitul războiului.

IUNIE

ULTIMELE O SUTA CINCISPREZECE ORE

1 iunie. 115 ore înainte de ziua Z[1]

Diviziile de asalt britanice încep îmbarcarea. Americanii, care urmează să cfectueze o traversare mai lunga, se îngrămădesc cu două zile mai înainte în vasele de transport.

Soldaţii şi-au părăsit taberele începînd din *26* mai. Au fost duşi în apropierea porturilor, în zone de adunare poreclite „cîrnaţi", din cauza formei lor alungite. Cînd veneau aici, oamenii nu ştiau care era destinaţia lor finală. Hărţile care li se dăduseră erau mute, sau Caen se numea Varşovia, în timp ce rîurile normanele purtau nume de fluvii ruseşti. Pentru paraşutiştii americani prezenţa numeroaselor mlaştini pe hărţi facea ca cele mai multe pronosticuri să fie în favoarea Danemarcei.

Cînd diviziile de asalt fură instalate în aceşti „cîrnaţi", două mii de oameni din serviciile de securitate înconjurară

[1] Va fi întotdeauna vorba de ora engleză, în avans eu o ora faţă de cea germană.

regiunea pentru a le interzice orice legătură cu exteriorul. Sa distribuiră apoi franci francezi soldaţilor şi britanicii primiră o fasciculă subţire, care începea cu următoarele cuvinte : „Un nou corp expediţionar, din care faceţi şi voi parte, va porni spre Franţa. Veţi contribui personal la alungarea germanilor din această ţară şi-i veţi conduce pînă la ei acasă".

Ofiţerii primiră hărţi „vorbitoare". Apoi se împărţiră soldaţilor fotografii ale plajei unde urmau să acosteze. Luate Ia nivelul apei, ele înfăţişau ţărmul aşa cum îl vor vedea din şalupe. Li se dădură apoi fotografii ale punctului fortificat pe care urmau să-l atace. Ei observară că obiectivul pe care timp de două luni de zile se antrenaseră să-l distrugă constituia o replică minuţios exactă a celui real. Fotografiile erau atît de desluşite, încît se zăreau pînă şi chipurile soldaţilor germani pe care vor trebui să-i ucidă. Li se înşiră un inventar amănunţit al armelor de care dispuneau aceşti soldaţi. Li se arătă pe machete locul unde erau ascunse aceste arme. Li se indică numărul şi amplasamentul muniţiilor destinate să-i aprovizioneze, precum şi planul cîmpurilor de mine şi al reţelelor de sîrmă ghimpată. Li se explică, în sfîrşit, la ce fel de mijloace vor recurge pentru a zădărnici această apărare şi rolul personal pe care fiecare va trebui să-l joace.

Cînd oamenii diviziilor de asalt părăsiră „cîrnaţii" pentru a se îmbarca, aveau alt moral decît atunci cînd veniseră. îşi dădeau seama că aveau despre adversar toate informaţiile care puteau fi culese. Teama de necunoscut fusese risipita. Sarcina era grea, desigur, dar ştiau cum trebuie dusă la îndeplinire şi felul în care inamicul va căuta să-i împiedice. Li se spusese adevărul — nimic decît adevărul, dar tot adevărul. Erau infinit mai reconfortaţi decît soldaţii germani în 1940 cînd, înainte dc operaţia *Otaria,* li se distribuise „hărţi psihologice" în care Anglia se găsea extraordinar de aproape de continent, încît părea că e de ajuns să faci un pas ca să traversezi Canalul Mînecii...

Acum, soldaţii sînt pe vase. N-au dreptul să iasă *sub nici un motiv*. Seara, o pîclă artificială acoperă complet porturile pentru a împiedica orice reperare a flotei de către rachetele luminoase ale aviaţiei germane. Piloţii englezi şi americani au fost preveniţi că orice avion care va zbura deasupra zonei de debarcare va fi doborît de antiaeriană, chiar dacă ar purta culorile aliate.

Invazia este prevăzută, irevocabil, pentru 5 iunie,

114 ore înainte de ziua Z

Raportul serviciilor de informaţii din Luftwaffe semnalează :

„Paraşutările de arme crcsc considerabil din noaptea cu lună plină de 28 mai. Paraşutări de echipe de ofiţeri *în uniformă :* şederea lor clandestină pe timp mai îndelungat nepu- tînd fi luată în consideraţie, s-ar putea socoti perioada înce- pînd de la 12 iunie (ultimul pătrar de lună) drept periculoasă".

Statele-majore germane din vest aşteaptă mai mult de la Luftwaffe. Rolul ei nu este atît de a da raportul asupra paraşu- tărilor în Franţa, cît de a observa pregătirile ce se fac în Anglia. Recunoaşterile nocturne au semnalat în sud-vest un trafic rutier intens, descoperit datorită neglijenţei şoferilor, care nu-şi stingeau farurile. Von Rundstedt este încredinţat că această neglijenţă este premeditată. Vor să-l facă să creadă că debarcarea se va produce în Normandia şi nu în Pas-de-Calais. Ziua, zborurile de recunoaştere sînt foarte rare. Rommel s-a plîns, la 21 mai, în raportul său săptămînal : „Recunoaşterile aeriene n-au adus *nici o* informaţie". Un formidabil baraj de aparate ele vînătoare aliate împiedică Luftwaffe să se apropie de porturile din sud-vest.

Dimpotrivă, cîteva avioane „Junkers" izbutesc să zboare deasupra sucl-estului fără a fi prea stingherite. Ele semnalează că la Dover şi la Folkestone numărul şalupelor de debarcare este staţionar, dacă nu chiar în descreştere. Von Rundstedt s-a liniştit. El socoteşte că atîta timp cît vasele nu mişună peste drum de Pas-de-Calais, nu este nimic de temut. La 30 mai, i-a făcut cunoscut lui Hitler: „Este adevărat că ora debarcării

se apropie, dar amploarea atacurilor aviaţiei inamice nu arată că ar fi de-a dreptul iminentă".

Ofiţerii de stat-major de la Saint Germ ain-en-**L** aye ţin cu minuţiozitate la zi, pe hărţile Angliei, ordinea de bătaie inamică, aşa cum o reconstituiseră serviciile lui Schellenberg, luînd ca bază mesajele spionilor. Diviziile se îngrămădesc în sud-est, dincolo de Pas-de-Calais. Practic vorbind, sud-vestul este golit de armată.

99 de ore înainte de ziua 2

1 î 2 ore înainte de ziua 2

La cartierul general din Portsmouth, Eisenhower primeşte o scrisoare furioasă de la Churchill. Premierul britanic a aflat că un ziarist american de la *Chicago Tribune* a obţinut autorizaţia de a se întoarce în Statele LInite. Este indignat de această favoare inadmisibilă, atunci cînd guvernele ţărilor amice, diplomaţii străini şi civilii englezi sînt blocaţi în insulă. O anchetă rapidă face posibilă calmarea lui Churchill : a fost gre-şit informat, ziaristul n-a plecat. Incidentul îl amuză grozav pe Eisenhower· Spune: „Bătrînul *(old boy)* este în plină formă"·

Tot la cartierul general din Portsmouth, căpitanul J. Stagg scrutează indicaţiile care-i sînt transmise de staţiile meteorologice aliate. în cursul săptămînilor trecute, Eisenhower a pus la încercare perspicacitatea lui Stagg şi a confraţilor săi meteorologi. Rezultatele au fost cît se poate de satisfăcătoare.

Cinci condiţii minimale sînt absolut necesare declanşării operaţiei *Overlord :* un vînt care să nu depăşească 12 pînă la 20 km/h pe plaje, 20 pînă la 29 km/h în larg ; o vizibilitate de 5 kilometri ; un plafon de nori de 900 de metri ; un semiclar de lună — şi toate acestea timp de trei zile cel puţin. Cele cinci condiţii au fost întrunite în cea mai mare parte a lunii mai. Chiar ieri seara, soarele a dispărut într-o apoteoză glorioasă. Dar n-a mai revenit. în această zi de 1 iunie, cerul este cenuşiu. Stagg notează : „Destul de optimist, dar, vădit, marja devine prea mică şi situaţia este grea[u].

Potrivit observaţiilor făcute pe ultima sută de ani, există o şansă din treisprezece ca toate cele cinci condiţii să fie întrunite în luna iunie deasupra Canalului Mînecii.

Staţiile de recepţie germane captează, după buletinul de ştiri de la ora 21, douăzeci şi opt de mesaje personale emise de B.B.C. şi adresate Rezistenţei. Interceptate în Olanda, Belgia, Franţa şi chiar în Germania, ele sînt imediat transmise lui Schellenberg. Acesta, prin agenţii dubli pe care i-a introdus în Rezistenţă, cunoaşte la perfecţie sistemul de alarmă pus la punct de către aliaţi. Cele douăzeci şi opt de mesaje, care stau pe biroul său, trebuiau difuzate la 1, 2, 15 şi 16 ale lunii. Le-au difuzat în ziua de 1 : totul este în ordine. Un semnal de alarmă pentru Rezistenţă. Acum ca va aştepta mesajele „B" care o vor pune în stare de alarmă în cel mai înalt grad.

în cele patruzeci şi opt de ore care vor urma mesajelor „B", postul B.B.C* va difuza frazele-cod care vor dezlănţui guerilla şi sabotajul în regiunile alese.

Nu s-a ajuns încă aici. Poate că nu este vorba decît de o nouă manevră de intoxicare. Şi în 1943, cînd cu exerciţiul *Starkey*, postul B.B.C. a difuzat prima serie de mesaje. Trebuie aşteptate mesajele „B" pentru a avea certitudinea.

Colonelul Mayer conduce o staţie de recepţie instalată la cartierul general al Armatei a 15-a în Pas-de-Calais. A captat nnul din cele douăzeci şi opt de mesaje, care este compus din două versuri dintr-un poem de Veri ai ne : „Al toamnei cînt viori de vînt îl plîng topite". Transmite imediat ştirea autorităţilor superioare, dar îl informează totodată şi pe şeful sta- tului-major al Armatei a 15-a. Acesta pune trupele în stare de alarmă. Practic, ele nu părăsiseră această stare de la 1 aprilie.

în Franţa, în oraşele unde se ascund oamenii din reţele, în păduri şi munţi unde stau ascunşi cei din Rezistenţă, mesajele sînt întîmpinate cu uimire şi entuziasm. Tot aşteptmdu-le, sfîr- şiseră prin a crede că nu vor mai veni niciodată. Se fac imediat ultimele pregătiri. Fiecare reţea, fiecare membru al Rezistenţei are de jucat un rol în cele patru planuri care au fost puse la punct. *Planul Verde* prevede dezorganizarea reţelei feroviare franceze prin sabotaje. *Planul,* cu numele explicit de *Broasca Ţestoasă*, urmăreşte blocarea căilor de acces ale întăririlor germane prin acţiuni de guerillă. *Planul Violet* se aplică liniilor telefonice pe mare distanţă iar *Planul Albastru* reţelelor de distribuţie electrică : totul va trebui ferfeniţit.

Fiecare responsabil a primit un plic sigilat conţinînd instrucţiuni care-l privesc pe el personal. Nu are voie să-l deschidă decît la primirea mesajului carc-i va ordona să treacă la acţiune, altfel va fi imediat împuşcat. Este evident că aceste ultime mesaje nu vor fi trimise simultan tuturor grupurilor din Franţa. în cursul primăverii, emisari veniţi din Londra au explicat acest lucru şefilor armatei secrete :

trebuie evitată zăpăceala pe care o insurecţie generalizată ar putea-o provoca. în ziua 2, nu vor porni la atac decît grupurile apropiate de zona ele debarcare. Celelalte grupuri vor primi ordinele de trecere la acţiune pe măsură ce aliaţii înaintează. Cele aflate la mare depărtare ar fi expuse unui masacru inevitabil dacă s-ar demasca înainte dc vreme.

99 de ore înainte de ziua 2

Unele grupuri sînt dc pe acum încadrate de către echipele *Jedburgh,* compuse din trei ofiţeri (în general : un american, un englez şi un francez). Sînt acei „ofiţeri 111 uniformă", a căror sosire provoacă îngrijorarea serviciilor de informaţii din Luftwaffe. Ei au misiunea de a-i încadra pe cei din maquis pentru acţiuni de sabotaj şi de guerillă.

Echipele *Sussex,* concepute după acelaşi principiu al unui trio internaţional, sînt însărcinate cu informaţiile tactice înainte de debarcare şi în timpul campaniei din Franţa. Nu trebuie să întreţină nici o legătură cu reţelele Rezistenţei, în care s-au infiltrat 111 mod periculos elemente ale contraspionajului german

[1] Echipele *Sussex,* dovedindu-se prea puţin numeroase, Juston O'Brien din O.S.S.-ul american, fost profesor de literatura franceză la Universitatea din Columbia, mare admirator al lui Proust, lansează operaţia *În căutarea 'oamenilor pierduţi.* Această operaţie constă în a regăsi pe candidaţii eliminaţi în trecut fiindcă n-au corespuns testelor *Sussex.* Fiecare misiune primeşte drept nume-cod numele unui personaj al lui Prousţ. .

De gardă în faţa postului lor de radio, clandestinii pîn- dese acum mesajele care le vor spune dacă figurează printre cei aleşi,

86 de ore înainte de ziua Z

Bombardiere grele bombardează intens coastele franceze. Două bombe în Pas-de-Calais faţă de una deasupra Norman- diei. Cele nouăzeci şi două de staţii radar germane care se eşalonează de la Dunkerque la Le Havre continuă să fie atacate de bombardiere mijlocii. Sînt bine ocrotite de antiaeriană şi pierderile sînt grele.

78 de ore şi 45 de minute înainte de ziua Z

Staţiile de ascultare germane interceptează din nou, la ora 21 şi 15 minute, cele douăzeci şi opt ele mesaje care pun Rezistenţa în stare de alarmă. Această repetare stîrneşte mirarea serviciilor lui Schellenberg : în principiu nu trebuiau difuzate decît o singură dată. Fără îndoială, aliaţii vor să fie siguri că au fost auzite.

78 de ore şi 30 de minute înainte de ziua Z

Siagg şi ceilalţi meteorologi sînt primiţi de Eisenhower. Veşti proaste : „Situaţia nu este aceea pe care o nădăjduiam. Nici un indiciu rău prevestitor în privinţa vîntului, dar în ce priveşte norii, perspectivele rămîn puţin promiţătoare".

3 iunie. 70 de ore înainte de ziua Z

Unităţi ale flotei de război aliate ridică ancora la ora trei dimineaţa şi părăsesc porturile Scoţiei şi ale Islandei. Se duc la întîlnirea din insula Wight, în sudul Angliei, în această zonă unde se va aduna Armada şi pe care marinarii au şi pore- clit-o „Picadiily Circus"·

Sehellenberg informează pe diferiţi comandanţi de armate despre interceptarea celor douăzeci şi opt de mesaje şi-i avertizează că invazia poate avea loc în următoarele cincisprezece zile. La cartierul general al amiralului Doenitz, comandantul flotei germane, se crede că, o dată mai mult, este vorba de un exerciţiu al aliaţilor, un simplu episod în războiul nervilor pe care inamicul îl desfăşoară ele optsprezece luni prin intermediul Rezistenţei.

63 de ore înainte de ziua Z

Un tînăr ofiţer englez, însărcinat cu o misiune între Portsmouth şi Londra, face un ocol şi se duce acasă la părinţi. Destăinuieşte părinţilor săi că debarcarea va avea loc la 5 iunie în Normandia. Fiind sesizate, serviciile de securitate îl arestează.

Bombardamente intensive asupra bateriilor de coastă şi a staţiilor radar germane.

îmbarcarea diviziilor de asalt este terminată.

54 de ore înainte de ziua Z

Oamenii care răspund de *Mulberries* sînt la post pe uriaşele lor ehesoane de beton. Remorcherele nu le vor deplasa de pe coastă decît

49 de ore înainte de ziua Z

în zorii zilei Z. Ofiderii și marinarii sînt istoviți. Prefabricarea a două porturi artificiale, fiecare din ele avînd aceeaşi suprafaţă ca şi rada portului Dover, a constituit partea cea mai extenuantă a operaţiei *Overlord.* Obstacol principal : secretul draconic în care era învăluită operaţia, Cînd cereau oameni sau materiale, responsabilii cu *Mulberry* auzeau adeseori răspunsul : *„Mulberry ?* Ce vas mai e şi ăsta?" Nuinele-cod care le fusese atribuit era pricina desperării lor, căci nu avea o rezonanţă prea dramatică *(Mulberry*-dud) şi nu impunea nimănui. Ar fi preferat „Colţi de tigru".

Pe chesoane, oamenii ascultă emisiunea în limba engleză difuzată de Radio Berlin. La microfon, trădătorul englez „lordul Haw-Haw". Lor li se adresează, şi cu o voce dulceagă, do- moală, teribilă le spune : „Ştim exact ce vreţi să faceţi cu che- soanelc. Vreţi să le scufundaţi în faţa -coastei în timpul atacului. Li bine, băieţi, vi se va da o mînă de ajutor. O să vă scutim de necazuri. Cînd veţi ajunge lingă coastă, vom scufunda noi chesoanele în locul vostru".

Oamenii care răspund de *Mulberries* ştiu ce ţintă magnifică vor oferi pe nişte chesoane înalte şi largi cît casele. Moralul lor e la pămînt. Sînt siguri că merg la moarte.

53 de ore înainte de ziua Z

Rommel îl întîlneşte pe generalul Kramer. Capturat de englezi, acesta a fost eliberat cu prilejul unui schimb de prizonieri. El îi declară feldmareşalului că englezii vor ataca în Pas- de-Calais.

51 de orc şi 45 de minute înainte de ziua Z

Staţiile de recepţie germane captează pentru a treia oară cele douăzeci şi opt de mesaje de alarmă.

51 ore şi 30 de minute înainte de ziua Z

Meteorologii aliaţi îşi prezintă raportul. Sîntem în 3 iunie, ora 21 şi 30 de minute. Primele convoaie americane au şi pornit în larg. Stagg, pesimist, prevede vînturi puternice, nori joşi şi chiar puţină ceaţă pe coastele normande. Dar informaţiile transmise de staţiile meteorologice lasă loc unei marje de nesiguranţă. Eisenhower decide ca o nouă şedinţă să aibă loc peste şase ore. Atunci va hotărî. Convoaiele îşi continuă drumul.

La Londra, o teletipistă de la *Associated Press* vrea să-şi îmbunătăţească viteza. Se distrează tapînd un „flash", pe care orice siarist ar dori să-l poată lansa : *Urgent Flash Associated Press, NYK QG Eisenhower anunţă debarcarea aliata în Franţa.* Din neatenţie, acest „flash" este difuzat. Douăzeci şi trei de minute mai tîrziu *Associated Press* dă o dezminţire. Dar „noutatea" a fost preluată de Radio Berlin şi Radio Moscova...

4 iunie. 45 de ore înainte de ziua Z

Este ora 4 dimineaţa cînd se deschide şedinţa hotărîtă de Eisenhower. O noapte senină. Nici o adiere. Dar Stagg confirmă prevederile sale pesimiste. Eisenhower se decide să amine cu o zi debarcarea : 6 iunie în loc de 5. Un ordin este lansat către Armada aliată să facă calea-ntoarsă.

43 de ore înainte de ziua Z

La cartierul său general de la Roche-Guyon, Erwin Rommel, trezit ca de obicei înainte de revărsatul zorilor, semnează raportul săptămînal care va fi transmis în timpul zilei lui von Rundstedt. El relatează printre altele :

„Urmărirea sistematică şi intensificarea atacurilor aeriene, precum şi lansarea unui număr mai mare de mine în porturile noastre... arată ca pregătirile de debarcare inamice progresează. Concentrarea atacurilor aeriene asupra lucrărilor de apărare ale coastei, între Dunkerque şi Dieppe, şi asupra porturilor de pe Sena şi Oi se confirmă ipoteza unei debarcări în stil mare în această regiune... De la 1 iunie, posturile de radio inamice au mărit numărul mesajelor de avertisment către organizaţiile Rezistenţei franceze (dar, judecind după experienţa acumulată, acest lucru nu trebuie interpretat ca un indiciu al unei debarcări iminente...). Recunoaşterile aeriene n-au constatat o creştere prea mare a numărului de vase de debarcare în sectorul Dover. *Nici o* recunoaştere n-a fost efectuată asupra celorlalte porturi de pe coasta de sud a Angliei. Ar trebui trimise grabnic avioane de recunoaştere deasupra tuturor porturilor ele pe coasta de sud".

Cu tot ordinul de rechemare, un convoi american continuă, în mod inexplicabil, să se îndrepte spre plaja „Utah". I se trimite în grabă un hidroavion, care reuşeşte să-l alerteze.

Aghiotantul Lang îi aduce lui Rommel raportul serviciului de informaţii al lui Luftwaffe. Li spune între altele : „Adversarul reuşeşte tot mai mult să apere căile de acces spre coasta meridională a Angliei împotriva operaţiilor noastre de recunoaştere aeriene şi maritime. El e, probabil, pe cale de a efectua desfăşurarea mijloacelor sale dc transport în vederea invaziei".

„Probabil"... Rommel vrea certitudini nu probabilităţi. Le va găsi în al doilea document pe care i-l aduce Lang : buletinul meteorologic cotidian. Redactat ele colonelul-profesor Walther Strobe, şeful secţiei meteorologice cle la Paris a lui Luftwaffe, acest buletin prevede ploaie, vînt puternic şi cer acoperit. în aceeaşi clipă, un alt meteorolog, maiorul Lettau, anunţă că nici o debarcare aliată nu e posibilă în următoarele cincisprezece zile. El scrie : „Duşmanul n-a ştiut să profite de cele trei perioade de timp frumos care i-au fost oferite şi nu se poate afirma cu certitudine că se vor mai prezenta şi altele în cursul săptămînilor ce vin".

Rommel nu cunoaşte raportul Lettau, dar cel al lui Strobe îi este de ajuns. Nimic nu ameninţă 111 zilele ce urmează. Condiţiile meteorologice vin în mod neaşteptat şi cu forţă în sprijinul a ceea ce Friedrich LIayn, ofiţer însărcinat cu informaţiile din Corpul 84 de armată, denumeşte „doctrina oficială" : „în-trucît n-au profitat de luna mai, *nu* se vor mai mişca pînă în august".

49 de ore înainte de ziua Z

Marina l-a asigurat pe Rommel că pentru a-şi debarca forţele, aliaţii au nevoie de cinci zile consecutive de timp frumos. în cursul săptămînii viitoare nu Ic vor avea.

Ora 7 dimineaţa. Şoferul Daniel trage maşina neagră „Horch" în faţa peronului. Rommel strînge mîinile ofiţerilor din statul său major. îi declară amiralului Ruge ca „înainte de ziua Z

nu mai face un drum fără de scrupule că plec, mai ales că în timpul absenţei mele condiţiile mareei vor fi foarte neprielnice unei debarcări. De altfel, recunoaşterile aeriene nu ne dau nici un motiv să credem că aceasta ar putea fi iminentă".

După aceasta, Rommel se urcă în maşină. Pleacă în Germania. Mai întîi la Herrlingen, la el acasă, unde, la 6 iunie, va sărbători aniversarea soţiei sale. Apoi la Berchtesgaden, unde se află în prezent Hitler. Rommel este hotărît să facă uz de prerogativele sale de feldmareşal, care îi dau dreptul de acces direct la fiihrer. A şi telefonat prietenului său Rudolf Schmundt, aghiotantul lui Hitler, pentru a cere o întrevedere. Schmundt i-a răspuns că i se va acorda cu siguranţă între 6 şi 9 iunie.

Rommel vrea să obţină cele două divizii blindate şi bateriile antiaeriene pe care le socoteşte absolut necesare pentru apărarea Normanclici. Fără îndoială, în prezent, crede şi el că lovitura principală va fi dată în Pas-de-Calais, dar fapt este că la baza de la Cotentin efectivul este periculos de redus, chiar pentru a face faţă unui atac de diversiune. Toate cererile prezentate pînă acum au fost respinse. Ele se lovesc de împotrivirea surdă a ofiţerilor de stat-major, care preferă, conform regulilor menţionate în manualul lor strategic, să păstreze blindatele la distanţă de plaje, spre a putea organiza o masă de manevră care, la nevoie, să fie aruncată asupra inamicului. Rommel poate infringe această împotrivire cu o singură condiţie, necesară şi suficientă : să beneficieze de sprijinul fuhrerului. Dar Elitler nu mai este în aceeaşi stare de spirit ca la începutul lunii mai. Crede şi el într-un atac principal în Pas-de-Calais. Preferă deci să-şi păstreze blindatele la distanţă şi să le arunce împotriva celui mai important cap de poci. Maestrul german al blindatelor, generalul Guderian, l-a pus în gardă împotriva expunerii „în vitrină" a „Panzerelor" sale: „Dacă procedăm astfel, nu le vom putea retrage şi angaja lll altă parte cu o rapiditate suficientă". E evident că, dacă ele vor trebui lll cele din urmă să se bată în Pas-de-Calais, e mai nimerit ca Divizia a 12-a SS să fie lăsată la Lisieux şi „Panzer Lelir" la Mans, decît să fie expediate în Normandia.

Pentru Rommel, aceste consideraţii strategice sînt bune şi frumoase lll teorie, dar în practică supremaţia aeriană a aliaţilor le reduce la zero. El a înţeles lll Africa ce înseamnă o atare supremaţie. Prevede că blindatele vor fi atacate fără încetare lll cursul deplasărilor lor. Preferă să le aibă pe coastă, unde vor servi la ceva, decît în interiorul ţării, unde nu vor avea alt rol decît să se lase masacrate de avioanele de vînătoare- bombardament ale aliaţilor.

Schimbarea bruscă de atitudine a fiihrerului i-a răpit lui Rommel cele mai bune atuuri. Dacă Hitler ar fi continuat să creadă că invazia principală va avea loc în Normandia, fără îndoială că ar fi consimţit la deplasarea celor două divizii, cu toată opoziţia generalilor săi. Oricum, Rommel îl va face să înţeleagă că, indiferent, Normandia sau Pas-de-Calais, toate forţele disponibile trebuie împinse spre coastă.

Îl1 timp ce se îndreaptă spre nişte discuţii cu rezultat incert, feldmareşalul are cel puţin o certitudine : nu vor veni în lipsa lui. Ploaia izbeşte în capota maşinii. Vîntul apleacă arborii care străjuiesc drumul.

Cu nouăsprezece zile în urmă, la 17 mai, Erwin Rommel rostise o cuvîntare în faţa paraşutiştilor din Regimentul al 6-lea al lui von der Heydte. Le spusese: „Să nu credeţi că vor veni într-o zi cu vreme frumoasă şi că vă vor înştiinţa dinainte. Vor cădea pe neaşteptate din cer, pe ploaie şi pe vijelie !..."

39 de ore înainte de ziua Z

Doi agenţi ai contraspionajului englez se prezintă la locuinţa lui Leonard Dawe, la Leatherhead, 111 Surrey. Cuvintele încrucişate întocmite de acesta, în colaborare cu prietenul său Melville Jones, pentru numărul din 27 mai al lui *Daily Telegraph,* au oferit perspicacităţii cititorilor definiţia : „Acest personaj

însemnat a zburat adeseori". Răspunsul, publicat la 2 iunie, era *Overlord.* în problema din 30 mai, definiţiei: „Stîrneşte revolte în camera copiilor[u] îi corespundea *Mulberry*, în problema din 1 iunie : „împarte regatul său cu Britania". Răspuns : *Neptu?i,* care, în jargonul Bigoţilor, reprezintă actul naval al debarcării.

în total, împreună cu *Utah* şi *Omaha,* sînt cinci dintre cele mai importante cuvinte-cod ale planului dc invazie carc au fost publicate în *Daily Telegraph* în mai puţin de o lună. Stranie coincidenţă, spun cei doi vînători de spioni. Extraordinară coincidenţă, confirmă Leonard Dawe. Dar poate să dovedească foarte uşor buna sa credinţă : el compune problemele sale de cuvinte încrucişate cu luni înainte şi le trimite la ziar. Numai o întîmplare fantastică a făcut ca definiţiile incriminate să fie publicate toate cinci la intervale atît de scurte.

Informat în privinţa afacerii cu „flash-ul" de la *Associated Press,* Eisenhower se mărgineşte să dea din umeri.

36 de ore înainte de ziua Z

Raportul săptămînal semnat de Rommel este transmis tui von Rundstedt. Pentru bătrînul feldmareşal, el este o mărturie a progreselor realizate dc „mareşalul puşti" : „Concentrarea atacurilor aeriene asupra lucrărilor de apărare ale coastei între Dunkerque şi Dieppe şi asupra porturilor de pe Sena şi Oise confirmă ipoteza unei debarcări în stil mare în această regiune". Adică în Pas-de-Calais. în sfîrşit, se pleacă şi

Rommel în faţa evidenţei î Dar ca să ajungă la un adevăr pe care von Rundstedt îl descoperise printr-un simplu raţionament strategic, a trebuit ca inamicul să-i deschidă literalmente ochii, bombar- dînd de două ori mai mult Pas-de-Calais decît Normandia...

Dacă von Rundstedt l-ar fi auzit pe Rommel luîndu-şi rămas bun de la amiralul Ruge, triumful său ar fi fost şi mai complet : „Recunoaşterile aeriene — a declarat Rommel amiralului —- nu ne dau nici un motiv să credem că debarcarea ar putea ii iminentă..." Dar, în raportul său, semnalează că Luftwaffe n-a putut să zboare decît deasupra sectorului Dover, în faţa lui Pas-de-Calais. Dacă el are certitudinea unui răgaz suplimentar pe baza faptului că „recunoaşterile aeriene n-au constatat o creştere prea mare a numărului de vase de debarcare" în acest sector, aceasta înseamnă că el crede cu adevărat în Pas-de-Calais, după ce vreme îndelungată crezuse în Normand?* a.

Cît despre remarca în legătură cu mesajele Rezistenţei, von Rundstedt îl aprobă întru totul. A primit vestea interceptării celor douăzeci şi opt de fraze-cod cu aceeaşi nepăsare blazată ca şi amiralul Doenitz. De cînd cu exerciţiul *Starkey*, din septembrie 1943, are experienţa creditului care trebuie acordat indicaţiilor pe care Londra le dă Rezistenţei. Şi, cum scrie Rommel : „Judecind după experienţa acumulată, acest lucru nu trebuie interpretat ca un indiciu că debarcarea este iminentă..."

De altfel, la 1 iunie, seara, comandantul armatelor germane din vest nu găsise necesar să-şi pună forţele în stare de alarmă.

29 de ore înainte de ziua 2

Responsabilii aviaţiei aliate hotărăsc că bombardamentele de a doua zi vor trebui să lovească în acelaşi timp Pas-de- Calais şi Normandia. Se prevăzuse ca în *7-l* obiectivele din Pas-de-Calais să fie părăsite dacă era evident că inamicul se aştepta la un atac în Normandia. Nici un indiciu nu lasă să se presupună o asemenea clarviziune.

Acest succes destul ele nesperat al lui *Fortitude* l-a convins pe Eisenhower să ceară prelungirea măsurilor de securitate luate în Anglia şi mai ales pe acelea care vizează pe diplomaţi. Vrea să ascundă cît mai mult timp posibil germanilor faptul că debarcarea în Normandia nu este o simplă manevră de diversiune, dar că, dimpotrivă, aliaţii au pus în joc toate mijloacele pentru reuşita ei. Pentru acelaşi motiv, interzice, chiar după ziua 2, orice menţionare publică a porturilor artificiale *Mulberries,* care ar arăta la ce eforturi s-a consimţit, pentru Normandia.

27 de ore şi 30 de minute înainte de ziua 2

Şefii militari aliaţi se întrunesc pentru a lua cunoştinţă de verdictul meteorologilor. Este ora 21 şi 30. Vîntui suflă în rafale. Plouă cu găleata. Pe Canal e furtună. Dar Stagg anunţă pentru noaptea de 5 spre 6 o înseninare care se va prelungi pînă în după-amiaza zilei de 6 iunie.

Eisenhower se hotărăşte să pornească. Printre motivele care îl îndeamnă să dea semnalul verde se numără — şi e, fără îndoială, principalul : apărarea secretului operaţiei *Overlord.* O hotărîre negativă ar amina debarcarea cu cincisprezece zile. Or, trupele de asalt ştiu acum care e obiectivul lor. Dacă se întorc pe sol pentru două săptămîni, nu se mai poate spera că secretul va fi păstrat. Un atac încercat în condiţii meteorologice submediocre constituie un risc şi implică sacrificii. Eisenhower preferă să înfrunte riscul şi să accepte sacrificiile decît să piardă în mod sigur avantajul surprizei.

Se dă un ordin provizoriu de pornire. Eventual va fi amî- nat în cursul unei ultime întruniri, care va avea loc peste cinci ore şi jumătate.

5 iunie. 21 ele ore înainte ele ziua 2

Ploaia a încetat. După ce Stagg şi-a confirmat pronosticul, Eisenhower spune : „O.K., pornim".

19 ore înainte de ziua 2

Cele cinci mii de vase care transportă sau protejează trupele ele asalt părăsesc porturile engleze şi se îndreaptă spre „Picaelilly Circus".

La Paris, meteorologul german Walter Strobe dă liber ofiţerilor săi. întrucît el prevede că vremea rea va împiedica orice raid al aliaţilor, tunarii bateriilor antiaeriene primesc permisii. Buletinul meteorologic este transmis prin telefon la Saint-Germain-en-Laye. Statul-major al lui von Rundstcdt îl socoteşte pe deplin satisfăcător.

Nici Strobe şi nici confratele său Lettau n-au posibilitatea să descopere că în Atlantic condiţiile meteorologice s-au schimbat şi că se anunţă o înseninare. Ei nu dispun, asemenea colegilor lor aliaţi, de o reţea de staţiuni perfecţionate şi mai ales de vase special echipate. Pentru Lily Sergheiev, dezvăluirea acestor lipsuri constituise o surpriză de neuitat. Chiar la întîl- nirea de la Lisabona, în luna martie, Kliemann îi ceruse să transmită la fiecare emisiune : temperatura aerului la Londra, direcţia vîntului, forma norilor, înălţimea plafonului. El adăugase :

Kliemann : „Cel mai important este temperatura aerului. Dar un termometru înfipt la nivelul solului sau chiar la o fereastră nu va fi de ajuns. Aşa că cel mai bine ar fi să-l legi de un fir lung şi să te duci într-o grădină publică. Acolo vei roti firul deasupra capului, în aşa fel încît să obţii temperatura la o anumită altitudine.

Lily (consternată) : „Nu credeţi că aceasta ar părea ciudat ? Aş putea atrage atenţia dacă m-aş apuca să învîrtesc un termometru în Hyde Park... Nu e un lucru prea obişnuit...

Kliemann (foarte tăios) : „Va trebui s-o faci, fireşte, cînd nu va fi lume. Pentru noi este foarte important".

18 ore înainte de ziua Z

Raportul serviciului de informaţii al lui Luftwaffe. „Comandamentul inamic continuă să încerce, prin toate mijloacele proprii războiului nervilor, să ne împiedice să-i înţelegem planurile".

Nu numai că încearcă, dar chiar izbuteşte. Cu toate acestea, în 5 iunie, în timp ce cinci mii de vase plutesc spre

Franţa, un avion german decolează în misiune de recunoaştere. Conform ordinelor primite, el inspectează cu grijă m&rea de-a lungul coastelor olandeze.

16 ore înainte de ziua Z

Soţia sergentului de comando Ogden Smith, gătită cu cele mai frumoase haine ale ci, se pregăteşte să ia trenul care o va duce din Ţara Galilor la Londra. Λ fost invitată la Buckingham Palace, unde regele îl va decora pe bărbatul ei cu Medalia militară. în clipa plecării la gară, este informată telefonic că ceremonia a fost anulată, sergentul Ogden Smith fiind reţinut de alte obligaţii.

15 ore înainte de ziua Z

La Cherbourg, contraamiralul Hennecke, comandantul frontului maritim în Normandia, este informat că puternica staţie radar din La Pernelle a detectat pe ecranele sale o activitate nefirească. îl întreabă pe meteorologul său asupra şanselor unei invazii. Răspuns : „Mare foarte agitată, vizibilitate proastă, vînt puternic. Este puţin probabil ca aviaţia inamică să poată măcar bombarda. Nici o ameliorare, chiar trecătoare, nu se prevede pentru zilele ce vor veni".

Un convoi care trebuia să pornească la Brest primeşte ordinul să rămînă la Cherbourg din cauza furtunii.

12 ore înainte ele ziua Z

Von Rundstedt semnează raportul săptămînal care va fi transmis fiihrerului în cursul zilei. Aj^oi se duce să ia masa cu fiul său, tînăr locotenent, la hanul *La cocoşul îndrăzneţ.* Un turneu de inspecţie în Normandia este prevăzut pentru a doua zi, 6 iunie. Von Rundstedt doreşte ca fiul său să xiz\~ teze Zidul,

Raportul pe care l-a semnat spune mai ales: „Atacurile aeriene repetate asupra oraşului Dunkerque şi a coastei pînă ia Dieppe par să arate că efortul aliat se va îndrepta asupra acestui sector... Cu toate acestea, o debarcare apropiată pare puţin probabilă".

9 ore înainte de ziua Z

Cele 124 de avioane de vînătoare germane din Escadra a 26-a aeriană decolează din vestul Franţei pentru a ateriza la noile lor baze, situate în est. Pe întreg teritoriul francez există în total 160 dc avioane de vînătoare de zi, dintre care aceste 124, ca urmare a deplasării, nu mai pot interveni în Normandia.

8 ore înainte de ziua Z

Flota aliată se concentrează la „Picadillv Circus"*

7 ore înainte de ziua Z

Personalul aerodroamelor engleze înţelege, *în* sfîrşit, rostul tonelor de vopsea albă care au fost livrate în cursul zilelor precedente : primeşte

ordinul de a trage cu vopsea trei dungi paralele pe aripile avioanelor. Ele vor permite antiaerienei navelor şi piloţilor aliaţi să facă mai uşor distincţia între prieteni şi duşmani în acel du-te-vino al zilei Z. Ordinul fusese dat în ultimul moment, pentru ca germanii să nu poată copia aceste semne noi.

Sînt vreo 10 000 de avioane ele vopsit înainte de căderea nopţii,

6 ore şi 30 dc minute înainte de ziua Z

Postul B.B.C. începe să difuzeze un număr de mesaje personale. Recomandă membrilor Rezistenţei să rămînă permanent la posturile de recepţie.

Vreo douăzeci de alsacieni, înrolaţi prin constrîngere în Wehrmacht, îşi făceau serviciul ca şoferi în Regimentul al 6-lea de paraşutişti. Colonelul von der Heydte află că în cursul după-amiczii au dezertat cu toţii. Imediat dă ordinul de întoarcere la regiment unui grup de subofiţeri, plecaţi la manevre în regiune.

La Londra, colonelul Remy, erou al Rezistenţei franceze, discută cu colonelul Miller şi adjunctul său Neave, membri ai O.S.S.-ului american, despre oportunitatea paraşutării de arme în Normandia. Miller pare că ezită. Zărind o hartă a coastelor Franţei, Remy pune din întîmplare degetul pe plaja „Omaha" şi exclamă : „în sfîrşit, să presupunem că debarcarea ar avea loc mîine şi s-ar face în acest loc... Recunoaşteţi că sugestia mea nu este lipsită de interes !"

Pentru prima oară, prietenii săi îi răspund cu răceală. înciudat, Remy îi salută tăios şi pleacă. El nu este Bigot. Miller însă, care este, telefonează imediat serviciilor de securitate. Aceştia propun arestarea lui Remy pentru a-l izola în timpul orelor următoare. Miller garantează pentru francez. Afirmă că din partea lui nu e de temut nici o trăncăneală,

5 ore înainte de ziua Z

La cartierul general al Diviziei 716, la Caen, ia sfîrşit conferinţa săptămînală. Generalul Richter o încheie cu o notă umoristică, informîndu-şi coloneii despre o „înaltă autoritate" care l-a anunţat că debarcarea va avea loc între 6 şi 10 iunie. Mai adaugă că acelaşi avertisment l-a primit, înce- pînd de la 1 aprilie, în fiecare perioadă de lună plină şi lună nouă.

4 ore şi 30 de minute înainte de ziua Z

Statele-majore din Normandia au pierdut cîţiva generali şi colonei. Au plecat la Rennes, unde trebuie să aibă loc o

„manevră pe hărţi", un *Kriegsspiel.* Tema propusă : debarcarea inamică în Normandia, precedată de lansări de paraşu- tişti. Exerciţiul de alarmă prevăzut pentru noaptea de 5 spre 6 iunie a fost, prin urmare, anulat.

Şeful statului-major al Armatei a 7-a, neliniştit de acest exod, dă prin cablu un ordin de ultimă oră : „Generalii şi ceilalţi ofiţeri superiori care

participă la *Kriegsspiel* sînt rugaţi să nu pornească spre Rennes înainte de dimineaţa zilei de 6 iunie".

Dar eei mai mulţi sînt deja în drum spre Bretania, deoar rece furtuna le alungase orice îndoială. Printre e i : generalul Heize Hellmich, Divizia 243 (Cotentin), generalul Karl von Schlieben, Divizia 709 (Cotentin), precum şi generalul Wil- heim Falley, Divizia 91 (Cotentin), care, în pofida ordinului, se pregăteşte de plecare, de teamă să nu întîrzie la Rennes, dacă va porni cle-abia în dimineaţa zilei de 6 iunie.

Amiralul Kranke, şeful forţelor navale din vest, pleacă la Bordeaux. L-a prevenit pe von Rundstedt că, din cauza furtunii, în ziua aceea nici un vapor german n-a putut părăsi porturile. în timpul nopţii, nu vor fi patrule.

Corpul 84 de armată, la Saint-Lo, se pregăteşte să sărbătorească cu Chablis, la miezul nopţii fix (ora germană), aniversarea generalului Marcks.

La cartierul general al lui Rommel, la La Roche-Guyon, ITans Speidel, şef de stat-major, primeşte la un dineu invitaţi de elită, printre care scriitorul Ernst Junger.

2 ore şi 45 înainte de ziua 2

După buletinul de ştiri de la ora 21,15 minute, postul B.B.C. difuzează *toate* mesajele „B", precum şi *toate* mesajele personale, dînd ordin *tuturor* grupurilor clin Rezistenţă să treacă la acţiune.

La Londra, ofiţerii Franţei Libere sînt consternaţi. Nu înţeleg nimic. Planurile lor sînt reduse la zero. întrucît ei nu cunoşteau secretul operaţiei *Overlord*, pregătiseră conştiincios

patru scheme diferite, stabilite în funcţie de localizarea geografică eventuală a debarcării. în felul acesta, reţelele şi membrii Rezistenţei se vor angaja în luptă în mod progresiv. Şefii aliaţi aprobaseră. Toată lumea socotea că o insurecţie generală ar duce la o baie de sînge şi acest lucru trebuia evitat cu orice preţ.

Baia de sînge este prevăzută pentru mîine şi este dezlănţuită prin fraze amabile : „Caut un trifoi cu patru foi" şi „Creşteţi, trestii, foşniţi, frunzişuri", care privesc *Planul Verde ;* „Roşiile trebuie culese", care privesc *Planul Violet,* în timp ce după fraza „Chipiul lui Napoleon este oare la Perros-Guirrec ?" Bretania va fi trecută prin foc şi sabie. Mai sînt

şi „Zarurile sînt pe covor" şi „Este cald la Suez" şi „Copiii se plictisesc duminica" şi „Lovindu-mi. lin, sufletul plin de corzi rănite". Şi toate celelalte. Fără excepţie.

Mîine, cu miile, oamenii din maquis se vor arunca cu mîi- nile aproape goale asupra coloanelor blindate germane. Mîine vor cădea cu sutele cei din Vcrcors, din Ain, din Ardeche, din Savoia, din Dauphine şi clin ITaute-Provcncc. Istoria îi va uita. Cînd îşi va face socotelile, după debarcare, se va mărgini să numere cadavrele în uniformă care zăceau pe plajele normande. Dar clandestinii — care vor muri la răspîntiile drumurilor din Franţa, la marginea pădurilor, în suburbiile oraşelor, au adus şi ei operaţiei *Overlord* tributul lor de sînge.

Staţiile de recepţie germane au captat mesajele emise de B.B.C. Imediat sînt retransmise la Berlin. Schellenberg este la fel de surprins ca şi ofiţerii lui de Gaulle. Mai întîi, mesajele caracteristice fiecărui grup au fost transmise în acelaşi timp cu mesajele „B". în principiu, nu trebuiau să urmeze decît după patruzeci şi opt de ore. Mai cu seamă că ele dezlănţuie lupte de guerillă şi sabotajul în cele patru colţuri ale Franţei. Acest lucru nu fusese prevăzut. Şi este atît de nesăbuit, că Schellenberg începe să aibă anumite îndoieli asupra autenticităţii rapoartelor trimise de agenţii dubli pe care îi introdusese în mişcarea de Rezistenţă.

în orice caz, pentru el este o tristă evidenţă : dezlănţuirea unei insurecţii generale nu aruncă nici o lumină asupra sectorului uncie va debarca inamicul. Sacrificînd membri ai Rezistenţei franceze, şefii spulberă nădejdile lui Schellenberg. Nu poate telegrafia statclor-majore din vest că debarcarea se va face în cutare sau cutare loc. Poate cel mult să le anunţe că invazia ar putea să înceapă dintr-o clipă într-alta. O face. Dar a făcut-o pînă acum de atîtea ori...

în Pas-de-Calais, la cartierul general al Armatei a 15-a, colonelul Meyer, a captat versul al doilea din poemul lui Ver- laine : „Lovindu-mi lin sufletul plin de corzi rănite". O transmite forurilor interesate, apoi se repede în sufragerie, unde generalul Hans von Salmuth, şeful Armatei a 15-a, se distrează jucînd cărţi cu trei ofiţeri. îi comunică ştirea. Von Salmuth lansează replica lui obişnuită : „Stare de alarmă", în timp ce Meyer, radiind, salută şi părăseşte camera, generalul reia cărţile mormăind : „Sînt un vulpoi prea bătrîn pentru ca asta să mă mai scoată din fire".

Saint-Germain-en-Laye este înştiinţat de interceptarea mesajelor „B". Un ofiţer de stat-major al lui von Rundstedt exclamă : „Oare ci crcd că aliaţii sînt atît de nebuni încît să-şi anunţe sosirea prin radio ?"

Statul-major al amiralului Ivranke, şeful forţelor navale din vest, primeşte de asemenea ştirea. Ea este menţionată reglementar în jurnalul său dc marş, cu această apreciere : Bineînţeles că 11-0 să se întîmple nimic".

Ea La Roche-Guyon, cartierul general al lui Rommel, dineul lui Speidel este foarte reuşit. Conversaţia se duce rînd pe rînd în jurul Italiei, Rusiei, politicii franceze, situaţiei din Statele Unite, marinei franceze şi lipsurilor din educaţia lui Adolf Hitler. Chestiunea mesajelor „B" nu este pomenită.

Armata a 7-a, pe care se bazează apărarea Normandiei, n-a fost informată de recepţionarea mesajelor. Nimeni, nici la Saint-Germain, nici la La Roche-Guyon, nu socoteşte ncccsar s-o pună în stare de alarmă. în cursul celor două luni prece- denie, serviciile de informaţii s-au înşelat de zece ori anun- ţînd invazia pentru a doua zi, şi vremea era frumoasă. N-o să fie crezute tocmai într-un moment în care vremea urîtă face cu neputinţă orice debarcare.

Cînd flota aliată părăseşte „Picadilly Circus" şi se îndreaptă spre coastele normande, germanilor le ramîne o ultimă şansă de a-i descoperi cînd se apropie. Dacă folosesc această şansă — dacă sînt lăsaţi să o

folosească —, ar mai avea timp să pună trupa în linie de bătaie ; ar mai putea să repună în cazematele sau în cuvele lor, în poziţie de tragere, tunurile bateriilor din Le IIoc, Riva-Bella, La Madeleine şi Morsa- lines, pe care Rommel le retrăsese din cauza bombardamentelor ; ar mai readuce în cazematele betonate ale Zidului stocurile de obuze, care, din acelaşi motiv, fuseseră depozitate în spatele liniilor ; în sfîrşit, ar asmuţi din nou asupra Norman- diei o vînătoare generală.

Această ultimă nădejde o reprezintă radarele.

De la 10 mai, ele au avut de suportat 1 668 de raiduri aeriene. Dar, datorită minunilor realizate de echipele de reparaţii, au mai rămas destule aparate pentru a repera o flotă de 5 000 de vase. înconjuraţi de incertitudini, generalii germani au avut dintotdeauna această convingere : radarele le vor anunţa invazia cu cel puţin cîteva ore înainte.

2 ore şi 10 minute înainte de ziua Z

Şase „Albermales" de transport decolează de pe aerodromul clin Harwell. Vor paraşuta în valea Ornei şaizeci de cercetaşi însărcinaţi să balizeze zonele de aterizaj ale trupelor aeropurtate britanice. „Dakotele" cercetaşilor americani decolează de pe pista din Newbury.

O oră înainte de ziua Z

Opt aparate aparţinînd grupului 617 al lui Leonard Cheschirc decolează din Anglia în direcţia Franţei. Fiecare echipaj este întărit cu un copilot şi un navigator secund. În carlingă, tin maldăr de serpentine din hîrtie metalizată, neagră pe o parte, strălucitoare pe cealaltă parte şi trei oameni pentru a le lansa.

Momentul acţiunii vine tocmai la timp pentru aviatorii din grupul 617. în scopul de a-i distrage de la exerciţiile lor plicticoase, Cheschire s-a gîndit să le distribuie revolvere, pis- toale-mitraliere şi grenade. Pretext invocat: un atac posibil din partea paraşutiştilor inamici. Din lipsă de paraşutişti, aviatorii începură între ei un mic război amuzant şi periculos. Grenade explodau în jurul popotei şi nu puteai ieşi noaptea fără să nu rişti să te întîmpine o rafală. Autorităţile responsabile au primit cu uşurare ordinul de zbor.

Escadrila se îndreaptă spre Le Havre. Apoi coteşte spre stînga şi urcă spre Pas-de-Calais. Avioanele zboară în şir indian. Trebuie să păstreze cu rigurozitate distanţele între ele şi să lase aceeaşi înălţime. La fiecare treizeci şi cinci de secunde se întorc, zboară în sens invers timp de treizeci şi doua de secunde, reiau apoi prima lor direcţie pentru treizeci şi cinci de secunde, şi aşa mai departe... De fiecare dată cînd virează pentru a lua direcţia celor treizeci şi cinci ele secunde, cei trei oameni din carMngă aruncă prin portieră un morman de serpentine.

Acest carusel durează două ore, după care un al doilea grup de opt avioane va prelua ştafeta. Această schimbare de tură constituie partea cea mai delicată a operaţiei, căci al doilea grup nu va dispune decît de trei secunde pentru a lua locul primului. În total, grupul 617 trebuie să rămînă 111 aer vreme de opt ore.

Dacă manevrează cu o aproximaţie de o secundă şi de un metru, serpentinele pe care le lansează 111 mare vor înscrie pe radarele germane imaginea unui imens convoi maritim, lung de douăzeci şi doi ele kilometri, ureînd spre Canal în direcţia Pas-de-Calais cu viteza de şapte noduri.

Dar o distanţare de patru secunde ar fi de ajuns pentru ca cei ce controlează radarele să descopere stratagema...

Pe verticala celor opt aparate ale lui Cheschire, optsprezece mici nave britanice brăzdează valurile. Fiecare remorchează un balon. Pe ecranele germane, aceste baloane vor apărea ca nişte mari unităţi cu rolul presupus de a ocroti convoiul.

45 de minute înainte de ziua 2

în întreaga Franţă grupurile de sabotaj sînt în acţiune, în Normandia, ele taie liniile ferate Paris-Cherbourg, Paris- Granville, Saint-Lo-Coutances. Rup firele telefonice care leagă între ele statelc-majore germane. Cablul Paris-Cherbourg este sabotat.

40 de minute înainte de ziua 2

Staţiile radar din Normandia semnalează că sînt obiectul unui bruiaj intensiv. Cele din Pas-de-Calais, dintre care multe au fost intenţionat cruţate de bombardierele aliate, nu sînt de loc bruiate. Ele înregistrează un trafic maritim intens.

Toate avioanele de vînătoare de noapte germane disponibile sînt trimise în Pas-de-Calais. Vor patrula toată noaptea.

30 de minute înainte de ziua 2

Generalul Γ alley e în drum spre Rennes. Generalii Ilell- mich şi von Schlieben au şi ajuns.

La La Roche-Guyon, invitaţii lui Speidel au terminat masa. Conversaţia continuă în parc.

La Cherbourg, contraamiralul Iicnneckc şi statul său major au asistat la o serată muzicală. în momentul de faţă, supează cu artiştii.

La Saint-Lo, ofiţerii generalului Marcks se întreabă dacă şeful lor, destul de sever, va privi cu ochi buni mica sărbătorire cu Chablis pregătită pentru aniversarea sa.

La Ilerrlingen, Rommel gustă din bucuriile vieţii în familie,

La Berchtesgaden, Hitler primeşte cîţiva şefi nazişti cu soţiile lor. Vor asculta muzică de Wagner.

Ziua Z, ora zero

I 087 de avioane zboară spre Normandia. în pîniccele lor, 18 000 de paraşutişti care vor sări peste şaptezeci şi cinci de minute.

5 000 de vase, transported 185 000 de oameni şi 20 000 de vehicule, sînt doar la două ore distanţă de punctele de ancorare care le-au fost fixate în faţa plajelor normande.

Dar mai trebuie să treacă încă şaizeci de minute pentru ca ziua Z să sune în clopotniţele Franţei, unde e în vigoare ora germană.

¥ ¥

„PUR ŞI SIMPLU ZDROBINDU-NE SUB EFECTIVELE EI"

Războiul secrct se termină, mai mult sau mai puţin, în momentul cînd începe bătălia. La 2 + 1 minut, mitraliorul în poziţie aflat pe colina de pe plaja „Omaha" influenţează mai mult destinele ţării sale decît Walther Schellenberg ; pe paraşutistul american care sare peste portiera „Dakotei" sale se sprijină de acum încolo succesul operaţiei *Overlord*, şi nu pe aceia care, de luni de zile, se înverşunează s-o pregătească şi s-o proteguiască.

De îndată ce se aude prima lovitură de tun, oamenii serviciilor secrete şi-au epuizat rolul, asemenea lui Clifton James. în această noapte de 6 iunie, el doarme într-o cameră a hotelului *Shepheard* din Cairo. S-a sfîrşit, nu mai este Montgomery : a redevenit James, ca înainte. Şi spionii, maeştrii- spioni şi şefii spioni se întorc în culise cînd gongul bate cele trei lovituri şi cortina se ridică pentru reprezentaţia pe care ei au pus-o în scenă.

Numai Scott Bowden şi Ogden Smith fac excepţie de la această regulă. Cei doi comando sînt pe un vas care se îndreaptă spre „Omaha". Ei îi vor călăuzi, la cererea lui Bradley, pe soldaţii americani pe plajă sub cornul lunii. Va fi a treia lor vizită la „Omaha" — şi va fi şi cea mai teribilă.

Dintre ceilalţi, unii vor dispărea pentru totdeauna. Sculptorul Douin şi pescarul Thomine, închişi într-o celulă a închisorii din Cacn, aud vuind escadrilele care-i aduc pe paraşu- tişti. Ei vor muri peste şase ore şi jumătate în bubuitul tunurilor marinei aliate. Alţii au dispărut provizoriu, clar vor reveni, ca, de pildă, Duchez, ascuns într-un grup de maqui- sarzi sau chiar soţia lui, care se află în lagărul de la Mauthausen. Unii, la gîndul că trebuie să părăsească scena, sînt cuprinşi de o ciudată

nostalgic. Dominique Ponchardier doarme într-unui din „ascunzişurile" sale din Paris. Cînd se va deştepta şi va afla evenimentul, după prima izbucnire de delir al bucuriei, sa va gîndi: „în faţa noastră avem un şir lung de zile stupide, îngrozitor de plicticoase". Spionului mărunt, penumbra culiselor nu i se pare prea întunecată ; nu era atît de aproape de focul rampei încît să-l zăpăcească. Spionul mărunt se îndepărtează în vîrful picioarelor. Acum, cînd *feld- webehd* o va lua la sănătoasa şi bateria va părăsi pajiştea, poate să-şi reia viaţa de acolo ele unele a lăsato. Din zilele care au trecut nu va păstra decît amintirea unei spaime prelungite.

Pentru că el a avut curajul să-i fie frică, soldaţii care se pregătesc să debarce pe plajele Franţei au mai multe şanse de a ucide decît de a fi ucişi. Spionul mărunt le-a spus despre adversarul lor tot ce era omeneşte posibil să afle. De asemenea e posibil — tot omeneşte — să fi comis unele greşeli. La Merville, bunăoară, paraşutiştii colonelului Ottway vor plăti cu şaizeci şi şase de morţi cucerirea unui obiectiv lipsit ele orice importanţă. Li se spusese ca trebuiau distruse cu orice preţ tunurile de 150 ale bateriei : puteau să tragă asupra plajelor unele debarcau englezii. După patru ore, Ottway va constata că tunurile ele 150 nu sînt decît nişte biete piese de 75 cu tragere scurtă. Spionul mărunt se înşelase ? Nu e sigur. S-ar putea ca serviciile de evaluare ale aliaţilor să fi cedat tendinţei 3or obişnuite : să deducă puterea unui tun după grosimea betonului care le ocroteşte. Or, piesele de 75 din Merville sînt ca nişte perle de cultură care ar fi fost depuse într-un sipet din aur masiv. Impresionaţi de talia cupolelor, se prea poate ca experţii militari din Londra să fi preferat să meargă la sigur, mizînd mai curînd pe calibrul 150 decît pe cel ele 75.

Pe limba de pămînt de la Le I Ioc, descoperirea colonelului Rudder va fi şi mai amară decît aceea a lui Terence Ottway. După ce va fi cucerit pintenul stîncos, va constata că o sută treizeci şi cinci din ostaşii săi căzuseră pentru a distruge nişte tunuri care nu existau. Reţeaua *Centuria* semnalase totuşi Londrei că ele fuseseră retrase cu doi kilometri în interiorul regiunii. Este posibil ca informaţia să nu ii parvenit sau să fi sosit prea tîrziu, ca şi aceea referitoare la mişcările Diviziei a 352-a germane. Rezistenţa anunţase în luna mai sosirea acestei divizii pe colinele care domină „Omaha". Porumbelul călător care ducea primul mesaj fusese doborît. Soldaţii germani fură răsplătiţi pentru aceste împuşcături reuşite. Ei au ucis şi al doilea porumbel, căruia îi fusese

legat un mesaj de confirmare. Rezistenţa a reuşit totuşi să transmită informaţia la Londra, dar trupele fuseseră îmbarcate şi nu se mai putea face nimic.

Greşeală îndoielnică în ce priveşte Merville, întîrzieri datorite greutăţilor de transmitere a ştirilor pentru Le IIoc şi Divizia a 352-a. Si, ca o contrapondere, o formidabilă acumulare de informaţii precise cu privire la Zid, la armele şi la oamenii lui. Spionul mărunt va citi în curînd certificatul de mulţumire pe care i-l va decerna Eisenhower : ..Pornisem spre Franţa înarmaţi cu toate informaţiile tactice pe care ni îe putea furniza un excelent serviciu de informaţii". Dar adevărata, cea mai frumoasă recompensă a sa ar fi să vadă în această noapte că soldaţii se avîntă în luptă cu o încredere născută din spaimele sale.

Nu datorită acestui spion mărunt ofiţerii ele pe puntea vaselor au chipurile uimite, amiralul Ramsay crede că întreaga traversare se desfăşoară „într-o atmosferă ireală", iar oamenii, cînd va sosi momentul să se îngrămădească pe navele de asalt, vor vorbi încet, cu toate că ţărmul francez se afla încă la o distanţă de cincisprezece kilometri, ca şi cum s-ar teme să nu trezească un duşman adormit ca prin minune.

Infirmarea previziunilor lui Eisenhower şi Montgomery : „Credeam că germanii vor fi în stare de alarmă în noaptea de 2-l în momentul cînd forţele noastre se vor apropia ele coastele Normandiei" se datoreşte serviciilor secrete aliate.

Virtuoşi ai intoxicării, iluzionişti de tot felul, vînători neînduplecaţi, maeştri ai umorului: şefii serviciilor aliate — în special englezii — au întrunit toate aceste calităţi. La fel şi acei matematicieni care extrăgeau la rece cîteva vieţi sau cîtcva sute de vieţi, sau cîteva mii de vieţi, în virtutea principiului, într-adevăr de necombătut, că uneori trebuie să sacrifici puţin pentru a cîştiga mult. Lily Sergheiev, care este o fire romantică, nu se poate obişnui cu acest pragmatism. Plictisită de a fi tratată ca o maşină, se va certa cu englezii la scurt timp după debarcare şi va pleca să moară în America, cu o întîrzicre de şapte ani faţă de pronosticul medicilor.

Hans Schmidt va simţi asprimea britanică abia după sfîr- şitul războiului. Neputîndu-se întoarce în ţara de baştină din cauza riscurilor grave la care s-ar fi expus, a fost lăsat să ducă o existenţă mediocră la Londra. Dar, deşi n-au mers pînă acolo încît să-i reproşeze trădarea

primilor lui patroni, englezii îi arată lămurit că nu-i poartă nici o recunoştinţă. Este destinul clasic al agenţilor dubli de a fi dispreţuiţi din clipa cînd nu mai sînt de folos.

Peripeţii fără importanţă în comparaţie cu rezultatele obţinute de serviciile aliate. Ele au făcut curăţenie în Anglia, măturînd praful lăsat de spioni. Au izbutit să impună în această ţară liberală măsuri de securitate mai draconice decît a cunoscut vreodată o dictatură, ridicînd un zid de netrecut în jurul marelui secret. în pofida unor alarme mai serioase, au cîştigat bătălia defensivă pe care o dădeau în pragul operaţiei *Overlord.* Aceasta nu cerca decît tenacitate. Dar mai era nevoie şi de ceva talent pentru a reuşi să-l tragi pe sfoară pe inamic, cu ocazia debarcărilor în Africa de nord, Sicilia şi Anzio, distrugînd dintr-o singură lovitură încrederea pe care inamicul o acorda serviciilor sale de informaţii. Şi era nevoie de ceva mult mai mult decît de talent pentru a duce la bun sfîrşit operaţia *Fortitude.* Jonglînd cu cîteva divizii blindate de cauciuc, cu un general Patton, cu o sosie a lui Montgomery şi cu o mînă de agenţi dubli, şefii serviciilor aliate, scamatori străluciţi, fac să dispară Normandia şi, în aplauzele germanilor, scot din pălărie Pas-de-Calais.

Chiar şi fără ajutorul eficient, tăcut şi involuntar al lui Roennc şi Michael, ar fi făcut din *Fortitude* una dintre capodoperele informaţiilor.

în Franţa se apropie miezul nopţii. Nici un ofiţer, nici un soldat german nu crede cu adevărat că ziua Z va începe cu a douăsprezecea lovitură. Serviciile germane de informaţii, instrumente oarbe ale intoxicării aliate, s-au jucat prea mult cu nervii armatei, au făcu t-o să suporte prea multe alarme false. Nu va crede în paraşutişti decît atunci cînd se va pomeni cu ei în spate. Nu va crede în Armadă decît atunci cînd aparatele ei de detectare acustică vor tremura în ritmul turbinelor. Şi a crezut în vreme urîtă, pentru că vedea ploaia şiroind şi copacii legănîndu-se în bătaia vîntului. *Pentru prima oara după două luni, era în posesia unei certitudini indiscutabile, care excludea invazia: furtuna.* Alături de această realitate aproape palpabilă, ce însemnătate aveau mesajele „B" ? Simple elucubraţii berlineze, cum au mai suportat atîtea. Tot auzind strigîndu-se zadarnic: „Foc !" armata hotărîse să-şi astupe urechile şi să nu-şi mai obosească ochii pîndind convoaie imaginare. De acum înainte ca să creadă, vrea să poată pipăi.

Va pipăi cu amîndouă mîinile. Dar, prin cea mai uluitoare lovitură a destinului, această armată germană din vest, însetată de certitudini

palpabile, va fi învinsă de o armată de fantome. Ca şi cum vraja blestemată în care a fost învăluită nu mai putea fi dezlegată. Ca şi cum ar fi fost condamnată să trăiască ieri, să moară astăzi, cu ochii fixaţi în largul

marii, spre un monstru ce nu apare niciodată, dar pe care eşti silit să-l aştepţi întotdeauna.

Totul începe cu Dieppe. Colonelul Roenne este şeful „Serviciului de armate străine din vest", ataşat pc lîngă statul- major suprem. El are sarcina să-i informeze pe fiihrer şi pe adjuncţii lui, pe baza unei sinteze a rapoartelor furnizate de serviciul de informaţii, asupra efectivelor, compoziţiei, repartiţiei şi planurilor armatelor anglo-saxone.

După raidul de la Dieppe, colonelul redactează un raport în care arată că nu era vorba de o adevărată tentativă de invazie. Faptul că Goebbels declară contrariul, este normal : ăsta e rolul lui. Dar generalul Zeitzler, pe vremea aceea şef de stat-major al lui von Rundstedt, îşi depăşeşte rolul atunci cînd îl felicită pe fiihrer că l-a zvîrlit în apă pe inamicul venit să invadeze continentul. Recompensa nu întîrzie: este numit şef al statului-major general al armatei germane. Lui Roenne nu prea îi pasă de promovarea şi de procedeele celui promovat, clar protestează cu energie contra deformării faptelor, pe care o socoteşte periculoasă. După cîteva rapoarte asupra problemei, primeşte acest răspuns cam sec : „Am impresia că secţiunea armatelor străine din vest îşi pierde prea multă vreme fabricînd rapoarte; ar face mai bine dacă s-ar ocupa de o muncă mai constructivă".

Din această zi, Roenne şi serviciul său sînt socotiţi nişte ciumaţi, plini de tare, revoltător de pesimişti, nişte defetişti dezgustători. întrucît se ştie că văd totul în negru, inventarele făcute de ei puterii militare anglo-saxone nu prea sînt luate în seamă. La nevoie, se şterg cu guma cîteva divizii înainte de a prezenta celor de sus tablourile lor sinoptice. Liniştit, fiihrerul ia cît poate din vest pentru a satisface înspăimîntă- torul consum de oameni de pc frontul rusesc. Ce poate face Roenne pentru a împiedica această nebunie, care lasă vestul fără apărare ? Adjunctul său, colonelul Michael, îi suflă la ureche : să cuteze comiterea păcatului capital, trucînd informaţiile. Roenne acceptă la sfîrşitul anului 1943. Izbuteşte să întrerupă exodul diviziilor din \ʳest.

Fără îndoială că s-a felicitat pentru această reuşită pînă în scara de 6 iunie, cînd — într-o întîlnire remarcabilă — îi vede pe Hitler, Rommel şi von Rundstedt exprimînd aceeaşi părere : este vorba de o manevră de diversiune. Lovitura cea mare se va da în Pas-de-Calais.

Fără îndoială că Roenne şi Michael încep să fie într-adevăr foarte îngrijoraţi cînd Cherbourgul cade şi cele paisprezece divizii aliate

debarcate n-au în faţa lor decît elemente germane reprezentînd valoarea a şase sau şapte divizii. în acel moment, în Pas-de-Calais există cincisprezece divizii germane, care, aruncate în bătălie, ar putea forţa destinul. Dar ele nu mişcă un pas, ca şi cum pe ele dezastrul din Normandia nu le-ar privi. Roenne şi Michael nu pot face nimic. .Au căzut în propria lor cursă. Cu cele mai bune intenţii clin lume, ei au împins în această cursă armata germană din vest, care este pe cale de a sucomba.

Fără îndoială că sînt desperaţi în tot cursul lunii iulie, în timp ce Iiitler refuză cu încăpăţînare să arunce în luptă cele cincisprezece divizii intacte ale Armatei a 15-a din Pas- de-Calais, ale acestei Armate a 15-a pe care a întărit-o în luna iunie, în plin dezastru, cu trupe venite din Norvegia şi Danemarca şi care, în prezent, constituie nădejdea lui supremă. Căci ea va distruge complet al doilea asalt pe care-î pregătesc aliaţii, ca va zdrobi la poalele falezelor din Pas-clc- Calais, ca la Dieppe, diviziile proaspete pe care Eisenhower le ţine în rezervă — acele divizii despre care numai Roenne şi Michael ştiu *că nu există*, întrucît ei le-au inventat în întregime la finele anului 1943 (treizeci dintr-o dată, dacă e să spunem deschis !) pentru a-l convinge, în sfîrşit, pe Hitler să nu evacueze din vest ultimele sale trupe...

Este relativ uşor să introduci treizeci de divizii într-un plan de bătaie. Dar cum le poţi face apoi să dispară fără nici o justificare ? Nici Roenne şi nici Michael n-au găsit un răspuns mulţumitor. Au lăsat pe hîrtie cele treizeci de divizii fantomă, iar Hitler le-a lăsat pe cele ale Armatei a 15-a în Pas-de-Calais. Aliaţii şi-au împins diviziile lor Dină în Bretania..·

„Daca Armata a 15-a germană — va scrie Eisenhower — ar fi fost aruncată în luptă în iunie şi iulie, ea ar fi adus poate înfrîngerea noastră, zdrobindu-ne pur şi simplu sub
efectivele ci".

Hitler n-o aruncă în luptă decît la sfîrşitul lunii iulie. Frontul german e de mult străpuns şi bătălia Franţei este, practic, pierdută. La capodopera de mistificare elaborată de Londra, serviciile germane, înnebunite în patru ani de auto- intoxicare, au adus contribuţia finală.

Orologiile vor bate miezul nopţii. Pe cer, paraşutiştii americani şi englezi stau în picioare în carlingă, gata să sară. Flota este la numai o oră de locurile de abordare.

Soldaţii germani dorm în cazematele lor sau în corturi. Peste cîteva minute, ci vor înfrunta operaţia *Overlord.* Va fi nevoie de mult timp, mult sînge şi multe chinuri pentru a descoperi că o altă operaţie, numită *Fortitude,* le pecetluise destinul chiar din clipa cînd sunase prima din cele douăsprezece lovituri anunţînd miezul nopţii.

ORDIN PE ARMATE...

Nu voi sublinia niciodată îndeajuns rolul hotărîtor pe care l-a avut această ameninţare foarte eficientă *(Fortitude),* care a plătit dividends, uriaşe 111 momentul asaltului şi apoi în cursul operaţiilor de două luni ce au urmat.

DWIGHT EISENHOWER, „Raportul comandantului suprem"

Serviciul nostru de informaţii a eşuat complet în acest moment *(este vorba de debarcare),* deşi unele rapoarte îndoielnice indicaseră că pregătirile aliate erau terminate. Invazia Franţei de miază-noapte era aşteptată din primăvara anului 1944, cînd timpul ar fi fost prielnic. Debarcarea în Normandia fusese semnalată la timp, dar nu s-a dat decît alarma obişnuită, aşa cum s-a mai dat adeseori — o alarmă care, în diferitele ei gradaţii, devenise aproape o obişnuinţă pentru trupele germane, 111 funcţie de numeroasele raiduri ale comandourilor aliate.

Serviciul de informaţii militare german nu ştia nimic despre starea reală a pregătirilor aliate. în timp ce transporturile de trupe aliate se

apropiau de coasta Normandiei, nu a fost ordonată stare de alarmă 111cel mai înalt grad.

FELDMAREŞAL WILHELM KEITEL, şeful statului-major al lui Hitler, răspunzînd ziariştilor a doua zi după condamnarea sa la moarte de către Tribunalul din Niîrnberg

Credeam că germanii vor fi în stare de alarmă în noaptea de 2-l, în momentul cînd forţele noastre se vor apropia de coastele Normandiei şi că, în seara zilei Z, vor înţelege că *Overlord* era o operaţie de mare anvergură, foarte bine organizată (...). Acum ştim că am realizat o surpriză care întrecea tot ce ne-am putut imagina.

MAREŞAL MONTGOMERY, „De la Normandia la Baltica"

Secretul şi factorul surpriză au fost respectate cu rigurozitate de inamic în timpul muncii de pregătire a debarcării propriu-zise.

STATUL MAJOR AL MARINEI GERMANE

Pornisem spre Franţa înarmaţi cu toate informaţiile tactice pe care ni le putea furniza un excelent serviciu de informaţii (...). Am putut vedea în ce măsură informaţiile de care dispunea inamicul în privinţa noastră erau insuficiente.

DWIGI-IT EISENHOWER (op. cit.)

I N T R O D U C E R E 5
MARTIE

Rămăşagul suprem. 13 La piciorul Zidului. 20 Omul din Stockholm şi cel din Oslo. 30 Lily la Lisabona. 37 Corila şi vulpea. 43 O hartă şi un atu suveran. 49 Un specialist al zilei 2 : amiralul Canaris. 59 „Moş Crăciunii" împotriva „uniformelor negre". 64

APRILIE

Spioni cu miile. 71 „Marţienii" sînt invadaţi. 80 Adevărata problemă. 89 Cînd un Bigot întîîncşte alt Bigot. 94 Spionii kamikadzi. 1C7 Lily cheamă AbwehruL 117

Echipa ingenioasă. 128 Un eşec şi unele nădejdi. 137

MAI

Marea panică. 145 Leldmareşalul şi spionii. 151 Porunca a şasea. 161 riihrerul arc întotdeauna dreptate. 16S

Rommel ascultă B .B.C.-ui. 177 Cotitura. 188 Jocul cel mare. 191 Dubii şi dublii. 198

IUNIE

Ultimele o suta cincisprezece ore. 215 ‚Pur şi simplu zdrobindu-ne sub efectivele ei", *242* Ordin pe armate... 250

[1] — plutonier (în limba germană). — ***Nota trad.***

[1] Această dubla apartenenţă nu era cunoscuta de cele două reţele. Autorul, în cursul anchetei sale, a avut chiar surpriza să constate că domnul Jean Sainteny, şeful reţelei *Alianţa*, nu aflase nici după douăzeci de ani că Thomine şi Douin lucraseră şi pentru *Centuria* în timpul cînd lucrau pentru *Alianţa.* Or, domnul Sainteny, proprietarul unei ferme care domină plaja „Omaha", mergea deseori acolo în interes „profesional" şi avea legături strînse cu aceşti doi oameni. Curios, fiecare reţea avea despre Douin o părere deosebită şi chiar contradictorie, condiţionată, fără îndoială, de rolul pe care îl juca. La *Centuria*, unde nu era decît un agent de mina a doua, sculptorul a lăsat amintirea unui om excentric şi 'pa-

[1] Desigur, codul a trebuit să fie înlocuit, dar a fost nevoie de doua pînă la şa se luni, după caz, pentru ca toate ambasadele să dispună de noul cod. Ele erau deci reduse la tăcere, în timp ce Franţa se prăbuşea, iar echilibrul mondial era răsturnat. A fost o încercare grea pentru diplomaţia americană. Reacţia domnului Kennedy, tatăl defunctului[1] preşedinte, care era pe atunci ambasador la Londra, a fost, în felul ei, remarcabilă. Pus în prezenţa subalternului său incorect, i-a spus : „îţi dai seama ce lovitură va însemna această trădare pentru buna dumitale mamă ?" Ceea ce e o dovada în plus că în 1940 America nu era, din punct de vedere psihologic, coaptă pentru război. Tyler Kent, condamnat la şapte ani închisoare, a fost eliberat în decembrie 1945. Anna Wolkoff, condamnată la zece ani, a ieşit în iunie 1946. La începutul războiului, legile engleze contra spionaj'Uui erau încă indulgente.

[1] Judecătorii de la Old Bailey îl condamnară la moarte. Mama sa trimise regelui şi lui Churchill o cerere desperată, care, se spune, ar fi înmuiat inima celor doi bărbaţi. Dar spiritele mai lucide cred ca-*i datora graţierea calităţii sale de vlăstar al uneia din cele mai vechi familii din Portugalia. în 1942, neutralitatea binevoitoare a acestei ţări însemna pentru Anglia uri atu important.

[1] Landing Ship Tanks — navă de transport pentru carele de asalt avînd o capacitate superioară L.C.T.-urilor (30 de care).

[1] Fără α vorbi despre acoperirea pc carc o aveau agenţii aliaţi trimişi pe teritoriul ocupat, care atingea perfecţiunea datorită indicaţiilor furnizate de organizaţiile de Rezistenţă locale, este interesant să observăm că între septembrie 1944 şi aprilie 1945 O.S.S.-ul american a paraşutat în Germania 84 de spioni *îmbracaţi în uniforme germane.* Falsa lor calitate de soldaţi ai Wchrmachtului le uşura deplasările şi le sporea posibilităţile de investigaţie, dar era, bineînţeles, nevoie de o pregătire tehnică mergînd pînă la cel mai mic amănunt. Fe livretul militar al fiecărui agent trebuiau, mai ales, să figureze diversele unităţi unde se pretindea că şi-a făcut serviciul începînd -din 1939, garnizoanele succesive şi semnăturile,

perfect imitate, ale diferiţilor comandanţi ai acestor unităţi. Cu toate neîncetatele controale efectuate de jandarmeria germană şi de SS în goana lor după dezertori, numai doi agenţi din optzeci şi patru au fost trădaţi de actele lor. Un altul abia a scăpat de plutonul de execuţie : livretul său militar, prea bine pus la punct, trezise bănuiala unor jandarmi germani, care nu văzuseră niciodată acte atît de perfecte. În cele din urmă fu eliberat. (Vezi în colecţia *Războiul secret: O.S.S,* de Stewart Alsop şi Thomas Bra cler)

[1] Lily a ţinut de la început un jurnal intim. Din punct de vedere profesional, era o gravă imprudenţă, care-i punea viaţa în pericol. Dar această greşeală, care, pînă la urmă, n-a avut nici o consecinţă supărătoare, va permite cititorilor *Jurnalului lui Lily Sergheiev* să cunoască un document rar : memoriile unui agent dublu.

[1] Istoria iui S.O.E., a dramelor şi a succeselor sale va fi totuşi reconstituită pentru colecţia *Războiul secret,* de specialistul britanic E. H. Co- okridge.